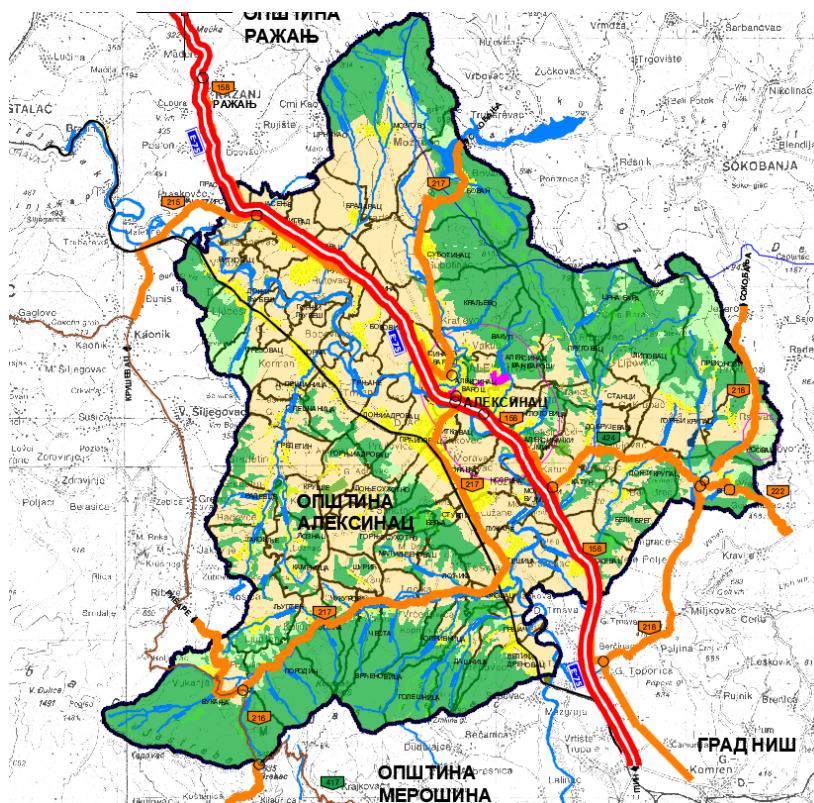

**ОПШТИНА АЛЕКСИНАЦ
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ АЛЕКСИНАЦ**

**ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ АЛЕКСИНАЦ
ЗА ПЕРИОД 2022.-2032. ГОДИНЕ**

-ПРЕДЛОГ ПЛАНА-

Алексинац, 2023.година

ОПШТИНА АЛЕКСИНАЦ
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ АЛЕКСИНАЦ

**ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ АЛЕКСИНАЦ
ЗА ПЕРИОД 2022.-2032. ГОДИНЕ**

-НАЦРТ-

НАРУЧИЛАЦ ПЛАНА
ОПШТИНА АЛЕКСИНАЦ

НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ ПЛАНА
ОПШТИНСКА УПРАВА
ОПШТИНЕ АЛЕКСИНАЦ-ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЛОКАЛНИ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ,
ПОЉОПРИВРЕДУ И ВОДОПРИВРЕДУ

ОБРАЂИВАЧ ПЛАНА

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ НИШ

В.Д. ДИРЕКТОРА,

Иван Грмуша, дипл.инж.грађ.

Алексинац, 2023. година

**ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ АЛЕКСИНАЦ
ЗА ПЕРИОД 2022.-2032. ГОДИНЕ**

РУКОВОДИЛАЦ ИЗРАДЕ (одговорни планер):	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер број лиценце 100 0151 10 МП
КООРДИНАЦИЈА ИСПРЕД ОПШТИНЕ:	Јован Стојановић, маст.инж.арх.
ТИМ ЗА КООРДИНАЦИЈУ:	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Марија Марковић, дипл.инж.саоб. Биљана Павловић, дипл. економиста
КОНСУЛТАНТ:	Лидија Стефановић, дипл.инж.арх.
МЕТОДОЛОГИЈА, КОНЦЕПЦИЈА, СИНТЕЗА:	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Биљана Павловић, дипл. економиста Милан Милосављевић, дипл.инж.маш.
ШИРИ РАДНИ ТИМ:	
<i>Увод</i>	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер
<i>Заштита, уређење и коришћење природних система</i>	Мирослав Вучковић, маст. простор. планер мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер
<i>Просторни развој, дистрибуција становништва и мрежа насеља и јавних служби</i>	Биљана Павловић, дипл. економиста Радмила Буковац, дипл. социолог Мирјана Ивановић, дипл.инж.арх.
<i>Просторни развој и дистрибуција привредних делатности</i>	Биљана Павловић, дипл. економиста
<i>Просторни развој туризма, организација и уређење туристичких и рекреативних простора</i>	Биљана Павловић, дипл. економиста Никола Лечић, дипл.инж.арх.
<i>Воде, водна и водoprивредна инфраструктура</i>	Весна Стојановић, дипл.инж.грађ. Јелена Златковић, дипл.инж.грађ.
<i>Саобраћај и саобраћајна инфраструктура</i>	Марија Марковић, дипл.инж.саоб. Милан Милојевић, дипл.инж.саоб.
<i>Енергетска инфраструктура</i>	Марија Јанковић, дипл.инж.ел. Милан Милосављевић, дипл.инж.маш.
<i>Електронске комуникације и поштански саобраћај</i>	Марија Јанковић, дипл.инж.ел.
<i>Комунална инфраструктура</i>	Душица Шеговић, дипл.инж.арх. Невена, Петровић, дипл.инж.заш.жив.сред.
<i>Заштита животне средине и заштита, уређење и унапређење предела</i>	Невена, Петровић, дипл.инж.заш.жив.сред. мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Мирослав Вучковић, маст. простор. планер Марјана Митић, дипл.инж.арх.
<i>Уређење и унапређење природних и културних добара</i>	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Александар Ристић, дипл.инж.арх.
<i>Организација простора од интереса за одбрану земље и заштиту од елементарних непогода</i>	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер

<i>Намена простора и биланс површина основне намене</i>	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Марија Марковић, дипл.инж.саоб. Марјана Митић, дипл.инж.арх. Весна Стојановић, дипл.инж.грађ.
<i>Геодетско документациона и аналитичко информациона основа</i>	Зорица Голубовић, инж.геодезије мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Марија Марковић, дипл.инж.саоб. Ђорђе Васковић, маг.инж.геод.
<i>Имплементација</i>	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Биљана Павловић, дипл. економиста
<i>Картографска обрада</i>	Јасмина Рашић, грађ.тех. Марјана Митић, дипл.инж.арх. мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер
<i>Детаљна разрада (Уређајне основе)</i>	мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер Марија Марковић, дипл.инж.саоб. Јасмина Рашић, грађ.тех. Биљана Павловић, дипл. Економиста Милан Милојевић, дипл.инж.саоб. Валери Стоилков, дипл.инж.грађ. Јелена Палић, дипл.инж.арх.
<i>Информатичка подршка и обрада података</i>	Зоран Павловић, ел. тех. мр Дејан Стојановић, дипл. просторни планер
<i>Техничка подршка</i>	Ирена Матицек, прав. тех. Синиша Станковић, спец.струк.инж. зоп Марко Томовић, матурант гимназије

В.Д. ДИРЕКТОРА,

Иван Грмуша, дипл.инж.грађ.

САДРЖАЈ

УВОД	13
I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ	14
1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ	14
1.1. Правни основ	14
1.2. Плански основ	14
2. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦЕ ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	15
3. ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА	17
4. ВИЗИЈА И ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА	18
5. КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА	19
II ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА	20
1. ОПИС И ОДРЕЂЕЊЕ НАМЕНА ПРОСТОРА	20
2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ СИСТЕМА И РЕСУРСА	23
2.1. Пољопривредно земљиште	23
2.2. Шуме и шумско земљиште	26
2.3. Воде и водно земљиште	27
2.4. Геолошки ресурси	28
2.4.1. Минералне сировине	29
3. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ДИСТРИБУЦИЈА СТАНОВНИШТВА И МРЕЖА НАСЕЉА И ЈАВНИХ СЛУЖБИ	30
3.1. Становништво	30
3.1.1. Планска концепција развоја демографског потенцијала	31
3.1.2. Пројекција кретања становништва	31
3.2. Однос градских и сеоских насеља и функционално повезивање насеља и центара	32
3.2.1. Регионални аспект развоја	32
3.2.2. Насеља	32
3.2.3. Плански концепт мреже насеља	35
3.3. Организација јавних служби	37
4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ	39
4.1. Привредне делатности	39
4.2. Планска концепција привредног развоја	40
4.3. Просторна дистрибуција привредних делатности	43
5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА, ОРГАНИЗАЦИЈА И УРЕЂЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ И РЕКРЕАТИВНИХ ПРОСТОРА	44
5.1. Концепт развоја туризма	45
6. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА	47
6.1. САОБРАЋАЈ И САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА	47
6.1.1. Развој саобраћајне инфраструктуре	48

6.2.	ВОДНА И ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА	49
6.3.	ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА	57
6.3.1.	Електроенергетска инфраструктура.....	57
6.3.2.	Гасоводна инфраструктура и систем продуктовода.....	58
6.3.3.	Мере енергетске ефикасности изградње.....	59
6.4.	ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ	62
6.5.	КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА	63
6.5.1.	Планска концепција развоја комуналне инфраструктуре.....	64
7.	ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕДЕЛА	66
7.1.	Заштита животне средине	66
7.1.1.	Категоризација животне средине	66
7.1.2.	Планска решења заштите животне средине	67
7.2.	Заштита, унапређење и уређење предела	69
8.	УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА.....	71
8.1.	Природна добра.....	71
8.2.	Културна добра	72
9.	ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА	78
III	ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА	83
1.	ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА.....	83
1.1.	Општа правила уређења	83
1.1.1.	Пољопривредно земљиште	83
1.1.2.	Шумско земљиште.....	83
1.1.3.	Водно земљиште	84
1.1.3.1.	Бованско језеро.....	85
1.1.4.	Експлоатација минералних сировина	85
1.1.5.	Грађевинско земљиште	85
1.2.	Правила уређења за коридоре и мрежу саобраћајне и друге инфраструктуре.....	86
1.3.	Мере и заштите непокретних културних добара и добара под претходном заштитом	87
2.	ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА	89
2.1.	Правила грађења на грађевинском земљишту	89
2.1.1.	Општа правила	89
2.1.2.	Посебна правила.....	92
2.1.3.	Јавне службе	92
2.1.4.	Становање	93
2.1.5.	Комуналне функције.....	97
2.1.6.	Зелене и слободне површине	100
2.1.7.	Спорт и рекреација.....	101
2.1.8.	Привредне делатности.....	102
2.1.9.	Верски објекти.....	104
2.2.	Правила грађења на пољопривредном земљишту	105
2.3.	Правила грађења на шумском земљишту	108
2.4.	Правила грађења на водном земљишту	109

2.5.	Правила грађења за коридоре и мрежу саобраћајне и друге инфраструктуре	111
2.5.1.	Саобраћајна инфраструктура	112
2.5.2.	Водопривредна инфраструктура	119
2.5.3.	Електроенергетика	123
2.5.4.	Гасификација	126
2.5.5.	Електронске комуникације и поштански саобраћај	133
IV	ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА.....	136
1.	СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ПОДРУЧЈЕ ПЛАНА.....	136
1.1.	Начин спровођења просторног плана	136
1.2.	Смернице за израду урбанистичких планова и друге развојне документације.....	138
2.	ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ.....	139
3.	МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАВНОМЕРНОГ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА	145
3.1.	Економско – финансијске мере	145
3.2.	Организационе мере и инструменти	147
3.3.	Планско – програмске мере	149
3.4.	Учесници у имплементацији.....	150

Списак табела и графикана:

Табела 1: Насељена места и катастарске општине на територији општине Алексинац

Табела 2: Планирано коришћење земљишта.

Табела 3. Упоредни преглед броја становника 2002 – 2011. године, са пројекцијама за 2022., 2027. и 2032. годину, по основу настављања тренда

Табела 4: Показатељи развијености

Табела 5: Број и структура туриста и остварених ноћења, 2020. године

Табела 6: Локације лансирних (противградних) станица

Табела 7: Коте меродавне рачунске велике воде за формирање доње ивице конструкције саобраћајнице

Табела 8: Минимално дозвољено растојање при укрштању и паралелном вођењу гасовода

Табела 9: Минимално дозвољено растојање при укрштању и паралелном вођењу гасовода притиска до 4 bar са другим гасоводом, инфраструктурним и другим објектима

Табела 10: Минимална дозвољена хоризонтална растојања спољне ивице подземних гасовода ($МОП \leq 16$ бар) од надземне електромереже и стубова далековода

Табела 11: Минимална хоризонтална растојања МРС, МС и РС од осталих објеката

Графикон 1. Старосна структура становништва, општина Алексинац, 2011. године

УВОД

Приступа се изради Просторног плана општине Алексинац за период 2022.-2032. године, (у даљем тексту: Просторни план), на основу Одлуке о приступању изради Просторног плана општине Алексинац за период 2022.-2032. године („Службени лист општине Алексинац”, број 05/22) (у даљем тексту: Одлука) и Одлуке о приступању изради стратешке процене утицаја Просторног плана општине Алексинац за период 2022.-2032. године на животну средину („Службени лист општине Алексинац”, број 05/22).

Планирање, коришћење, уређење и заштита заснива се на принципима уређења и коришћења простора утврђеним чланом 3. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 - исправка, 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС, 24/11, 121/12, 42/13-УС, 50/13-УС, 98/13-УС, 132/14, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/19-др. закон, 9/20 и 52/21), Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10), Правилнику о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник РС”, бр. 32/19) и другим законским и подзаконским актима и документима Републике Србије којима се уређује ова област.

Просторни план садржи детаљну разраду, као и правила уређења, грађења и коришћења.

Просторни план је заснован на планској, студијској и другој документацији, резултатима досадашњих истраживања и важећим документима у Републици Србији.

Саставни део Просторног плана је Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину и Анекс Просторног плана.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ

1.1. Правни основ

Планирање, коришћење, уређење и заштита простора Просторног плана заснива се на принципима уређења и коришћења простора утврђеним чланом 3. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 - исправка, 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС, 24/11, 121/12, 42/13-УС, 50/13-УС, 98/13-УС, 132/14, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/19-др. закон, 9/20 и 52/21), начелима заштите и одрживог коришћења природних ресурса, вредности и добара утврђених чланом 5. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – исправка и 14/16), начелима о управљању водама, у складу са чланом 25. Закона о водама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 101/16), Закона о културним добрима („Службени гласник РС”, бр. 71/94, 52/11 – др. закон и 99/11 – др. закон), Закону о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09-др.закон, 72/09-др.закон, 43/11-одлука УС и 14/16), Уредбом о категоризацији државних путева ("Службени гласник РС", бр. 105/2013, 119/2013 и 93/2015), Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10), Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник РС”, бр. 32/19) и другим законским и подзаконским актима и документима Републике Србије којима се уређује ова област.

1.2. Плански основ

Плански основ за израду Просторног плана је:

- *Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године* („Службени гласник РС”, бр. 88/10), (у даљем тексту: ППРС) којим су утврђене дугорочне основе организације, уређења, коришћења и заштите простора Републике Србије у циљу усаглашавања економског и социјалног развоја са природним, еколошким и културним потенцијалима и ограничењима на њеној територији;
- *Регионални просторни плани за подручје Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа* („Службени гласник РС”, број 1/13), (у даљем тексту: РПП). Релевантне су следеће његове одредбе: подручје ће се развијати у оквиру и ван функционалног урбаног подручја Ниша; у делу о саобраћају наводи се да највећи потенцијал развоја саобраћаја представља перспектива интермодалног конципирања инфраструктурних система на бази друмског, железничког и ваздушног транспорта. Погранични положај, повезивање са земљама Европске уније и Коридором Х, представљају потенцијале интензивног развоја функција транзитног саобраћаја. Подручје РПП има добар саобраћајно-географски положај на укрштају два мултимодална инфраструктурна коридора (коридора Х и Хс), Коридор Х (аутопут Е-75 Београд - Ниш - Македонска граница), аутопут Е-80 (коридор Хс) чија је изградња започета, преко кога се остварује добра повезаност са мрежом европских путева;

- *Просторни план подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75, деоница Београд-Ниш („Службени гласник РС”, број 69/03 и 121/14), (у даљем тексту: ППИК Е-75 БГН). ППИК Е-75 БГН утврђују се основе организације, коришћења, уређења и заштите подручја инфраструктурног коридора, као и следећи магистрални инфраструктурни системи на правцу Београд – Ниш: аутопут Е-75 (М-1); железничка пруга за велике брзине Е-85 и модернизација постојеће пруге; магистрални оптички каблови, којима се замењује постојећи коаксијални кабл; магистрални гасоводи; далеководи 220 и 400 kV; објекти заштите од вода - одбрамбени насипи; и пловни пут Рајна-Мајна-Дунав-Морава-Вардар-Аксиос;*
- *Просторни план подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд - Смедерево - Јагодина - Ниш) („Службени гласник РС” бр. 19/11). Продуктовод представља систем ценовода за транспорт течних деривата нафте - моторних горива (моторних бензина и дизела) и тим системом би било повезано седам планираних припадајућих терминала са управљачко-дистрибутивним центрима.*
- *Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора железничке пруге Београд-Ниш ("Службени гласник РС", број 117 /20). Просторни план представља основ за директно спровођење издавањем локацијских услова, израду техничке документације, формирање грађевинских парцела јавних намена, прибављање дозвола, односно стварање услова за модернизацију и реконструкцију постојеће железничке пруге Београд – Ниш (двоколосечних деоница Велика Плана – Гиље, Параћин – Сталаћ и Ђулис – Ниш (Трупале), за одвијање саобраћаја брзинама до 160 km/h.*
- *Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Бован” („Службени гласник РС” број 14/09). Просторним планом подручја посебне намене акумулације Бован утврђена су: зона непосредне заштите изворишта водоснабдевања, ужа зона заштите и шира зона заштите постојеће и планираних акумулација, правила коришћења, уређења и заштите природе, ресурса и вредности и уређења и одрживог просторног развоја (мреже насеља и становништва, руралних подручја, привредних делатности, јавних служби, инфраструктурних система и др.).*

2. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦЕ ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Територија општине Алексинац лежи у северо - западном делу Нишавске области, односно југоисточног дела Републике Србије, између 43°22' и 43°43' северне географске ширине и 21°29' и 21°56' источне географске дужине. Смештена је на простору на коме је извршено тектонско сучељавање старе Родопске и млађе Карпатско - балканске планинске масе и на коме су се одиграли морфолошки процеси, а који су од битног значаја за настанак Алексиначке котлине и њеног ободног дела.

На северу, њена територија се простире до границе са територијом општине Ражањ, на истоку до границе са општином Сокобања и општине Сврљиг, на југоистоку

и југу до граничне линије са градовима Ниш и Прокупље и општином Меровина, док на западу иде до територије града Крушевца. У овим границама Општина обухватила простор од 703,05 km² површине.

На простору где се састају долине Јужне Мораве и Моравице, развио се Алексинац као градско насеље и главни административно – управни и економски центар. Алексинац се пружа се са обе стране реке Моравице на око 2 km удаљености од њеног ушће у Јужну Мораву. Већи део града лежи на десној страни Моравице, у подножју развођа Логоришта, а други, мањи, лежи у подножју Рујевице.

Табела 1. Насељена места и катастарске општине на територији општине Алексинац

Назив и седиште	Насељено место	Катастарска општина
Алексинац	Алексинац	Алексинац Варош
	Алексиначки Рудник	Алексинац ван варош
	Алексиначки Бујмир	Бујмир Алексиначки
	Банковац	Банковац
	Бели Брег	Бели Брег
	Беља	Беља
	Бобовиште	Бобовиште
	Бован	Бован
	Брадарац	Брадарац
	Вакуп	Вакуп
	Велики Дреновац	Велики Дреновац
	Витковац	Витковац
	Врело	Врело
	Врћеновица	Врћеновица
	Вукања	Вукања
	Вукашиновац	Вукашиновац
	Глоговица	Глоговица
	Голешница	Голешница
	Горња Пешчаница	Горња Пешчаница
	Горње Сухотно	Горње Сухотно
	Горњи Адровац	Горњи Адровац
	Горњи Крупац	Горњи Крупац
	Горњи Љубеш	Горњи Љубеш
	Гредетин	Гредетин
	Грејач	Грејач
	Дашница	Дашница
	Делиград	Делиград
	Добрујевац	Добрујевац
	Доња Пешчаница	Доња Пешчаница
	Доње Сухотно	Доње Сухотно
	Доњи Адровац	Доњи Адровац
	Доњи Крупац	Доњи Крупац
	Доњи Љубеш	Доњи Љубеш
	Дражевац	Дражевац
	Житковац	Житковац
	Јаковље	Јаковље

	Јасење	Јасење
	Каменица	Каменица
	Катун	Катун
	Копривница	Копривница
	Корман	Корман
	Краљево	Краљево
	Крушје	Крушје
	Кулина	Кулина
	Липовац	Липовац
	Лознац	Лознац
	Лоћика	Лоћика
	Лужане	Лужане
	Љуптен	Љуптен
	Мали Дреновац	Мали Дреновац
	Мозгово	Мозгово
	Моравац	Моравац
	Моравски Бујмир	Бујмир Моравски
	Нозрина	Нозрина
	Породин	Породин
	Преконози	Преконози
	Прћиловица	Прћиловица
	Пруговац	Пруговац
	Радевце	Радевце
	Рсовац	Рсовац
	Рутевац	Рутевац
	Срезовац	Срезовац
	Станци	Станци
	Стублина	Стублина
	Суботинац	Суботинац
	Тешица	Тешица
	Трњане	Трњане
	Ћићина	Ћићина
	Црна Бара	Црна Бара
	Честа	Честа
	Чукуровац	Чукуровац
	Шурић	Шурић

Извор: Закон о територијалној организацији Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 129/2007, 18/2016, 47/2018 и 9/2020 - други закон).

3. ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Планирање, коришћење, уређење и заштита простора заснива се на принципима уређења и коришћења простора утврђеним чланом 3. Закона о планирању и изградњи, као и другим важећим прописима Републике Србије.

Као основни принципи просторног развоја издвајају се:

- одржива животна средина;
- заштита и одрживо коришћење природног и културног наслеђа;
- заштита и одрживо коришћење вода;

- унапређење територијалне кохезије;
- повећање уређености, конкурентности и ефикасности територије;
- просторно–функционална интегрисаност и трансгранично повезивање са окружењем;
- полицентрични територијални развој (посебно јачање везе села и градских насеља);
- унапређење саобраћајне приступачности и доступности информацијама и знању;
- развој културног и регионалног идентитета;
- принцип субсидијарности и јавно–приватног партнерства;
- принцип веће транспарентности у доношењу одлука;
- перманентна едукација грађана и администрације и учешће јавности у одлучивању;
- заштита јавног интереса, јавних добара и добара у општој употреби.

4. ВИЗИЈА И ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Визија и дугорочни циљ развоја подручја Просторног плана, односи се на повезивање и интеграцију предметног простора у шире окружење и унапређење развоја.

Основни циљ будућег развоја овог подручја је глобално позиционирање и организовање општине на локалном и регионалном нивоу, са већим компактним градским насељем и развијеном мрежом сеоских насеља. Посебну важност за развој овог подручја има однос према утицају Коридора Х, као делу европског и републичког саобраћајног и развојног система (аутопут Е - 75 и развојна осовина првог ранга). Овај потез представља главни стратешки развојни правац за подручје Алексинца.

Општи циљ организације и уређења простора јесте коришћење простора према потенцијалима природних и антропогених вредности и дугорочним потребама интегралног економског, технолошког, социјалног и културног развоја и унапређење животне средине општине Алексинац. Општи циљ просторног развоја је разрађен кроз серију међузависних приоритета односно посебних циљева, и то:

- обезбеђење услова за просторно уређење и изградњу;
- планско усмеравање и контролисано ширење грађевинског земљишта;
- спровођење привредних трендова у актуелним околностима и одговарајућим потребама домаћег и иностраног капитала;
- стварање амбијента и услова за подстицај привредног развоја;
- подизање степена урбанизације у деловима који су лоцирани уз магистралне и регионалне путне правце, уз које је потребно да се усмери изградња нових привредних зона – паркова и логистичких центара;
- стварање просторних услова за формирање зона пословања, спорта и рекреације, становања и осталих намена;
- утврђивање смерница за размештај садржаја и подршку активности на предметном подручју уз уважавање економских, техничко-технолошких, еколошких, социјалних и просторно-функционалних критеријума;
- обезбеђење просторних услова за изградњу, опремање и функционисање магистралних инфраструктурних система на територији Општине;
- развој саобраћајне, техничке и социјалне инфраструктуре, у првом реду повећањем доступности руралног подручја и зона развоја туризма – побољшањем квалитета путне мреже, опремањем комуналном инфраструктуром центара у мрежи насеља и туристичких локалитета;
- обезбеђење услова за квалитетно саобраћајно повезивање постојећих и планираних намена (пре свега привредних комплекса, зона спорта и рекреације, пословања, становања и осталих намена);
- заштита и коришћење природних и културно-историјских вредности;

- формирање хијерархијско – просторне структуре и функционалне мреже насеља, која ће омогућити уравнотежен просторни развој Општине;
- отклањање негативних последица које су изазване при коришћењу пољопривредног, шумског и водног земљишта супротно њиховим природно-еколошким својствима;
- активирање природних и антропогених туристичких потенцијала, као и организација и промоција туристичких аранжмана обједињавањем туристичке понуде Региона;
- усаглашавање и решавање потенцијалних конфликта у простору;
- утврђивање смерница и основа за измену и допуну важећих и израду нових планских документа, као и даљу разраду на нивоу техничке документације;
- усаглашавање политике развоја са подручјима у окружењу; и
- формирање базе за израду пројекта који ће користити приступне фондове Европске уније.

5. КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Концепција просторног развоја планског подручја подразумева реализацију општих и посебних циљева у корелацији са ограничењима и потенцијалима, смерницама, препорукама и пропозицијама просторног развоја планова вишег реда, кроз дефинисање планских решења у циљу остварења одрживог и уравнотеженог просторног развоја општине Алексинац.

Утврђивању концепције претходила су истраживања, у оквиру којих је спроведена валоризација укупног простора и извршена анализа свих природних, антропогених и социоекономских фактора и њихових синтетичких утицаја на простор. Упоредном анализом и суперпонирањем ових фактора са стањем коришћења простора и развојним потребама у простору за наредни плански период, дошло се до компромисног концептуалног предлога сценарија одрживог просторног развоја у комбинацији са реалним и предпостављеним могућностима као основне матрице за дефинисање планских решења на подручју Просторног плана.

Концепција развоја дефинише оквирне просторне параметре, кључна решења и пропозиције друштвено-економског развоја, уређења и заштите планског подручја и смернице за имплементацију развојних циљева, дефинишући га као подручје:

- са разноврсним природним потенцијалима, који се рационално користе и максимално штите;
- са наменом простора у складу са бонитетним својствима простора;
- са полицентричном организацијом и хијерархијском структуром насеља;
- изразите кохезије просторних структура;
- усаглашеног урбаног и руралног развоја;
- одрживог привредног развоја и амбијента за формирање МСП, ИП, НТП, кластера;
- високе саобраћајне доступности и интегрисаности у међународне токове друмског и железничког саобраћаја;
- опремљености техничким и комуналним системима;
- валоризованих, заштићених и комерцијализованих природних, културних и амбијенталних вредности;
- стабилних мултиструктурних интеррегионалних веза.

Специфичност геостратешког положаја општине Алексинац на осовинама друмских, железничких и других инфраструктурних међународних коридора, (мултимодални коридор међународних саобраћајних (X) и магистралних инфраструктурних система), на осовини (појасу) интензивног развоја, који дисецирају ово подручје, чини његов најзначајнији везни и иницијални потенцијал на националном и међународном нивоу.

II ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. ОПИС И ОДРЕЂЕЊЕ НАМЕНА ПРОСТОРА

Пољопривредно земљиште

Као један од најважнијих природних потенцијала на територији општине Алексинацац издаја се високо квалитено пољопривредно земљиште.

Пољопривредно земљиште у оквиру укупног простора, заузима 256.51 km² што је 36.49 %.

Алувијални наноси у долини Јужне Мораве и погодни услови за наводњавање опредељују катастарске општине на овом потезу као изразито повртарске крајеве. Гаје се углавном домаће традиционалне врсте. Најзаступљеније повртарске културе су: паприка, парадајз, кромпир, купус, шаргарепа, црни и бели лук.

Пољопривредно земљиште које се налази у брдском крају погодно је за развој виноградарства, производњу крмног биља и индустријски гајеног лековитог биља, али и јагоде, купине, малине и других високоакумулативних култура. Гајење винове лозе и производња вина и ракије је још једна традиционална делатност у овом делу Србије.

Пашњаци су добра основа за развој сточарства и пчеларства, али и организованог сакупљања и прераде лековитог биља.

Стара корита и плавине, као и бројна језерца настала услед експлоатације песка и глине, могу бити добра основа за развој слатководних рибњака, али и занатске и уметничке производње која за сировину користи врбу, трску, шевар и рогоз.

Постоје врло добри предуслови за развој производње био хране на територији општине који још увек нису ни изблиза искоришћени, а сама пољопривредна производња би требало да се заснива на еколошким принципима. Неки од проблема са којима се суочавају пољопривредни произвођачи у општини су: лоша инфраструктура, уситњеност поседа, застарела пољопривредна механизација, недовољно едуковано пољопривредно становништво, отежан пласман робе на домаћем и страном тржишту, непланска пољопривредна производња, мали број пољопривредних удружења, задруга и кооператива, погона за прераду и паковање пољопривредних производа, уситњена и веома неуједначена производња, недостатак система за наводњавање, неинформисаност и низак степен примена међународних стандарда, старосна структура сеоског становништва и др. Препреке будућем развоју села су и лоша демографска ситуација на селу, миграција село-град, недовољна примена нових технологија у производњи најзначајнијих култура и неповољна структура производње. Иако постоје врло добри предуслови за развој органске пољопривреде, основна препрека за озбиљнији напредак у овој области је несертификовано земљиште за ову врсту производње.

Шуме и шумско земљиште

Шуме и шумско земљиште на територији Просторног плана заузимају површину од 318.37 km², односно 45.28 %.

У укупном шумском фонду доминирају лишћари, са важнијим шумским заједницама: сладуново-церовских, шуме китњака и граба, букове, и буково-четинарске шуме.

Шуме су углавном на изворишним деловима река које попречно пресецају флувијалну пластику рељефа, почевши од кречњачког обода котлине и врло разрованих планинских страна Јастрепца и Буковика које су изграђене од полеозојских кристаластих шкриљаца. Овде се претежно јавља храст са састојцима цера, а у североистичном делу на кречњаку око Липовца, Пруговца и Црне Баре, црни граф, јасен, липа, дивља крушка, јабука, а по крчевинама трн, глог, дрен и много јоргована као и павит и бујад, као њихов најчешћи пратилац.

На алувијалној равни Јужне Морве шуме су се задржале само на појединим местима и то више као заштитни појас од поткопавања обала реке, као и на напуштеним меандрима и спрудовима који се као такви за гајење култура и не могу користити. Ово мало шуме у моравској долини, поред реке, састављено је од врбе, тополе и других меких лишћара, док се на забареним местима, са повременим или сталном водом настанила барска вегетација, претежно из рода трске и шевара, а на вишим и оцедитијим сувљим местима, барске биљке из рода травних формација које се могу користити као пашњак, а понекад и за секонос. У овом појасу сусрећу се, али појединачно, још и дуд, јасен, кленак и липа, па и по који орах са врло разгранатим крошњама и добрим родом.

Шума је данас у већим комплексима остала само на Малом и Великом Јастрепцу, Буковику и Облој Глави и то углавном букова, а мањим делом храстова. Четинари се јављају само на оголићеним теренима и једног и другог шумског појаса, а претежно у буковом појасу на висини и до 900 метара. Букова шума се јавља на појединим стаништима и до 300 метара висине и иде до највиших тачака области, јер оне леже испод 1.500 метара (горња граница букве).

Државне шуме се налазе у већим комплексима. Највећим делом су настале национализацијом сеоских заједничких шумских простора. Данас њима располаже „Шумско газдинство Ниш“.

Поред несумљивих еколошких и могућих привредних потенцијала, шуме на територији општине Алексинац, имају туристички и спортско-рекреативни потенцијал.

Претерано коришћење шума, без истовремених мера на њиховом обнављању и коришћење непримерних метода за сузбијање штеточина су основни штетни утицаји на гео и биодиверзитет.

Крчење шума и претварање шумског земљишта у грађевинско, представља озбиљан проблем, посебно у ерозивним подручјима, јер постоји велика могућност за појаву клизишта.

Око 13% укупно обрасле површине чине вештачки подигнуте састојине и културе, а њихова нега проблем, јер на одређеним површинама нису на време спроведене мере неге.

Велики проценат шума у власништву приватног сектора има лош састав шумског фонда, а сам квалитет приватних шума далеко заостаје за квалитетом државних.

Воде и водно земљиште

Водно земљиште, на територији Просторног плана јесте земљиште на коме стално или повремено има воде, због чега се формирају посебни хидролошки, геоморфолошки и биолошки односи који се одражавају на акватични и приобални екосистем.

Водно земљиште текуће и стајаће воде, јесу корито за велику воду, приобално земљиште (појас земљишта непосредно уз корито за велику воду водотока који служи одржавању заштитних објеката и корита за велику воду и обављању других активности

које се односе на управљање водама) и појас земљишта уз корито стајаће воде, до највишег забележеног водостаја.

Водно земљиште на подручју Просторног плана обухвата и напуштена корита и пешчане и шљунчане спрудове, које вода повремено плави и земљиште које вода плави услед радова у простору (преграђивања текућих вода, експлоатације минералних сировина и слично).

На подручју Просторног плана, изразита концентрација водног земљишта се налази на Бованском језеру и у равничарском делу дуж Јужне Мораве, Моравице и њихових притока и захвата око 12.54 km², односно 1.78 % од укупне површине Просторног плана.

Грађевинско земљиште

Грађевинско земљиште обухвата изграђен и неизграђен простор од 114.92 km², односно 16.35 % укупне површине

Најзначајнији раст површине грађевинског земљишта је у општинском, урбаном центру Алексинцу и приградским урбано-руралним насељима, периурбоном прстену у оквиру алексиначке агломерације, која поред општинског центра обухвата и насеља: Алексиначки Рудник, Житковац, Прџиловицу, Моравац, Вакуп и део Краљева. Ширење грађевинског земљишта је вршено погушћавањем постојећих грађевинских ареала насеља, дуж Јужне Мораве и поред државних путева I и II реда, као и у коридорима општинских путева, који дисецирају средишни део општине. У периферним брдско планинским и планинским насељима дошло је до смањења грађевинског земљишта, где је оно дефинисано углавном као постојеће.

Ширење је у највећој мери на рачун пољопривредног земљишта.

У оквиру грађевинског земљишта обухваћени су простори за становање, привредне делатности, површине јавне намене, инфраструктурне мреже и објекте, спорт и рекреацију, верске објекте и др.

Грађевинско земљиште као рационално организован и обликован простор приказано је за сва насеља на територији Просторног плана. Основни критеријуми за утврђивање грађевинског земљишта били су: рационално коришћење и намена простора, објективно сагледавање потреба сваког насеља за грађевинским земљиштем на основу процена будућих демографских процеса, расположивог простора који није изграђен, процењених природних, привредних и осталих потенцијала и потреба, капацитета постојеће и планиране инфраструктуре, месту насеља у планираној хијарархији мреже насеља, заштити јавног и приватног интереса, очувању аутентичности и посебности насеља и вредновању квалитета простора и његове околине, а да се при том не смањују квалитетни шумски, пољопривредни и водни ресурси.

Просторним планом приказано је постојеће и планирано грађевинско земљиште. Планирано грађевинско земљиште представља резервну површину за будући просторни развој насеља. Границе грађевинских рејона за просторе и зоне директне примене плана, прецизно су дефинисне на нивоу парцела у уређајним основама, док ће се за просторе и зоне у којима је предвиђена даља урбанистичка разрада, границе прецизније дефинисати приликом израде урбанистичких планова. Реконструкцијом постојеће и градњом нове саобраћајне и комуналне инфраструктуре, као и осигурањем простора за пратеће садржаје, подићи ће се ниво комуналног опремања насеља.

Грађевинско земљиште урбано-руралног континуума алексиначке агломерације дефинисано је за даљу урбанистичку разраду Плановима генералне регулације "Алексинац север" и "Алексинац југ". Око овог функционалног центра формиран је

основни грађевински рејон који се протеже уз постојеће и планиране и саобраћајнице, што је омогућило да даља изградња буде усмерена у циљу рационалног коришћења и инфраструктурног опремања земљишта и створени услови за спречавање неконтролисаног и стихијног заузимања и смањења површина пољопривредног земљишта.

Табела 2: Планирано коришћење земљишта.

ЗЕМЉИШТЕ	P km ²	%
ПОЉОПРИВРЕДНО	256.51	36.49
ШУМЕ И ШУМСКО	318.37	45.28
ГРАЂЕВИНСКО	114.92	16.35
ВОДНО И ОСТАЛО	12.54	1.78
ПОСЕБНА НАМЕНА	0.71	0.10
УКУПНО	703.05	100.00

2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ СИСТЕМА И РЕСУРСА

2.1. Пољопривредно земљиште

Приликом израде Просторног плана општине Алексинац, потребно је поштовати одредбе Закона о пољопривредном земљишту („Сл. гласник РС”, бр. 62/2006, 65/2008 - др. закон, 41/2009, 112/2015, 80/2017 и 95/2018-др. закон), а које се односе на заштиту, уређење и коришћење пољопривредног земљишта за земљиште које ће у границама плана по врсти и намени остати пољопривредно земљиште.

Чланом 15. наведеног закона прописано је да се пољопривредно земљиште користи за пољопривредну производњу и не може се користити у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним овим законом. Чланом 22. наведеног закона прописана је забрана коришћења обрадивог пољопривредног земљишта прве, друге, треће, четврте и пете катастарске класе у непољопривредне сврхе. У којим случајевима постоји могућност изузетка забране коришћења обрадивог пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе прописано је чланом 23. Закона о пољопривредном земљишту. Чланом 24. истог закона прописани су услови и начин давања сагласности на промену намене обрадивог пољопривредног земљишта. Такође, чланом 27. закона прописано је да обрадиво пољопривредно земљиште не може да се уситни на парцеле чија је површина мања од пола хектара, односно да обрадиво пољопривредно земљиште уређено комасацијом не може да се уситни на парцеле чија је површина мања од једног хектара.

Планом су утврђене следеће смернице заштите и одрживог коришћења пољопривредног земљишта:

- на брдовитим и другим теренима с потенцијалима за воћарску и повртарску производњу (терени до 750 m nv), треба подржавати искоришћавање погодности за развој органске производње, док је примена метода строго контролисаног прихрањивања и интегралне заштите нужни услов опстанка и даљег развоја воћарства уопште, у спрези с усвајањем савремених стандарда квалитета у преради и пласману, унапређивањем маркетинга и оснивањем произвођачких асоцијација;

- заштита и одрживо коришћење земљишта, са пространим ливадама и пашњацима, велике еколошке и економске вредности, али и са природним ограничењима за развој пољопривреде, условљени су демографским јачањем;

- поред развоја туризма, то захтева и подршку развоју пашњачког сточарства, промовисању агрошумарства (посебно, укључивање капацитета шума и водотока у извозно атрактивне програме производње, сакупљања и прераде широког асортимана високо вредних сировина), поновном увођењу аутохтоних раса стоке, сорти гајених биљака, традиционалних производних система и сл;

- на заштићеним подручјима, укључујући и сливна подручја акумулација и будућа заштићена подручја, прецизирање посебних режима коришћења пољопривредног земљишта и мера подршке дохотку локалног становништва, заснива се на уважавању како позитивних, тако и негативних утицаја пољопривреде на биодиверзитет и предео.

Очување површина и побољшање физичких, хемијских и биолошких својстава пољопривредног земљишта засниваће се на:

- заштити пољопривредног земљишта од нерационалног/непланског заузимања у грађевинске, рекреативне и друге непољопривредне сврхе;

- разради и спровођењу еколошки безбедних програма мелиорације ливада и пашњака, упоредо с обезбеђивањем подршке редовном кошењу и/или напасању стоке, како би се спречила сукцесија коровских биљака, суженог биодиверзитета и мале економске вредности;

- не планира се тотално пошумљавање, односно затрављивање ораница на теренима изнад 750 m nv и поред њиховог претежно слабог економско-производног потенцијала. Ради опстанка планинских села потребно је задржавање одређених површина за ратарско-повртарску производњу на парцелама дубљих земљишта, погодних за гајење кромпира, одговарајућих сорти жита и крмног биља;

- њихово одрживо коришћење условљено је адекватном антиерозионом обрадом, правилним плодоредом и контролисаним органско-минералним прихрањивањем биљака;

- обавезно је вођење рачуна о очувању крмне базе за развој планинског сточарства и другим интересима локалног становништва при успостављању еколошки оптималних односа између пољопривредних и шумских површина и то промовисањем агрошумарства и обезбеђењем подршке за редовно кошење и/или напасање стоке, како би се спречила биолошка деградација травног биљног покривача;

- уређењу пољских и шумских прилазних путева, укључујући подизање појасева заштитног зеленила дуж путева и туристичко-рекреативних стаза, око пашњака, изворишта воде, речних токова и сл.;

- спречавању негативних утицаја пољопривредне производње на стање животне средине и живог света, успостављањем контроле коришћења минералних ђубрива и средстава за заштиту биља;

- очувању и неговању естетских обележја руралних предела у оквиру пољопривредних и шумских површина, доношењем потребних правила и одговарајуће институционализоване контроле по питањима: поткресивања и крчења врзина/живица и уклањања корова дуж међа и сеоских, шумских и других путева и одржавања тих путева; сакупљања и елиминисања отпадака пољопривредних производа; чувања појединачних или група стабала на пољопривредним површинама; забране одлагања/бацања смећа и свих врста отпада (металног, стакленог, грађевинског и др) ван места одређених за те намене и сл. и

- побољшању информатичке основе о пољопривредном земљишту и другим елементима руралног простора, ажурирањем катастра по начину коришћења земљишта

и власницима сваке парцеле, упоредо са спровођењем детаљних педолошких истраживања и изработом бонитетне карте земљишта за општинску територију.

Са становишта очувања економских и екосистемских функција земљишта, апсолутни приоритет има одређивање одговарајућих радова на евидентираним ерозионим теренима и контрола њиховог спровођења, у складу с одредбама Закона о пољопривредном земљишту. На издвојеним ерозионим подручјима, начин коришћења пољопривредног земљишта треба прилагодити условима терена и гајити културе које ће поред биљне производње обезбедити и заштиту земљишта од ерозије.

На нагнутим теренима је, такође, неопходно формирање противерозионих појасева жбунастог, шумског и травног типа, ради смањења кинетичке енергије сливајућег млаза који врши еродирање површинских слојева земљишта и подлоге. На тај начин могуће је повећати толеранцију у смислу граничног нагиба за гајење ратарских култура, а редукацију истих извршити само на местима где не постоји никаква економска оправданост гајења житарица и окопавина. Уз то, живим ретензионим појасевима се значајно побољшава еколошки систем подручја, а у врсте за формирање појасева могу се унести бројне племените карактеристике, као што су медоносност, лековитост и др. У воћњацима и виноградима у циљу смањења ерозионих процеса потребно је формирање контурних бразди, као и заснивање нових засада искључиво садњом по изохипси, односно управно на садашње редове.

Основна претпоставка успешног развоја пољопривреде у наредном периоду је у ефикаснијем коришћењу производног потенцијала општине Алексинац. У циљу утврђивања појединих предности терена и агроколошких услова предлаже се планирање и праћење развоја производњи ратарско-повртарских култура и сточарства у равничарском делу општине и развоја воћарско виноградарске и сточарске производње у брежуљкастом делу општине.

У складу са природним условима и ресурсима и агроколошким капацитетом простора, на подручју Просторног плана је могуће издвојити следеће рејоне пољопривредне производње:

1. **Ратарско-повртарски сточарски рејон** обухвата низијске терене у долини Јужне Мораве и Моравице, као и њихових притока. На овом терену доминирају типови земљишта алувијални наноси и гајњаче. Тенденције смањења плодности и погоршања структуре ораничног слоја земљишта указују на потребу развоја сточарства у овом рејону. Плански приоритет је успостављање директних веза између развоја биљне и сточарске производње на нивоу пољопривредних газдинстава са ослоном на обезбеђење сопствене крмне базе. Због дугорочне оријентације на ратарску производњу прелазна решења су заоравање зелених органских ђубрива и жетвених остатака увођење плодореда и побољшање технолошких поступака обраде земљишта и др. Приоритени значај овог краја у сточарству има производња млека и производња јунећег, свињског и овчијег меса.

2. **Воћарско-винаградарски сточарски рејон** је на брежуљкастом делу општине где је надморска висина до 500 m. На овом делу доминирају смонице. На терену су заступљени воћњаци, виногради, ливаде, пашњаци, а један део су и оранице. Оптимална комбинација на овој територији њених производних структура треба да буде развој воћарства крмне базе и сточарства. У сточарској производњи тежиште треба ставити на интензивнији развој говедарства и овчарства тј. Производњу млека и меса са ослоном на веће коришћење крмне базе, пашњака као и на ширење производње крмних култура на ораницама. Многе пољопривредне површине које се за сада из било којих разлога не обрађују треба привести култури тако да све расположиве површине од плодносног тла буду ангажоване за одређене видове пољопривредне производње.

Посебан значај треба дати укрупњавању и другим мелиоративним поправкама постојећих пољопривредних површина.

2.2. Шуме и шумско земљиште

У складу са Законом о шумама („Службени гласник РС” бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015 и 95/2018 - др.закон), у Просторном плану се штите и унапређују шуме и шумско земљиште.

На шумском земљишту није дозвољена промена састава шумских састојина и њихова неконтролисана експлоатација.

У шумама могу да се граде објекти у складу с плановима газдовања шумама и посебним прописом којим се уређује област дивљачи и ловства.

Минимално дозвољена изградња је у функцији побољшања стања шума или њене боље приступачности и квалитетнијег коришћења. Под само плански одређеним условима (у складу са основом газдовања шумама и овим Планом) може се врло ограничено мењати основна намена шумског земљишта, уз претходно добијену сагласност корисника.

Из упоредног биланса површина се види да је планирано пошумљавање земљишта које није условно за изградњу или припада пољопривредном земљишту ниже бонитетне класе.

Концепција развоја шумарства је заснована на заштити и унапређењу стања постојећих шума, уз рационализацију коришћења потенцијалних могућности станишта и уз максимално коришћење природног подмлађивања, како би се елиминисале категорије деградираних и разређених шума.

Једна од мера уређења предела треба да буде и очување постојећег стања шумског комплекса према важећим прописима и мерама газдовања шумама. Ту не сме да се занемари чињеница да су контролисане сече шума такође вид неге и унапређења природних предела, а не експлоатација природног ресурса. Овакве мере се примењују искључиво у циљу унапређења предела, а не ширења индустријских и других делатности које угрожавају предео.

У оквиру постојећих шума у приватној својини потребно је радити на:

- конверзији изданачких шума у високе;
- пошумљавању шибљака и голети.

У оквиру постојећих шума у државној својини потребно је, у циљу развоја и заштите:

- попуњавање високих разређених шума;
- реконструкција високих деградираних шума;
- конверзија изданачких у високе шуме;
- реконструкција изданачких шума у високе;
- попуњавање вештачки подигнутих састојина.

Постепено повећање шумских површина (пошумљавање необраслог шумског земљишта, пошумљавањем пољопривредних површина VI, VII и VIII бонитетне класе):

- сво планско земљиште (изнад 750 метара надморске висине) које није издвојено као погодно за насељавање и пољопривреду (у нагибу већем од 25% треба уређивати и користити као шумско земљиште;

- у прелазној зони (до 750 метара надморске висине) шумско земљиште у власништву сопственика (у нагибу већем од 25%) може се користити и у воћарству уколико већ није пошумљено;

- постојеће шумско земљиште на равнијим теренима планинских висоравни, погодним за пољопривредну производњу, уколико не представља посебно вредан

шумски фонд и није у зони туристичке намене, може се постепено претварати у пољопривредно;

- у зони туристичке намене равније шумско земљиште се мора уређивати као парк шума.

Уређење и експлоатација шумских подручја, које може да се користи у сврхе одмора и рекреације не сме да буде условљено и подређено само шумско-привредном интересу, што је до сада било уобичајено и што је још врло присутно, али с друге стране, задовољавање све више потреба рекреације и туризма за шумским амбијентима, не би смело да пренебрегава потребе шумарства као таквог и најосновнијих интереса шумске привреде, ако се они могу задовољавати без опасности од еколошких поремећаја средине.

Шумско-привредно планирање на подручју општине и уређење шума мора у довољној мери да обухвати и да буде подређено специфичном просторном планирању и уређењу која ће у највећем степену имати у виду рекреативне могућности и особености дотичног шумског подручја, њихово одржавање и унапређивање. Обезбеђивање и једног и другог интереса гарантује се обавезним укључивањем и применом мера просторног уређења и заштите, односно одржавања животне средине. У принципу, свака шумска средина, као уосталом и сваки предео уопште, без обзира на његову основну намену и друге видове искоришћавања, мора да буде под одређеним режимом заштите. Тај режим, који мора да буде веома изнијансиран, треба да обезбеди одржавање динамичке равнотеже конкретне шумске заједнице и њеног станишта, њихових биолошких рекреативних потенцијала и истовремено њихове продуктивности као шуме и њених непосредних економских вредности.

Планираним радовима требају се елиминисати категорије деградираних шума, а разређене шуме свести на најмању могућу меру.

2.3. Воде и водно земљиште

Водно земљиште (ВЗ) је заштићена и резервисана зона уз све водотоке и око Бованске акумулације. ВЗ дуж река захвата површину коју обухвата успор од тзв. стогодишње велике воде, увећану за појасеве дуж обе обале ширине по 20÷50 m, зависно од положаја објеката и заштитних система. Код Јужне Мораве и других река које су уређене и насипима, ВЗ је простор унутар насипа, као и простор од најмање 50 m од најудаљеније границе ножице насипа унутар брањене стране, који је резервисан искључиво за дренажне системе, као и за могуће касније доградње и надвишења насипа, уређење приобалног појаса и друге мере заштите. У случају Бованске акумулације водно земљиште се простира до коте максималног успора увећаног за појас од најмање 20 m око читавог обима тада достигнуте највеће акваторије. И у случају нових мањих акумулација ВЗ захвата појас око нивоа који се достиже при евакуацији преко прелива тзв. рачунске велике воде, увећаног за најмање 20m. На водном земљишту није дозвољена било каква градња сталних објеката, али се може без ограничења користити за пољопривредну производњу, плантажне засаде (шуме, воћњаци, виногради), спортске и рекреационе површине – али без објеката који би могли да ометају развој система за заштиту од вода и спровођење мера одбране (прилаз грађевинске механизације, проширење постојећих насипа при њиховом надвишењу, реализацију дренажних система).

2.4. Геолошки ресурси

Алексинац и његову околину карактеришу разноврсне и бројне појаве лежишта каустобиолита, неметала и грађевинског материјала.

Од каустобиолита резерве мрког угља су процењене на 28,3 милиона тона и парафинских (уљаних) шкриљаца на око 2 милијарде тона. Лежиште мрког угља код Алексинца по производњи и резервама налази се на другом месту у Србији после косовско-метохијског угљеног басена. Испитане су и потврђене велике геолошке резерве угља, при чему експлоатационе резерве износе око 16 милиона тона. Парафински шкриљци се јављају заједно са мрким угљевима у околини Алексинца и представљају до сада највеће лежиште ове сировине у Србији. Откривени су на дужини од око 8 km, између Алексинца и Суботинаца. У односу на угљени слој разликују се подински и повлатни ниво парафинских шкриљаца, од којих је повлатни ниво значајнији. Дебљина главне повлатне зоне парафинских шкриљаца износи око 200 метара, а делова богатих керогеном (око 10% сировог угља) од 50 до 90 метара. Досадашњим геолошким истраживањима утврђено је постојање око 1,8 милијарди тона парафинских (уљаних) шкриљаца као непосредних пратилаца угљених слојева, од чега преко 500 милиона тона чине резерве А и Б категорије. Шкриљци у Алексинцу су најисплативији за експлоатацију.

На подручју Алексинца постоји велики број појава неметалних сировина чије су резерве процењене на: око 6 милиона m³ шљунка и песка и 4 милиона m³ кречњака у експлоатационим резервама. Истражени кречњаци припадају мезозојитској периоди и представљају врло добар грађевински материјал, а служе и за печење креча. За сада је развијена само локална експлоатација овога материјала. Већи каменоломи налазе се на Озрену. Мермераста кречњаци који се налазе у виду сочива у гнајсевима на Великом Јастрепцу такође се локално експлоатишу.

Геолошком проспекцијом на ширем подручју општине Алексинац утврђене су појаве и мања лежишта минералних сировина (бакра, гвожђа, калаја, фелдспата и др.). Присуство бакра је утврђено у андезитским месецима Буковика са локацијама Лазинско и Чукар; руде гвожђа су утврђене у три зоне: у зони Јастрепца - у локацијама Вукање и „Латинског гробља“, затим у зони Буковика - у долини Мозговачке реке, и у трећој зони у долини Велепољске реке, око Врела и даље према Горњаку; индикације калаја су примећене у пределу Јастрепца код Породина; платина се очекује на Буковику и Мاستинском потоку; фелдспати на Јастрепцу око Јасенове воде и око Црног врха; кварцити и кварцни песак су утврђени на широм простору око Сухотна, Адровца, Честе, Врћеновице, Кулине, Љуптена; мермера, нарочито шареног, има код Вукање, Породина, Кулине и других места; налазишта габра код Вукање.

У општини Алексинац налази се више појава термалних вода од којих су неке познате и користе се као лековите воде већ дуже време. Најпознатији извори ових вода налазе се у Кулинској бањи. Кулинска бања се налази у северном подножју Малог Јастрепца, на десној обали реке Турије, око 9 километара источно од Рибарске бање. Извориште је разбијеног типа. Укупна издашност свих извора је 15 l/min. Температура воде је 16°C. Према хемијском саставу припада типу вода Рибарске бање. Терма у селу Шурићи је око 4 km североисточно од Кулинске бање. Издашност извора је до 10 l/sec, а температура воде 17,2°C. Према хемијском саставу вода је слична води из Кулинске бање. Све појаве термоминералних вода везане су за веће дислокације. Утврђене су резерве и квалитет маломинералних и питких вода, површинских токова, хидропотенцијал акумулације Бован који је процењен на 59 милиона m³ воде као и минералних вода из неколико истражених бушотина, које допуњују слику о изузетним хидропотенцијалима општине Алексинац.

2.4.1. Минералне сировине

У циљу правилне намене и одрживог коришћења простора за потребе планирања и урбанизације, неопходно је урадити инжењерскогеолошка истражива чија детаљност зависи од нивоа плана за који се раде истраживања.

У члану 21. став 2. Закона о рударству и геолошким истраживањима („Службени гласник РС”, бр. 101/15, 95/18 - др. закон и 40/21) дефинисано је да се примењена инжењерско-геолошка геотехничка истраживања обавезно врше за потребе просторног и урбанистичког планирања, пројектовања и изградње грађевинских, рударских и других објеката ради дефинисања инжењерскогеолошких- геотехничких услова изградње и/или санације, као и других карактеристика геолошке средине.

Планско опредељење јесте одрживо коришћење металичних и неметаличних минералних сировина на територији Просторног плана, које ће се усклађивати са општом концепцијом коришћења минералних ресурса Републике Србије.

Око утврђених експлоатационих подручја одређени су заштитни појасеви:

- За експлоатацију мрког угља „Алексиначки рудник“ одређен је заштитни појас око лежишта 500 m. Експлоатационо подручје „Алексиначког рудника“ и утврђени заштитни појас захватају изграђене просторе самог Алексинца и насеља Алексиначки Рудник и Суботинаца, који су настајали заједно са самим рудником. Правила нове изградње и реконструкције постојећих објеката, на тим просторима, се утврђују планом у складу са већ постојећом урбанистичком регулацијом ових насеља.

- Заштитни појас око лежишта минералне воде „Доње Сухотно“ је 100 m.

Надлежно Министарство води катастар истражних и експлоатационих поља минералних сировина и надлежно је за давање услова за добијање истражних и експлоатационих права и у складу са њима потребне урбанистичке и техничке документације.

Коришћење и заштита минералних сировина спроводиће се на следеће начине:

- Утврђивање потенцијалности подручја у циљу истраживања појава и лежишта минералних сировина (металичне и неметаличне минералне сировине, енергетске минералне сировине и термалне воде);

- Ревитализација технолошких процеса у експлоатацији и преради минералних сировина и реконструкција постојеће застареле опреме;

- Минимизирање техногеног отпада и његове трансформације у техногену сировину која се може искористити даље у одговарајућем производном процесу;

- Образовање потребних кадрова за будућа геолошка истраживања;

- Санирање деградираних и загађених површина око постојећих експлоатација и тежња ка развоју пројеката који минимално угрожавају животну средину, применом тзв. „зеленог инжењерства“ и „технологије без или са минимумом отпадака“ и

- Дугорочна стратегија давања истражних права и, првенствено, концесија за истраживање и експлоатацију минералних сировина.

3. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ДИСТРИБУЦИЈА СТАНОВНИШТВА И МРЕЖА НАСЕЉА И ЈАВНИХ СЛУЖБИ

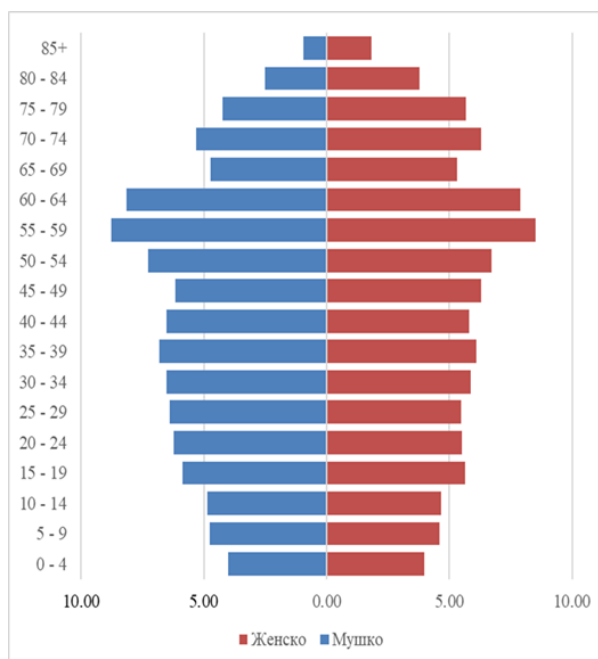
3.1. Становништво

На подручју Просторног плана (2011.) живи 51.863 становника у 17.016 домаћинстава, односно 46.541 становник у 2020. години, по подацима РГЗа. У периоду 1948-2011., број становника је смањен за 14,98% (односно 10,19% у односу на 2002.), док је број домаћинстава, у истом периоду, повећан за 23,33% (односно смањен у последњем пописном периоду за 8,59%). Просечна густина насељености износи 73 ст/км², што је испод просека Нишавског округа (138 ст/км²). Степен урбанизације (2011.) износи 34.66% и доста је испод просека Нишавског округа (56,62%), односно републичког просека (59,44%). Процес депопулације је изражен, односно подручје Просторног плана се налази у фази „упозоравајуће депопулације“ (индекс кретања становништва, у периоду 1948-2011.) и износи 85,02. Већина сеоских насеља је у фази „забрињавајуће депопулације“ (индекс кретања становништва од 25,1 до 50,0), док је најнеповољнија ситуација у сеоским насељима која се налазе у фази „предзавршне депопулације“ (индекс мањи од 25) и то су насеља: Беља (20,75), Врело (24,42), Дашница (19,14), Преконози (15,53), Чукуровац (17,42) и Голешница (свега 0,53).

Стопа природног прираштаја је дуги низ година негативна. У периоду 2011-2020., просечна стопа природног прираштаја је износила -10,4 ‰. Поред негативне стопе природног прираштаја, веома су изражена и миграциона кретања, а миграциони салдо има негативну вредност.

Старосна структура становништва је неповољна, односно запажен је процес старења становништва чије је основно обележје смањење популације младог становништва (до 19 година), а пораст популације радно-способног становништва и популације старог становништва. Младо становништво (до 20 година) учествује у укупном са 19,2%, а стари преко 60 година са 28,4%, индекс демографског старења износи 1,48, што је изнад просека Нишавске области (1,39). Коефицијент зависности становништва (број старих 65 и више година на 100 лица старости 15 до 64 година) мери оптерећење радне снаге и износи 30,71 (нешто је неповољнији од просека Нишавског округа - 28,21). Просечна старост износи 43,9 година: за мушку популацију 42,8 година, а за женску 45,1 година. Према стадијуму демографске старости општину Алексинац карактерише „најдубља демографска старост“.

Као што можемо видети на графикону, старосна пирамида општине Алексинац има регресивна обележја. Основица пирамиде је знатно сужена у односу на већину осталих старосних група становништва, а испупчење у средишњем делу се постепено помера ка врху пирамиде, односно, пирамида је најиспупченија у делу старосне групе становништва између 55 и 60, односно 64 и 64 година старости, што нам указује на веома изражене процесе старења становништва.

Графикон 1. Старосна структура становништва, општина Алексинац, 2011. године

3.1.1. Планска концепција развоја демографског потенцијала

Планска концепција демографског развоја је ублажавање негативних демографских токова на подручју Просторног плана, првенствено побољшањем неповољне старосне и образовне структуре становништва, као и негативних стопа миграција на релацији „село-град“. Ревитализацију демографског потенцијала није могуће остварити у кратком року, већ постепено и дугорочно, и то заједничким деловањем економске (политике запошљавања, предузетништва, пољопривреде, туризма) и социјалне политике, уз развој инфраструктуре и базичних услуга. Синергичким деловањем ових политика могуће је утицати на активирање свих расположивих потенцијала подручја Просторног плана, што за крајњи резултат треба да има ублажавање (и у неким подручјима заустављање) даљег смањења становништва у периоду до 2032. године.

Основне планске претпоставке при креирању демографске политике су: покретање привредних активности, побољшање нивоа комуналне и саобраћајне инфраструктуре (нарочито у планинском руралном подручју) и повећање нивоа базичних услуга (социјалних, здравствених, птт услуга и сл. - као основа за побољшање услова живота и рада становништва). Испуњење ових планских претпоставки омогућиће задржавање становништва и допринети смањењу одласка младог и образованог становништва у веће градове Србије (Београд и Ниш) и у иностранство.

3.1.2. Пројекција кретања становништва

Пројекција становништва на подручју општине Алексинац израђена је за период 2022 - 2032. године по основу настављања тренда из последњег пописа, тј. период од 2002 до 2011 (извор: Републички завод за статистику Србије). Дефинише оквире могућег пораста становништва, планску пројекцију, односно прогнозу.

На основу извршене анализе стања демографског потенцијала општине и трендова кретања становништва, у планском периоду, се може очекивати даље демографско пражњење подручја на територији Просторног плана:

- становништво ће се постепено смањивати са 51.863 становника у 2011. години, на 38.355 становника у 2032., што, за читав плански период, чини смањење од чак 13.508 становника;
- уколико се настави тренд кретања становништва 2002-2011., не постоји ни једно насеље на подручју Просторног плана у коме се може очекивати пораст становништва;
- најдрастичније демографско пражњење може се очекивати је у насељима: Беља, Голешница, Каменица, Породин, Преконози и Чукуровац.

Табела 3. Упоредни преглед броја становника 2002 – 2011. године, са пројекцијама за 2022., 2027. и 2032. годину, по основу настављања тренда

Р.бр.	НАСЕЉЕ	2002	2011	Пројекција 2022	Пројекција 2027	Пројекција 2032	Разлика 2032 - 2011
1	Алексинац	17171	16685	16091	15821	15551	-1134
2	Алексиначки Бујмир	557	504	439	410	380	-124
3	Алексиначки Рудник	1467	1293	1080	984	887	-406
4	Банковац	178	151	118	103	88	-63
5	Бели Брег	269	222	165	138	112	-110
6	Беља	43	22	3	0	0	-22
7	Бобовиште	1074	885	654	549	444	-441
8	Бован	554	482	394	354	314	-168
9	Брадарац	334	216	127	72	21	-195
10	Вакуп	740	834	949	1001	1053	219
11	Велики Дреновац	483	438	383	358	333	-105
12	Витковац	398	312	207	159	111	-201
13	Врело	355	265	155	105	55	-210
14	Врћеновица	501	380	232	165	98	-282
15	Вукања	705	600	472	413	355	-245
16	Вукашиновац	512	432	334	290	245	-187
17	Глоговица	874	807	725	688	651	-156
18	Голешница	4	1	0	0	0	-1
19	Горња Пешчаница	248	243	237	234	231	-12
20	Горње Сухотно	343	246	127	74	20	-226
21	Горњи Адровац	134	105	70	53	37	-68
22	Горњи Крупац	510	388	239	171	103	-285
23	Горњи Љубеш	240	170	84	46	7	-163
24	Гредетин	659	539	392	326	259	-280
25	Грејач	696	544	358	274	189	-355
26	Дашница	115	94	68	57	45	-49
27	Делиград	211	161	100	72	44	-117
28	Добрујевац	388	305	204	157	111	-194
29	Доња Пешчаница	122	96	64	50	35	-61
30	Доње Сухотно	320	301	278	267	257	-44
31	Доњи Адровац	761	741	717	705	694	-47
32	Доњи Крупац	364	286	191	147	104	-182
33	Доњи Љубеш	597	498	377	322	267	-231
34	Дражевац	1188	899	546	385	225	-674
35	Житковац	2680	2624	2556	2524	2493	-131
36	Јаковље	352	270	170	124	79	-191
37	Јасење	210	174	130	110	90	-84
38	Каменица	103	70	30	11	0	-70
39	Катун	571	455	313	249	184	-271
40	Копривница	223	212	199	192	186	-26
41	Корман	773	689	586	540	493	-196
42	Краљево	930	821	688	627	567	-254
43	Крушје	332	282	221	193	165	-117
44	Кулина	731	589	415	337	258	-331

45	Липовац	418	332	227	179	131	-201
46	Лознац	176	138	92	70	49	-89
47	Лоћика	380	302	207	163	120	-182
48	Лужане	942	826	684	620	555	-271
49	Љуптен	408	313	197	144	91	-222
50	Мали Дреновац	176	135	85	62	39	-96
51	Мозгово	1632	1391	1096	963	829	-562
52	Моравац	1785	1744	1694	1671	1648	-96
53	Моравски Бујмир	207	156	94	65	37	-119
54	Нозрина	743	699	645	621	596	-103
55	Породин	154	103	41	12	0	-103
56	Преконози	173	96	2	0	0	-96
57	Прћиловица	2410	2362	2303	2277	2250	-112
58	Пруговац	318	237	138	93	48	-189
59	Радевце	493	444	384	357	330	-114
60	Рсовац	395	275	128	62	0	-275
61	Рутевац	1094	889	638	525	411	-478
62	Срезовац	238	185	120	91	61	-124
63	Станци	241	174	92	55	18	-156
64	Стублина	158	157	156	155	155	-2
65	Суботинац	1061	893	688	594	501	-392
66	Тешица	1888	1717	1508	1413	1318	-399
67	Трњане	1361	1274	1168	1119	1071	-203
68	Ћићина	238	199	151	130	108	-91
69	Црна Бара	175	127	68	42	15	-112
70	Честа	215	161	95	65	35	-126
71	Чукуровац	122	85	40	19	0	-85
72	Шурић	128	118	106	100	95	-23
Општина Алексинац		57749	51863	44734	41525	38355	-13508

Извор: Републички завод за статистику Србије

Разлози овом негативном тренду су многоструки, а предњаче разлози економске, социјалне, образовне, психолошке, биолошке и културне природе. Као најзначајнији разлози могу се навести следећи: одлазак биолошки репродуктивног становништва из Србије и унутрашње миграције, тзв. „одлив мозгова“, касније ступање у брак, већи број нежења, одлагање рађања и пораст броја породица са једним дететом или без деце, економски фактори (неизвесност тржишта рада, распрострањеност тзв. „сиве економије“, висока стопа незапослености, ниска и незивесна примања, нарочито жена са средњим и нижим образовањем, нерешено стамбено питање младих брачних парова, и др.), старење популације, итд. Због свих ових тенденција, потребно је да локална самоуправа донесе низ планских мера са циљем деловања на демографски развој подручја Просторног плана, а које обухватају читав низ:

- економских мера – као што су: подстицаји и финансијска помоћ рађању деце и подршке породици, стипендирање надарених ђака, подршка развоју привреде и приватног предузетништва, подршка самозапошљавању и др.;
- социјалних мера – побољшање социјалних давања за становништво испод границе сиромаштва, побољшање опремљености здравствених установа и боља и доступнија социјална и здравствена заштита (нарочито становништву у руралном брдско-планинском подручју), побољшање система образовања и његово прилагођавање потребама привреде, формална подршка за децу испод три године старости и сл.;
- као и низ активности и мера у циљу равномерне просторне доступности и побољшања нивоа базичних услуга, комуналне и саобраћајне инфраструктуре и др.

Планска решења треба да допринесу ублажавању негативних демографских токова стварањем бољих просторних услова живота, стварањем повољнијих услова за рад и веће дохођивање становништва. Резултат оваквих планских решења довео би до смањивања неповољних миграција на релацији село-град и задржавања младог становништва (посебно у руралних подручјима) и повољније стопе природног прираштаја, до перманентног смањивања стопе незапослености, побољшања образовне структуре становништва и смањења броја неписмених.

Поред ових мера локалне самоуправе, решавање проблема демографског развоја и ревитализације подручја Просторног плана немогуће је спровести без међусекторског приступа и координације мера различитих политика на државном нивоу. Синергијом популационе политике (родитељски додатак и накнаде зараде за породиље), економске политике (рад и запошљавање), политике образовања, социјалне политике и здравствене заштите постиже се укрштање циљева свих ових политика на републичком нивоу и дефинисања адекватних мера и активности а са циљем задовољења потреба породица и ублажавања демографских проблема, што за крајњи циљ треба да има постизање одрживог демографског развоја како на републичком нивоу, тако и на подручју Просторног плана.

3.2. Однос градских и сеоских насеља и функционално повезивање насеља и центара

3.2.1. Регионални аспект развоја

Када се посматра подручје Нишавске области, можемо видети да постоји велика територијална неравнотжа на унутаррегионалном нивоу, са веома израженим разликама у развоју између развијених и неразвијених, односно урбаних и руралних подручја. На једној страни ове територијалне компоненте развоја стоји изражена концентрација и поларизација ресурса, док је са друге стране присутан изражен тренд маргинализације већег дела остатка подручја Нишавске области. У контексту таквог триторијалног развоја, општина Алексинац је и поред доброг географског и саобраћајног положаја, остала на нивоу недовољно развијеног индустријског центра, које карактерише низак ниво привредних активности, успорен привредни раст, низак ниво инвестиција, висока незапосленост, јако изражени процеси депопулације са неповољном старосном и образовно структуром становништва.

На нивоу Нишавске области, највећи економски раст је на подручју Града Ниша, који према нацрту Просторног плана Републике Србије, представља урбано-индустријску агломерацију највишег ранга (са преко 50.000 запослених), је велики индустријски центар (поред Новог Сада), регионално и урбано средиште инфраструктурне мреже и преферираних локација за привредне активности са квалификованим кадром. Највећи и најзначајнији привредни капацитети, са подручја Нишавске области, највећим делом су концентрисани на подручју града Ниша, док је мањи део привредних ресурса лоциран на подручју општине Алексинац и осталих општина Нишавске области. Оваква територијална неравномерност и диспропорција развојних потенцијала и ресурса могли би да интензивирају даље повећање регионалних разлика, односно даљи тренд функцијске маргинализације неразвијених подручја Нишавске области.

3.2.2. Насеља

Општина Алексинац је условно равномерно покривена мрежом од 72 насеља, 2 насеља градског типа, Алексинац и Алексиначки Рудник и 70 насеља сеоског типа,

односно са 72 катастарске општине и са 71 регистраном месном заједницом (на основу Регистра јединица разврставања са стањем на дан 31.12.2020. године). Постојећа насеља не чине умрежен систем насеља. Општину раздваја композитна долина река Јужне Мораве и појас Коридора Х (аутопут Е – 75) који дисецирају југозападни од североисточног дела планског подручја. Највећи број насеља (43) се налази на подручју Алексиначке котлине у долини Јужне Мораве, у зони интензивног развоја инфраструктурног коридора аутопута Е-75 (деоница Београд – Ниш), 12 насеља се налази у зони побрђа, док се 17 насеља налази у брдско-планинском подручју планина Озрен и Јастребац.

Према демографској величини, 31,9% насеља спада у категорију веома малих насеља (насеља са испод 200 становника), 34,7% у категорију малих насеља (од 200 до 500 становника), 22,2% насеља у категорију средњих насеља (од 500 до 1000 становника), док 11,2% насеља спада у категорију великих насеља (насеља преко 1000 становника).

Насеље Алексинац, општински центар, се налази на међународном Коридору Х, у централном делу Општине са највећом густином насељености од 5.182 ст/км². Осим Алексинца, у централном делу општине се издвајају: насеље Алексиначки Рудник, урбано насеље са рударском традицијом, и рурално-урбана насеља: Житковац, Прђиловица и Моравац. Осим Општинског центра, према просторној и функционалној организацији, примат центра заједнице насеља у североисточном делу Општине има насеље Мозгово (са густином насељености од око 30 ст/км²), у југоисточном делу насеља: Доњи Крупац (око 33 ст/км²), Тешица (око 124 ст/км²) и Катун (око 44 ст/км²), у западном и југозападном делу Општине насеља Кулина (око 66 ст/км²), Трђане (око 103 ст/км²) и Грдетин (око 34 ст/км²), док у северозападном делу примат има насеље Рутевац (око 67 ст/км²). Остала насеља на територији Општине имају сличне или ниже густине насељености што представља отежавајућу околност за њихово комунално опремање и обезбеђење боље доступности основним услужним објектима.

Кључни проблеми у просторно-функционалној организације мреже насеља на подручју општине Алексинац су: вишедеценијско демографско пражњење простора општине и уситњавање насеља, изражена миграциона кретања на релацији село-град, централизација и просторно-функционална неравнотежа на релацији центар општине – остала насеља и недовољно изражена полицентричност мреже насеља.

3.2.3. Плански концепт мреже насеља

Општина Алексинац припада (по моделу ФУП-а Просторног плана Републике Србије 2020) функционалном урбаном подручју међународног значаја са 376.319 становника и центром у Нишу (ФУП Ниш). Обухвата површину од 4.233 км² и припадају му следеће општине: Дољевац, Меровина, Гаџин Хан, Житорађа, Бела Паланка, Сврљиг, Алексинац, Прокупље, Блаце и Ниш. Повезивање унутар овог функционалног подручја, као и са суседним подручјима, оствариће се првенствено коришћењем инфраструктурног коридора Х (аутопут Е-75: Београд - Ниш - Македонска граница), кроз организацију јавних услуга вишег ранга и привредних делатности.

Плански концепт мреже насеља заснива се на принципу развоја и јачања просторно-функционалних веза и односа између насеља унутар мреже насеља са циљем успостављања уравнотеженог развоја насеља у општини Алексинац. Овакав концепт мреже насеља заснива се на мрежно-хијерархијској структури насеља, према степену централитета, у којој преовлађује:

1. *Алексиначка агломерација*, која представља централни део општине, са великом концентрацијом становништва, јавних служби, администрације и управе, привредним и туристичким капацитетима и др., а коју чине:

- градски центар Алексинац смештен у централном делу Алексиначке котлине, урбани и културно-административни центар општине, са свим функцијама централитета, опремљен инфраструктурним системима градског типа и објектима јавних служби, администрације и управе, снабдевања, привредним и туристичким капацитетима, објектима спорта и рекреације,

- Алексиначки Рудник, приградско насеље са потпуно формираним идентитетом урбаног насеља и рударском традицијом која се препознаје и у самој организацији насеља,

- и насеља урбано-руралног типа: Житковац, приградско урбано-рурално насеље са великом концентрацијом становништва, јавних служби, услуга и привредних капацитета. Житковац са Прђиловицом, са којом је готово „спојено“, представља јединствену просторну и функционалну целину. Одлично је инфраструктурно повезано са Алексинцем и представља насеље са највећим потенцијалом за даљи развој и урбанизацију; Прђиловица, приградско урбано-рурално насеље, спојено са Житковцем, са великом концентрацијом становништва, јавних служби, услуга и привредних капацитета, Моравац, рурално-урбано насеље, 5 km јужно од Алексинца, опремљено инфраструктуром (водовод, канализација и др.), мрежом јавних служби, услужних и производних делатности и Вакуп, приградско насеље руралног типа, спојено са Алексинцем у североисточном делу.

Алексиначка агломерација има сложену просторно-функционалну структуру и резултат је деловања географских, историјских, демографских, социолошких и економских фактора. Својим непосредним гравитационим подручјем обухвата и територије насеља: Алексиначки Бујмир, Глоговица, Краљево, Моравски Бујмир, Нозрина, Беља, Стублина, Доње Сухотно, Горње Сухотно, Доњи Адровац и Горњи Адровац, и ка овој агломерацији ће, 2032. године, гравитирати око 27.277 становника (око 71,11% становништва општине 2032. године);

2. *Центри заједнице насеља*, односно насеља са ограниченим функцијама централитета, опремљена комуналном инфраструктуром и мрежом објеката јавних служби, и као таква представљају нуклеусе развоја осталих насеља која се на њих наслањају и чије становништво гравитира ка њима. Плански концепт је да, у мрежи насеља, шест насеља представљају центре заједнице насеља, и то:

- Суботинац (у северном делу општине) коме ће гравитирати око 1.644 становника 2032. године и чија територија обухвата насеља: Мозгово и Бован,

- Рутевац (у северозападном делу општине) коме ће гравитирати око 1.363 становника 2032. године и чија територија обухвата насеља: Јасење, Делиград, Вукашиновац, Ћићина, Бобовиште и Брадарац,

- Катун (у југоисточном делу општине) коме ће гравитирати око 882 становника 2032. године и чија територија обухвата насеља: Преконози, Горњи Крупац, Доњи Крупац, Рсовац, Врело, Бели Брег, Пруговац, Црна Бара, Липовац, Станци и Добрујевац,

- Тешица (у јужном и југоисточном делу општине) којој ће гравитирати око 3.054 становника 2032. године и чија територија обухвата насеља: Лужане, Мали Дреновац, Лоћика, Копривница, Голешница, Банковац, Грејач, Дашница, Велики Дреновац и Дражевац,

- Трњање (у западном делу општине) коме ће гравитирати око 3.159 становника 2032. године и чија територија обухвата насеља: Витковац, Доњи Љубеш, Срезовац, Горњи Љубеш, Корман, Доња Пешчаница, Горња Пешчаница, Грдетин, Крушје, Радевце, Јаковље, Лознац и Каменица и

- Кулина (у западном и југозападном делу општине) којој ће гравитирати око 932 становника 2032. године и чија територија обухвата насеља: Шурић, Чукуровац, Честа, Врћеновица, Љуптен, Породин и Вукања;

3. *Насеља са специфичним функцијама*: Липовац, Доњи Адровац и Бован;

4. *Остала насеља*, примарна сеоска насеља без функција централитета, претежно аграрног типа са неповољном демографском структуром, недовољно опремљена основном инфраструктуром (водоводом, канализацијом и др.). У оквиру грађевинских подручја насељених места, присутни су и објекти јавних служби.

3.3. Организација јавних служби

Развој јавних служби на подручју Просторног плана усмерава Просторни план Републике Србије хијерархијским приступом друштвеној инфраструктури, моделом функционалних урбаних подручја (ФУП), регионалном организацијом, специфичностима општине Алексинац, као и нагласком на повећање социјалне кохерентности у областима неповољне демографске структуре.

Основне услуге: предшколско образовање, основно образовање, основну здравствену заштиту, услуге социјалне заштите у надлежности центара за социјални рад, као и одређене активности у области спорта и културе, насеља на подручју Просторног плана обезбедиће у оквиру општине.

Услуге вишег ранга (више и високо образовање, секундарна и терцијарна здравствена заштита, одређени видови социјалне заштите осетљивих друштвених група, активности и услуге у области културе и спорта) усмеравају се према граду Нишу као центру региона НСТЈ2 (региона јужне и источне Србије) и као функционалном урбаном подручју међународног значаја.

Мрежа јавних служби условљена је организацијом јавних служби на подручју општине Алексинац. Развој јавних служби у планском периоду заснива се на њиховом усмеравању у складу са посебним правцима развоја планског подручја, потреби прилагођавања демографској структури становништва и подизању квалитативног нивоа услуга у условима релативно велике просторне дисперзије корисника.

Планирана мрежа јавних служби обезбедиће потребе становништва у насељима, у складу са планским концептом мреже насеља. Највећи део планираних јавних служби биће сконцентрисано унутар алексиначке агломерације, због броја становника и становника који гравитирају овом подручју.

Основни плански приоритет у области *образовања* је унапређење квалитета и равномерна доступности предшколског, основног и средњег образовања. Мрежа основних школа задовољава потребе корисника. Иако нерационална са становишта демографских трендова, условљена је брдско-планинским положајем неких од насеља и њиховом функционалном и саобраћајном неповезаношћу. Неопходно је побољшати превоз ученика до насеља. Школе у природи могуће је организовати у оквиру КО Бован, Липовац, Кулина. Основне смернице за побољшање услова у образовању односе се на одржавање, реконструкцију или доградњу и инфраструктурно опремање постојећих предшколских и школских објеката, планирање и доградњу рекреативних садржаја, опремање савременим наставним средствима и отварање нових образовних профила у складу са развојем одређених привредних делатности. Подручје Просторног плана није равномерно покривено предшколским установама, па се у њиховој организацији предлага коришћење вишкова простора (у објектима основних школа или другим одговарајућим објектима). Могућа је организација мобилних вртића.

Основни плански приоритет у области *социјалне и здравствене заштите* је унапређење квалитета живота становништва кроз јачање постојећих и увођење нових

здравствених и социјалних услуга. Планирани развој социјалне и здравствене заштите заснива се на постојећој мрежи која је у доброј мери развијена (Центар за социјални рад, Установа за децу и младе “Христина Маркишић“, Геронтолошки центар “Јеленац”, Дом за смештај одраслих лица “Кулина“; Општа болница, Дом здравља и амбуланте, служба хитне медицинске помоћи). Потребно је побољшање квалитета и повећање стандарда у постојећим услугама и увођење нових садржаја, који могу бити у оквиру и јавног и приватног власништва. Неопходно је да планиране туристичке и образовне садржаје прати организовање амбуланти. У насељима на подручју Просторног плана која нису покривена услугама здравствене заштите, предлаже се увођење мобилних служби у за то одговарајућим објектима. У области социјалне заштите потребно је развијати посебне програме прилагођене особеностима подручја и уводити форме организације прилагођене старосној структури становништва (домови за старе, дневни центри за старе). Предлаже се комбинација мобилних услуга социјалне и здравствене заштите у одговарајућим објектима (домовима културе и другим објектима у јавној својини који нису у функцији).

Развој *културе* у планском периоду оствариће се укључењем приватног и цивилног сектора у организовање ове делатности и њиховим повезивањем са јавним сектором, организовањем културних манифестација у складу са особеностима и у склопу туристичке понуде подручја. Предлаже се интегрисање локалних програма развоја културе са образовним и другим секторским програмима, као и интеграција богатог културног наслеђа у туристичку понуду. Општина Алексинац поседује значајно културно-историјско наслеђе и традицију. Основни приоритет у области културе представља заштита постојећег културног наслеђа и побољшање понуде културних садржаја. Постојећи објекти домова културе се задржавају као основ за развој ове делатности, уз неопходну ревитализацију и формирање мултифункционалних центара, који ће комбиновати комплементарне активности (туризам-култура, и сл.). Неопходно је и ангажовање културних и других институција на квалитетној организацији културних садржаја, како би били заступљени на простору целе општине. За постојеће објекте Центра за културу и уметност и Домове културе у појединим насељима потребна је реконструкција и опремање простора за нове културне садржаје.

Што се тиче *спорта*, већина насеља у општини Алексинац има неке од објеката спортске инфраструктуре. Сви објекти којима управља Општинска организација за туризам и спорт налазе се у Алексинцу, а осталим спортским објектима, управљају спортски клубови, школе, месне заједнице и приватна лица. Потребно је омогућити доступност постојећих спортских објеката свим грађанима, као и подизање капацитета спортске инфраструктуре кроз реконструкцију, обнављање и изградњу нових и модерних спортских објеката. Основни плански приоритет у области спорта је унапређење услова за квалитетно одржавање такмичарског, школског и рекреативног спорта.

Општину Алексинац карактерише добра покривеност територије месним канцеларијама, тако се развој у области *управе* заснива на модернизацији и повећању ефикасности. Основни плански приоритет у области управе је унапређење квалитета услуга општинске управе према грађанима и привреди.

4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

4.1. Привредне делатности

На основу вредности бруто домаћег производа по глави становника, општина Алексинац спада у групу изразито недовољно развијених локалних самоуправа чији је степен развијености испод 60% републичког просека (Уредба о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014, („Службени гласник РС“, бр. 104/2014)).

Сви показатељи степена привредне развијености говоре су неповољни, чак доста неповољнији у односу на просек Нишавске области. Стопа запослености (у односу на радноспособно становништво), 2020. године, износи 39,85%, што је испод просека Нишавске области (48,51%). Стопа незапослености, у односу на активно становништво, износи 32,56%, и доста је неповољнија од просека Нишавске области (24,50%). Просечна зарада без пореза и доприноса (за период јануар-децембар 2020. године) износи 48.465,00 РСД, што је испод нивоа остварених просечних зарада у Нишавској области (54.674,00 РСД). Остварене инвестиције у нова основна средства, у 2020. години, износе 826.651.000 РСД, што представља 7,42% нивоа укупних инвестиција у нова основна средства у Нишавској области, односно 0,09% укупних инвестиција у Републици Србији. Број регистрованих правних и физичких лица на дан 31.12.2020. године, по подацима Републичког завода за статистику, износи 1.541 правних лица, и то 234 привредних друштава и 1.307 предузетника.

Главни проблеми привредног развоја на подручју Просторног плана су: недовољна диверзификација привредних активности и низак ниво привредног раста; низак степен развоја терцијалног сектора; постојање ткз. “сиве економије”; недовољна инфраструктурна и комунална опремљеност; нерешени имовинско-правни односи; изражена депопулација; неповољна старосна, миграциона и образовна структура становништва и др.

Табела 4. Показатељи развијености

	2015.		2020.	
	Алексинач	Нишавска област	Алексинач	Нишавска област
Процењен број становника	49.290	368.088	46.541	35.7920
Радноспособно становништво (15-64)	32.140	242.736	29.308	228.454
Активно становништво	15.995	135.541	17.317	146.780
Неактивно становништво	33.295	232.547	29.224	211.140
Запослени	8.782	88.278	11.679	110.824
Незапослени	7.213	47.263	5.638	35.956
Број запослених на 1000 стан.	178	240	251	310
Број незапослених на 1000 стан.	146	128	121	100
Стопа активности	49.77	55.84	59.09	64.25
Стопа запослености	27.32	36.37	39.85	48.51
Стопа незапослености	45.10	34.87	32.56	24.50
Просечне зараде по запосленом	36.417	37.993	48.465	54.674
Буџетски приходи по становнику	22.242	29.770	26.716	36.238
Буџетски расходи по становнику	22.027	29.460	26.344	35.887
Остварене инвестиције у нова основна средства (у хиљ. РСД)	207.008	8.881.192	826.651	11.143.008
Стопа инвестиција (инвестиције у основна средства по глави становника)	4.200	24.128	17.762	31.133
Број привредних друштава	193	3575	234	4207
Број предузетника	1.066	10.088	1.307	12.924

Извор: Републички завод за статистику, Општине и региони у Србији 2016. и 2021. године, и Аналитички сервиса ЈЛС, РСЈП

Главне привредне гране у општини Алексинац су прерађивачка индустрија и пољопривреда, а потом следе услужне делатности. У смислу просторне организације, привредни комплекси су прилично неравномерно распоређени, тако да се већина привредних активности се одвија у Алексинцу као општинском центру и насељима Алексиначки Рудник, Доњи Адровац, Житковац и Глоговица. Најзначајнији привредни субјекти су: “Grammer system” д.о.о. Алексинац, производња пресвлака за аутомобилска седишта, “Manga seating” доо Оџаци, погон у Алексинцу, производња пресвлака за аутомобилска седишта, “Atenic Commerce” д.о.о. Чачак, погон Алексиначки Рудник (некадашњи Фахоп), производња шавних цеви, “ПД Февки” д.о.о. Алексинац, хотели (хотел Босфор) и “Monicom” д.о.о. Ниш, погон Алексинац (некадашње ПИК-ове хладњаче), производња замрзнутог и сушеног воћа, “Maksi-co” д.о.о. Доњи Адровац, “Ферос” д.о.о. Алексинац, “Dahor UTVA” д.о.о. Алексинац и др.

4.2. Планска концепција привредног развоја

Планска концепција привредног развоја оствариваће се подржавањем уравнотеженог, интегралног и одрживог привредног развоја, заснованог на постојећој просторној структури привредних активности и природних вредности. Имајући у виду компаративне предности подручја Просторног плана (локални природни ресурси, природна и културна добра и искуство и традиција у индустрији, пољопривреди и занатству), а уз претпоставку да ће бити испуњени основни предуслови привредног развоја (побољшање образовне структуре становништва, унапређење знања и вештина радне снаге у складу са потребама привреде, унапређење инвестиционих активности, изградња неопходне саобраћајне и комуналне инфраструктуре, побољшање базичних услуга, уређење и боље искоришћење туристичког потенцијала и др.) развој привреде засниваће се на следећим стратешким приоритетима развоја:

- *Развој сектора пољопривреде (традиционалне и органске)* – Поред прерађивачке индустрије, једна од основних привредних грана на подручју Просторног плана је пољопривреда. Плански концепт развоја пољопривреде и агрокомплекса је развој пољопривреде прилагођене тржишним условима уз очување животне средине, при чему се посебна пажња мора поклонити стварању боље пословне климе и обезбеђивању повољнијих услова кредитирања. Такав развој пољопривреде је могућ захваљујући природним условима, расположивим људским ресурсима и традицији у пољопривредној производњи уз примену савремене технологије, знања и нових достигнућа за развој повртарства, ратарства, сточарства, воћарства, пчеларства, производње здраве хране, лековитог и шумског биља, уз очување природних вредности и здраве животне средине.

Пољопривреду развијати као делатност комплементарну туризму предузимањем мера за бољу повезаност ове две привредне гране. То је могуће постићи предузимањем мера у правцу подизања техничке опремљености пољопривредних газдинстава, спровођењем континуиране едукације пољопривредних произвођача, удруживањем произвођача у удружења, задруге и кластере, повећањем величине поседа, формирањем малих погона за прераду и пласман производа уз њихову просторну дисперзију унутар руралног подручја, брендирање производа и др., што треба да доведе до повећања конкурентности пољопривредне производње.

Подстицањем интегралног и одрживог привредног развоја пружа се могућност побољшања квалитета живота сеоског становништва, уз очување природних вредности и здраве животне средине. У том циљу потребно је обезбедити адекватне просторне, саобраћајне и инфраструктурне услове на руралном подручју.

- *Развој и диверзификација сектора прерађивачке индустрије* – општина Алексинац има дугу историју развоја индустрије, али никада није успела да прерасте из „малог индустријског центра“ у већи и значајнији центар на регионалном нивоу. И поред тога, прерађивачка индустрија је, поред пољопривреде, основна привредна делатност на подручју Просторног плана и око трећине укупног броја запослених је запошљено у сектору прерађивачке индустрије. Међутим, постоји велика територијална диспропорција у алокацији индустријских комплекса. Наиме, индустријска производња је, годинама уназад, развијана по моноцентрично-дисперзиваном моделу и већина индустријских предузећа је смештена на подручју општинског центра Алексинац, и насељима Алексиначки Рудник, Доњи Адровац, Моравац, Житковац и Глоговица.

Концепт развоја индустрије треба да се заснива на моделу равномерног, дисперзивног и диверзификованог развоја сектора прерађивачке индустрије (у области прехранбене индустрије, аутомобилске индустрије, текстилне индустрије, индустрије грађевинских материјала, прераде дрвета, металургије и обраде метала, рециклаже отпада и др.), заснован на примени савремене технологије, знања и иновација, локалним природним ресурсима и постојећој просторној организацији као основним носиоцима индустријског развоја.

Очекује се бржи развој сектора предузетништва и МСП сектора и њихово удруживање у кластере у сектору прехранбеног комплекса, ауто индустрији, текстилној индустрији, индустрији грађевинског материјала, металургији и преради метала и др., као и у туризму, агробизнису и др. У циљу повећања конкурентности, традиционалне прерађивачке гране захтевају модернизацију постојећих капацитета, оријентацију на развој извозних програма, специјализацију производње, развој брендова, увођење нових технологија. Треба форсирати мале индустријске погоне, претежно радно-интензивне, уз њихову просторну дисперзију унутар руралног подручја.

Развој прехранбеног комплекса ослањаће се на производњу и прераду здраве хране-посебно производа повртарства, ратарства, сточарства и воћарства, бобичастог воћа, печурки, зачинског и лековитог биља, изградњу рибњака и др. При томе је потребно успоставити строге системе контроле у погледу поштовања савремених стандарда квалитета хране (увођење система ХАССП стандарда и др.), проширење производних асортимана, унапређење маркетинга, дизајна, паковања и др.

- *Развој сектора туризма* - Концепт развоја туризма (манифестационог, излетничког, рекреативног, ловног, спортско-риболовног, етно туризма, верског туризма и др) заснива се на концепту развоја одрживог туризма у складу са потенцијалима простора. Главни туристички потенцијали овог подручја су: Бованско језеро, реке: Моравица и Јужна Морава, планине: Мали Јастребац, Велики Јастребац, Буковик и Лесковик, бројни манастири и цркве који привлаче велику пажњу туриста и привлаче велики број верника (манастир Свети Роман, манастир Свети Стефан, црква Свете Тројице у Горњем Адровцу и др.).

Да би се остварио овај концепт, потребно је туризам развијати у синергији са пољопривредом и услужним делатностима. Овакав концепт развоја туризма допринео би побољшавању животног стандарда и запослености локалног становништва, унапређењу атрактивности подручја Просторног плана за инвестирање и побољшању демографске структуре становништва (утичући на повратак младог и радно-способног становништва). За потребе развоја туризма потребно је предузети низ финансијских и нефинансијских мера са циљем покретања, побољшања и проширења туристичке понуде и квалитета пружених туристичких услуга.

- *Развој и диверзификација сектора услуга (трговине, саобраћаја, угоститељства, занатства и домаће радиности, и др.) и комуналне привреде* – Захваљујући повољном географском положају општине Алексинац, развој сектора услуга

у планском периоду треба базирати на интензивнијем коришћењу положаја општине Алексинац дуж државног пута IА реда бр. 1 (државна граница са Мађарском (гранични прелаз Хоргош) – Нови Сад – Београд – Ниш – Врање – државна граница са Македонијом (гранични прелаз Прешево), као и на интензивнијем коришћењу потенцијала мреже државних путева IIА реда, нарочито путеве број 218 (ка регионалном и националном бањском лечилишту - Сокобањи) и правац државног пута IIА реда број 222 (ка регионалном и националном туристичком центру на Старој планини). Основна концепција развоја сектора услуга је развој сектора услуга као гране комплементарне туризму, при чему развој овог сектора треба да прати привредни развој и раст животног стандарда становништва на подручју општине Алексинац.

- *Развој сектора предузетништва и сектора малих и средњих предузећа (МСПП)*

- Развој овог сектора је потребно усмеравати пружањем подстицаја за оснивање приватних предузетничких радњи и малих породичних предузећа у сектору пољопривреде, агрокомплекса, туризма, трговине, угоститељства, грађевинарства, саобраћајних и логистичких услуга, производног и услужног занатства и домаће радиности.

Развој предузетништва неминовно доводи до диверзификације привредних активности, тако да је развој мале привреде и предузетништва уско повезан са убрзаним привредним развојем. Ова предузећа су изузетно флексибилна и могу се брзо прилагодити свим променама понуде и тражње на тржишту. То су облици привређивања који повећавају запосленост, подржавају одрживи развој, диверзификацију и просторну дисперзију унутар руралног подручја привредних активности. Успостављањем и развојем одрживе руралне привреде, породичним пољопривредним газдинствима се донекле пружају услови за конкурентско понашање на тржишту. Посебну подршку треба обезбедити за активирање микро-бизниса и тзв. породичних фирми.

- *Развој рударства* – Општина Алексинац, посебно насеље Алексиначки Рудник, има дугу рударску традицију. Експлоатација угаља, на овом подручју, кренула је још крајем 19. века. Међутим, након несреће која се догодила 1989. године, ископавање мрког угља на овом локалитету је обустављено, иако, по проценама, резерве мрког угља износе око 28 милиона тона и резерве парафинских (уљаних) шкриљаца око 2 милијарде тона. Концепт развоја рударства на подручју Просторног плана заснива се на предузимању активности за наставак рударско-геолошких истраживања стања руде у циљу утврђивања економске исплативости и еколошке оправданости ископавања исте.

- *Развој сектора грађевинарства* заснива се на моделу развоја интегралног грађевинарства као делу сектора индустрије, заснованог на примени савремених материјала, технологија, знања и иновација. Основни услов развоја и примене овог концепта развоја сектора грађевинске индустрије је развој квалитетних и образованих (путем формалног и неформалног образовања) кадрова различитих профила и нивоа образовања (од неквалификованих до високо квалификованих радника). Да би се остварио овај концепт развоја, потребно је предузети мере и активности за развој грађевинске оперативе за изградњу путне инфраструктуре, изградњу комуналне инфраструктуре и инфраструктуре за водоснабдевање и развој зградарства.

- *Развој сектора шумарства, ловне и риболовне привреде* – Захваљујући обиљу природних вредности, пре свега геоморфологији терена и хидрографском богатству (Бованско језеро, реке: Моравица и Јужна Морава и њихове притоке, планине: Мали Јастребац, Велики Јастребац, Буковик и Лесковик), шумарство, лов и риболов представљају перспективне гране привреде. Плански концепт развоја је развој ових сектора као грана комплементарних туризму уз очување природних вредности и здраве животне средине;

- *Развој сектора водопривреде* заснива се на развоју интегралних вишенамених система коришћења, уређења и заштите вода у оквиру Моравичког система и сливног подручја водоакмулације „Бован“.

4.3. Просторна дистрибуција привредних делатности

Поред постојећих локација привредних активности, будућу просторну организацију усмеравати ка новим локацијама у насељима у којима постоје погодни просторни услови (инфраструктура, слободно земљиште, погодни услови за изградњу).

Основни принципи на којима ће се заснивати развој и просторна структура привредних делатности на подручју Просторног плана су:

- Координација и синергија националних, регионалних и локалних развојних политика у циљу опоравка и јачања конкурентности привреде општине Алексинац, просторној дисперзији и диверзификацији привредних активности, развоју предузетништва и сектора МСП;

- Оријентација на локалне ресурсе и повећање ефикасности њиховог коришћења за развој пољопривреде, прерађивачке индустрије, туризма, услужних делатности, занатства и домаће радиности и др., уз минимизирање отпада;

- Развој и координација система удруживања привредних субјеката у пословна удружења, кластере, задруге и сл., са циљем пораста конкурентности привредних субјеката;

- Диверзификација привредних активности, подизање атрактивности подручја Просторног плана за инвестирање и побољшавање животног стандарда локалног становништва допринеће мотивисању младих за останак на подручју општине Алексинац.

При размештају и диверзификацији привредних активности мора се поћи од постојећег стања просторних могућности подручја Просторног плана, реалне сировинске основе, кадровског потенцијала и постојећих пословних капацитета, а уз поштовање заштите животне средине. Развој сектора предузетништва и сектора малих и средњих предузећа треба усмеравати на гране директно ослоњене на пољопривреду, индустрију, туризам и сектор услуга, а потребе за локацијама за нове производне капацитете и МСП биће реализоване:

- у оквиру постојећег стамбеног ткива насеља уз поштовање правила изградње и уређења простора (у смислу величине парцеле, степена изграђености, инфраструктурне опремљености, приступна на јавни пут и сл.) у складу са мерама заштите животне средине; и

- на засебним локацијама (инфраструктурно и комунално опремљеним) које су својим природно-просторним потенцијалима погодне за привредни развој. Уређењем и инфраструктурним и комуналним опремањем постојећих и опремањем нових радних зона за производне, складишне и сервисне функције општина Алексинац повећава своју атрактивност и привлачну снагу ка новим инвестицијама. Најзначајније зоне за смештај привредних (производних и услужних) капацитета на планском подручју су:

- Индустријска зона Доњи Адровац налази се југозападно од Алексинца, са леве стране железничке пруге Ниш - Београд. До предметне локације могуће је доћи из Алексинца државним путем II А-217 до Житковца, а из Житковца локалним путевима.
- Индустријска зона Глоговица, површине 14,84 ха, Обухвата земљиште које се налази у грађевинском подручју Алексинца, а лоцирана је на подручју К.О. Глоговица. Налази се југоисточно од Алексинца, са десне стране државног пута II А-158 и аутопута Ниш - Београд. До предметне локације могуће је доћи из Алексинца државним путем II А-158. Концепт развоја ове индустријске зоне заснива се на унапређењу и модернизацији за развој мале привреде, трговине, занатства, услуга и друге облике пословања;

- Индустријска зона Житковац, површине 143,58 ha. Обухвата земљиште у грађевинском подручју општине Алексинац и земљиште ван границе грађевинског подручја, на подручју КО Житковац, КО Прђиловица и КО Моравац. Налази се јужно од Алексинца, са леве стране реке Јужне Мораве и аутопута Ниш - Београд. До предметне локације могуће је доћи из Алексинца државним путем II А-217. Састоји се из четири просторне целине, а у оквиру њих две радне зоне и то: 1) Радна зона „Исток“ и 2) Радна зона „Запад“. Концепт развоја ове радне зоне треба да се ослања на развој прерађивачке индустрије (из области металопрерађивачке индустрије, дрвне индустрије, производње намештаја, папира, бетонских елемената, комплекси за прераду нафте, нафтних деривата и гаса, прераду стакла, путна и бетонска база), али и развој трговине на велико и мало (хладњаче, магацини и складишта и сл.), развој пољопривредне производње и прераде (откуп пољопривредних производа, сушење лековитог биља и сл.), развој саобраћаја и складиштења и осталих услуга (технички преглед, станице за снабдевање горивом са самоуслужном перионицом и др).
- Индустријска зона Бетоњерка налази се јужно од Алексинца, са леве стране аутопута Ниш - Београд. Концепт развоја ове индустријске зоне заснива се на унапређењу и модернизацији за развој прерађивачке индустрије из области грађевинарства и сл. До предметне локације могуће је доћи из Алексинца државним путем II А-158.
- Индустријска зона Кукиш налази се у јужном делу Алексинца са десне стране реке Јужне Мораве. Простире се и са леве и са десне стране аутопута Ниш - Београд. Простире се на површини од 4 ha и поседује комплетну инфраструктуру. Постоји могућност проширења на 8 ha. До предметне локације могуће је доћи градским саобраћајницама.
- Индустријска зона Алексиначки рудници налази се у северном делу Алексинца са десне стране аутопута Ниш - Београд. До предметне локације могуће је доћи градским саобраћајницама. Концепт развоја ове индустријске зоне заснива се на унапређењу и модернизацији за развој индустријске производње, комуналних и комерцијалних објеката;
- Радна зона "Морава", Планом генералне регулације Алексинца („Сл.лист општине Алексинац“ 6/14) и Изменама и допунама плана генералне регулације Алексинца („Сл.лист општине Алексинац“ 11/20) дефинисана као резервна радна зона, планиране површине око 120 ha.

5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА, ОРГАНИЗАЦИЈА И УРЕЂЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ И РЕКРЕАТИВНИХ ПРОСТОРА

Општина Алексинац има повољне услове за развој различитих видова туризма (транзитног, манифестационог, излетничког, рекреативног, ловног, спортско-риболовног, етно туризма, верског туризма и др), захваљујући:

- обиљу *природних туристичких вредности*, геоморфологији терена и хидрографском богатству општине Алексинац (Бованско језеро, реке: Моравица и Јужна Морава, планине: Мали Јастребац, Велики Јастребац, Буковик и Лесковик), који су погодни за развој: планинског, сеоског, излетничког, рекреативног, ловног и спортско-рекреативног туризма.

- обиљу *антропогених вредности*, међу којима се нарочито, по значају, истичу:

1) цркве и манастири на подручју општине Алексинац, а који су погодни за развој туризма специјалних интересовања (излетничког, сеоског, верског туризма и сл.). У

туристичком смислу најзначајнији међу њима су: манастир Свети Роман, део Мијсињске свете горе, који је уједно и најстарији манастир у алексиначкој котлини и датира из 11. века; манастир Свети Стефан који је подигао манах Герман 1399. године, а чији су ктитори били Стефан и Вук Лазаревић; манастир Покрова Пресвете Богородице у Ђунису, који је уједно и једно од најзначајнијих места ходочашћа верника у Србији; црква Свете Тројице у Горњем Адровцу, подигнута 1903. године на месту погибије пуковника Николаја Николајевича Рајевског, по коме је Толстој обликовао лик „Вронског“ у делу „Ана Карењина“.

2) Спортске, културно-историјске и културне манифестације у организацији Општинске организације за туризам и спорт Алексинац, међу којима су најзначајније: АЛЕФ – алексиначки летњи фестивал (јун-јул), Дечија ликовна колонија (јун), Сликарска колонија Липовац (јун-јул), Културно лето (јул – август), На Морави воденица стара (јул), Селу у походе (јул-август), Фестивал произведених представа „ПИП“ (новембар), Фестивал хорова „Развигор“ и др, а које су погодне за развој: етно туризма, културног и манифестационог туризма.

Међутим, и поред обиља природних и антропогених туристичких вредности којима располаже, туризам је недовољно развијен у општини Алексинац. Смештајни капацитети су релативно мали, не постоје планска документа и програми за развој туризма и угоститељства, ниска су инвестициона улагања, а евидентан је и недостатак адекватне инфраструктурне и комуналне опремљености. У 2020. години, општину Алексинац је посетило 2.549 туриста, што чини свега 0,52% укупног броја туриста који су посетили неку од дестинација у Нишавском округу. У структури туриста, доминирају страни туристи (85,33%).

Табела 5. Број и структура туриста и остварених ноћења, 2020. године

		Општина Алексинац	Нишавски округ
Број туриста	Укупно	2549	490963
	Домаћи	374	25869
	Страни	2175	23195
Број ноћења	Укупно	3846	96558
	Домаћи	844	56604
	Страни	3002	39954
Просечан број ноћења туриста	Домаћи	2,3	2,2
	Страни	1,4	1,7

Извор: Републички завод за статистику, Општине и региони у Србији 2021. године, табела 14.1. Туризам, 2020. године

Најзначајнији смештајни капацитети, на подручју општине Алексинац, су: Хотел „Bosphorus“ са укупно 210 лежаја, затим Преноћиште „Амор 018“ са 16 лежајева, Хостел „Day off“ са 17 лежајева, Преноћиште „Оаза 1991“ са 16 лежајева, Преноћиште „Марко Поло“ са 20 лежајева, Преноћиште „Шуматовац“ са 25 лежајева, Хостел „Teresianum“ са 18 лежајева.

5.1. Концепт развоја туризма

Просторним планом РС 2020 планско подручје сврстано је у кластер југоисточне Србије који представља просторно-функционалну целину обједињене туристичке понуде, док територија Општине није категорисана туристичким простором.

Концепт развоја туризма заснива се на концепту развоја одрживог туризма у складу са потенцијалима простора уз поштовање принципа заштите животне средине. Према утврђеним природним вредностима и досадашњим развојем материјалне основе, туристичка понуда Општине засниваће се на: повољном гео-саобраћајном положају;

обиљу природних вредности; обиљу антропогених вредности; унапређењу постојеће материјалне основе; туристичким садржајима руралне зоне (кроз организовање домаћинства за бављење сеоским туризмом и понуде спортско-рекреативних и манифестационих активности) и др. У складу са основним дугорочним циљевима, концептом развоја и организације туристичке понуде, у наредном периоду развијаће се: транзитни, спортско-манифестациони, сеоски, излетничко-рекреативни, лов, риболов, верски туризам, и други видови туризма регионалног и националног значаја.

Централним делом планског подручја, у дужини од 31,5km, у правцу северозапад - југоисток, пролази државни пут IА реда бр. 1 (државна граница са Мађарском (гранични прелаз Хоргош) – Нови Сад – Београд – Ниш – Врање – државна граница са Македонијом (гранични прелаз Прешево). Такође, у функцији туризма значајан је правац државног пута IIА реда број 218 (ка регионалном и националном бањском лечилишту - Сокобањи) и правац државног пута IIА реда број 222 (ка регионалном и националном туристичком центру на Старој планини). Развој *транзитног туризма* захтева изградњу мотелских и ресторанских капацитета, првенствено уз постојеће регионалне правце 218 и 222, и у том смислу сва насеља која се иначе налазе на магистралним путним правцима имају перспективе за лоцирање угоститељских и рекреативних, али и смештајних капацитета. Такође, требало би организовати информативне пунктове, тј. објекте уз фреквентне саобраћајнице.

Спортско-манифестациони туризам представља један од видова туризма који фолклор, традицију и обичаје становништва приказују кроз организовање разних садржаја уметничког, забавног и етнографског типа. Примарно је организовање туристичких манифестација из домена културног, руралног, ловног и риболовног туризма и старих заната. Треба наставити добру традицију организовања културних и спортско-рекреативних манифестација.

Сеоски туризам је туризам који се одвија на селу и последњих година постаје све популарнији вид туризма. Подразумева боравак у сеоским домаћинствима на селу и пружа пасиван или активан одмор у мирној природи, уз специјалитете домаће кухиње, а обухвата различите облике сеоског туризма као што су: еко-туризам, ловни и риболовни туризам, верски туризам, агро-туризам и др.

Концепт развоја сеоског туризма заснован је на принципу одрживог туризма који подразумева активирање расположивих туристичких ресурса и опредељење сеоских домаћинстава за исти уз очување природних и културних ресурса. За развој сеоског туризма основу представљају сеоска домаћинства – куће амбијенталног стила са традиционалном кухињом домаћих производа која нуде боравак туристима, аутентичне производе домаће кухиње, различите рукотворине и друге производе старих заната карактеристичне за то подручје, и сл. За афирмацију сеоског туризма потребно је: организовати обуку домаћинства за бављење сеоским туризмом (предавања, курсеви, искуства страних земаља, професионално обављање улоге угоститеља и др.); формирати туристичке пунктове у селима која ће се бавити овим видом туризма и повезати их са туристичким организацијама у Региону; и интензивирати изградњу неопходне инфраструктуре на одабраним локацијама туристичких пунктова.

Излетничко-рекреативни туризам, карактеришу полудневна, дневна и викенд туристичка кретања, пасивна и активна рекреација, претежно домаћих туриста, као што су: шетње, излети, купање и планинарење, сакупљање лековитог и ароматичног биља, а зими санкање, скијање, клизање и сл. Ово је, иначе, најмасовнији облик домаћег туризма у Србији. Он ће тај значај вероватно задржати и убудуће само што ће његови економски ефекти варирати у зависности од опремљености и квалитета туристичке понуде сваког туристичког локалитета посебно.

Ловни туризам би према природним условима могао да постане перспективна и врло рентабилна привредно-туристичка делатност, али под условима да се мерама заштите и обнове популације дивљачи побољша капацитет ловишта и припреми узгој одређене врсте дивљачи (срна, зец, фазан и др.), првенствено у установљеним ловиштима на Јастрепцу и Буковику, која последњих година привлаче све већи број туриста.

Спортски риболов ће представљати комплементарни вид, првенствено излетничком виду туризма на Бованској водоакумулацији и на рекама Јужној Морави и Моравици и др.

Верски туризам је један од најстаријих облика туризма. Овај облик туризма има велики потенцијал и претендује да постане један од главних видова туризма. Овај вид туризма има за циљ превасходно задовољење духовних, али и културних и социјалних потреба верника. Концепт развоја верског туризма заснован је на принципу одрживог туризма који подразумева активирање расположивих верских вредности (црква, манастира и споменика) уз очување природних и културних ресурса. Развој верског туризма подразумева континуирану сарадњу општине Алексинац, Општинске организације за туризам и спорт Алексинац и старешина манастира и црква у циљу привлачења туриста и повећања понуде. За даљи развој овог вида туризма неопходно је побољшати инфраструктурно и комунално опремање локација до манастира и црква, изградити и организовати информационе и туристичке пунктове и др.

6. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА

6.1. САОБРАЋАЈ И САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

Територију општине Алексинац пресецају државни путеви I и II реда који омогућавају повезаност г подручја Западне и Централне Европе са југоистоком Европе, бољу повезаност општине са регионалним центрима што веома позитивно утиче на просторни и друштвено-економски развој планског подручја.

Територију Просторног плана пресецају постојећи државни путеви:

- Државни пут IA реда број (државна граница са Мађарском (гранични прелаз Хоргош) – Нови Сад – Београд – Ниш – Врање – државна граница са Македонијом (гранични прелаз Прешево));
- Државни пут II А реда број 158 (Мала Крсна – Велика Плана – Баточина – Јагодина – Ћуприја – Параћин – Ражањ – Алексинац – Ниш – клисура – Лесковац);
- Државни пут II А реда број 215 (Крушевац – Ћунис – Делиград);
- Државни пут II А реда број 216 (веза са државним путем бр.215 – Каоник – Рибаре – Вукања – Прокупље – Житорађа – Дољевац – веза са државним путем бр.1);
- Државни пут II А реда број 217 (Вукања – Алексинац – Сокобања – Књажевац);
- Државни пут II А реда број 218 (Бољевац – Ртањ – Сокобања – Горња Топоница);
- Државни пут II А реда број 222 (Врело - Попшица - Сврљиг - Периш - Јаловик - Кална - Јањски мост - Црни Врх - Јабучко равниште);
- Државни пут II Б реда број 424 (веза са државним путем број 158 - Катун – Врело).

Сви државни путеви на територији општине Алексинац су са савременим коловозним застором осим деонице од око 4,3km дужине државног пута II Б реда број 424 који треба изградити. Неке деонице државних путева II реда захтевају реконструкцију због елемената који не задовољавају законом прописане параметре.

Од великог значаја за повезивање насеља међусобно и њихову повезаност са општинским центром имају општински путеви. Велики проценат општинских путева изграђен је са савременим коловозним застором (који је на неким деоницама у лошем стању), недовољне ширине попречног профила, што је нарочито изражено на деоницама које пролазе кроз изграђеноа сеоска подручја.

На подручју Просторног плана евидентиран је велики број некатегорисаних путева.

Кроз планско подручје пролази магистрална двоколосечна, електрифицирана пруга Београд – Ниш – Прешево – државна граница, која је од великог значаја за домаћи и међународни транспорт. Стање пруге није у складу са значајем овог саобраћајног правца и не одговара нивоу услуге које захтевају корисници, тако да није конкурентна друмском саобраћају. Укрштаји друмских саобраћајница са железничком пругом су у нивоу, опремљени полубраницима.

На подручју Плана није развијен ваздушни саобраћај. Најближи аеродром је Константин Велики у Нишу.

6.1.1. Развој саобраћајне инфраструктуре

Друмски саобраћај

У складу са динамиком привредног развоја општине Алексинац, циљевима регионалног развоја и стратешким опредељењима, неопходно је планирати и развој саобраћајне инфраструктуре тежећи ка рационалним и економски исплативим решењима. Развој друмског саобраћаја, секундарне путне мреже треба да обезбеди бољу повезаност насеља, заштиту Бованског језера од негативних утицаја саобраћаја као и побољшање приступачности и то на следећи начин:

- изградњом обилазнице државног пута око Бованској језера ван зона санитарне заштите како би се језеро заштитило од негативног утицаја тешког теретног и транзитног саобраћаја;
- изградњом недостајуће деонице од око 4,3km дужине државног пута II Б реда број 424, како би се повезала насеља Добрујевац и Доњи Крупац;
- изградњом недостајуће деонице државног пута IIА реда број 222 између чворова Врело и Гојмановац;
- изградњом обилазнице државног пута II реда на деоници Рутевац-Мали цвет за коју је израђен План детаљне регулације;
- изградњом, реконструкцијом и модернизацијом мреже општинских путева којима би се побољшала повезаност између насеља.
- формирањем бициклистичких и пешачких коридора дуж државних и општинских путева, према планираном развоју туризма. На територији Просторног плана препознат је бициклистички коридор Еуро Velo Bike Route No 11 у коридору државног пута IIА реда број 158. Овај бициклистички коридор кроз Србију укључен је у све европске мапе бициклистичких рута. Коридори који се могу уврстити у националне бициклистичке руте: трасе државних и општинских путева ка Бованском језеру, Сокобањи и Озрену и даље ка Старој планини као и трасе путева ка Рибарској бањи и манастиру Ћунис.

За коридоре државних и општинских путева неопходно је (на местима где путеви немају дефинисану катастарску парцелу) решити правно-имовинске односе и прибавити земљиште за изградњу нових и експлоатацију постојећих путева

Железничка инфраструктура

За инфраструктурни коридор железничке пруге од Београда до Ниша, деоница Велика Плана - Ниш, донет је Просторни план посебне намене, којим су створени услови за реконструкцију и модернизацију пруге, уз доградњу девијација које одступају од постојеће трасе, за одвијање саобраћаја брзинама до 160 km/h.

За коридор железничке пруге донета је Одлука о изradi Измена и допуна Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора железничке пруге Београд – Ниш за одвијање саобраћаја брзинама од 200 km/h, што ће додатно утицати на одступање од трасе пруге, и развој насеља кроз која пролази пруга.

Стационарни саобраћај

На подручју Просторног плана неопходно је обезбедити капацитете за паркирање возила-како путничких тако и теретних возила и аутобуса. Капацитете за паркирање путничких возила и аутобуса неопходно је обезбедити у постојећим туристичким односно насељским центрима, као и на приступима заштићеним природним и културним добрима. Капацитете за паркирање тешких теретних возила обезбедити у коридорима државних путева са пратећим садржајима које паркиралиште треба да поседује а који треба да буду на услузи возачима.

Станице за снабдевање возила горивом

Пратеће путне објекте-станице за снабдевање возила горивом планирати уз државне путеве.

Јавни превоз путника

Са развојем насеља и размештајем активности, планира се систем јавног путничког превоза у оквиру подручја Плана. Линије јавног путничког превоза се могу организовати на свим путевима I и II реда и општинским путевима, а могу се реализовати аутобусима, минибусевима, комби возилима, циповима и сл., у складу са саобраћајним захтевима и потребама, као редовне линије јавног превоза током целе године или као сезонске линије за потребе туриста.

6.2. ВОДНА И ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

Доношењем "Оквирне директиве о водама" (Directive 2000/60/EC, 2000.), Европска Унија је одредила своју дугорочну политику у домену вода. Ова директива уводи нове принципе и стандарде у креирању и реализацији политике одрживог коришћења вода и заштите вода. Политика интегралног управљања водним ресурсима базира се на чињеници да је вода један од три основна елемента живота, интегрални део екосистема и кључни фактор за друштвено-економски развој и квалитетан живот људи. Према томе, водним ресурсима треба да се управља као саставним делом националног друштвено-економског развоја путем целовитог сагледавања расположивих вода, потреба за водом, одрживог коришћења вода и заштите вода.

Интегрално управљање водама подразумева обезбеђивање адекватних количина воде, доброг квалитета и санитарних услова, за снабдевање становништва, уз истовремену заштиту природних екосистема путем ограничавања људских активности у границама које намеће природа. Активности које произилазе из основних циљева интегралног управљања водним ресурсима су:

1. Рационално коришћење водних ресурса.
2. Планирање и управљање водним ресурсима на научном и стручном нивоу.
3. Избегавање конфликта између интересних група.

Како би се спречио пораст потенцијалних штета спроводи се стриктна заштита тзв. водног земљишта.

Антиерозиона заштита

У складу са Планом за проглашење ерозионих подручја у општини Алексинац (2007.) треба урадити следеће: (а) административно, организационо и информационо јасно дефинисати ерозиона подручја, по свим КО, као и режиме третмана и коришћења свих конкретних локалитета; (б) дефинисати приоритете мера заштите и припремити документацију за реализацију мера заштите; (в) реализовати антиерозионе мере, по приоритетима.

Планом су предвиђене следеће групе мера: биолошке; биотехничке; техничке; организационо-административне мере.

Биолошке мере предвиђају: пошумљавање, мелиорацију шума - ресурекциона сеча и попуњавање проређених шума и шикара, мелиорацију пашњака и ливада. У складу са стратегијом ППРС да се земљишта ниских бонитетних класа из пољопривредног преведу у шумска земљишта, овим мерама се даје посебан приоритет, како би се створили услови да се на биолошки заштићеним сливовима стварањем и економски квалитетних шума и пашњака обезбедили услови за стабилно привређивање дела радно способног становништва.

Биотехничке мере обухватају, поред биолошких мера, још и неопходне техничке мере (градони за пошумљавање, инфилтрационе банкете у виду засека, контурни ровови, зидови против спирања, терасирање за пошумљавање, плетери, итд.).

Техничке мере су неизбежне на локалитетима из категорије експесивне и јаке ерозије. Оне обухватају бујичарске зидане преграде, рустикалне преграде и друге објекте за спречавање јаружасте и флувијалне ерозије корита. Те мере се комбинују са биотехничким и биолошким мерама.

Административно-организационе мере се предвиђају на подручјима са мање поодмаклим процесима ерозије, тамо где су такве мере и потребне и довољне. Оне се свode на јасно дефинисање прописа о начину коришћења и обраде земљишта и забране активности које активирају или убрзавају процесе ерозије (забране: кресања лисника, испаше у одређеним периодима, прописивање услова контурних орања и израде контурних бразди, итд.). Није довољно прописати услове обраде земљишта, већ их треба и едукативним и управним активностима спровести.

Мере уређења водотока и заштите од поплава

На подручју општине неопходни су регулациони радови на више водотока. Могу се поделити, према обиму и врсти радова: (а) радови на уређењу тока Јужне Мораве; (б) регулација Моравице, (в) радови на регулацији других притока Ј. Мораве.

Регулације тока Јужне Мораве обављају се: уређењем и стабилизацијом минор корита које је морфолошки нестабилно (додатно дестабилизовано непланском

експлоатацијом песка и шљунка); изградњом линијских заштитних система - насипа за велике воде по критеријуму заштите од поводња вероватноће 2% (педесетогодишња велика вода). Положај насипа се плански дефинише фиксираним линијским системима у простору, док се положај минор корита може мењати чак и у односу на постојеће пројекте, јер ће тачан положај бити дефинисан тек при извођењу. Приорит у регулацији има деоница од око 6,6 km у зони Љубеш. Већ регулисане и новорегулисане деонице тока Јужне Мораве треба повезати у хидрауличку целину која обезбеђује степен заштите на целом потезу од велике воде 2%, с тим што магистрална пруга треба да буде конструкцијски и хидраулички безбедна и при поводњу вероватноће 0,5%. У складу са дефиницијом водног земљишта, под забраном изградње нових објеката је и појас од 50 m мерено од ножице насипа са брањене стане, који је предвиђен за доградњу заштитних система и проширење насипа, јер ће се током времена степен заштите свакако морати да повећа на велике воде 1% (стогодишње воде). У водном земљишту је дозвољена пољопривредна производња без ограничења. Забрањује се експлоатација песка и шљунка било где на брањеном делу водног земљишта, а унутар небрањених инундација само уколико је усклађена се пројектом уређења минор корита.

Регулације реке Моравице се обавља водећи рачуна о регулисаним водним режимима у акумулацији Бован, као и о ефектима ретензирања поплавних таласа. Корито Моравице треба да буде уређено да прими без изливања меродавну велику воду 2% (оквирно 180 m³/s). На подручју града Алексинца регулација тзв. урбаног типа, са складним уклапањем у урбано окружење, како би се омогућило повезивање урбаних садржаја града са том речном акваторијом. Могуће је коришћење стабилизационих прагова у минор кориту, како би се обезбедила стабилизација водног огледала на подручју града, из естетских разлога. Предвидети просторне могућности у приобалном појасу да се касније степен заштите повећа на стогодишњу воду.

Регулација осталих притока Јужне Мораве се спроводи по принципима уређења бујичних токова са великим неравномерностима протока. То подразумева: стабилизацију и фиксирање минор корита, по потреби коришћењем и стабилизационих прагова у самом дну минор корита, како би се спречила флувијална ерозија и угрожавање морфологије корита посебно у зони насеља, уређење и заштита и мајор корита, са насипима који обезбеђују потребан степен заштите.

Услови коришћења тока Јужне Мораве

Стратешки плански документи Србије не предвиђају резервацију простора за реализацију пловног пута. Корито унутар насипа за велике воде се може користити уз следеће услове:

- Експлоатација песка и шљунка је дозвољена само уз услов да је саставни део ревидованог пројекта регулације основног корито, и ако се обавља у тој функцији и под надзором који се спроводи у условима извођења регулационих радова.
- Корито се може користити и за реализацију електрана са малим падовима, уз истовремено испуњење следећих услова: (а) да се успор ограничи унутар успора за стогодишњу велику воду; (б) на потесу коришћења инвеститор реализује насипе за стогодишњу велику воду, геотехнички и грађевински димензионисаних за одржавање сталног успора, са резервном висином (на мањом од 1,2 m) која омогућава да се без оштећења објеката може да пропусти и вода вероватноће 0,5%; (в) успорни објекат са уставама мора да се врло оперативно потпуно отвара при наиласку поплавних таласа, како би их пропустио без додатног успора; (г) објекти и успор не смеју да угрожавају постојеће магистралне саобраћајнице; (д) саставни део електрана су и одговарајући заштитни дренажни системи, којим се

у приобаљу обезбеђује контролисан, са гледишта насеља и пољопривреде повољан режим подземних вода; (ђ) у случају каскадних система потребно је успоставити континуитет језерских акваторија, а најниводнија степеница (у случају каскадног система) мора да испушта гарантован еколошки проток, према захтевима који ће се дефинисати водопривредним условима за хладни и топли део године.

- Захватање воде из тока Мораве за наводњавање и друге потребе може се обављати искључиво на основу водопривредних дозвола органа надлежних за послове водопривреде, уз услов обезбеђивања дефинисаног еколошког протока.
- Дренажни системи у брањеном подручју изван насипа се могу без ограничења користити за потребе наводњавања.

Водоснабдевање

Систем јавног водовода општине Алексинац до 2022.године покрио је следећа насеља: Алексинац, Суботинац, Краљево, Мозгово, Бобовиште, Тићина, Рутевац, Вакуп, Алексиначки Рудник, Глоговица, Алексиначки Бујмир, Житковац, Моравац, Нозрина, Лужане, Моравски Бујмир, Тешица, Банковац, Грејач, Велики Дреновац, Прћиловица, Доњи Адровац, Трњане, Витковац, Доњи Љубеш и Пешчаница, односно око 80 % укупног становништва општине. Остала насеља општине делимично поседују локалне водоводе сеоског типа, који се ослањају на каптирање појединих извора или копаних бунара, са или без мањих резервоарских простора, са парцијалном разводном мрежом. Остали потрошачи се снабдевају индивидуално, а да при томе није успостављена никаква санитарна заштита.

Основно извориште водоснабдевања града Алексинца, Моравичког подсистема, је водозахват из акумулације „Бован“, одакле се према Водопривредној основи Републике Србије (Сл.гласник РС бр.11/02), водом снабдевају насеља у општинама Алексинац, Ражањ, Сокобање и делимично Параћина.

Између насеља Суботинац и Краљево, на брду „Бресје“ изграђено је постројење за пречишћавање воде за пиће тренутног капацитета од 330л/сек док је планирани капацитет у другој фази 600л/сек.

Насеља на падинама Озрена и Јастребца су упућена да проблем водоснабдевања реше из планинских извора.

Извориште

Захватање воде из акумулације "Бован" врши се водозахватном кулом, унутрашњег пречника 4,0m. Улазна грађевина садржи решетку која се извлачењем замењује табластим затварачем у истим вођицама. Затварач није регулационог типа већ дамбалкен система и користи се при ревизији и оправци главног цевног спроводника. Уређај за манипулацију решетком и затварачем чини мостни кран са покретном мачком смештен на кранским стазама.

Торањска конструкција издиже се изнад улазне грађевине и кроз њену унутрашњост су извучене две вертикале из хоризонталних челичних цевовода. Свака вертикала има по три хоризонтална захвата воде, пречника Ø600mm, чији су улазни отвори распоређени по омотачу куле, на различитим нивоима: 255,00; 253,50; 251,00; 248,50; 246,00; 243,50; 241,00; 239,50 и 237,50 mm и покривени заштитним решеткама. Свака хоризонтална цев има по два затварача: један на ручни погон и други аутоматски са уређајима за пријем даљинских команди. На коти 263,50 mm кула је повезана са обалом преко челичног моста.

За мања насеља у брдско-планинском подручју Озрена (Црна Бара, Преконога, Рсовац и Врело) планира се водоснабдевање из локаних извора са овог подручја, што је рационална оријентација изворишта водоснабдевања.

За насеље на планинским падинама Јастребца (Вукања, Породин, Грејач, Љуптен, Кулина, Чукуровац, Честа, Врћеновица, Голешница, Дашница, Копривница, Велики Дреновац и Мали Дреновац према Генералном пројекту водоснабдевања, предвиђено је коришћење природних извора са падина Малог Јастребца.

За акумулацију Бован урађен је Елаборат о зонама санитарне заштите изворишта водоснабдевања на основу кога је 2015. године донето Решење од стране Министарства здравља, бр.530-01-263/2015-10 којим су одређене три зоне санитарне заштите (прва, друга и трећа). Све три зоне санитарне заштите приказане су на Рефералној карти бр.2.

За локална изворишта нису донета решења о санитарној заштити тако да је приоритет у наредном периоду израда Елабората о зонама санитарне заштите свих изворишта просечне издашности веће од $10 \text{ м}^3/\text{дан}$ или за снабдевање водом за пиће више од 50 становника.

Постројење за пречишћавање воде

Процес прераде воде се одвија на ППВ "Бресје", лоцирано на кп.бр. 6920 КО Суботинац, тренутног капацитета око 330 литара у секунди. Технолошке фазе прераде воде на постројењу су: прехлорисање (дезинфекција), корекција ПХ вредности угљендиоксиодом, бистрење са додавањем алум инијум -сулфата и полиелектролита (коагуланта и флокуланта) са таложењем на цевастим таложницама, завршна озонизација, филтрација на двослојним филтрима (песак+антрацит), завршна дезинфекција хлором.

Резервоари чисте воде на ППВ "Бресје" запремине су 1.000 м^3 ($2 \times 500 \text{ м}^3$) са котом дна резервоара КДР на 227,75 m нм.

Отпадна технолошка вода се прерађује на таложницама. Реконструкција ППВ "Бресје" завршена је 2019. године.

Капацитет постројења у коначној фази планиран је на 600 литара у секунди.

До ППВ "Бресје" сирова вода се са водозахватне куле на брани "Бован" гравитационо допрема путем магистралног цевовода израђеног од армирано-бетонских цеви, пречника $\varnothing 800 \text{ mm}$, дужине око 8.5 km. Максимални капацитет цевовода сирове воде је око 600 литара у секунди. Замена и реконструкција овог цевовода сирове воде $\varnothing 800 \text{ mm}$, од бране Бован до ППВ "Бресје" је један од најприоритетнијих задатака у предстојећем периоду. Постојећи армирано - бетонски цевовод је изашао из рока употребе, а све интервенције на кваровима на њему су изузетно сложене и скупе, и захтеваће и прекиде у водоснабдевању.

Траса новог цевовода сирове вода треба бити поред постојећег цевовода.

Резервоари и примарна мрежа

Прерађена вода са ППВ "Бресје" гравитационо се допрема челичним цевоводом ДН800 mm, дужине око 5 km, до централног резервоара "5. окно" у Алексинцу. Запремина централног резервоара је око 3.250 м^3 са котом дна на 220,25 m нм. У будућем периоду потребно је проширење капацитета централног резервоара "Пето окно" са додатним резервоарским простором од 3.000 м^3 , који треба да обезбеди резерву воде у случају прекида производње воде на ППВ "Бресје" због неке интервенције или одржавања (до 24 часа максимално).

Из централног резервоара " 5.окно " вода се дистрибуира магистралним и примарним цевоводима до потрошача или до пумпних станица и других висинских резервоара. Магистрални цевовод из централног резервоара ЧЦ ДН800 mm, са редукцијом код реке Моравице и кеја у Алексинцу на ДН500 mm и ЧЦ ДН400 mm код аутопута Е75, прелази преко моста на Јужној Морави и грана се код Житовачке баре на два ДН400 mm крака.

Леви крак овог цевовода долази до Моравца и ту се наставља са ПЕ315 mm цевоводом до Тешице и ПЕ225 mm до новоизграђеног резервоара "Грејач 1" (запремина 500 m³) и пумпне станице за резервоаре насеља Грејач (запремина 160 m³) и Велики Дреновац (запремина 150 m³). Од Тешице

до Дражевца је изграђен примарни цевовод ПЕ200 mm на који је планирано да се повеже секундарна водоводна мрежа када се буде изградила.

Десни крак цевовода ЧЦ ДН400 mm од Житковачке баре долази до Доњег Адровца, где се редукује на ПЕ400 mm и води до Трњана. У Трњану постоји пумпна станица где се вода препумпава до висинског резервоара запремине око 120 m³ за потрошаче са леве стране пруге ка сеоској цркви. У Трњану је примарни цевовод ПЕ400 mm продужен ка Витковцу са пречником ПЕ225 mm до новоизграђеног резервоара у Доњем Љубешу (запремине 500 m³).

Изграђен је и примарни цевовод ПЕ225 mm од Трњана до Доње Пешчанице. Током 2021.године изграђена је и секундарна водоводна мрежа у Доњој Пешчаници и повезана је на крај овог примарног вода.

Са ППВ"Бресје" вода се препумпава до резервоара у насељу Суботинац (запремине 120 m³) као и до резервоара "Куриловица" (запремине 500 m³). Насеље Суботинац је покривено секундарном водоводном мрежом.

Из резервоара "Куриловица" вода се гравитационо допрема преко ПЕ225 mm и ПЕ160 mm за део општине према Ражњу и на овај систем су повезана насеља Бобовиште, Ћићина и Рутевац. Примарни вод ПЕ160 mm изграђен је од Рутевца до Делиграда и на њега се требају повезати секундарне водоводне мреже када се буду изградиле у насељима Вукашиновац и Делиград.

Вода се у резервоару "Куриловица" препумпава преко примарног вода ПЕ225 mm и ПЕ160 mm до пумпне станице у Мозгову, одакле се вода препумпава у висински резервоар запремине око 200 m³.

Водоснабдевање града Алексинца и насеља Алексиначки Рудник обавља се гравитационо из резервоара "Пето окно" и из висинских резервоара "Логориште" и "Рујевица". Вода се из централног резервоара "Пето окно" препумпава до резервоара "Логориште" (запремине око 500 m³, КДР 235,90 m нм) одакле се водом снабдевају потрошачи 2.висинске зоне у Алексинцу (део улице Тихомира Ђорђевића од Хале спорта до Алексиначког Рудника са припадајућим бочним улицама, део Падалишта).

Са магистралног цевовода код моста на Моравици, на углу улице Петра Зеца у Алексинцу, узета је веза за примарни цевовод ДН300 mm, за пумпну станицу "Вашариште". Ова пумпна станица препумпава воду до висинског резервоара "Рујевица" (запремине око 1.000 m³, КДР 269,50 m нм). Водом из овог резервоара се снабдевају потрошачи са леве стране реке Моравице, део града Палилула, али и потрошачи у насељима Глоговица и А.Бујмир.

Из резервоара "Рујевица" излази примарни АЦ цевовод ДН150 mm до Глоговице, где је повезана секундарна водоводна мрежа али и пумпна станица у Алексиначком Бујмиру за препумпавање воде до висинског резервоара запремине око 60 m³. Ова пумпна станица има двострано напајање из прве и друге висинске зоне Алексинца. Примарни вод ка пумпној станици у А.Бујмиру повезан је на крају Микро насеља (Нишка улица у Алексинцу), и то је напајање из прве висинске зоне.

У систему јавног водовода постоји велики број хлорних станица, како појединачних, тако и у склопу пумпних станица, које дохлоришу воду за пиће и одржавају бактериолошку исправност.

За потребе сагледавања водоснабдевања потрошача који живе у зони Падалишта, поред или изнад резервоара "Логориште", потребно је доградити додатни резервоарни простор. Будући резервоар "Логориште 2", у делу Падалишта, треба бити запремине око 500 m³ на некој оквирној коти 255,00-270,00 m нм како би обезбедио довољан притисак за угрожене потрошаче Алексиначког Рудника и поред или изнад самог резервоара "Логориште". Вода би се у овај резервоар препумпавала из централног резервоара "Пето окно" и исти би био у систему друге висинске зоне водоснабдевања. Овим резервоаром би се повећао резервоарски простор и за постојеће потрошаче у поменутој зони водоснабдевања Падалиште, а такође је значајан јер би се из њега директно снабдевао већи број индустријских објеката у овој зони.

За потребе водоснабдевања потрошача око и изнад постојећег резервоара "Рујевица", током 2022.године изводе се радови на изградњи треће висинске зоне са новим резервоаром запремине око 150 m³. Пумпна станица за овај резервоар изградиће се у кругу резервоара "Рујевица".

Водоснабдевање насеља Бован планира се са ППВ "Бресје", тако да треба положити још једну водоводну линију (примарни вод) поред магистралног цевовода. За насеље Бован потребно је испројектовати и изградити нове водне објекте (резервоаре, секундарну мрежу и друге објекте за које се прорачуном покаже да је потребно).

Изградња примарне мреже у свим правцима општине је завршена, осим из правца Доње Пешчанице до Радевца где требају бити обухваћена и околна села која немају решен проблем поузданог водоснабдевања.

У будућем периоду потребно је у сарадњи са заинтересованим општинама (Ражањ, Параћин и Сокобања) радити на доградњи објеката регионалног водосистема Бован. Потребно је заменити још око 20 km цеви од азбест-цемента и реконструисати поједине старије водоводне мреже које су у лошем стању и често долази до хаварија (Алексиначки Рудник, део Житковца, Глоговица и сл.) или малог пречица, у насељима А.Бујмир, Житковац или у Алексинцу, где је потребно радити на планској замени цеви уз обезбеђење финансијских средстава.

Канализање

Проблем отпадних вода на целој територији општине Алексинац је јако изражен, јер осим самог града Алексинца и Алексиначких рудника, као и малог подручја Житковца, сва остала насељена места уопште немају решено питање прикупљања, одвођења и пречишћавања отпадних вода. Град Алексинац нема уређаје за пречишћавање отпадних вода из домаћинстава и индустрије, па се непречишћена отпадна вода на више места директно излива у водотоке.

Постојећа канализациона мрежа у Алексинцу је делимично општег система (употребљене и атмосферске воде се одводе заједничким колектором), а само на левој обали Моравице се одвојено прикуљају и одводе употребљене воде дела Алексинца и приградских насеља. Канализацијом је покривен град (80%) и насеље Алексиначки Рудник (100% покривеност). Главни колектор употребљених вода ДН1000 mm иде поред корита реке Моравице. Канализација има 4 места испуста у рецепцијент реку Моравицу и Јужну Мораву (Руднички колектор).

Алексинац је обухваћен Српско-Кинеским програмом "Чиста Србија" за изградњу канализације и постројења за пречишћавање отпадних вода.

Генералним пројектом је предложено да се Постројење за пречишћавање отпадних вода Алексинца и приградских насеља ради као систем SLR лагуна или SBR систем, а да се за већа насеља моравских села усвоји SLR систем из разлога најнижих инвестиционих и експлоатационих трошкова. Код мањих насеља од 100 до 2000 ЕС препоручују се готови пакет уређаји или примена мокрих поља, односно треба одабрати модерна, савремена постројења са одговарајућом технички исправном технологијом и гарантованим ефектима пречишћавања.

За насеља испод 100ES, препоручује се изградња индивидуалних септичких јама, које је неопходно прописно градити од водонепропусног армираног бетона.

Централно постројење за потребе Алексинца и још 15 сеоских насеља би било капацитета 3x18.500 ES SLR/SBRC а реципијент Јужна Морава.

За Моравска села (Витковац, Доњи Љубеш, Срезовац, Горњи Љубеш, Корман, Трњане, Доња Пешчаница, Горња Пешчаница, ..) се планира постројење типа SLR капацитета 2x3.000ES од 100 ES до 2x1.000 ES.

Распоред планираних постројења и примарни колектори употребљених вода приказани су на Рефералној карти бр.2.

Према динамичком плану реализације ових објеката за пречишћавање отпадних вода, најпре треба доградити објекте у зони највеће концентрације општинске популације, тј.система за град Алексинац и пратећа насеља, затим дела система моравских села, као и система за заштиту акумулације „Бован“ од отпадних вода (заједно са општином Сокобања, чијој територији припада највећи део сливног подручја).

Одводњу атмосферских вода вршити, према природном начину отицања, применом децентрализованих локалних система управљања кишним отицајем који укључују системе за задржавање воде на сливу, инфилтрацију, поновно коришћење кишнице, а само вишкови се испуштати у животну средину, под условима који неће угрозити водопријемник. У том смислу сви будући пословни комплекси морају решити сакупљање атмосферских вода у оквиру своје парцеле, изградњом ретензионих базена који ће прихватити и задржати падавине и постепено их упуштати у подземље и јавну канализацију за атмосферске воде или их користити за одржавање зелених површина. Атмосферске воде са кровних и условно чистих површина испуштаће се на околне зелене површине. Јавна канализација за атмосферске воде ће се конципирати тако да се пала вода из ње на више места испушта у водоток, уз строгу забрану мешања одпадних и палих вода. Овакво одводњавање краћим каналима омогућава већу ефикасност приликом падавина ређих вероватноћа појаве, а због мањих пречника канала и мањих укопавања захтева и мање инвестиције. Димензионисање кишне канализације треба примерити значају подручја која се њоме штити и величини потенцијалних штета од плављења делова насеља, привредних зона и саобраћајница. Места испуста атмосферских вода и пречишћених вода из ППОВ обезбедити адекватним изливним грађевинама са "жабљим" поклопцем.

Постројење за пречишћавање отпадних вода

Комплекс постројења за пречишћавање отпадних вода:

- мора имати обезбеђен приступ на јавни пут,
- мора бити ограђен и мора да има заштитни појас зеленила, а слободне површине да буду минимум 20% озелењене,
- заштитни појас зеленила треба да буде вишеслојан, састављен од мешовите вегетације (лишћара и четинара) високог и ниског узраста, препоручује се примена претежно аутохтоних брзорастућих врста.

Пречишћене отпадне воде које се испуштају у реципијент морају бити у складу са Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода "Сл.гласник РС", бр.74/2011), Уредбом о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање("Сл.гласник РС", бр.67/11, 48/12 и 1/16), Уредбом о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање("Сл.гласник РС", бр.24/2014) и Уредбом о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање ("Сл.гласник РС", бр.50/12).

Мерење количина и испитивање отпадних вода урадити сходно Правилнику о начину и условима за мерење количине и испитивање отпадних вода и садржини извештаја о извршеним мерењима ("Сл. гласник РС" бр.33/2016).

Локацију постројења је потребно обезбедити од плавлјења великим водама реке Јужне Мораве, стогодишњег повратног периода, изградњом обалоутврде и насипањем терена. ППОВ пројектовати тако да има све садржаје који су уобичајени за пречишћавање отпадних вода насеља: механичко пречишћавање, биолошки процес пречишћавања (акцент је на што ефикаснијем уклањању органских материја), линија за обраду муља, угушћивање, аеробна стабилизација, дигестија), дехидратација муља пресама. Распоред објеката у комплексу и све потребне цевне везе унутар комплекса (линија воде, линија муља, линија биогаса) дефинисаће се техничком документацијом, зависно од усвојене технологије пречишћавања. Комплекс мора бити ограђен. Минимални појас заштитног зеленила унутар комплекса у виду високог растиња је 10м од регулационе линије (ограде комплекса). Дозвољена је фазна изградња објеката у комплексу зависно од тренутно потребних капацитета, при чему свака фаза мора да представља функционалну целину.

6.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

6.3.1. Електроенергетска инфраструктура

На подручју Просторног плана у надлежности „Електромрежа Србије“ а.д. Београд се налазе трасе далековода: 110kV бр. 114/2 ЕВП Ђунис – ТС Алексинац, 110kV бр. 114/3 ТС Алексинац – ТС Ниш 1, 110kV бр. 1201 ТС Алексинац – ТС Сокобања (погонски напон 35kV), 220kV бр. 226 ТС Крушевац 1 – ТС Ниш 2, 400kV бр. 423/2 ТС Јагодина 4 – ТС Ниш 2. Ове трасе далековода се једним делом укрштају са обухватом Просторног плана.

У непосредној близини предметног просторног плана, а ван граница, налази се далековод 110kV бр. 114/1 ТС Крушевац 1 – ЕВП Ђунис.

Према плану развоја преносног система и плану инвестиција „Електромрежа Србије“ а.д. Београд, планирано је: реконструкција ДВ 110kV бр. 114/1/2 (правац ТС Крушевац 1 – ЕВП Ђунис – ТС Алексинац) са повећањем попречног пресека проводника са 150/25mm² на 240/40mm²; прикључни вод за ТС 110/35/10kV Ниш 9. Прикључење ове трансформаторске станице је планирано на ДВ 110kV бр. 114/3 ТС Алексинац – ТС Ниш 1 по принципу „улаз-излаз“; реконструкција и доградња ДВ 110kV бр. 114/3 ТС Алексинац – ТС Ниш 1 са решавањем подграђености.

У границама Просторног плана постоје изграђени електроенергетски објекти огранка „Електродистрибуција Ниш“ - Трафостанице 35/10 kV/kV: „Конфекција“, „Сепарација“, „Катун“, „Јама Морава“, „Железара“, „Рупе“ и „Хладњача“.

Мрежа 35kV је надземна и припада трафо реонима: ТС 110/35 kV/kV „Алексинац“, водови: „Алексинац 1 – Катун“, „Алексинац 1 – Конфекција“, „Рупе – Конфекција“, „Рупе – Железара“, „Рупе – Јама Морава“, „Алексинац 1 – Хладњача“, „Железара – Хладњача“, „Алексинац 1 – Сепарација“, „Алексинац 1 – Јама Морава“, „Алексинац 1 – Катун“, „Ниш1 – Топоница – Катун“.

Мрежа 10 kV (са припадајућим трафостаницама 10/0,4 kV/kV) је надземно-подземна и припада трафо реонима трафостаница:

- 35/10 kV/kV „Хладњача“ изводи: Микро насеље, Башта, Емпа-млин, Бетоњерка, Хладњача;
- 35/10 kV/kV „Конфекција“, изводи: Ново насеље, Војнички пут, Конфекција – Житковац Моравац, Епс-плац, Брђанка;
- 35/10 kV/kV „Сепарација“, извод: Трњане, Блокара, Горњи Адровац, Комасација, Доњи Адровац;
- 35/10 kV/kV „Железара“, изводи. Колонија, Еи-пак, Бобовиште, Железара, Нова линија
- 35/10 kV/kV „Рупе“, изводи: Алексинац 1, Алексинац 2, Алексиначки Рудник;
- 35/10 kV/kV „Јама Морава“, изводи: Делиград, Бован, Рудник Јама
- 35/10 kV/kV „Катун“, изводи: Тешица, Катун

У границама Просторног плана постоје електроенергетски објекти огранка „Електродистрибуција Ниш“ где је планирана изградња или реконструкција нових трафо станица ТС 10/0,4 kV/kV и изградња потребних 10 kV прикључних водова.

Електроенергетска инфраструктура се мора развијати према очекиваном порасту потрошње и снаге електричне енергије у планском периоду.

Да би се задовољиле прогнозиране потребе за електричном енергијом и снагом потребно је правовремено обезбеђивати недостајуће електроенергетске капацитете, реконструкцијом постојећих – дотрајалих електроенергетских објеката уз повећање снаге, и изградњом нових, на свим напонским нивоима – 110 kV, 35kV, 10kV и 1kV.

Постојеће ТС 35/10kV до краја планског периода по потреби треба реконструисати у циљу повећања снаге до максимално пројектоване снаге ТС. Поред реконструисаних ТС 35/10kV у циљу равномернијег распореда примарних извора електричне енергије потребно је изградити и нове ТС 35/10 kV. Тиме ће се задовољити потребе за електричном енергијом до краја планског периода. Ближа локација планираних ТС 35/10kV и напојних водова за иста биће одређена од стране стручних служби надлежне електродистрибуције.

У наредном периоду потребно је изградити нове и реконструисати постојеће ТС 10/0,4kV у циљу повећања снаге и изградити нове 10kV водове за напајање планираних ТС и за обезбеђење двостраног напајања кључних објеката. У постојећој 10kV мрежи отклонити слабе тачке, заменом дотрајалих стубова и повећањем недовољног пресека проводника. У градској и приградској зони напојне 10kV водове треба градити као кабловске са кабловима одговарајућег пресека.

6.3.2. Гасоводна инфраструктура и систем продуктовода

У обухвату плана налази се постојећи магистрални гасовод МГ-09 Појате-Ниш. Траса постојећег гасовода улази у обухват плана из правца северозапада, између насеља Бобовиште и аутопута Београд-Ниш. Траса даље иде паралелно са државним путем првог А реда, креће на југ и прелази реку Јужну Мораву и наставља ка Нишу. Траса постојећег магистралног гасовода (гасовода притиска већег од 16 bar) приказана је на рефералној карти. Максимални радни притисак гасовода је 50 bar.

Главна мерно-регулациона станица (ГМРС) "Алексинац" је је капацитета 10.000 m³/h и излазним притиском од 6 до 12 бара.и изграђена у траси магистралног гасовода.

Изграђена је МРС "Алексиначки Рудници", капацитета 2000 m³/h

У насељима Алексинац и Алексиначки Рудник је завршена примарна и секундарна мрежа гасификације у складу са потребним капацитетима.

Изграђена је и дистрибутивна гасоводна мрежа притиска до 4 бара, која служи за дистрибуцију гаса до корисника.

У наредном периоду потребно је завршити примарну градску гасоводну мрежу са прикључним гасоводима и мернорегулационим станицама на подручју у обухвату плана. Ово је неопходно да би се омогућила дистрибуција природног гаса за широку потрошњу и прикључивање индустријских комплекса на систем.

Планирано је да се за потребе широке потрошње и индустрије изграде следеће индустријске мерно-регулационе станице МРС „Алексинац“ и МРС „ИГМ Морава“ са припадајућом гасоводном мрежом средњег притиска.

За потребе становништва, а са циљем да се покрију потребе за топлотном енергијом подручја града, предвиђена је изградња мерно-регулационих станица широке потрошње. Од ових мерно-регулационих станица вршиће се дистрибуција природног гаса до потрошача у захвату плана.

Изградња гасоводне мреже, као и мерно-регулационих станица за широку потрошњу и индустријске потрошаче имаће велики значај за заокруживање система снабдевања топлотном енергијом у захвату плана. Поред тога, смањиће се број корисника који користе електричну енергију за загревање објеката, па ће се растеретити и електроенергетски систем. Укидање индивидуалних ложишта на течна и чврста горива, и њихова конверзија на природни гас смањиће и загађење животне средине у границама плана.

У обухвату плана налази се траса продуктовода одређена ППППН система продуктовода кроз републику Србију (Сомбор - Нови Сад – Панчево – Београд – Смедерево – Јагодина - Ниш) ("Службени гласник РС", 19/2011), деоница Јагодина – Ниш. Саставне делове продуктовода представљају и пумпне станице, блок станице, разводни колектори, мерно-регулациона опрема, системи катодне заштите, телекомуникациона мрежа за потребе система даљинског надзора и друга одговарајућа постројења и уређаји.

Реализација продуктовода предвиђена је у три фазе:

Фаза 1 - деонице Панчево - Нови Сад и Панчево – Смедерево;

Фаза 2 - деонице Смедерево - Јагодина и Јагодина – Ниш;

Фаза 3- деонице Нови Сад - Сомбор и Панчево - Београд.

Планом је неопходно обезбедити просторне услове за изградњу и инфраструктурно опремање локација за систем продуктовода (цевоводи и терминали) и његово поуздано и несметано функционисање у склопу магистралних инфраструктурних система у коридору;

6.3.3. Мере енергетске ефикасности изградње

Сви планирани објекти морају да задовољавају све прописе везане за енергетску ефикасност објеката. (Правилник о енергетској ефикасности зграда („Службени гласник РС“, бр. 61/2011)).

Овим правилником ближе се прописују енергетска својства и начин израчунавања топлотних својстава објеката високоградње, као и енергетски захтеви за нове и постојеће објекте.

Утврђивање испуњености услова енергетске ефикасности зграде врши се израдом елабората ЕЕ, који је саставни део техничке документације која се прилаже уз захтев за издавање грађевинске дозволе или уз захтев за издавање решења којим се одобрава извођење радова на адаптацији или санацији објекта, као и енергетској санацији.

Правилник се примењује на:

- изградњу нових зграда;
- реконструкцију, доградњу, обнову, адаптацију, санацију и енергетску санацију постојећих зграда;

- реконструкцију, адаптацију, санацију, обнову и ревитализацију културних добара и зграда у њиховој заштићеној околини са јасно одређеним границама катастарских парцела и културних добара, уписаних у Листу светске културне баштине и објеката у заштићеним подручјима, у складу са актом о заштити културних добара и са условима органа, односно организације надлежне за послове заштите културних добара;

- зграде или делове зграда које чине техничко-технолошку или функционалну целину.

Одредбе овог правилника не примењују се на:

- зграде за које се не издаје грађевинска дозвола;
- зграде које се граде на основу привремене грађевинске дозволе, као и зграде које се граде на основу грађевинске дозволе за припремне радове;

- радионице, производне хале, индустријске зграде које се не греју и не климатизују;

- зграде које се повремено користе током зимске и летње сезоне (мање од 25% времена трајања зимске односно летње сезоне).

Енергетска својства и начини израчунавања топлотних својстава утврђују се за стамбене зграде са једним станом; стамбене зграде са два или више станова; управне и пословне зграде; зграде намењене образовању и култури; зграде намењене здравству и социјалној заштити; зграде намењене туризму и угоститељству; зграде намењене спорту и рекреацији; зграде намењене трговини и услужним делатностима; зграде мешовите намене; зграде за друге намене које користе енергију.

Енергетска ефикасност зграде је остварена ако су обезбеђени минимални услови комфора садржани у Правилнику, а при томе потрошња енергије за грејање, хлађење, припрему топле санитарне воде, вентилацију и осветљење зграде не прелази дозвољене максималне вредности по m^2 садржане у Правилнику.

Мере енергетске ефикасности градње за планиране објекте

Приликом пројектовања објекта неопходно је обратити пажњу на оријентацију и функционални концепт зграде у циљу коришћења природе и природних ресурса предметне локације, пре свега енергије сунца, ветра и околног зеленила.

Приликом пројектовања предвидети облик зграде којим се може обезбедити што је могуће енергетски ефикаснији однос површине и запремине омотача зграде у односу на климатске факторе и намену зграде. Потребно је обезбедити максимално коришћење природног осветљења, као и коришћење пасивних добитака топлотне енергије зими односно заштите од прегревања у току лета адекватним засенчењем.

У зависности од намене објекта, предвидети одговарајућу термичку масу за постизање топлотног комфора у зимском и летњем периоду - повећати термичку инерцију објекта. Потребно је применити висок квалитет (у складу са постојећим стандардима и прописима) топлотне изолације целокупног термичког омотача.

Структуру и омотач објекта предвидети тако да се омогући максимално коришћење пасивних и активних соларних система.

Техничке просторије (резервоар и пумпно постројење) које се користе у случају коришћења падавина као и подземних и отпадних вода за потребе заливања, спољашњу употребу или за потребе грејања и хлађења зграда, уколико су укопане не урачунавају се у индекс заузетости парцеле.

Мере за постизање енергетске ефикасности постојећих зграда

Приликом реконструкције чији је циљ постизање енергетске ефикасности постојећих зграда дозвољено је накнадно извођење спољне топлотне изолације зидова уколико се врши у складу са законом, при чему треба водити рачуна о очувању функционалне и обликовне целовитости зграде.

Уколико се зид који се санира налази на регулационој линији, дозвољава се да дебљина накнадне термоизолације са свим завршним слојевима буде унутар јавног простора (уколико за то постоје техничке могућности и не крше се одредбе других прописа), а када је зид који се санира на граници са суседном парцелом дозвољено је постављање накнадне спољне изолације дебљине до 15 cm уз сагласност тог суседа.

Дозвољено је накнадно формирање стакленика (уколико за то постоје техничке могућности и не крше се одредбе важећих закона) ако се елаборатом докаже побољшање енергетске ефикасности зграде.

Сертификат о енергетским својствима зграда (енергетски пасош) морају имати све нове зграде, као и постојеће зграде које се реконструишу, адаптирају, санирају или енергетски санирају, осим зграда које су правилником изузете од обавезе енергетске сертификације. Правилник којим се ближе прописују услови, садржина и начин издавања је Правилник о условима, садржини и начину издавања сертификата о енергетским својствима зграда ("Службени гласник РС", бр. 69/2012).

Категорије зграда за које се издаје енергетски пасош, одређене су према претежној намени дефинисаној прописом којим се уређују енергетска својства зграда.

Зграде за које није потребно прибављање енергетског пасоша су:

- постојеће зграде које се реконструишу или енергетски санирају, а које имају нето површину мању од 50 m²;
- зграде које имају предвиђени век употребе ограничен на две године и мање;
- зграде привременог карактера за потребе извођења радова, односно обезбеђење простора за смештај људи и грађевинског материјала у току извођења радова;
- радионице, производне хале, индустријске зграде и друге привредне зграде које се, у складу са својом наменом, морају држати отворенима више од половине радног времена, ако немају уграђене ваздушне завесе;
- зграде намењене за одржавање верских обреда;
- зграде које су под одређеним режимом заштите, а код којих би испуњење захтева енергетске ефикасности било у супротности са условима заштите;
- зграде које се не греју или се греју на температуру до +12°C.

Енергетски пасош чини саставни део техничке документације која се прилаже уз захтев за издавање употребне дозволе.

Енергетски пасош зграде издаје се по извршеном енергетском прегледу зграде. Издаје се за целу зграду или за део зграде, када се ради о згради која је према овом правилнику дефинисана као зграда са више енергетских зона. Енергетски пасош се може издати и за део зграде који чини самосталну употребну целину (пословни простор, стан). Зграда или њена самостална употребна целина може имати само један енергетски пасош.

6.4. ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКИ САОБРАЋАЈ

Телекомуникациони каблови се углавном полажу у зони регионалних и локалних путева, а на основу услова које прописују надлежне институције. Стога је потребно планирати телекомуникациони коридор уз све саобраћајнице на подручју које обухвата план без обзира на ранг пута. Коридор треба планирати са обе стране улице.

Плановима развоја планирано је даље осавремењавање телекомуникационих чворишта у циљу пружања нових сервиса корисницима. Поред постављања нових телекомуникационих уређаја и проширења постојећих, планира се и даље постављање мултисервисних приступних платформи, као и друге телекомуникационе опреме у уличним кабинетима. Локација уличног кабинета треба да буде на јавној површини. Локације нових уличних кабинета су условљене планираном изградњом на самом подручју и биће дефинисане када постојећа телекомуникациона инфраструктура не буде могла да задовољи потребе корисника. Децентрализација приступне телекомуникационе мреже подразумева скраћење претплатничке петље по бакарним кабловима и даљу изградњу оптичких каблова у оквиру приступне мреже, што ближе корисницима. Планира се децентрализација свих насеља у општини Алексинац.

Потребно је планирати постављање ПВЦ цеви $\phi 110\text{mm}$ на местима укрштања траса са коловозом као и испод бетонских и асфалтних површина на трасама каблова како би се избегла накнадна раскопавања.

Приликом планирања нових саобраћајних коридора планирати полагање одговарајућих цеви за накнадно провлачење телекомуникационих каблова у оквиру парцела у власништву имаоца саобраћајне инфраструктуре.

Потребно је предвидети нове телекомуникационе коридоре (пре свега уз постојеће и

планиране саобраћајнице) како би се омогућило прикључење постојећих и планираних објеката на подручју обухваћеном планом на постојећу мрежу.

На предметном подручју у систему мобилне телефоније Телеком Србија има активне базне станице на више локација. У периоду очекиваног важења плана може се очекивати вишеструко увећање броја базних станица. Предвиђа се могућност постављања базних станица на објектима или новим антенским стубовима. Како базне станице мобилне телефоније често нису уз рангиране саобраћајнице, потребно је узети у обзир потребу за изградњом оптичких приводних каблова до њихових локација.

У складу са експанзијом мобилних уређаја (лаптоп, таблет и паметни телефони) и њиховом потребом за повезивањем на интернет, потребно је предвидети могућност изградње Wi-Fi приступних тачака и приводних каблова до тих тачака. Такође предвиђа се могућност даље реконструкције, односно појачања капацитета оптичке мреже кроз постојећу инфраструктуру, као и могућност изградње нових приводних оптичких каблова за повезивање (постојећих и будућих) БС, Wi-Fi и MS приступних тачака.

На предметном подручју постоје РР коридори фиксне телефоније који су у надлежности „Телеком Србија“.

Подручје Просторног плана покривају различити оператори мобилне телефоније. Покривеност сигнаlima је углавном добра у свим насељима. Потребно је доградити постојећу мрежу тако да се постигне потпуна покривеност територије и омогући увођење свих нових услуга.

Кабловско - дистрибутивни систем (КДС) у својој основној улози врши пренос, емитовање и дистрибуцију радио и ТВ програма али се са развојем технологија омогућио и развој нових допунских сервиса. КДС поред основних обезбеђује својим корисницима и следеће сервисе: интернет, телеметрију, видео на захтев, видео-надзор, говорни сервис и др.

Кабловски дистрибутивни систем по правилу градити подземно (кабловски) у рову потребних димензија који се налази у тротоарском простору постојећих и планираних саобраћајница, а у складу са техничким прописима. Уколико је због техничких услова, услова власника постојећих и планираних инфраструктурних система или простора самог тротоара немогуће КДС мрежу положити подземно, изузетно се дозвољава и изградња ваздушне мреже на планираним и постојећим стубовима уз одговарајућу техничку документацију. Извођење радова на КДС објектима се регулише члановима 144. и 145. Закона о планирању и изградњи.

Према подацима ЈП „Пошта Србије“, у раду су јединице поштанског саобраћаја у насељима Житковац, Тешница, Трњане, Кулина, Корман, Алексинац, Врћеновица, Дражевац, Рутевац, Катун, Алексиначки Рудник, Суботинац и Мозгово. Број и просторни распоред поштанских јединица је задовољавајући а развој будућих капацитета ће зависити од динамике будуће градње и развоја привреде. Отварање нових јединица поштанске мреже зависи од интензитета градње и развоја привреде, односно од тражње корисника за поштанским услугама.

6.5. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

Постојеће стање управљања отпадом је на незадовољавајућем нивоу. Комунални отпад из насеља се на сливном подручју, углавном неплански, стихијски и без било каквог

претходног третмана, одлаже на санитарно неуређену депонију отпада или на дивља сметлишта, која су често у близини водотокова, па процедурне воде и чврст отпад доспевају у слив и тиме га посредно и непосредно загађују. Негативна својства које дивље депоније отпада имају на елементе животне средине подразумевају загађење површинских и подземних вода, земљишта и ваздуха. У току 2021. године регистрована је 91 дивља депонија на подручју Просторног плана.

Тренутно се комунални отпад прикупља из свих насељених места, осим из насеља Голешница која је без становника. Такође услугом одвожења смећа обухваћено је 735 приватних фирми, као и насеље Кулина, где се налази дом за ометена лица у развоју, и насеље Липовац, где се налази одмаралиште за децу. На тим локацијама су постављени контејнери за чврст комунални отпад. Сав отпад се одлаже на општинској несанитарној депонији отпада „Лутвина чесма“, за коју је планирана рекултивација и санација до почетка рада Регионалног центра за управљање отпадом “Келеш” (где је предвиђено да отпад одлажу Град Ниш и општине Алексинац, Гаџин Хан, Дољевац, Меровина, Ражањ, Сврљиг, Сокобања, Куршумлија, Житорађа и Прокупље).

Општинска депонија отпада налази се северозападно од града у близини насеља Алексиначки Рудник, у доњем делу југозападне падине гребена Брег, на подручју званом “Пиштак”. Падина представља десни бок широке алувијалне равни реке Јужне Мораве. У непосредној близини депоније је међународни пут Е-75 Београд - Ниш. Локација депоније отпада је у односу на аутопут уздигнута 15-20m. Од најближег насељеног места удаљена је нешто више од 0,5km, а од центра града 3,5km ваздушном линијом. Због свих недостатака општинске депоније отпада и неконтролисаног, непланског и непрописног одлагања отпада долазило је до стварања пожара и дима, прашине, повећања броја глодара и птица, расејавања отпада по суседним парцелама, негативаног визуелног аспекта, развијања депонијског гаса, ширења непријатних мириса и стварања процедурног филтрата који угрожава земљиште и подземне воде. Од 2005. године започете су активности које воде ка општем побољшању стања. Оријентациона количина отпада који се годишње одложи на сметлишту износи око 9.000 тона. ЈКП „Комуналне услуге“

Алексинач обезбеђује све неопходне техничке услове да би се век постојеће депоније отпада продужио, а смањио ризик по животну средину, уз максимално могуће поштовање законских и подзаконских аката, пре свега у погледу пријема отпада и делимично у погледу мониторинга. Главни недостаци су и даље то што не постоји систем за прикупљање отпадних вода (које се због конфигурације терена сливају ка аутопуту и пољопривредним површинама), вегетациони заштитни појас (који постоји у урбанистичким плановима), друга инфраструктура и објекти. Обзиром да је неизвесно када ће регионални систем управљања отпадом бити реализован и постати функционалан, једина опција општине Алексинач је да и даље одлагање отпада врши на постојећој депонији отпада. Према Програму заштите животне средине општине Алексинач за период 2018-2028. година са петогодишњим Акционим планом за спровођење приоритетних активности, ова депонија отпада, иако припада групи несанитарних, применом техничко - технолошких метода, може да задовољи основне критеријуме по питању управљања отпадом.

У насељу Грејач постоји мали погон за рециклирање стакла, који је тренутно једини у Србији и који не може да задовољи стандарде прераде за потребе стаклара.

Сва насељена места имају решено питање сахрањивања. У насељу Алексинач постоје 3 градска гробља (старо, ново и ромско). Алексиначки Рудник користи гробља у Алексиначу. Гробља се у већини случајева налазе ван насељених места. Известан број насеља има заједничко гробље (примери: Житковац – Моравац, Доње Сухотно – Горње Сухотно). Има ситуација где је гробље на простору једне КО (пример: Моравац), које је познато као Житковачко (гробљем управља МЗ Житковац), а у ствари је мешовито (нема просторне расподеле према насељу). Постоји више примера где је гробље на територији једне КО (пример: Честа) које користи више насеља (Врћеновица, Шурић, Честа и Чукуровац), где на самом гробљу постоји јасна просторна расподела према насељу.

Сточна гробља постоје у насељима Вукања, Честа, Горње Сухотно, Горњи Адровац, Доњи Крупац, Горњи Крупац и Доњи Адровац. Постојећа сточна гробља се углавном слабо користе, неуређена су (запуштена) и са отежаним приступом. У насељима Житковац, Тешица, Рсовац, Врело, Суботинац и Јасење, постоје сточне јаме, које су најчешће урушене, неуређене и слабо коришћене.

Зелене пијаце са одговарајућом опремом постоје у насељима Алексинач (главна пијаца) и Житковац.

Сточне пијаце постоје у насељима Тешица и Корман, према којима гравитирају насеља из окружења.

6.5.1. Планска концепција развоја комуналне инфраструктуре

Регионални центар за управљање отпадом "Келеш"

Програмом управљања отпадом у Републици Србији за период 2022 – 2031. године (одлука Владе од 28. 01. 2022. године), општина Алексинач припада региону за управљање отпадом Ниш (Град Ниш и општине Алексинач, Гацин Хан, Дољевац, Меровина, Ражањ, Сврљиг, Сокобања, Куршумлија, Житорађа и Прокупље). До реализације Регионалног центра за управљање отпадом "Келеш" за регион за управљање отпадом Ниш, планира се даље одлагање отпада на општинској несанитарној депонији отпада „Лутвина чесма“. Са реализацијом наведеног центра, постојећа општинска депонија отпада биће санирана и рекултивисана уз предузимање потребних мера заштите. Неопходно је планско сагледавање простора планом детаљне регулације.

Трансфер станица и рециклажна дворишта

Регионални просторни план за подручје Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа ("Службени гласник Републике Србије", број 1/13), планско решење за третман отпада даје кроз планирање регионалних депонија отпада за Нишавски и Топлички управни округ и за Нишавски управни округ: једна трансфер станица - у општини Алексинац и шест рециклажних станица у општинама Ражањ, Мeroшина, Долевац, Нишка Бања, Гацин Хан и Сврљиг; за Топлички управни округ: једна трансфер станица - у општини Куршумлија и две рециклажне станице у општинама Блаце и Житорађа. Просторним планом Сокобање („Службени лист општине Сокобања”, број 13/12 и 49/21) планира се изградња трансфер станице на простору депоније отпада.

Регионални стратешки план управљања отпадом за Нишки регион предвиђа изградњу трансфер станица у Алексинцу, Сокобањи, Сврлигу и Ражњу, а рециклажних дворишта у општинама Мeroшина, Гацин Хан, и пет градских општина Града Ниша.

Локација трансфер станице на територији општине Алексинац, овим Просторним планом предвиђа се уз постојећу депонију отпада. Неопходно је планско сагледавање простора планом детаљне регулације.

У складу са Програмом управљања отпадом у Републици Србији за период 2022 – 2031. године, овим Просторним планом предвиђа се изградња једног рециклажног дворишта у градском насељу Алексинац и једног у насељу Грејач. Могућа је изградња рециклажних дворишта и у другим насељима, у складу са потребама општине. Локације се сагледавају планским или урбанистичко – техничким документима.

Гробља

Уређајним основама су дефинисана подручја постојећих сеоских гробаља и, по потреби, резервисане површине за проширење. За сва постојећа гробља где је планирано проширење обавезна је израда Урбанистичког пројекта којим ће се и постојеће гробље и проширени део сагледати као целина. За изградњу гробља на новој локацији обавезна је израда плана детаљне регулације. У случају имовински - правно решене локације и њеног приступа, обавезна је израда Урбанистичког пројекта. Томе претходи израда одговарајућег документа о утицају изградње гробља на животну средину.

Неопходно је дефинисање локација за сточно гробље које ће да испуњавају услове за безбедно уклањање угинуле стоке, а у складу са свим законским и подзаконским актима. У зависности од имовинско - правног решења локација и њиховог приступа, предвиђа се сагледавање локација планским или урбанистичко – техничким документима.

Пијаце

Не планирају се нове зелене и сточне пијаце, већ само уређење постојећих у складу са правилима и одредбама Просторног плана.

7. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕДЕЛА

7.1. Заштита животне средине

Квалитет *животне средине* на подручју Просторног плана је задовољавајући обзиром да Алексинац спада у мање урбане центре. Подручје плана одликује прилично незагађена животна средина без значајнијих загађивача ваздуха, воде и земљишта. Међутим, присутни су извесни фактори који доводе до нарушавања квалитета свих параметара животне средине. Због тога је очување постојећег квалитета животне средине отежано, пре свега због израженог антропогеног деловања.

Загађење ваздуха на планском подручју настаје као последица одвијања саобраћаја државним путевима I и II реда, ложења на чврсто гориво, спаљивања отпада на сеоским сметлиштима и као последица рада привредних објеката.

Загађење вода на подручју Просторног плана последица је спирања са загађених површина саобраћајница и испуштање непречишћених отпадних вода из насеља и привредних објеката на сливном подручју. Подземне воде су угрожене процедурним водама са депонија, са пољопривредног земљишта и из несанитарних септичких јама. Садашње стање канализационог система је незадовољавајуће. Постоји делимично изграђена канализациона мрежа на подручју Алексинца, насеља Алексиначки рудници и на подручју насеља Житковац, којом се отпадне воде без пречишћавања изливају у околне водотоке. У осталим насељима практично не постоје елементи канализационог система.

Загађење земљишта на подручју Просторног плана јавља се као последица ерозионих процеса, одвијања саобраћаја, изливања отпадних вода и неадекватне употребе вештачких ђубрива и пестицида. Неконтролисана обрада, ђубрење и заштита узгајаних врста у циљу постизања што већих приноса доприноси повећању обима деградационих процеса у земљишту и до смањења његове ефективне плодности и продукционе способности. Смањењу плодности такође доприносе у великој мери и честе промене и осцилације у влажности земљишта као последица промене глобалне промене климе која се огледа смењивањем периода са јаким сушама и великим поплавама последњих година. Интезивирање ерозивних процеса поспешује се проређивањем шума и огољавањем терена што додатно утиче на деградацију површинског слоја земљишта. Уништавање шумске вегетације, неконтролисана и прекомерна сеча и експлоатација шума представља значајан угрожавајући фактор, који све више долази до изражаја. Неадекватно одлагање отпада на планском подручју свакако је један од кључних разлога загађења земљишта. Готово да нема насеља које није формирало своју депонију где без икакве контроле одлаже отпад различитог састава и облика почев од производа употребљених у домаћинствима, преко грађевинског отпада, уинутих животиња итд. Додатни проблем у заштити земљишта представља аерозагађење нарочито због близине аутопута угљен диоксидом и осталим продуктима сагорвања нафте и њених деривата посебно ако се има у виду да се највећи број баштенских парцела налази у непосредној близини саобраћајнице.

7.1.1. Категоризација животне средине

На основу категоризације животне средине утврђене Просторним планом Републике Србије, а на основу постојећег стања квалитета животне средине, утврђују се следеће категорије животне средине на подручју Просторног плана:

1) *Подручја загађене и деградиране животне средине* (виши степен загађености) - локалитети са прекорачењем граничне вредности загађивања, са негативним утицајима на човека, биљни и животињски свет и квалитет живота. У овој категорији загађености се налазе подручја са експлоатацијом минералних сировина, дивље депоније, као и зона привредних делатности.

2) *Подручје угрожене животне средине* (средњи степен загађености) – у ову категорију спадају сеоска насеља, викенд насеља, пољопривредно земљиште са интензивном пољопривредном производњом, подручја угрожена ерозијом, гробља и коридори државних путева I и II реда и општинских. Потребно је одредити најадекватнији начин коришћења природних ресурса и простора са циљем очувања природних вредности, спречавања даље деградације и побољшања постојећег стања.

3) *Подручје квалитетне животне средине* (мали степен загађености) - шумска подручја, туристичке зоне контролисаног развоја, зоне ливада и пашњака са сточарском делатношћу. Ова подручја са преовладавајућим позитивним утицајем на животну средину и човека је потребно чувати од потенцијалних негативних утицаја који временом могу настати.

4) *Подручја веома квалитетне животне средине* (незагађено подручје) - подручја са скоро неизмењеним карактеристикама животне средине у којима доминирају позитивни утицаји на животну средину и човека, где је потребно задржати постојеће стање и штитити екосистеме - еколошки значајно подручје „Озрен и Девица”, у чијем обухвату је значајно подручје за дневене лептире (РВА подручје - Prime Butterfly Area) „Сокобањска Моравица-Девица”, међународно значајно подручје за птице (IBA подручје- Important Bird Area) „Сврљишко побрђе” и „Добрич-Нишава”.

7.1.2. Планска решења заштите животне средине

Основно планско решење представља спровођење мера превентивне заштите и унапређења заштите животне средине.

Планско опредељење, у области заштите животне средине, заснива се на постизању оптималног и рационалног коришћења природних ресурса и унапређењу природних и створених вредности, као и интегрисању аспекта животне средине у планска решења у вези са наменом, уређењем и изградњом простора, привредним и туристичким развојем, управљањем отпадом и обезбеђивањем одрживог развоја подручја.

Концепт одрживог развоја представља основу заштите животне средине на планском подручју и остварује се спровођењем мера заштите природних ресурса и елемената животне средине. Постизање равнотеже између еколошких, економских и друштвених чинилаца одрживог развоја подручја, релативизацијом конфликта у заштити простора и одрживом развоју локалних заједница треба да представља основу развоја подручја.

Заштита и коришћење вода остварује се у оквиру интегралног система управљања водама спровођењем мера за очување површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и количина; Опремање и пуштање у рад постројења за пречишћавање отпадних вода. Успостављањем и спровођењем режима зона санитарне заштите на постојећој водоакумулацији Бованског језера, најпре ће обезбедити заштиту вода које је посебно угрожено повећаним ефлуентним оптерећењем изазваног повећањем броја туриста, саобраћаја, грађевинским и другим активностима изнад плитких пукотинских издани. Потребно је применити све неопходне мере заштите како би се зона непосредне заштите, уже и шире зоне заштите изворишта водоснабдевања, заштитила од утицаја активности и објеката на том простору.

У домену заштите ваздуха предвиђа се ограничење или смањење емисија загађујућих материја првенствено из домаћинства, подстицање енергетске ефикасности у смислу што рационалнијег коришћења енергије; одређеним мерама стимулирати грађане са индивидуалним ложиштима на прелазак на алтернативне изворе загревања; коришћење алтернативних енергетских извора (сунчеве енергије и енергије биомасе); планско озелењавање јавних површина и подизање зелених коридора дуж саобраћајница; основати катастар загађивача ваздуха са подацима о свим стационарним изворима загађења ваздуха; обезбедити аутоматско прећење показатеља квалитета ваздуха; развој информационог система квалитета ваздуха са доступном базом података о актуелном и десетогодишњем стању квалитета ваздуха.

Заштита земљишта укључује уређење пољопривредног земљишта према савременим принципима одрживе пољопривреде и усклађеног обима и начина коришћења пољопривредног земљишта са природним условима и ограничењима локалне средине; уклањањем свих дивљих депонија и забраном неконтролисаног депоновања свих врста отпада; спровођењем програма строге контроле и заштите приобаља и водотокова. Ради спречавања губитка земљишта, као и спречавања механичког засипања водних акумулација и механичког и хемијског загађивања водотока спроводиће се заштита од водне и еолске ерозије. Противерозиони радови приоритетно ће се изводити на сливовима на којима је изграђена водна акумулација Бованско језеро и у зонама резервисаним за потенцијална изворишта водоснабдевања, на сливовима подложним великим штетама од поплава и у зонама посебних природних вредности. Еолска ерозија на подручју предела приоритетно ће се решавати подизањем шумско-заштитних вегетацијских појаса.

Управљање отпадом на планском подручју подразумева побољшање система за организовано одлагање, прикупљање и одвожење отпада, где важну улогу има повећање броја становника обухваћених организованим системом сакупљања отпада, затим спровођење забране одлагања свих врста отпада (комуналног, грађевинског, амбалажног, опасног и другог) осим на начин и на местима како је то одређено одговарајућим планом управљања отпадом, уклањање и санитацију тзв. „дивљих депонија”. Увести систем сепарације, одвојеног сакупљања и рециклаже одређених компоненти отпада. У циљу смањивања количина отпада који се одлажу на депонију и смањивања штетног утицаја отпада на околину, промовисати повећање свести о проблемима отпада, као и важности превенције настанка отпада који ће се третирати на било који начин.

Што се тиче биодиверзитета, ради очувања биљног и животињског богатства потребно је спровести одређену еколошку санацију и потпуну заштиту. Веома је важно регулисати забрану активности које могу угрозити даљи раст и развој флоре и фауне. У зони II степена заштите забрањује се узгајање, кретање, испаша и напајање стоке и узгајање рибе ради комерцијалног изловљавања. Заштита живог света обезбеђује се при: извођењу грађевинских радова (посебно обезбеђењу еколошких коридора и зона око објеката инфраструктуре магистралног значаја); транспорту потенцијално штетних материја (горива и других запаљивих и опасних супстанци); адекватној (нешкодљивој) примени хемијских средстава у пољопривредној производњи; лову и риболову - лоцирати пунктове за риболов и рекреативне активности; а заштиту, гајење и лов (коришћење) дивљачи спроводити тако да њихов број буде примерен природним условима ловишта.

Редован мониторинг животне средине и институционално јачање служби за заштиту животне средине имају за циљ стварање основе за предузимање конкретних активности у решавању еколошких проблема овог подручја и успешно имплементирање

предложених мера. Из тог разлога, потребно је континуирано праћење стања елемената животне средине са циљем рационалног управљања планским подручјем.

7.2. Заштита, унапређење и уређење предела

У односу на основни развојни карактер, односно степен модификације природног предела, разликују се природни и културни предели, где се у оквиру културних разликују рурални и урбани предели, одређени карактером и интензитетом промена, коришћењем и насељавањем простора.

Главне црте рељефа резултат су деловања ерозивних сила на тектонској основи, чиме су се створиле основе за формирање просторних целина, које непосредно утичу на укупну валоризацију потенцијала и функционалну и просторну организацију. На територији општине Алексинац дошле су до изражаја две крупне партије рељефа: планински ободни рељеф нишавско-алексиначког дела удолине (североисточно и југозападно планинско крило) и рељеф Алексиначке котлине у долини Јужне Мораве.

У оквиру ових предеоних целина могу се издвојити посебни природни предели који својим специфичностима могу различито да утичу на укупан развој подручја Просторног плана:

(1) *долинско - котлински тип предела* (речни ток Јужне Мораве пресеца Алексиначку котлину на два дела, на потесу од Трнавског сужења до уласка у Сталаћку клисуру. У долини Јужне Мораве, као и у композитној долини Моравице, развила су насеља, различит карактер пољопривредне производње и саобраћајна мрежа;

(2) *брдски тип предела* (захвата делове, изнад уских и издужених долина и израженог планинског рељефа; на вишим терасама овог подручја, простиру се ораничне површине, које су знатно слабијег квалитета од нижих где се претежно гаје жита, док више и присојне стране представљају област винограда и воћњака);

(3) *планински тип предела* (чине делови планина на надморској висини изнад 700 m – обронци планина Буковик, Озрен и Јастребац);

(4) *речни тип предела* (ток Јужне Мораве од ушћа Нишаве до Сталаћке клисуре, са својим притокама - Моравица, Турија, Катунска, Липовачка и Дреновачка река);

(5) *језерски тип предела* (Бованско језеро изграђено је 1980. године првенствено као вештачка акумулација која би решила тадашњи проблем водоснабдевања на подручју општине Алексинац, као и да би спречила да бујичне пролећне воде плаве околни терен и уносе ерозивни материјал у Јужну Мораву. Данас се Бованско језеро користи и за спортски риболов и рекреацију);

(6) *клинурасто тип предела* (Долина реке Моравице припада типу композитних долина. Сокобањска котлина се наставља Бованском клисуром, која је ерозивним проширењем код села Бовна подељена на Горњобованску и Доњобованску клисуру. На почетку Бованске клисуре, Моравица креће лактасто на југ и усеца клисуру у тврдим стенама. Долина се поново шири све до косе Делиград на западу и Седог врха на истоку, да би од Краљева почела поново да се сужава и недалеко од Алексинца завршила двоструком клисуром Вакуп или Куриловица. Од ове клисуре Моравица избија на алувијалну раван Ј. Мораве);

Планско подручје се, на основу изражених природних вредности и континуитета коришћења и настањивања кроз историју може третирати као **културни предео** кога чине људске делатности, грађевине и околни амбијент. У оквиру културних предела могу се издвојити рурални и урбани предели.

Природне пределе је у планским решењима и плановима управљања потребно заштитити, тј. обезбедити заштиту структуре предела и несметано функционисање природних процеса, заштиту биодиверзитета, као и очување и успостављање еколошких

мрежа. Тамо где су нарушене њихове природне и естетске вредности треба омогућити санацију (ревитализацију и рестаурацију) у складу са режимом заштите. Такође је потребно обезбедити ревалоризацију вредности и еколошки сензитивну презентацију природних, културно-историјских и естетских вредности у циљу едукације и јачања свести о њиховом значају, као и очување аутохтоног становништва и њиховог укључења у процес одрживог развоја заштићеног предела.

Развој руралних предела, који су најзаступљенији на територији Алексинац, заснива се на уважавању њиховог специфичног предеоног карактера, затечених вредности и капацитета предела.

Планским решењима се омогућава:

➤ *очување и унапређење карактеристичне структуре и слике руралних предела кроз:*

- очување карактеристичног предеоног обрасца заснованог на коришћењу земљишта, односу изграђеног и отвореног простора и карактеру изграђивања: подстицањем традиционалних облика коришћења земљишта, регулацијом грађења и уређивања простора у складу са карактером предела и традицијом грађења; спречавањем ширења насеља и заустављањем непланске изградње (викенд насеља), стимулисањем коришћења постојећег грађевинског фонда, усклађивањем изградње инфраструктурних коридора и објеката са карактером и капацитетом предела;

- очување и афирмацију карактеристичних културних и природних елемената у структури и слици предела (морфологија терена, водотокови, шуме, живице, засади, насеља, објекти) и креирање нових репера и симбола;

➤ *креирање позитивног архитектонског идентитета насеља у руралним пределима*, треба заснивати на очувању и ревитализацији традиционалне архитектуре и постојећег квалитетног грађевинског фонда, као и на новој изградњи која уважава специфични рурални карактер физичке структуре насеља.

Развој урбаних предела се у првом реду односи на насеље Алексинац и његово непосредно гравитационо подручје које је углавном и захваћено урбанизацијом. За зоне изградње и урбанизације треба обезбедити:

➤ *унапређење/очување слике и структуре урбаног предела кроз:*

- регулацију грађења и уређивања простора у складу са карактером предел специфичностима развоја целине и делова града;

- успостављање просторног реда у периурбаним подручјима - заустављањем ширења града, непланске изградње и концентрацијом нове изградње уз инфраструктурне коридоре;

- јачање специфичног карактера панораме/силуете града, (одређене: преовлађујућом урбаном формом, карактером и диспозицијом репера, карактеристичним односом грађених и природних елемената) и њена презентација заштитом визура, уређивањем видиковаца и приобаља;

- очување, унапређење и одрживо коришћење отворених, зелених простора и елемената природе у граду;

- креирање мреже зелених и јавних простора којом се повезују природне и културне вредности насеља, периурбаних подручја и руралног предела;

➤ *креирање позитивног архитектонског идентитета градова и насеља подразумева:*

- подизање општег нивоа културе грађења;

- реализацију савремених концепата нове изградње усклађених са природним и културним, регионалним и локалним специфичностима;
- уређивање и активирање напуштених и девастираних подручја;
- уређивање високо квалитетних јавних простора.
-

8. УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА

8.1. Природна добра

У обухвату Просторног плана нема заштићених подручја за које је спроведен или покренут поступак заштите. У плански обухват улази еколошки значајно подручје „Озрен и Девица”, у чијем обухвату је значајно подручје за дневене лептире (РВА подручје - Prime Butterfly Area) „Сокобањска Моравица-Девица”, међународно значајно подручје за птице (ИВА подручје- Important Bird Area) „Сврљишко побрђе” и „Добрич-Нишава”. Такође, у обухвату планског подручја су три потенцијална натура подручја „Обла глава”, „Липовачко-црнобарске шуме” и „Јастребац”. Обла глава је номинована због изузено очуваних шума сладуна које су ретка и фрагилна станишта услед слабе и споре обновљивости на простору Републике Србије. Липовачко-црнобарске шуме су номинована због изузено очуваних шума китњака и граба које су фрагилна станишта услед слабе и споре обновљивости на простору Републике Србије. Јастребац је номинован због изузено очуваних брдско-планинских шума букве које могу бити чисте или у заједници са неким другим значајним врстама које представљају фрагилна станишта и станишта богата ендемичним врстама услед слабе и споре обновљивости на простору Републике Србије.

Сходно томе, Завод за заштиту природе Србије издаје следеће услове заштите природе:

1) Планиране намене површина морају бити усклађене са наменама дефинисаним Регионалним просторним планом за подручје Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа („Службени гласник РС”, број 1/13);

2) Планирати коришћењем простора на основу утврђених граничних капацитета и уређења са комплетном инфраструктурном опремом. Изградњу комуналне инфраструктуре урадити на основу услова надлежних комуналних организација;

3) Обезбедити заштиту и коришћења вода интегралним управљањем водама, спровођењем мера за очување површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и количина;

4) Очувати пољопривредно земљиште наменским коришћењем, успостављањем ефикасних механизма контроле спровођења одговарајућих урбанистичких и просторно - планских мера и водећи рачуна о његовом потенцијалу и производној вредности;

5) Предвидети планско и одрживо газдовање шумским ресурсима (коришћење, унапређење и заштита). Дефинисати приоритетне пределе за пошумљавање (еродиране површине, потенцијална клизишта, позиције ветрозаштитних појасева, повезивање одвојених шумских комплекса, туристички локалитети). Препоручује се употреба аутохтоних врста за ново пошумљавање;

6) Прибавити сагласност надлежних институција за извођење радова који изискују евентуалну сечу одраслих, вредних примерака диспидрофлоре, како би се уклањање вегетације свело на најмању могућу мсру;

7) Мере заштите еколошке мреже:

- забрањено је уништавање и нарушавање станишта као и уништавање и узнемиравање дивљих врста,
- забрањена је промена намена површина под природном и полуприродном вегетацијом (ливаде, пашњаци, тршњаци итд.),
- забрањена је промена морфолошких и хидролошких особина подручја од којих зависи функционалност коридора,
- планирањем намене површина, као и активним мерама заштите очувати и упредити природне и полуприродне елементе коридора у складу са пределим и вегетацијским карактеристикама подручја,
- предузети мере којима се обезбеђују спречавање, односно смањење, контрола и санација свих облика загађивања,
- унапредити еколошке коридоре унутар грађевинских подручја успостављањем континуитета зелених површина чија структура и намена подржава функције коридора, изван зоне становања насеља забрањена је изградња објеката чија намена није директно везана за воду на растојању мањем од 50 m од обале стајаћих вода, односно линије средњег водостаја водотока;

8) Очувати ток и приобаље Јужне Мораве на територији општине - уређењем и ревитализацијом континуираног појаса приобалног заштитног зеленила обезбедити појас аутохтоне вегетације дуж водотока. Утврђивање обале (бетонирање) може се планирати уколико се ради о неопходним мерама заштите од поплава;

9) Није дозвољено узнемиравање птица, оштећивање и уништавање њихових гнезда, јаја и младунаца. Планом дефинисати обавезу да уколико се током извођења радова/активности на предметном подручју наиђе на активно гнездо са пологом или младунцима птица, неопходно је обуставити радове/активности на тој локацији и обавестити Завод за заштиту природе Србије;

10) Обезбедити примарно сакупљање комуналног и индустријског отпада, одредити локације центара за одвојено сакупљање рециклабилног отпада, спречити неадекватно одлагање отпада и формирање сметлишта, затворити и санирати постојећа сметлишта комуналног отпада, подстицати рециклажу и помовно искоришћење отпада ради очувања природних ресурса и животне средине;

11) Предвидети санацију односно ремедијацију деградиране животне средине;

12) Уколико се током радова наиђе на геолошко - палеонтолошке или минералошко - петролошке објекте, за које се претпоставља да имају својство природног добра, сагласно чл. 99. Закона о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 - исправка, 14/2016, 95/2018 - други закон и 71/2021), извођач радова је дужан да у року од осам дана обавести министарство надлежно за послове заштите животне средине, односно предузме све мере како се природно добро не би оштетило до доласка овлашћеног лица.

8.2. Културна добра

Према условима Републичког завода за заштиту споменика културе (допис бр. 20-36/2022-1 од 30.06.2022. год.) на планском подручју постоји петнаест непокретних културних добара, од којих су два категорисана као непокретна културна добра од великог значаја, као и већи број археолошких локалитета и амбијенталних целина.

Непокретна културна добра:

Споменици културе

1. Манастир Светог Стевана, Липовац, непокретно културно добро од великог значаја (Решење Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НРС бр. 952/51 од 23.08.1951. год., СРС 28/83);
2. Црква Свете Тројице, Горњи Адровац (Решење Завода за заштиту споменика културе у Нишу бр. 564/1 од 15.05.1973. год.);
3. Зграда Основне школе „Љупче Николић“ у ул. Тихомира Ђорђевића, Алексинац (Одлука СО Алексинац бр. 011-35 од 29.03.1985. год.);
4. Црква Светог Николе у ул. Леле Поповић, Алексинац (Одлука СО Алексинац бр. 011-38 од 29.03.1985. год., „Међуопштински службени лист Ниш“ бр. 11 од 29.04.1985. год.);
5. Зграда Учитељске школе - зграда Суда у ул. Аце Милојевића 2, Алексинац (Одлука СО Алексинац бр. 011-32 од 29.03.1985. год.);
6. Зграда Мушке основне школе - Центар за образовање при Радничком универзитету, Алексинац (Одлука СО Алексинац бр. 011-36 од 29.03.1985. год.);
7. Зграда Завичајног музеја у ул. М. Поповића 20, Алексинац, (Одлука СО Алексинац бр. 011-37 од 29.03.1985. год.);
8. Грађанска кућа у ул. Момчила Поповића бр. 7, Алексинац (Одлука СО Алексинац бр. 011-40 од 29.03.1985. год.);
9. Грађанска кућа у ул. Момчила Поповића бр. 13, Алексинац (Одлука СО Алексинац бр. 011-34 од 29.03.1985. год.)
10. Грађанска кућа у ул. Др Тихомира Ђорђевића бр. 16, Алексинац (Одлука СО Алексинац бр. 011-41 од 29.03.1985. год.);
11. Грађанска кућа у ул. Тихомира Ђорђевића бр. 24, Алексинац (Одлука СО Алексинац бр. 011-39 од 29.03.1985. год.);
12. Градска вила у ул. Косовској бр. 28, Алексинац (Одлука СО Алексинац бр. 011-30 од 29.03.1985. год.);
13. Грађанска кућа у ул. Драгчета Миловановића 34, Алексинац (Одлука СО Алексинац бр. 011-30 од 29.03.1985. год.);
14. Гробљанска капела Др Стевана Димитријевића, Алексинац (Одлука СО Алексинац бр. 011-31 од 29.03.1985. год.);

Знаменита места

15. Шанчеви из Првог српског устанка, Делиград, непокретно културно добро од великог значаја (Решење Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НРС бр. 1811/49 од 27.10.1949. год., СРС 14/79).

Према условима Завода за заштиту споменика културе Ниш (услови бр. 823/2 -03 од 14.7.2022. год.) на планском подручју осим наведених непокретних културних добара постоји и већи број објеката и амбијенталних целина са споменичким својствима, као и добара уведених у поступак утврђивања за непокретна културна добра која уживају предходну заштиту.

Објекти и амбијенталне целине уведени у поступак утврђивања за културна добра:

1. Зграда дома за децу и омладину без родитељског старања „Христина Маркишић“ на к.п. 1308, са заштићеном околином у обухвату к.п. 1307 (бр. ЕЛ 965/1-03 од 12.7.2019. год.);
2. Стара пивара Јована Апела на к.п. 1639, са заштићеном околином у обухвату к.п. 1640 и 1638 (бр. ЕЛ 966/1-03 од 12.7.2019. год.);
3. Бетонски мост са млином на к.п. бр. 2885/12 и 2885/11, са заштићеном околином у обухвату к.п. 189, 196/8, 188, 192, 195/17 и 2892/1 (бр. ЕЛ 967/1-03 од 12.7.2019. год.);
4. Зграда болнице на к.п. 829 (бр. ЕЛ 968/1-03 од 12.7.2019. год.);
5. Централно градско језгро: ул. Момчила Поповића, 13. октобра, Тихомира Ђорђевића, Косовска, Леле Поповићан, Аце Милојевића, Књаза Милоша на к.п. 677, 679, 9927, 544, 926, 925, 924, 923, 959, 973, 974, 975, 976/1, 976/2, 980, 978, 979, 981, 982, 983, 958, 956, 955, 954, 953, 951, 933, 934, 935, 936, 937, 940/2, 939/2, 938/2, 938/1, 939/1, 940/1, 941, 942, 943/1, 943/2, 944, 945, 946, 947, 948, 949/1, 949/2, 895, 894/1, 894/2, 892/2, 892/1, 893, 891/1, 891/2, 957, 1047, 1045, 1044, 1042, 1043, 1041, 1046, 1069, 1070, 1071, 1034, 1033, 1073, 1074, 1075, 1076/2, 1076/1, 1077/1, 1077/2, 1147/2, 1147/1, 1145/4, 1148, 1149, 1150, 1151, 1152/2, 1152/1, 1154/1, 1154/2, 1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1165, 1171, 1170, 1173, 1174, 1017, 1018, 1019, 1020, 1031, 1032, 1030, 1040, 1039, 1038, 1037, 984/1, 950, 1245/3, 1245/2, 1247/4, 1247/6, 1247/1, 1247/2, 1247/5, 1247/3 и 1172 (бр. ЕЛ 961/1-03 од 12.7.2019. год.);
6. Део ул. Дракчета Миловановића на к.п. 2194, 2207, 2209, 2210, 2214, 2216, 2220/1, 2230, 2232, 2234, 2235, 2236, 2245, 2244/2, 2244/1, 2246/1, 2926, 2461, 2463/1, 2464/2, 2463/2, 2464/1, 2465/1, 2467, 2477/2, 2476, 2479, 2469/1, 2167/2 и 2167/1 (бр. ЕЛ 962/1-03 од 12.7.2019. год.);
7. Део ул. Књаза Милоша од раскрснице са Улицом Војске Југославије до раскрснице са Улицом Момчила Поповића на к.п. 1177/1, 1178, 1179, 1184, 2033, 2027, 2028, 2026, 2029, 2030, 2031, 2032/1, 2041/1, 2042/1, 2043, 2044, 2045, 2048/1, 2049, 2050/1, 2051, 2052/1, 2056, 2057/1, 2058, 2059, 2060/2, 2954, 2061, 2063, 1196, 1197, 1195, 1192, 1191, 1189, 1187/1, 1185, 2024, 2025/1, 2019, 2018, 2017, 2014, 2013, 2012, 1984, 1985, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 1983, 1982, 1981, 1980, 1979, 1978, 1976, 1975/1, 1975/2, 1974, 1973/2, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080/1, 2086, 1970, 1968, 1962, 1961, 1960/2, 1959, 1960/1, 2104, 2103, 2102, 2100, 2101, 2099, 2098, 2096, 2095, 2094, 2089, 2088 и 2087 (бр. ЕЛ 963/1-03 од 12.7.2019. год.);
8. Део ул. Момчила Поповића и Таушановиће на к.п. 2961, 1609, 1608, 1607/5, 1607/7, 1607/1, 1607/3, 1607/2, 1607/4, 1607/6, 1614, 1616, 1615, 1617, 1619/2, 1619/1, 1618, 1620, 1621, 2908, 1602, 1595, 1594, 1593, 1587, 1592, 1588 и 1591 (бр. ЕЛ 964/1-03 од 12.7.2019. год.);
9. Парк Брђанка на к.п. 2820/3, 2820/4 и 2822, са заштићеном околином у обухвату к.п. 2820/2 (бр. ЕЛ 970/1-03 од 12.7.2019. год.).

Објекти и амбијенталне целине са споменичким својствима:

- Алесиначки Рудник: Комплекс индустријског наслеђа на к.п. 131, 132, 133, 134/1, 134/2, 134/3, 134/4, 129/1, 129/2, 129/3, 129/4, 129/5, 129/6, 129/7, 129/8, 129/9, 129/10, 129/11, 129/12, 129/13, 127, 1163, 1164/2, 1164/3, 1165/2, 1165/5 и 3234/2 (део пута кроз стамбено насеље).
- Велики Дреновац: Црква Свете Петке на к.п. 3500; Црква Вазнесења Господњег; Споменик; Надгробни споменици на сеоском гробљу; Планинарски дом на к.п. 1327/2; Варошка кућа на к.п. 994; Окућница са варошком, сеоском кућом на к.п. 3771; Куће на к.п. 966, 969 и 3270;

Грејач:	Дом културе к.п. бр. 2488/1; Железничка станица на к.п. 1407; Споменик; Дућан на к.п. 1530; Кућа и амбар са кошом на к.п. 2553; Куће на к.п. 1571, 2507, 2522, 2531, 4049, 4061, 4077 и 4333;
Дашница:	Задружни дом на к.п. 1699/1; Кућа и објекат са плевњом и кошом у улици Капетана Зорана Стојановића; Кућа на к.п. 1039;
Тешица:	Споменик; Кућа и помоћни објекат на к.п. 2551/1; Кућа и објекат са собом и капијом на к.п. 6101; Куће на к.п. 5123, 6084, 6098/2, 6036, 6071, 1297/5, 2573/3 и 2571;
Лоћика:	Куће на к.п. 2280 и 2695;
Врћеновица:	Споменик; Школа на к.п. бр. 1962; Сеоска задруга на к.п. 1542/1; Кућа са кошом и амбаром на к.п. 1573; Соба са амбаром и кошом на к.п. 1443; Куће на к.п. 1434, 1537, 1573 и 1971/2;
Честа:	Куће на к.п. 866 и 992;
Чукуровац:	Црква Св. Прокопија; Споменик; Кућа и соба са кошом и амбаром на к.п. 854;
Кулина:	Окућница на к.п. 1003; Кућа на к.п. 998;
Породин:	Кућа на к.п. 770;
Вукања:	Црква Свети Никола Чудотворац на к.п. 1872; Велика црква; Стара црква бондручара; Спомен чесма на к.п. 1047; Школа на к.п. 1046; Амбуланта на к.п. 2822; Капија на к.п. 1160; Кућа и плевња на к.п. 800/1; Куће на к.п. 806, 1051, 1261, 1263 и 2823;
Витковац:	Црква Светог Нестора, Куће на к.п. 3938 и 4191;
Доњи Љубеш:	Сеоска зграда (ДОМ) на к.п. 5274; Споменик; Помоћни објекат (кош, амбар и соба) на к.п. 5630; Кућа и помоћни објекат на к.п. 5356; Кућа и бунар на к.п. 5751, 5752; Комплекс од три куће на к.п. 5770, 5772, 5797, 5793; Куће на к.п. 5243, 5275 и 5804;
Врело:	Споменик на к.п. 427; Домаћинство на к.п. 4464; Амбар и кош на к.п. 395; Куће на к.п. 399, 416/1 и 816/1;
Рсовац:	Задружни дом на к.п. 2432; Школа на к.п. 675; Крст Свети Илија; Споменк на к.п. 2432; Домаћинство на к.п. 2421; Кућа, кош и амбар на к.п. 1809 и Кућа на к.п. 1807;
Преконози:	Објекат Основне школе (Месне заједнице) на к.п. бр. 1095; Крст-запис на к.п. 2859, Чесма на путу к.п. 3683; Домаћинства на к.п. 1906, 1919, 1949, 1546, 1547, 1549, 1628, 1789, 2616 и 2871/2; Плевња на к.п. 3383; Објекти на к.п. 1789 и 1630; Комплекс објеката на к.п. 1803; Окућница на к.п. 2610; Кућа и амбар и кош на к.п. 1397; Куће на к.п. 1454, 1628, 1790 и 1791;
Горњи Крупац:	Комплекс у центру села на к.п. 914/1; Кош и амбар на к.п. 914/1; Кућа на к.п. 2534/1;
Доњи Крупац:	Две куће са амбаром и кошом на к.п. 1452 и 1453;
Бели Брег:	Кућа у улици Николе Тесле бр. 6; Две куће бр. к.п. непознат;
Добрујевац:	Амбар и кош на к.п. 1563 и 1569/1; Плевња, амбар и кош у низу на к.п. 1493; Куће на к.п. 748/7, 748/8 и 1486;

Станци:	Црква Свете Петке, Комплекси Милета Николића и Драгослава Миљковића; Кућа преко пута цркве, са северне стране; Куће Слободана Милетића, Слободана Станковића, Ђорђа Миљковића, Љубише Милијића; Кућа у Обилићевој улици; Кућа бр. к.п. непознат;
Липовац:	Две воденице бр. к.п. непознат; Споменик; Спомен чесма; Кућа преко пута Дома културе; Кућа у ул. Озренској бр. 41; Кућа у ул. Топинској бр. 41; Кућа Драгослава Милетићана; Кућа Ђурђановића и седам кућа бр к.п. непознат;
Краљево:	Школа на к.п. 5355; Задружни дом на к.п. 5201; Споменик; Кућа са амбаром и кошом на к.п. 5341; Куће на к.п. 4911, 4921/1, 4922, 4923, 4924, 4928, 4930, 4934, 5021, 5023, 5026, 5045, 5062, 5063, 5141, 5142, 5143, 5049, 5202, 5213, 5240, 5263, 5272, 5277, 5310, 5324, 5342, 5360, 5363, 5364, 5366 и 6262;
Суботинац:	Школа на к.п. 8081; Споменици на к.п. 8076 и 8101/1; Спомен чесма на к.п. 8747 и 8593; Куће на к.п. 8332, 8340, 8333, 5330, 8394, 9721, 8823, 8743, 8731, 9733, 8880, 8701, 8681, 8964, 8672, 9867, 8969, 8975, 8981, 8559 и 8555;
Бован:	Црква светих Арханђела Михаила и Гаврила; Споменик на к.п. 10254; Амбијентална целина на к.п. 10479, 10388, 10390, 10395; Задружни дом на к.п. 10263/1; Комплекс објеката на к.п. 10078; Домаћинство на к.п. 10263/1; Две куће на к.п. 10200; Куће на к.п. 10106, 10149, 10181, 10178, 10219, 10226, 10260, 1029/5, 10298, 10325, 10326, 10316/1, 10137/1 и 10459;
Вакуп:	Дом културе на к.п.1755; Спомен плоча; Школске зграде на к.п. 2105; Куће на к.п. 1856, 1704/1, 1787, 1797, 1810
Мозгово:	Црква Света Петка, Црква Свете Тројице, Школа на к.п. 16451; Споменик; Надгробни споменици на сеоском гробљу; Зграда Поште; Домаћинство на к.п. 16284; Бунар на к.п. 17216; Амбар, кош и соба на к.п. 2478; Соба, кош и амбар бр. к.п. непознат; Кућа и кош на к.п. 17620; Куће на к.п. 1450, 15838, 15839, 15848, 15855, 15856/1, 15857, 15886, 16142, 1788, 16282, 16378, 16384, 16399, 16420, 16421,16479, 16482, 16483, 16580, 16637, 16665, 16698, 16699, 16717, 16719, 16982, 17152, 17163, 17396 и 17400;
Брадарац:	Зграда месне заједнице на к.п. 1621; Спомен плоча на к.п. 1620; Куће на к.п.: 1619, 1565, 1822, 1785, 1953, 1786, 1961, 1563, 1745/2, 1699/1, 1759, 1761, 1625, 1626, 1645, 1764, 1635, 1636, 1755, 1752, 1853, 1688, 1697/1 и 1728;
Рутевац:	Црква, Школа на к.п. 1964; Зграда поште на к.п. 2838; Домаћинство на к. п. 1456, 28921, 3002 и 3131; Куће на к.п. 3094, 2960, 2673, 2814, 2584, 2562, 3437, 3284, 3435/1, 2547, 3772, 2817, 3281, 3261, 2841, 2842 и 2843;
Вукашиновац:	Крст-запис; Споменик на к.п. 246; Куће на к.п. 328, 99, 152, 112, 179,191,295, 445, 444/1, 233, 226, 280/1, 73, 83, 41 и 63;
Делиград:	Стара школа на к.п. 194; Кућа на к.п. 225
Јасење:	Дом културе на к.п. 115; Споменик; Куће на к.п. 110, 206 и 565

Тићина:	Куће на к.п. 508, 541, 561, 595, 669,674, 677, 720, 715 и 745;
Бобовиште:	Куће на к.п. 2489, 2492, 2486, 2823, 2815, 2847, 2851, 2950, 2898, 2981, 2980, 3027 и 3032;
Житковац:	Железничка станица и Водоторањ на к.п. 3678/1; Зграда Монопола на к.п. 3579/4, 3579/5 и 3579/2;
Корман:	Железничка станица на к.п. 8142; Куће на к.п. 7228, 7115, 7157, 1800/1 и 1803;
Трњане:	Црква Света Петка, Куће на к.п. 9647, 9640, 9651, 9634, 9671,9960, 9970, 10317, 10423, 10400,10395, 10391/1, 10566, 10568, 10642 и 10715;
Горњи Адровац:	Школа на к.п. 2111, Кућа Драгана Јовановића у ул. Ратка Јовића-Душка, Кућа преко пута Цркве Свете Тројице; Куће на к.п.: 2078, 2081, 2089 и 2146;
Доњи Адровац:	Крст запис Света Петка на к.п. 4274; Спомен плоча на згради Дома културе на к.п. 3998 Комплекс сепарације угља на к.п. 2046/1, 2046/6, 2046/10, 2046/11 и 2046/12; Куће на к.п. 4098, 4095, 4986, 4082, 4081, 3986, 3989, 3991, 4022, 4015, 4234, 4311 и 4311;
Прћиловица:	Школа на к.п. 298/1; Спомен плоча на згради Месне заједнице на к.п. 4205; Куће на к.п. 4225;
Моравац:	Спомен чесма на к.п. 3005, Куће на к.п. 1953, 1962, 2911/1, 2907 и 2812/1;
Нозрина:	Куће на к.п. 2330 и 2456/5;
Лужане:	Куће на к.п.: 731, 1100 и 1097.

Археолошки локалитети:

На простору обухваћеним Планом, у тренутку подношења захтева, констатовано је следеће:

- У поступку израде планске документације није извршена систематска проспекција и валоризација археолошког наслеђа.
- Постоје невалоризовани подаци о археолошком наслеђу на наведеном простору.
- Планском докуменгацијом третира се археолошки неистражен иростор, што може негативно утицати како на очување археолошког наслеђа, тако и на реализацију Просторног плана, у случају открића археолошког наслеђа током извођења радова предвиђених Просторним планом.

Поједина насеља на подручју данашње општине датирају од праисторије (палеолит, неолит, бронзано и гвозденог доба) о чему сведоче бројни археолошки налази на територији општине Алексинац.

У сваком селу постоји по најмање један локалитет, који није до краја и научно испитиван (град Алексинац, села: Вакуп, Алексиначки Бујмир, Брадарац, Витковац, Глоговица, Катун, Лужане, Рутевац, Суботинац, Трњане.... керамичко посуђе из гвозденог доба на локалитету Дражиновац код Житковца, итд).

Неки од евидентираних археолошких локалитета су: Градиште (византијско утврђење), Јаз (гвоздено доба), Јеленац (праисторија), ул. Саве Ковачевића - средњовековна некропола, Алексиначки рудници испод четвртог копа - неолитско насеље, село Краљево од задружног дома до краја села, према Суботинцу (римска некропола), Царина (вишеслојно насеље из праисторије), село Краљево код цркве (тумул), локалитет "кафана Македонија" у Прћиловици, код школе у Прћиловици (римски каструм), локалитет код скела у кориту Мораве код Доњег Адровца (велико

насеље из бронзаног доба), локалитет код циглане у Житковцу (некропола из праисторије - парафинска група), ул. Партизанска у Житковцу - римска некропола -два праисторијска насеља, село Моравац иза школе и изнад дома (два тумулуса, Дачани и Трачани), локалитет Коњарник у селу Моравац (праисторијско насеље -старчевачка култура), локалитет Луг у Глоговици (римско насеље и некропола) и локалитет Сушица у Куриловици - средњевековно насеље.

9. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

Приликом планирања и уређења простора неопходно је предвидети и одговарајуће мере заштите од елементарних непогода, што подразумева заштиту материјалних добара и људи од земљотреса, клизишта, поплава, пожара и других акцидената. Такође, потребно је предвидети и мере заштите од евентуалних ратних хазарда и разарања.

Мере заштите од земљотреса

Сеизмичка стабилност терена није повољна скоро на читавој територији општине Алексинац. Томе су свакако допринели бројни раседи дуж којих је Алексиначка котлина спуштена, а околне планине издигнуте. Ово је просторно врло мали терен, а уједно и са највећом микросеизмичком стабилношћу. Он се односи, пре свега, на делове планинског подручја који се налази подаље од раседних линија дуж којих су издигнути и од оних тектонских раседа који их пресецају. Највећи део територије општине Алексинац припада терену који је претежно стабилан у природним условима, а који може постати претежно нестабилан при делатности човека. Ово се пре свега односи на просторе Алексиначке котлине, а затим и на Топонички басен и Кулинско-бањску котлину у подножју Јастрепца, који су обележени са VII° микросеизмичке стабилности. Терену са микросеизмичком нестабилношћу од VIII° MCS, припадају простори на којима се налази град Алексинац и Алексиначки Рудници где се сустиче више раседа, а где је и људска делатност јако увећана. То исто се односи и на сама места избијања термоминералних извора у Кулинско-бањској котлини и у Топоничком басену. Стога би, убудуће, у овим теренима, требало избегавати сваку људску делатност која би могла још више да повећа њихову постојећу микросеизмичку нестабилност.

Једна од основа при планирању и пројектовању објеката су и сеизмолошке подлоге. Њихов садржај представљају ефекти очекиваних земљотреса са различитом вероватноћом, који су изражени преко сеизмичких интензитета или максималног хоризонталног убрзања. Интензитет земљотреса је најчешћа основа за процену угрожености. За планско подручје је могуће посебним истраживањима утврдити пројектне параметре конкретних локација, односно карту сеизмичке рејонизације за планске документе и карту сеизмичке микрорејонизације за потребе пројектовања објеката.

На планском подручју постоји релативно средњи ризик догађања земљотреса и потврђено постојање сеизмогених структура средњег до вишег потенцијала, тако да се на основу очекиваног максималног интензитета земљотреса утврђује класификација објеката према условима асеизмичке изградње:

- за услове потреса од VII° до VIII° MCS,
- за услове потреса од VI° до VII° MCS,

Полазећи од постављеног сеизмичког ризика, установљују се ограничења за развој, изградњу и уређење простора диференцираног према условима потреса и то:

- ограничена асеизмичка изградња за услове потреса од VII^о до VIII^о MCS - у свим подручјима која ће бити детаљно утврђена микросеизмичком рејонизацијом у плановима нижег реда за насеља; изградња и замена оштећених новим објектима ограничава се на капиталне и објекте ван категорије, док се изградња осталих објеката условљава потврдом одговарајуће ревидоване студије оправданости, а санација оштећених објеката дозвољава под прописаним условима сеизмоотпорног пројектовања;
- селективна асеизмичка изградња за услове потреса од VI^о до VII^о MCS - у свим подручјима која ће бити детаљно утврђена микросеизмичком рејонизацијом у плановима нижег реда за поједина насеља; изградња и замена оштећених новим објектима условљава се потврдом одговарајуће ревидоване студије оправданости, а санација оштећених објеката дозвољава под прописаним условима сеизмоотпорног пројектовања;

Заштита објеката инфраструктуре

Утврђују се следећи општи принципи за урбанистичко планирање и изradу техничке документације са аспекта прихватљивог сеизмичког ризика за инфраструктурне системе:

допуштена су оштећења при најјачим земљотресима, уз обавезу минимизирања ризика од хаварија које угрожавају људске животе;

утврђује се допуштени ниво хаварије, односно допуштени прекид рада и прихватљиви ниво оштећења за сваки инфраструктурни систем;

омогућава се етапно успостављање функционисања система, уз услов обезбеђења минималног нивоа њиховог функционисања непосредно након јаког земљотреса.

Просторна решења и планирана изградња Планом обухваћеног подручја мора бити урађена у складу са законском регулативом из области заштите од пожара, заштите од елементарних непогода и заштите у случају потреба значајних за одбрану.

Ради заштите од потреса новопланиране садржаје реализовати у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу објеката високоградње у сеизмичким подручјима (Сл. Лист СФРЈ бр. 52/90), као и у складу са Правилником о привременим техничким нормативима за изградњу објеката који не спадају у високоградњу у сеизмичким подручјима (Сл. Лист СФРЈ бр. 39/64).

Заштиту од пожара за предметне садржаје извести тако да се обезбеди немогућност ширења пожара, у складу са Законом о заштити од пожара (Сл. Гласник РС бр. 111/09, 20/15, 87/18 и 87/18-др. закони). Планом су обезбеђени приступи противпожарним возилима до свих грађевинских парцела. На подручју Плана мора бити реализована хидрантска мрежа према Правилнику о техничким нормативима за инсталације хидрантске мреже за гашење пожара ("Сл.лист РС", бр. 3/18), као и услови за чување експлозивних материја, течности и гасова (Сл.гл. СРС бр. 44/77, 45/85, 18/89 и Сл. Гласник РС бр.53/93, 67/93, 48/94, 101/05-др.закон и 57/15-др.закон). Такође је потребно обезбедити и услове из техничких норматива за пројектовање и изградњу гасовода (Сл. Лист СРЈ бр.20/92 и 33/92). Водити рачуна и о начину смештаја уља за ложење (Сл. Лист СФРЈ бр.45/67), и о техничким нормативима за заштиту нисконапонских мрежа и припадајућих трансформаторских станица (Сл. Лист СРЈ бр.13/78 и Сл. Лист СРЈ 37/95). Ради предупредивања заштите од пожара потребно је обезбедити алтернативну саобраћајну приступачност, лимитирану спратност и густину

изграђености, и адекватну међусобну удаљеност објеката. Услови везани за заштиту од елементарних непогода такође подразумевају примену истих мера, уз додатну мере (снегобрани, ветрозаштитне шумске и вештачке баријере, громобрани, итд.)

Мере заштите од клизишта

Литолошки састав и продукти површинског распадања - глиновити седименти, указују на могућност појаве клизишта, односно нестабилних терена. Сва клизишта (активна или умерена), требало би у фази пројектовања да буду тестирана посебно у зависности од њихове масе, дубине клизне равни и њиховог положаја у односу на трасе саобраћајница или зона за изградњу.

Заштита од потенцијалних клизишта односи се на избегавање нестандартних интервенција у природној конфигурацији земљишта, посебно на већим нагибима, одржавање вегетације на нагнутим теренима и избегавање градње већих размера на већим нагибима.

Мере заштите од поплава

Могуће опасности од поплава на подручју општине Алексинац су:

- изливање бујичних водотокова при изласку из клисура у котлинске делове речних корита, у време високих падавина;
- неконтролисано пражњење акумулација у случају акцидента пуцања брана у систему Бованске акумулације.

Одбрана од поплава биће остваривана у оквиру интегралних система, путем:

- посебног уређивања речних корита у насељима и у непосредној околини инфраструктурних и привредних објеката (путеви, мостови, електроенергетски објекти и постројења, водозахвати, рибњаци и др.), екстремних конфигурација терена и других критичних локалитета, мерама техничке заштите (регулације водотока, уређивање корита и обала) и мерама биолошке заштите (пошумљавање обала);
- активне одбране у оквиру акумулационих басена, којима се ублажавају таласи великих вода и великих каналских система;
- пасивне одбране кроз реализацију линијских заштитних система;
- планском контролом изградње у угроженим зонама (уз диференциране степене заштите, у складу са значајем подручја која се штите).

У зони утицаја поплавног таласа испод бране Бованског језера, успоставља се висок степен заштите, који се спроводи строгим надзором и мерама техничке заштите, па је неопходно да сваки утврђени појединачни потенцијални ризик (геологија, екстремни метеоролошки услови, сеизмика, праћење стања конструкције бране и сл.) буде предмет сталног праћења и контроле.

Мере заштите од пожара

Избијање и ширење пожара у изграђеним деловима подручја (у објектима, комплексима и целинама) и шумским подручјима може се спречити спровођењем и доследним примењивањем законом утврђених мера противпожарне заштите.

Заштита од пожара у изграђеним деловима подручја спроведена је уважавањем потребних противпожарних мера у фази избора конкретних садржаја, намене површина и саобраћајних решења. Приликом пројектовања и изградње појединачних објеката примењиваће се одредбе законске регулативе из области противпожарне заштите.

Такође, треба израдити односно иновирати планове заштите од пожара за општински центар и специфичне комплексе (туристички, индустријски и сл.) и посебно за шумска подручја.

Према степену угрожености, шуме су сврстане у категорије:

- I степена угрожености (састојине и културе бора);
- II степена угрожености (састојине и културе смрче, јеле и других четинара);
- III степена угрожености (мешовите састојине и културе четинара и лишћара);
- IV степена угрожености (састојине и културе храста и граба);
- V степена угрожености (састојине букве и других лишћара);
- VI степена угрожености (шикаре, шибљаци и необрасле површине).

Мере заштите од шумских пожара могу бити:

Превентивне мере против изазивача шумски пожара - како шумске пожаре најчешће изазива човек из незнања, нехата или намерно, неопходно је стално предузимати низ превентивних мера, пре свега васпитно-образовне (сарадња са школама, горанима, ватрогасним друштвом, војском, месним заједницама и др.) и пропагандне мере (сарадња са медијима, информисање на терену адекватним натписима, лецима, упутствима и сл.).

Биолошко-техничке мере против већих штета у случају појаве пожара – такође су превентивног карактера, и подразумевају: подизање мешовитих шума (уз противпожарне просеке и шумске путеве подижу се појасеви лишћара и комплекси четинара се разбијају у мање целине), нега култура и састојина (орезивање бочних сасушених грана, успостављање и одржавање прореда и просека, посебно у боровим културама и састојинама), спровођење шумског реда.

Ради спречавања већих штета, потребно је вршити прогнозирање опасности од шумских пожара, које се базира на процени запаљивости материјала у шуми; такође, потребно је организовати дежурства и осматрања у циљу правовременог откривања пожара, а осматрачнице, лугарнице и пунктове са опремом за гашење пожара треба одговарајуће опремити.

Мере заштите од града

У границама Просторног плана, налази се 25 лансирних (противградних) станица, са којих се током сезоне одбране од града испаљују противградне ракете, које спадају у 1. категорију експлозивних материја. Локације лансирних (противградних) станица дате су у следећој табели.

Табела 6. Локације лансирних (противградних) станица

Ред. бр.	Назив лансирне станице	Гаус Кригерове координате		Н (mm)
		Х	У	
1.	Мозгово	4834698	7553108	330
2.	Делиград	4830983	7548075	196
3.	Бродарац	4828889	7552287	200
4.	Суботинац	4829604	7556007	230
5.	Вакуп	4824044	7557951	240
6.	Бобовиште	4823410	7553288	157
7.	Корман	4823420	7548814	242
8.	Доњи Љубеш	4825897	7546216	332
9.	Горња Пешчаница	4819985	7549562	230
10.	Доњи Андровац	4820603	7553837	160

11.	Алексиначки Бујмир	4819506	7560808	271
12.	Станци	4821501	7564830	407
13.	Рсовац	4820189	7572982	952
14.	Доњи Крупац	4817943	7568861	344
15.	Катун	4817525	7563839	223
16.	Моравац	4816300	7556500	187
17.	Доње Сухогно	4815943	7552329	302
18.	Радевац	4815141	7546747	318
19.	Љуптен	4809353	7546816	392
20.	Вукања	4807008	7545155	518
21.	Чурковац	4810598	7552550	320
22.	Лоћика	4811192	7556744	224
23.	Тешица	4813229	7561751	168
24.	Грејач	4809627	7560254	240
25.	Г редетин	4818107	7547196	322

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Изградња нових објеката на одстојању мањем од 100m од противградне станице могућа је само по обезбеђивању посебне сагласности и мишљења Републичког хидрометеоролошког Завода Србије.

Мере заштите од других акцидентата

На планском подручју су могуће и техничке катастрофе (хаварије већих привредних, инфраструктурних и других техничких система), као и експлозије ускладиштених или транспортованих опасних материја, затим тровања, контаминације и др. па се превентивне, техничке и организационе мере заштите морају предвидети и спроводити за сваки појединачни случај.

Одбрана земље

У обухвату Просторног плана налазе се простори од интереса за одбрану земље неопходни за даљи развој и функционисање Војске Србије. То су: комплекси посебне намене са зонама заштите који су неопходни за функционисање система одбране земље и потенцијална локација за планирање и изградњу војног комплекса.

Просторним планом су у складу са Условима и захтевима Министарства одбране утврђене одговарајуће зоне заштите војних комплекса и објеката. Ове зоне представљају простор са посебним режимом коришћења, уређења и изградње, а дефинишу се као: зона забрањене изградње, зона ограничене градње, зона контролисане градње и заштитни простор.

Сви детаљи везани за ове комплексе и објекте дати су у посебном прилогу – Анексу просторног плана и у складу са Законом о планирању и изградњи, нису доступни јавности.

III ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА

1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА

1.1. Општа правила уређења

Општа правила уређења се односе на: пољопривредно земљиште, шумско земљиште, водно земљиште и грађевинско земљиште.

1.1.1. Пољопривредно земљиште

Обезбеђује се заштита пољопривредне, еколошке, рекреативне и пејзажно - естетске функције пољопривредног земљишта високог бонитета.

Уређивање пољопривредног земљишта вршиће се поступцима: комасације, којом се укрупњава земљиште исте намене и побољшавају природно-еколошки услови на земљишту; добровољног груписања земљишта исте намене; мелиорације, тј. поправљања физичких, хемијских и биолошких особина земљишта.

У складу са законом, на пољопривредном земљишту забрањена је изградња, осим за: изградњу економских објеката у функцији пољопривреде, сточарства или воћарства; изградњу објеката инфраструктуре, и то првенствено на земљишту нижег бонитета.

1.1.2. Шумско земљиште

Забрањује се: пустошење и крчење шума; чиста сеча која није одобрена као редован вид обнављања шума; сеча ретких врста дрвећа; подбељивање стабала; паша и брст коза и друге стоке; жирење; гајење личичких шума; кресање лисника; неконтролисано сакупљање шумских плодова, лековитог биља, шушња и маховине; коришћење камена, шљунка, песка, хумуса, земље и др; сеча семенских састојина и семенских стабала која није предвиђена основама газдовања шумама; самовласно заузимање шума; уништавање или оштећивање шумских засада, ознака и граничних знакова; одлагање смећа и отпадака и других штетних и опасних материја и загађивање шума на други начин, као и друге радње којима се слаби приносна снага шуме или угрожава функција шуме.

Дозвољава се: селективно коришћење шумског земљишта у циљу рестаурације, ревитализације и презентације уз унапређење квалитета живота локалног становништва, а у складу са принципима одрживости; уређење и употреба шумског земљишта у рекреативне и туристичке сврхе (објекти у функцији чувања и одржавања шума, лова и риболова – шумске куће, чеке, објекти за прихват животиња и др; видиковци, пешачке и бицикличке стазе, кампови и др; шумске саобраћајнице и пратећа инфраструктура); производња шумских сортимената и сакупљање шумских плодова, гљива и лековитог биља, гајење и лов дивљачи.

Газдовање шумама ускладиће се са интересима водопривреде, првенствено у погледу заштите од ерозије и потенцијалних клизишта.

Правила коришћења, уређивања и заштите ловишта подразумевају: санитарни лов у циљу очувања оптималне бројности животиња и спречавања заразних болести; забрану свих делатности које мењају услове станишта; заштиту ретких и проређених врста дивљачи; гајење главних и споредних врста дивљачи на „природан” начин за отворена ловишта, до постизања економског капацитета; заштиту дивљачи од болести, предатора, криволова и елементарних непогода (поплава); уређивање ловишта

изградњом ловно-техничких објеката, ловних објеката, одржавање просека, ловних путева и комуникација у ловишту.

Корисници и сопственици шума дужни су да предузимају мере ради заштите шума од пожара и других елементарних непогода, биљних болести и штеточина, као и мере неге шумских засада.

1.1.3. Водно земљиште

Забрањује се: вршење радњи које могу оштетити корита и обале водних токова и објеката за уређење водних токова и заштиту од штетног дејства вода; градња објеката на начин који омета протицање воде и леда и смањује пропусну моћ корита; садња дрвећа, копање бунара, ровова и паралелних канала дуж одбрамбеног насипа; мењање или пресецање токова подземних, минералних и термалних вода; коришћење ђубрива или средстава за заштиту биља у обалном појасу; изградња водопропусних септичких јама; одлагање чврстог отпада, опасног и штетног материјала; у влажним и воденим екосистемима забрањене су радње, активности и делатности којима се угрожава хидролошка појава или опстанак и очување биолошке разноврсности, у складу са важећим Законом о заштити природе и условима надлежне службе заштите.

Дозвољава се: изградња објеката јавне инфраструктуре (преносне и дистрибутивне електроенергетске и телекомуникационе мреже, локалног водовода и др.), у складу са законом; спровођење мера очувања, унапређења и презентације природних и створених вредности; изградња хидротехничких објеката, објеката за коришћење вода, уређење водотока и спровођење заштитних мера на природним купалиштима, у складу са законом; изградња објеката за заштиту вода од загађења, у складу са законом; предузимање радњи ради заштите људи, животиња и имовине; коришћење за пољопривредну производњу и спортско-рекреативне отворене површине.

Условљава се: подужно вођење деоница саобраћајних и инфраструктурних система - извођењем линијских одбрамбених система за заштиту од поплавних вода и прикупљање атмосферских вода са сепараторима нафтних деривата; регулација водотока у зони насеља - примереном повезивању насеља са акваторијом; вођење линијских и комуналних инфраструктурних система на преласку плавних зона - диспозиционим и висинским решењем које их штити од поплавних вода.

Уређење корита водотокова треба спроводити тако да буде уклопљено у природни амбијент што подразумева употребу природних материјала као што су земља, камен, зелени појасеви зелене вегетације и сл. Заштита од поплава малих насеља и приобаља водотока, као и пољопривредног земљишта треба да буде најмање од педесетогодишњих великих вода. Прорачуне карактеристичних рачунских великих вода треба урадити методама које се примењују за хидролошки неизучене сливове, а које се базирају на физичко-географским карактеристикама слива и анализи максималних годишњих падавина, при чему треба користити релевантне хидролошке податке и метеоролошке податке из Државне мреже метеоролошких станица РХМЗ. Средње и мале воде одредити методама регионалне анализе. На земљишту захваћеном ерозијом није дозвољена изградња објеката и извођење других грађевинских радова којима се нарушава површина земљишта и изазивају ерозивни процеси без претходно обезбеђење техничке документације којом се решава спречавање ерозије и у најкраћем року доводи земљиште и објекти у првобитно стање.

Приликом спровођења активности у водном земљишту није дозвољено погоршавати водни режим, утицати на стабилност и функционалност водних објеката и реметити пролаз великих вода.

1.1.3.1. Бованско језеро

За Бованско језеро предвиђена су следећа општа правила уређења:

- на језеру је дозвољена употреба пловила само на електрични погон, весла, ветар и пловола на људски погон нпр. падалине;
- у I непосредној зони санитарне заштите језера (10 m од линије максималног успора) није дозвољена изградња садржаја супраструктуре;
- у II ужој зони санитарне заштите (500 m од границе I непосредне зона санитарне заштите) није дозвољена изградња нових ни реконструкција постојећих објеката супраструктуре док се не изграде комплетни системи канализације са уређајима за пречишћавање отпадних вода; до реализације канализационих система извршиће се санација непрописних сенгрупа у овој зони и организовати њихово редовно пражњење од стране комуналне организације;
- у I непосредној зони санитарне заштите језера, дозвољен је приступ језеру до планираних плажа, риболовних стаза и платформи купалишта, спортског риболова и осматрачница за птице, као и за планирану изградњу мале марине за чамце на весла и електрични погон, полигона спортова на води (пливање, роњење, веслање, једрење) и најма рекреативних пловила, са неопходним санитарним објектима и контејнерским елиминисањем отпадних вода до изградње канализације;
- у II ужој зони санитарне заштите, на постојећим и новим локалитетима дозвољена је изградња отворених спортских и рекреативних терена.

1.1.4. Експлоатација минералних сировина

Површине и простори који служе за експлоатацију минералних сировина (металних и неметалних сировина, термалних вода и др.), планирају се, уређују и користе на основу решења надлежног тела за област рударства и енергетике, у складу са Законом о рударству и другим законима који уређују ову област. Уколико се експлоатационо поље налази на пољопривредном земљишту, одобрење за пренамену пољопривредног земљишта се мора прибавити од надлежног Министарства.

Објекти и садржаји који се односе на обраду и прераду минералних сировина, као и производњу базирану на минералним сировинама, третирају се као радни садржаји, у складу са Законом о планирању и изградњи, те се њихова изградња и уређење врши на основу урбанистичког пројекта, урађеног у складу са смерницама датим овим Просторном планом за привредне делатности на грађевинском земљишту ван грађевинског подручја насеља, као и прописима који се односе на конкретну област.

1.1.5. Грађевинско земљиште

Изградња ће се првенствено усмеравати на изграђено и неизграђено грађевинско земљиште у оквиру грађевинског подручја насеља дефинисаних овим просторним планом, а на основу следећих смерница: обезбедити минимални степен опремљености комуналном инфраструктуром; ограничити изградњу у заштитном појасу (и појасу контролисане изградње) државних и општинских путева, у складу са законом; приоритет дати ревитализацији, обнови и очувању целина са амбијенталним вредностима, са постојећим грађевинским фондом, пре свега објеката традиционалне архитектуре, и традиционалним начином уређења окућнице; архитектонску обраду нових објеката (чија се изградња усмерава на неизграђен простор у оквиру постојећег грађевинског подручја) ускладити са традиционалним архитектонским мотивима и материјалима изграђеног ткива, уз очување амбијенталних вредности; делатности у

области производње, пословања и услуга усмеравати на агрокомплекс, прераду пољопривредних производа, прерађивачку индустрију и одрживо коришћење природних ресурса, без негативног утицаја на животну средину; евентуално мање проширење грађевинског подручја вршити у односу на конфигурацију терена, бонитетне карактеристике земљишта и планиране садржаје везане за развој туризма, организацију и уређење туристичких и рекреативних простора, у складу са овим просторним планом.

Грађевинско подручје насеља уређује се за различите намене: становање у централном делу насеља, са директним приступом на главне насељске саобраћајнице, што отвара могућност бављења пратећим услужним делатностима; становање у ободном делу насеља, са претежно заступљеним економским објектима на окућницама; површине и објекти јавне намене (образовање, здравство, социјална заштита, спорт и рекреација, култура и наука, управа и администрација, комуналне делатности – гробље и пијаца, јавно зеленило) – дистрибуција у складу са планираном мрежом насеља и јавних служби дефинисаном овим просторним планом; производне делатности и пословање – агрокомплекси, фарме, прерада пољопривредних производа и друге делатности, уз одрживо коришћење природних ресурса и без негативног утицаја на животну средину; саобраћајнице – одржавање постојећих и изградња нових, у зависности од потреба и уз поштовање пропозиција датих овим просторним планом.

1.2. Правила уређења за коридоре и мрежу саобраћајне и друге инфраструктуре

Инфраструктурни коридор је простор намењен за регулацију саобраћајница и водотокова, и постављање свих мрежа комуналне инфраструктуре: водоводна и канализациона мрежа, мрежа снабдевања топлотном енергијом (гасовод, даљинско грејање), електроенергетска мрежа (укључујући обновљиве изворе енергије), ТТ мрежа (ПТТ, кабловска ТВ, интернет). Граница инфраструктурног коридора је линија која омеђава простор погодан за изградњу инфраструктурних система и инсталација. Код израде инфраструктурних решења руководи се: законским нормативима, урбанистичким правилима, потребама становништва и економским могућностима локалне заједнице.

Општи услови за прикључење на саобраћајну и комуналну инфраструктуру

На захтев надлежног органа јединице локалне самоуправе, услове прикључења на саобраћајну и комуналну инфраструктуру утврђиваће органи, организације, предузећа и институције које су законом за то овлашћене.

За грађевинске парцеле које немају директан излаз на јавну саобраћајну површину, већ излаз остварују преко водног земљишта, неопходно је одрадiti урбанистичко-техничку документацију којом би се дефинисао излаз.

За укрштаје саобраћајница са водним површинама неопходна је израда техничке документације, којом би се дефинисали елементи мостова, плочастих пропуста и др.

Прикључке на државне путеве предвидети контролисано, уз довољно велика растојања прикључака у односу на рачунску брзину, тако да не ометају одвијање саобраћаја на јавном путу.

За подручја где не постоји организовано снабдевање пијаћом водом, дозвољава се изградња бунара или локалне/приватне водоводне мреже са бунаром или каптажом.

За подручја где не постоји организовано одвођење отпадних вода, дозвољава се изградња непропусне септичке јаме или компактног постројења, као привремено решење до изградње канализационе мреже.

Ако је нисконапонска мрежа подземна, прикључак може бити само подземан, а ако је нисконапонска мрежа надземна, прикључак може бити надземни или подземни.

1.3. Мере и заштите непокретних културних добара и добара под претходном заштитом

До прибављања конкретних услова заштите, примењују се следећи услови чувања, одржавања и коришћења и мере заштите непокретних културних добара и добара под претходном заштитом:

1. На непокретним културним добрима и добрима под претходном заштитом не може се вршити раскопавање, рушење, преправљање или други радови који могу да наруше својства непокретног културног добра без претходно утврђених посебних услова надлежне установе заштите за предузимање мера техничке заштите и сагласности на техничку документацију;

2. Забрањује се употреба непокретног културног добра и добара под претходном заштитом у сврхе које нису у складу са његовом наменом и значајем или на начин који може да доведе до његовог оштећења;

3. Заштићена околина непокретног културног добра и добара под претходном заштитом ужива исти третман као непокретно културно добро у погледу заштите и обавезе прибављања конзерваторских услова;

4. На непокретним културним добрима и добрима под претходном заштитом, у обухвату њихове заштићене околине не смеју се вршити активности на изградњи и уређењу без претходне сагласности Завода за заштиту споменика културе Ниш;

5. Забрањују се све интервенције које би битно утицале на измену морфологије терена у природном и историјском окружењу непокретног културног добра и добара под претходном заштитом;

6. Забрањују се радова који могу угрозити статичку безбедност непокретног културног добра и добра под претходном заштитом;

7. Забрањује се изградња објеката за екстракцију и прераду минералних сировина (дневни копови, флотација, каменоломи и сл.) који вибрацијама, експлозијама и на друге начине могу угрозити непокретно културно добро и добро под претходном заштитом;

8. Забрањује се изградња индустријских погона који штетним продуктима (пепео, гасови и сл.) могу угрозити непокретно културно добро и добро под претходну заштиту;

9. Забрањује се постављање монтажних киоска, надземних електро-водова и ТТ водова, контејнера, као и депоновање било каквог отпадног материјала на простору или у обухвату заштићене околине непокретног културног добра и добра под претходном заштитом;

10. Забрањује се изградња и постављања објеката трајног и привременог карактера који својим изгледом, габаритом, карактером или наменом могу да компромићују споменичка својства непокретног културног добра и добра под претходном заштитом или деградирају изграђене и природне елементе у обухвату његове заштићене околине;

11. У простору заштићене околине непокретног културног добра и добро под претходном заштитом могуће је уређење простора у функцији истраживања, заштите и презентације, а у складу са условима надлежних служби заштите;

12. Забрањује се превођење свих надземних инсталација у заштићеној околини непокретних културних добара и добра под претходном заштитом;

13. Непокретно културно добро и добра под претходном заштитом треба максимално штитити од свих облика неконтролисане урбанизације и изградње инфраструктурних система. Уколико се при градњи инфраструктурних система не могу заобићи, неопходно је обезбедити средства за обављање стручне опсервације и претходних истраживања непокретног културног добра и добра под претходном заштитом и његове заштићене околине на основу којих ће се утврдити мере техничке заштите;

14. Ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да о томе обавести надлежни завод за заштиту споменика културе и предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се чува на месту и положају у коме је откривен. Обавеза инвеститора и извођача радова је да обезбеди финансирање археолошких ископавања, презентацију налаза и публикавање резултата истраживања, а у случају открића значајних остатака непокретних културних добара, инвеститор је у обавези да предвиди измену пројекта.

Мере заштите које ће се примењивати у зони заштите и заштићеној околини НКД и добра под претходном заштитом:

1. Забрањује се изградња великих инфраструктурних система;
2. Забрањује се извођење радова којима се може угрозити статичка стабилност непокретности;
3. Забрањује се складиштење отпадних и штетних материја;
4. Забрањује се неовлашћено копање, одношење камена и земље;
5. Забрањује се промена конфигурације терена, изградња објеката, сечења и превлачења стабала или пошумљавања терена;
6. Забрањује се градња инфраструктуре, индустријских објеката и постројења;
7. Забрањује се неовлашћено прикупљање покретних археолошких налаза;
8. Забрањује се просипање, одлагања и привремено или трајно депоновање отпадних и штетних материја - хемијски агресивних, експлозивних, отровних и радиоактивних;
9. Изградња инфраструктуре, индустријских објеката и постројења, као и други радови, дозвољавају се под посебним условима Завода за заштиту споменика културе Ниш, уз претходно обезбеђење сталног археолошког надзора, по потреби заштитних археолошких ископавања и адекватне презентације налаза и публикавања резултата истраживања;
10. Завод за заштиту споменика културе Ниш ће у склопу својих редовних активности извршити проспекцију археолошког наслеђа на планском подручју на основу које ће се утврдити обухват археолошких локалитета. У њиховом обухвату је неопходно спровести претходна археолошка истраживања у случају извођења замљаних радова.

2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

На укупној површини подручја Просторног плана дефинисане су следеће основне намене земљишта: грађевинско земљиште, пољопривредно земљиште, шумско земљиште и водно земљиште. Утврђују се правила у оквиру претежних основних намена, као и за коридоре и мрежу саобраћајне и друге инфраструктуре (укључујући и заштите појасеве у коридорима инфраструктурних система).

Правила грађења утврђена Просторним планом су обавезујућа за издавање локацијских услова у зони директне примене Просторног плана, а усмеравајућа за подручја за која је прописана израда урбанистичког плана.

2.1. Правила грађења на грађевинском земљишту

За предузимање било којих мера (радова) на парцелама и објектима (изградња, реконструкција, доградња, санација, инвестиционо или текуће одржавање..., објекта било које намене: јавне, стамбене, индустријске, спортске, трговинске, помоћни објекти, настрешице, тенде, киосци) у зони заштите или заштићеној околини НКД или евидентираног НКД, меродавни су услови које пропише надлежни завод за заштиту споменика културе (индекс изгађености, заузетост парцеле, спратност..), до максималних вредности дефинисаних планом за одређену намену.

2.1.1. Општа правила

Услови за формирање грађевинске парцеле: грађевинска парцела може се делити парцелацијом до правилима утврђеног минимума. Новоформирана грађевинска парцела треба да има што правилнију геометријску форму, прилагођену терену и типу изградње. Приступ новоформиране парцеле на јавну површину може се обезбедити и преко сукорисничких површина. Промена постојеће границе парцеле може да се врши и у корист јавне површине.

Може да се врши и спајање две или више постојећих парцела ради формирања грађевинске парцеле.

Препарцелација није дозвољена на парцелама које су предвиђене за јавне намене, на којима се налазе споменици културе и објекти од јавног интереса, осим у случају када се предметни простор увећава и уређује.

Могућа је препарцелација на парцелама на којима се налазе споменици културе уз прибављени сагласност Завода за заштиту споменика културе.

За постојеће парцеле чија је површина до 10% мања од минималне дозвољене површине, дозвољава се изградња објекта на тим парцелама, према условима грађења за одређену намену.

За парцеле чија је површина, односно ширина мања од минималне прописане до 15%, дозвољена је изградња према условима грађења за одређену намену умањеним за 5%.

Позиционирање објекта на грађевинској парцели: дефинише се у односу на регулациону линију (грађевинском линијом) и на границу суседних парцела, као и на основу позиције изграђених објекта, односно типологије градње. За постојеће објекте чија су међусобна и растојања од граница суседних парцела мања од вредности утврђених правилима, у случају реконструкције, на суседним странама није дозвољено постављати отворе стамбених просторија. Постојећи објекти који су предмет реконструкције и доградње могу делом који се дограђује задржати удаљења која има објекат од границе парцеле, а уколико је суседна парцела изграђена потребна је

сагласност власника парцеле. Грађевинске линије морају бити дефинисане тако да не представљају сметњу за функционисање објекта на парцели и постављање мреже и објекта инфраструктуре.

Међусобна удаљеност слободностојећих и објеката у прекинутом низу, износи најмање половину висине вишег објекта, али не мање од 4,0m. Удаљеност се може смањити на четвртину, ако објекти на наспрамним бочним фасадама не садрже отворе на просторијама за становање или пословање (осим отвора за помоћне просторије-кухиње, купатила, оставе, ходнике и сл). Слободностојећи објекат не може заклањати директно осунчање другом објекту више од половине трајања директног осунчања. За одређивање удаљења од суседног објекта или бочне границе парцеле, референтна је висина фасаде окренуте према суседу, односно бочној граници парцеле.

Међусобна удаљеност објеката од објеката комуналне инфраструктуре: у складу са санитарно-хигијенским условима (ивица гробне парцеле мора бити удаљена минимално 25,0 m од стамбеног објекта).

Грађевинска линија се поклапа са регулационом линијом на грађевинској парцели, или се налази на растојању утврђеном правилима. Подземна грађевинска линија може се утврдити и изван габарита објекта, као и у појасу између регулационе и грађевинске линије, ако то не представља сметњу у функционисању објекта или инфраструктуре и саобраћајне мреже.

Урбанистички параметри: Постојећи објекти на грађевинској парцели који нису у складу са утврђеним урбанистичким параметрима (индекс заузетости и изграђености грађевинске парцеле, спратност и висина објеката), не могу се дограђивати, већ је дозвољено само текуће одржавање, као и побољшавање услова коришћења. Ако се такав објекат уклања и замењује другим, за њега важе урбанистички параметри као и за сваку нову изградњу.

Висина објекта је: растојање од нулте коте објекта до коте венца (највише тачке фасадног платна) и одређује се у односу на фасаду објекта постављеној према улици, односно приступној јавној саобраћајној површини.

Нулта кота је тачка пресека линије терена и вертикалне осе објекта.

За одређивање удаљења од суседног објекта или бочне границе парцеле, референтна је висина фасаде окренуте према суседу, односно бочној граници парцеле.

Висина објекта је:

- на релативно равном терену - растојање од нулте коте до коте слемена (за објекте са косим кровом), односно венца (за објекте са равним кровом);
- на стрмом терену са нагибом према улици (навише), кад је растојање од нулте коте до коте нивелете јавног или приступног пута мање или једнако 2,0m - растојање од нулте коте до коте слемена, односно венца;
- на стрмом терену са нагибом према улици (навише), кад је растојање од нулте коте до коте нивелете јавног или приступног пута веће од 2,0m - растојање од коте нивелете јавног пута до коте слемена (венца) умањено за разлику висине преко 2,0m;
- на стрмом терену са нагибом од улице (наниже), кад је нулта кота објекта нижа од коте јавног или приступног пута - растојање од коте нивелете пута на средини фронта парцеле до коте венца;
- на стрмом терену са нагибом који прати нагиб саобраћајнице висина објекта утврђује се применом одговарајућих тачака ових правила.

Кота приземља објекта одређује се у односу на коту нивелете јавног/приступног пута, односно према нултој коти објекта, и то: кота приземља нових објеката на равном терену не може бити нижа од коте нивелете јавног/приступног пута; кота приземља може бити највише 1,20m виша од нулте коте; за објекте на стрмом терену са нагибом од улице (наниже), кота приземља може бити највише 1,20m нижа од коте

нивелете јавног пута; за објекте који у приземљу имају нестамбену намену, кота приземља може бити максимално 0,20m виша од коте тротоара (денивелација се савладава унутар објекта).

Испади на објекту (хоризонтална пројекција испада) не могу прелазити регулациону линију више од 1,20m и то на делу објекта вишем од 4,50m, односно грађевинску линију више од 1,60m.

Испади грађевинских елемената на нивоу приземља могу прећи грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то: излози локала - 0,30m, по целој висини, када најмања ширина тротоара износи 3,00m; транспарентне браварске конзолне надстрешнице у зони приземне етаже - 2,00m по целој ширини објекта са висином изнад 4,00m; платнене надстрешнице са масивном браварском конструкцијом - 1,00m од спољне ивице тротоара на висини изнад 4,00m; конзолне рекламе - 1,20m на висини изнад 4,00m.

Испади грађевинских елемената (еркери, дократи, балкони, улазне надстрешнице са и без стубова, надстрешнице и сл.) на нивоу првог спрата могу да пређу грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то: на делу објекта према предњем дворишту - 1,20m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 50% уличне фасаде изнад приземља; на делу објекта према бочном дворишту претежно северне оријентације (најмањег растојања од 1,50m) - 0,60m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде изнад приземља; на делу објекта према бочном дворишту претежно јужне оријентације (најмањег растојања од 2,50m) - 0,90m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде изнад приземља; на делу објекта према задњем дворишту (најмањег растојања од задње линије суседне грађевинске парцеле од 5,00m) - 1,20m, али укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% задње фасаде изнад приземља.

Отворене спољне степенице могу се постављати на објекат (предњи део) ако је грађевинска линија 3,00m увучена у односу на регулациону линију и ако савлађују висину до 0,90m. Отворене спољне степенице које савлађују висину преко 0,90m улазе у габарит објекта. Отворене спољне степенице које се постављају на бочни или задњи део објекта не могу ометати пролаз и друге функције дворишта.

Висина надзитета стамбене поткровне етаже износи највише 1,60m, рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома косине крова.

Ограђивање грађевинске парцеле може се вршити зиданом оградом до висине од 0,90m (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,40m. Зидане и друге врсте ограда постављају се на регулациону линију тако да ограда, стубови ограде и капије буду на грађевинској парцели која се ограђује. Врата и капије на уличној огради не могу се отворати ван регулационе линије.

Зидана нетранспарентна ограда између парцела подиже се до висине 1,40m уз сагласност суседа, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде. Суседне грађевинске парцеле могу се ограђивати живом зеленом оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле, или транспарентном оградом до висине од 1,40m, која се поставља тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.

Грађевинска парцела се може преграђивати у функционалне целине (стамбени део, економски део, економски приступ, стамбени приступ, окућница и сл.), с тим да висина унутрашње ограде не може бити већа од висине спољне ограде.

Одводњавање површинских вода са парцеле врши се слободним падом према риголама, односно према улици, са најмањим падом од 1,5%. Површинске воде са једне грађевинске парцеле не могу се усмеравати према другој парцели. Површинске и друге отпадне воде из економског дворишта одводе се регулисано до ђубришне јаме.

Архитектонско обликовање: спољни изглед објекта, облик крова, примењени материјали, боје, архитектонски детаљи и други архитектонски елементи, треба да су у складу са амбијентом и да доприносе очувању визуелног идентитета и унапређењу естетских вредности простора. Не користити елементе и композиције као што су нападни фолклоризам, радикални еклектицизам, мансардни кровови, вишетажно поткроље и сл. Нови објекти својим пропорцијама и архитектуром треба да чине обликовну целину са суседним објектима и простором, посебно у оквиру простора изражених амбијенталних вредности, који треба планирати у стилу традиционалног наслеђа, уз обнову историјски вредних објеката.

Услови заштите суседних објеката, животне средине и други услови: У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама (према техничким и другим нормативима за одређену врсту објекта), као и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, гаражирању возила, изношењу шута, смећа и др.). Услови заштите животне средине, санитарни и хигијенски услови (емисија буке, аеро и других врста загађења), услови заштите од пожара, безбедносни и други услови, у складу су са мерама заштите према прописима и нормативима за конкретну област, односно са позитивном законском регулативом која дефинише утицај објекта и делатности на животну средину.

Стандард приступачности и енергетска ефикасност: Несметано кретање особа са посебним потребама, деце и старијих особа мора бити обезбеђено за објекте јавне намене и остале објекте за јавно коришћење, у складу са прописима и нормативима из ове области. Сви објекти у зависности од врсте и намене, морају бити пројектовани, изграђени, коришћени и одржавани на начин којим се обезбеђују позитивном законском регулативом прописана енергетска својства објекта.

Општа правила грађења на грађевинском земљишту се примењују и у обухвату планираног Плана генералне регулације за Власинско језеро до његовог доношења, за грађевинске зоне које нису покривене сада важећим плановима генералне регулације.

2.1.2. Посебна правила

Правила грађења дата су по наменама грађевинског земљишта у обухвату Просторног плана. Дефинисана су за појединачне грађевинске парцеле и основ су за издавање локацијских услова и грађевинске дозволе за грађевинско земљиште обухваћено Просторним планом.

У случају да општим и појединачним правилима грађења нису дефинисани сви елементи потребни за издавање локацијских услова и грађевинске дозволе, као и информације о локацији, меродавна је примена Правилника о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу ("Службени гласник РС", бр. 22/15).

2.1.3. Јавне службе

Врста и намена објеката који се могу градити: објекти образовања и васпитања, објекти здравствене и социјалне заштите, објекти културе, науке, управе и администрације.

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 100%): објекти и садржаји других јавних функција и служби и јавно зеленило.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: објекти који нису у функцији основне или компатибилне намене.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене, у складу са одговарајућим прописима и техничким нормативима. Најмања ширина грађевинске парцеле - 20,0 m.

Положај објеката у односу на регулациону линију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 3,0 m.

Међусобна удаљеност објеката: Најмања дозвољена међусобна удаљеност објеката је минимално половина висине вишег објекта, али не мање од 6,0 m.

Удаљеност објеката јавних функција и служби од стамбених објеката износи најмање 10,0 m, а од објеката производних делатности и пословања најмање 50,0 m.

Урбанистички параметри: Код израчунавања урбанистичких параметара на грађевинској парцели, узимају се у обзир сви објекти на парцели.

Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле = 60%.

Предвидети најмање 15% површине грађевинске парцеле под уређеним зеленилом у директном контакту са тлом.

Спратност и висина објеката: Максимална висина објеката је 18,0m. Могућа је изградња подрумских или сутеренских просторија, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе. Спратност, висина и габарит објеката морају бити у складу са важећим прописима за одговарајуће делатности које ће се обављати у објекту.

Уколико се ради о објекту (парцели) који је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за спратност и висину објеката првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: Могућа је изградња других објеката јавне намене (компатибилних садржаја), као и помоћних или пратећих објеката у функцији основне или допунске намене (спратности до П+Пк).

Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Приступ грађевинској парцели омогућити са јавне саобраћајне површине, уз обезбеђење доступности и сигурности приступа парцели. Ширина колског прилаза је најмање 3,5 m.

Паркирање возила се обезбеђује у оквиру грађевинске парцеле објекта, или на контактної јавној површини (јавно паркиралиште или обележен паркинг простор у регулационом профилу саобраћајнице), уколико то дозвољава стање на терену, и то: једно паркинг/гаражно место на 100 m² корисне површине, односно према стандарду за специфичне намене, (објекти образовања и васпитања, објекти здравствене и социјалне заштите, објекти културе, науке, управе и администрације).

2.1.4. Становање

Посебна правила грађења за зону становања примењују се у зони директне примене Просторног плана за: централне (компактне) делове насеља на руралном подручју; изграђене, започете или инициране насељске целине у делу атара ван компактног насељског ткива. Ова правила се не примењују (као обавезујућа или усмеравајућа) ван грађевинских подручја насеља (одређених Просторним планом, просторним плановима јединица локалне самоуправе или урбанистичким планом).

Врста и намена објеката који се могу градити: објекти намењени становању (а препоручују се типови објеката доминантни у постојећој физичкој структури непосредног окружења - углавном слободностојећи породични стамбени објекти),

економски, помоћни (надстрешница за машине и возила, магацини хране) или пратећи објекти.

Економске објекте је могуће планирати под условима задовољења свих хигијенских захтева и прописа везаних за заштиту животне средине. Економски објекти су: сточне стаје (живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници), испусти за стоку, ђубришне јаме (ђубришта), пољски клозети; економски објекти уз стамбени објекат (летња кухиња, млекара, санитарни пропусник, магацини хране за сопствену употребу); остали економски објекти (пушнице, сушнице, кош, амбар и објекти намењени исхрани стоке).

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 100%): трговина, услуге и сервиси, услужно и производно занатство, угоститељство, туристичке услуге у сеоском домаћинству, као и мањи производни и пословни објекти из домена прераде пољопривредних и шумских производа, одрживог коришћења природних ресурса и сл., под условом да немају негативног утицаја на животну средину. Ови садржаји могу бити у оквиру основног (стамбеног) објекта (најчешће у приземљу) или у оквиру помоћног или пратећег објекта на парцели.

Уколико се на парцели гради искључиво објекат који је компатибилног садржаја без главног стамбеног објекта, за планирани објекат важе правила грађења за становање, осим положаја објекта у односу на регулациону линију, где је минимално растојање 10,0m.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: индустријске, производне, складишне и друге делатности које имају негативни утицај на животну средину и основну намену (делатности које угрожавају околину буком, вибрацијама, гасовима, мирисима, отпадним водама и другим штетним дејствима). Нису дозвољене сточне стаје (економски објекти) капацитета већег од 40 грла говеда, 100 свиња, 150 оваца или коза и 350 јединки живине или кунића. Овакве објекте планирати као слободностојеће на посебним парцелама где не постоји функција становања у окружењу.

Услови за формирање грађевинске парцеле:

Најмања површина грађевинске парцеле је 300m²; Најмања ширина фронта грађевинске парцеле за је 12,0m.

На формираној грађевинској парцели чија је површина или ширина мања од минималне површине или ширине утврђене у претходним ставовима, може се предвидети изградња или реконструкција објеката поштујући посебна правила зоне становања и ограничења парцеле.

Код изграђених парцела могуће је вршити парцелацију по дубини, са обезбеђењем колског пролаза минималне ширине 3,50 m.

Положај објеката у односу на регулациону линију: Минимално растојање између грађевинске линије објекта (без обзира да ли се ради о изградњи, доградњи или реконструкцији) и границе парцеле јавног пута (регулациона линија) је 5,0 m. Од овог правила је могуће одступити само у циљу очувања амбијенталне вредности насеља, односно у зони у којој постоје изграђени објекти. Тада се растојање утврђује на основу позиције већине изграђених објеката.

Грађевинска линија помоћног или пратећег објекта не може да буде испред грађевинске линије основног објекта, осим ако конфигурација терена не условљава другачији положај.

На парцели са нагибом терена од јавног пута наниже, у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут, а економско двориште иза стамбеног дворишта на нижој коти. На парцели са нагибом терена ка јавном путу, у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти, па економско двориште може бити испред стамбеног дворишта, уз јавни пут, уз увећање претходно

утврђеног растојања између грађевинске и регулационе линије за мин. 3,0m зеленог заштитног појаса.

Ако су испуњени услови из предходног става тада не важи правило да је стамбени објекат испред осталих објеката на парцели, па економско двориште може бити уз јавни пут.

Положај објеката у односу на границе грађевинске парцеле: Минимално растојање габарита слободностојећег стамбеног објекта од границе суседне парцеле износи: 1,50 m на делу бочног дворишта северне орјентације; 2,50 m на делу бочног дворишта јужне орјентације; минимално растојање објекта од задње границе парцеле је 1/2 висине објекта (али не мање од 4,0 m); За изграђене објекте чије је растојање до границе суседне парцеле мање од претходно утврђених вредности, у случају реконструкције не могу се на суседним странама предвиђати отвори за осветљавање стамбених просторија. У случају доградње постојећег објекта чија се једна страна налази на удаљености мањој од 1.5m од ивице границе парцеле могуће је доградити објекат и при томе задржати исте удаљености које има објекат који се дограђује уз сагласност власника суседне парцеле, без могућности остављања отвора за осветљење просторија на тој страни.

За економске и помоћне објекте минимално удаљење од границе суседне парцеле на делу бочног дворишта, износи 1,50 m. За изграђене економске и помоћне објекте чије је растојање до границе грађевинске парцеле мање од претходно утврђених вредности, у случају реконструкције не могу се на суседним странама предвиђати отвори за осветљавање просторија.

Минимално удаљење септичке јаме од границе суседне парцеле је 3,0 m.

Минимално растојање објекта у односу на задњу линију парцеле износи 1 m. Дозвољено је постављање објекта на линију парцеле само уз сагласност власника суседне парцеле на којој се објекат поставља. На странама објекта који се поставља на линији парцеле није дозвољено постављање отвора за осветљавање стамбених просторија, код објеката који се налазе на минималном растојању дозвољено је постављање отвора на минималној висини од 1,6 m.

За изграђене објекте чије је растојање до границе суседне парцеле мање од претходно утврђених вредности, у случају реконструкције не могу се на суседним странама предвиђати отвори за осветљавање стамбених просторија.

Међусобна удаљеност објеката: Минимална међусобна удаљеност стамбених објеката на истој грађевинској парцели, износи 4,0 m. За изграђене објекте који су међусобно удаљени мање од 4,0 m, у случају реконструкције не могу се на суседним странама предвиђати наспрамни отвори за осветљавање стамбених просторија. Слободностојећи стамбени објекат не може заклањати директно осунчање другом стамбеном објекту више од половине трајања директног осунчања.

Минимална међусобна удаљеност економских и помоћних објеката на истој грађевинској парцели, или на суседним парцелама, износи 3,0 m.

Међусобно растојање сточне стаје од стамбеног објекта је мин. 15,0m. Међусобно растојање ђубришта и пољског клозета од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде је најмање 20,0m и то само на нижој коти. Минимално удаљење септичке јаме од стамбеног објекта је 6,0m.

Организација економског дворишта мора бити таква да се прљави садржаји (сточне стаје, ђубришта, септичке јаме, пољски клозети) постављају на најудаљенијим деловима економског дворишта и само низ ветар у односу на чисте садржаје. Бунаре градити на вишој коти од коте економских објеката прљавих садржаја, на прописаној удаљености од њих. Положај, габарит и локација економског објекта мора бити

прилагођена просторним могућностима економског дворишта, уз обезбеђен лак приступ и везу са другим објектима и добру организацију економског простора.

Урбанистички параметри: Код израчунавања урбанистичких параметара на грађевинској парцели, узимају се у обзир сви објекти на парцели.

Стамбени део грађевинске парцеле: Индекс заузетости = мах 40%; Уређено зеленило = мин 30%.

Економски/нестамбени део грађевинске парцеле: Индекс заузетости = мах 50%; Уређено зеленило у директном контакту са тлом = мин 15%.

Спратност и висина објеката: Максимална висина је 10,0 m. Могућа је изградња подрумских или сутеренских просторија, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе. Максимална спратност економских и помоћних објеката је П+Пк, а максимална висина 6,0 m - етажа на спрату или поткровљу се не користи у сврху чувања животиња или производње него само у сврху таванског простора или простора за одлагање пољопривредних сировина и хране. Уколико се ради о објекту (парцели) који је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за спратност и висину објеката првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Могућа је изградња објеката стамбене и стамбено пословне намене веће висине од наведене (до спратности П+3) уз обавезну израду урбанистичког пројекта.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: Могућа је изградња других стамбених објеката у стамбеном делу парцеле, као и економских објеката у економском делу парцеле. Дозвољена је и изградња помоћних или пратећих објеката у функцији стамбених или економских објеката, као и у функцији садржаја компатибилних зони становања, који не угрожавају основну намену и немају негативних утицаја на животну средину. Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: За паркирање возила за сопствене потребе, возила везаних за обављање делатности компатибилних са основном наменом парцеле, помоћних возила и прикључних апарата, власници објеката обезбеђују простор на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута. Број неопходних паркинг места се одређује у зависности од врсте објекта и то једно паркинг место за сваки стан, односно једно паркинг место на 70 m² корисне површине за нестамбене намене.

Свака грађевинска парцела мора да има одговарајућу везу са јавним путем или приступним саобраћајницама. Ширина приватног пролаза за парцеле које немају директан приступ јавном путу не може бити мања од 2,5 m (стамбени пут), односно 3,5 m (економски пут).

Архитектонско обликовање: Архитектонску обраду стамбених, економских, помоћних и пратећих објеката прилагодити традиционалној архитектури народног градитељства и традиционалном начину организације и уређења парцеле, али и потребама корисника и савременом квалитету живљења. Изградњу објеката и уређење парцела у процесу ревитализације централних делова насеља и изграђених насељских целина, прилагодити предеоном лику брдско-планинског подручја. Применити аутохтоне грађевинске материјале и архитектонски израз.

Ограђивање: дозвољено је ограђивати парцелу на којој се налази стамбени објекат транспарентном оградом висине 1,40 m или оградом са пуним парапетом до 0,90

m и транспарентним делом до укупне висине 1,40 m. Део парцеле са економским садржајем дозвољено је оградити транспарентном оградом максималне висине 2,20m.

Одводњавање: Према сопственој парцели или јавном земљишту док се у насељима не изгради атмосферска канализација.

2.1.5. Комуналне функције

Врста и намена објеката који се могу градити: комунални објекти – трансфер станице, пијаце, сточне пијаце, гробља и сточна гробља.

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 30%):

- за пијаце: садржаји и објекти у функцији основне делатности, трговина, услуге (административне и комерцијалне), угоститељство, услужно занатство;
- за гробља: верски објекти, садржаји и објекти у функцији основне делатности – трговина, услуге (административне и комерцијалне), угоститељство, услужно занатство.

Пијаце

Уређење пијаце подразумева: формирање пијаце отвореног типа уз дозвољено наткривање дела пијачног комплекса, као и изградњу мањих затворених простора (за продају млечних производа, рибе и сл). У оквиру комплекса пијаце потребно је предвидети, поред продајног простора, и: санитарни чвор, плато са чесмом, као и плато за постављање контејнера за одлагање смећа. Правила грађења се утврђују за изградњу објеката и за реконструкцију постојећих објеката.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: Изградња производних и стамбених објеката, као и оних који имају негативне утицаје на животну средину. Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње ових објеката, њихову спратност, висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене у складу са прописима и одговарајућим техничким нормативима.

Положај објеката у односу на регулацију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 3,0m.

Уколико се пијаца не граничи са зоном зелених површина предвидети заштитно зеленило у појасу ширине 3,0m.

Урбанистички параметри: Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле је 80%, (рачунајући манипулативне и паркинг просторе).

Спратност и висина објеката: Максимална висина наткривеног дела је 8,0m. Могућа је изградња подземних етажа, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: На једној грађевинској парцели може бити изграђено више објеката у функцији основне делатности. Могу се градити и помоћни или пратећи објекти основне намене.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање. Прилазна колска саобраћајница је минималне ширине коловоза 5,5m.

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то једно паркинг место на 70m² корисне површине, односно према одговарајућим техничким нормативима.

Ограђивање: оградом у висини од најмање 2,0m.

Сточне пијаце

Сточна пијаца користи се за промет крупне и ситне стоке, сточне хране и запрежних возила. Сточна пијаца на улазу мора имати просторију са посебном канцеларијом за обављање послова ветеринарске инспекције. На сточној пијаци мора бити изграђен: простор за привремено издвајање животиња, за које се приликом контроле утврди да су заражене или су сумњиве на заразну болест; место са опремом за чишћење, прање и дезинфекцију превозних средстава, којима се животиње допремају, односно отпремају, и довољан број утоварних, односно истоварних рампи. Уколико се на сточној пијаци изграђује заједничко појилиште, оно мора бити изграђено од материјала који се лако чисти, пере и дезинфикује.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: Изградња производних и стамбених објеката, као и оних који имају негативне утицаје на животну средину.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле зависи од обима и врсте промета животиња. Просечна површина по грлу крупних животиња износи - 2m²; по телету - 1,2m²; по овци, односно свињи преко 50kg - 1m², по јагњету и прасету - 0,5m². Овако одређену површину треба повећати за још 15% за изградњу путева, манипулативних површина и санитарних објеката.

Положај објеката у односу на регулацију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 3,0m.

Уколико се пијаца не граничи са зоном зелених површина предвидети заштитно зеленило у појасу ширине 3,0m.

Урбанистички параметри: Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле је 80%-(рачунајући манипулативне и паркинг просторе).

Спратност и висина објеката: Максимална-висина објекта је 8,0m. Могућа је изградња подземних етажа, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: На једној грађевинској парцели може бити изграђено више објеката у функцији основне делатности. Могу се градити и помоћни или пратећи објекти основне намене.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање. Прилазна колска саобраћајница је минималне ширине коловоза 5,5m.

Сточна пијаца може имати само један улаз/излаз довољно простран и са изграђеним вратима или капијом. Веће сточне пијаце могу имати и посебан излаз, који се налази у близини улаза.

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то једно паркинг место на 70m² корисне површине, односно према стандарду за специфичну намену.

Ограђивање: оградом у висини од најмање 2,0m.

Гробља

Уређење гробља подразумева: формирање гробних парцела/места; формирање и уређење колских и пешачких саобраћајница и прилазних путева; уређење пешачких и

зелених површина; ограђивање гробља. Правила грађења се утврђују за изградњу објеката (на неизграђеном делу гробља) и за реконструкцију постојећих објеката. Под објектима на гробљима подразумевају се: гробне парцеле/места, капеле, колске и пешачке саобраћајнице и прилазни путеви, пешачки трг, зелене површине, ограда гробља и други објекти у функцији погребне делатности (верски објекат, сала за парастос, продавница погребне опреме, розаријум, колумбаријум и сл).

Проширење постојећег гробља је могуће на основу дирекне примене плана.

За изградњу гробља на новој локацији неопходна је израда одговарајућег урбанистичког плана.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: Изградња производних и стамбених објеката, као и оних који имају негативне утицаје на животну средину.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене у складу са прописима и одговарајућим техничким нормативима.

Положај објеката у односу на регулацију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 5,0m.

Међусобна удаљеност објеката: У случају када се гробље граничи са зоном становања, приликом одређивања положаја гробних парцела на неизграђеном делу гробља, ивица гробне парцеле мора бити удаљена минимално 25,0m од стамбеног објекта. Простор између гробне парцеле и границе гробља има улогу заштитног зеленог појаса (ширине од 10-15m) и мора се озеленити високом вегетацијом.

Урбанистички параметри: Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле је 80%, (рачунајући манипулативне и паркинг просторе, односно површине за сахрањивање).

Спратност и висина објеката: Максимална висина објекта је 10,0m. Могућа је изградња подземних етажа, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: На једној грађевинској парцели може бити изграђено више објеката у функцији основне делатности. Могу се градити и помоћни или пратећи објекти основне намене.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање. Прилазна колска саобраћајница је минималне ширине коловоза 5,5m (изузетно 3,5m за гробља, када се прилаз утврђује преко пољског, односно некатегорисаног пута).

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то једно паркинг место на 70m² корисне површине, односно према одговарајућим техничким нормативима.

Гробна места: Површину за сахрањивање треба поделити на гробна поља у којима се предвиђа сахрањивање у једном гробном месту: једног умрлог лица или два умрла лица.

Ширина бетонских прилазних стаза је 1,30m, а растојање између гробних места 0,50m.

Габарит гробног места износи:

- за једно умрло лице је 1,1x2,2m,
- за два умрла лица 2,0x2,2m.

Дубина сахрањивања износи 1,6m.

Гробно поље треба решити у стилу пејзажног парка обогаћено мањим пластикама или једноставним малим плочама од камена са уклесаним именима покојника. На затрављеној површини око споменика се може засадити цвеће или украсно шибље.

Основни елемент садржаја гробља је гробно место. На гробљу треба предвидети ортогоналан распоред гробних места ради оптималне искоришћености земљишта, уз једноставније обележавање на терену и истовремено максимално озелењавање међупростора.

Ограђивање: мора бити ограђено транспарентном или зеленом оградом.

Сточна гробља

Сточна гробља (јаме - гробнице) подразумевају убацивање животињских лешева и отпадака животињског порекла у погодан простор довољне величине.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: Изградња производних и стамбених објеката, као и оних који имају негативне утицаје на животну средину.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене у складу са прописима и одговарајућим техничким нормативима.

Положај објеката у односу на регулацију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 3,0m.

Међусобна удаљеност објеката: Простор између јаме и границе гробља има улогу заштитног зеленог појаса (ширине од 10-15m) и мора се озеленити високом вегетацијом.

Урбанистички параметри: Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле је 80%, (рачунајући манипулативне, паркинг просторе и јаме).

Спратност и висина објеката: Максимална висина објекта је 7,0m.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: На једној грађевинској парцели може бити изграђено више објеката у функцији основне делатности. Могу се градити и помоћни или пратећи објекти основне намене.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање. Прилазни пут (колска саобраћајница) је минималне ширине коловоза 5,5m (изузетно 3,5m за гробља, када се прилаз утврђује преко пољског, односно некатегорисаног пута).

Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то једно паркинг место на 70m² корисне површине, односно према одговарајућим техничким нормативима.

Јаме-гробнице: Обавезно одржавати јаму-гробницу од стране Месне заједнице или лица/предузећа коме се повери одржавање.

Грађевину јаме извести од чврстог грађевинског водонепропусног материјала по важећим нормативима и техничким прописима. Пројектовањем се морају задовољити сви функционални и санитарни услови. Дубина јаме-гробнице мора да буде најмање 5,0m, а дно јаме најмање 1,0m изнад највишег нивоа подземних вода. Бочни зидови јаме-гробнице морају бити зидани тако да не пропуштају течност. Простор око јаме-гробнице у ширини најмање 50cm мора бити од чврстог материјала са падом према околном терену. Јама-гробница мора имати горњу плочу са поклопцем.

Ограђивање: мора бити ограђено.

2.1.6. Зелене и слободне површине

Уређивање земљишта за подизање или реконструкцију јавних зелених површина, обухвата његово припремање и опремање. Припремање земљишта обухвата припремне

и истражне радове (израда биолошких основа, студијске и пројектне документације, израда геодетских и других подлога, евиденција постојеће вегетације и др.), санирање и нивелацију терена, и друге радове. Опремање земљишта обухвата: изградњу комуналне инфраструктуре за редовни режим коришћења и одржавања зелене површине (водовод, канализација, јавна расвета и др.), као и уређење осталих јавних површина које су у контакту са зеленом површином (саобраћајне, пешачке и др.) у складу утврђеном наменом.

Партерна решења ускладити са наменом и функцијом јавне зелене површине, тако да се не угрозе њене постојеће вредности. С тим у вези планирати одговарајућу опрему и садржаје, као и однос поплочаних површина, ниског и високог растања. Хортикултурна решења ускладити са трасама подземних инсталација, уз поштовање прописаних минималних одстојања у складу са важећим техничким прописима. Избор врста за озелењавање усагласити са наменом и функцијом јавне зелене површине као и условима станишта.

Дозвољени радови: санитарна сеча стабала, реконструкција и подизање нових цветњака, нова садња, реконструкција и подизање нових вртно-архитектонских елемената, реконструкција и изградња нових стаза, реконструкција постојећих објеката, изградња фонтана, постављање елемената урбаног мобилијара, изградња игралишта за рекреацију и дечјих игралишта, ограђивање и сл. Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за било какве радове, првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

2.1.7. Спорт и рекреација

Врста и намена објеката који се могу градити: спорт, рекреација и туризам.

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 50%): трговина, угоститељство и здравство.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: становање, производне делатности.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле усаглашава се са потребама конкретне намене, у складу са одговарајућим прописима и техничким нормативима. Најмања површина грађевинске парцеле износи 0,3ha.

Положај објеката у односу на регулациону линију: За постојеће објекте се задржава растојање грађевинске линије од регулационе линије према фактичком стању. За остале новопланиране објекте минимално растојање између регулационе и грађевинске линије је 5,0m, док је за спортске терене 10,0m.

Положај објеката у односу на границе грађевинске парцеле: Минимално растојање објеката од бочних граница парцеле је 3,5 m. За постојеће објекте задржава се према фактичком стању растојање у односу на границе парцеле.

Међусобна удаљеност објеката: Најмања дозвољена међусобна удаљеност објеката је минимално половина висине вишег објекта, али не мање од 4,0m.

Урбанистички параметри: Код израчунавања урбанистичких параметара на грађевинској парцели, узимају се у обзир сви објекти на парцели.

Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле до 40%, осим за комплексе који за функционисање имају платое – отворене површине где може да буде до 60%. У случају постављања балон хале на минималној површини грађевинске парцеле од 0,3ha дозвољен је индекс заузетости до 80%.

Спратност и висина објеката: максимална висина је 15,0m, осим за објекте спортских сала и дворана. Могућа је изградња подземних етажа, уколико не постоје

сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе. Уколико се ради о објекту (парцели) који је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за спратност и висину објекта првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: Дозвољена је и изградња помоћних или пратећих објеката везаних за делатност која се обавља на парцели, или у функцији садржаја компатибилних овој зони, који не угрожавају основну намену и немају негативних утицаја на животну средину (приступни путеви, стазе, шанк-барови, одморишта, просторије за опрему и сл.) површине до $40,0\text{m}^2$, спратности до П+1. Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Комплекс мора имати добро организован унутрашњи саобраћај, функционалн приступ паркинг простору а сваки објекат унутар комплекса одговарајућу везу са приступним саобраћајницама. Ширина колског прилаза је најмање 3,5 m. Паркинг простор предвидети у оквиру грађевинске парцеле и то 1 паркинг место на 10 гледалаца, 1 паркинг место за аутобусе на 100 гледалаца и 1 паркинг место на сваких 100m^2 објеката.

2.1.8. Привредне делатности

За развој сеоских насеља и упошљавање радно способног локалног становништва, значајно је омогућити обављање производних делатности и пословања усмерених на агрокомплекс, сточарску производњу, прераду пољопривредних, сточарских и шумских производа, а уз одрживо коришћење природних ресурса и без негативног утицаја на животну средину.

Врста и намена објеката који се могу градити: објекти производног и услужног занатства; пословно-трговински објекти; објекти за прераду и складиштење пољопривредних, сточарских и шумских производа; објекти за производњу прехранбених производа и сточне хране; сточне и живинарске фарме и рибњаци. У оквиру дефинисаних зона привредних делатности у уређајним основама за Трњане, Дони Адровац и Грејач могуће је обављање сакупљања складиштења и третмана неопасног и опасног отпада.

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 100%): складишта, стоваришта и сервиси; објекти за прераду меса; друге производне делатности које не угрожавају здравље људи и животну средину.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: објекти који могу имати негативне утицаје на животну средину (углавном објекти који подлежу обавези израде процене утицаја на животну средину, у складу са важећом Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину).

Услови за формирање грађевинске парцеле: Најмања површина грађевинске парцеле је 800m^2 , а ширина - 30,0 m.

Положај објеката у односу на регулациону линију: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 10,0m Од овог правила је могуће одступити само у циљу очувања амбијенталне вредности насеља, односно у зони у којој постоје изграђени објекти. У простору између регулационе и грађевинске линије може се поставити улазни и контролни пункт. Комерцијални и административни садржаји производног или пословног комплекса (продајни, изложбени простор и сл.), по правилу

се позиционирају ближе јавној површини (саобраћајници), док су производни садржаји у залеђу парцеле.

Положај објеката у односу на границе грађевинске парцеле: Минимално растојање објекта од бочних граница парцеле је 6,0 m, а од задње границе парцеле 12,0m.

Међусобна удаљеност објеката: Најмања дозвољена удаљеност објеката од бочних суседних објеката у оквиру парцеле/комплекса је 8,0m.

Растојање између објеката у којима се чувају запаљиви материјали и осталих објеката је најмање 20,0 m низ ветар (уколико су неопходни за обављање делатности, ови објекти се раде према посебним прописима).

Складиштење материјала и робе на отвореном делу грађевинске парцеле не сме бити организовано у делу према јавној површини (саобраћајници), већ мора бити визуелно заклоњено објектима или зеленилом (минимална ширина заштитног зеленог појаса - 10,0 m).

Ђубриште се поставља у најудаљенијем делу парцеле, минимум 30,0 m од најближег објекта, супротно од правца доминантног ветра.

Позиција објеката за узгој стоке (стаје) одређује се у складу са капацитетом објеката и минималним растојањем у односу на зону становања, извориште водоснабдевања и јавне путеве, према закону и правилницима о ветеринарско-санитарним условима за узгој и држање стоке.

Постројења за механичку прераду дрвета и слични објекти шумске привреде не смеју се постављати на удаљености мањој од 200 m од руба шуме.

Генерални распоред објеката према нагибу терена, као и према правцу доминантних ветрова (низ ветар) је од чистијих функција и садржаја ка прљавијим.

Урбанистички параметри: Код израчунавања урбанистичких параметара на грађевинској парцели, узимају се у обзир сви објекти на парцели.

Највећи дозвољени индекс заузетости грађевинске парцеле = 40%.

Као апсорбциони појас за заштиту објеката изван комплекса, али и као заштита објеката унутар комплекса од утицаја споља, као и између појединих групација или објеката појединачно, предвидети најмање 20% површине грађевинске парцеле под уређеним зеленилом у директном контакту са тлом.

Минимална ширина заштитног појаса - уколико контактна зона грађевинске парцеле/комплекса није зона зелених површина или пољопривредно земљиште, формирати линеарно зеленило у појасу ширине најмање 6,0m.

Спратност и висина објеката: Максимална—висина је 10,0 m, осим за технолошке објекте, где се може утврдити и већа висина у складу са технолошким потребама, али не виша од 15,0 m. Могућа је изградња подземних етажа, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе. Уколико се ради о објекту (парцели) који је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за спратност и висину објеката првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: Могућа је изградња других објеката за обављање делатности на парцели, у циљу омогућавања даљег развоја и организације комплекса, етапне изградње и груписања објеката по функцијама и садржајима, или евентуалних измена, допуна и прилагођавања простора за обављање делатности. Дозвољена је и изградња помоћних или пратећих објеката везаних за делатност која се обавља на парцели, или у функцији садржаја компатибилних овој зони, који не угрожавају основну намену и немају негативних утицаја на животну средину и објектат становања у функцији делатности. Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног

добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Сваки објекат мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ манипулативном простору и простору за паркирање. Сви улази треба да су контролисани (могу да садрже и портирницу, дезинфекциону баријеру, колску вагу и сл.), а комплекси ограђени, уз предвиђање најмањег потребног броја улаза. Димензија претоварних и манипулативних површина зависи од технолошког процеса, броја и типа референтних возила и механизације. Потребно је извршити потпуну диференцијацију прљавих и чистих комуникација у комплексу (путеви хране и остали путеви).

Ширина колског прилаза је најмање 3,5 m.

Паркинг и гаражни простор за возила и механизацију предвидети у оквиру грађевинске парцеле (комплекса), и димензионисати у зависности од технолошког процеса и потреба делатности које се обављају у комплексу.

Ограђивање: дозвољено је ограђивати парцелу транспарентном оградом максималне висине 2,20m.

Одводњавање: Према сопственој парцели или јавном земљишту док се у насељима не изгради атмосферска канализација.

Правила важе за парцеле површине до 1ha, за изградњу на већим површинама обавезна је израда плана детаљне регулације.

2.1.9. Верски објекти

Врста и намена објеката који се могу градити: Верски објекти.

Компатибилни садржаји и врсте објеката (могу бити заступљени до 50%): У комплексу, поред верског објекта, могу се градити: парохијски домови; манастирски конаци и други пратећи садржаји за потребе верских објеката; стамбени објекти у функцији делатности објекта; објекти намењени комерцијалним делатностима, угоститељству, туризму, образовању, култури, здравству и рекреацији и објекти социјалне заштите за потребе запослених и корисника у функцији делатности објекта.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: Изградња производних објеката.

Услови за формирање грађевинске парцеле: Величина парцеле усаглашава се са пратећим садржајима верског објекта и одговарајућим нормативима за предметне објекте. Најмања ширина парцеле је 20,0 m.

Положај објеката у односу на регулацију и границе грађевинске парцеле: Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије је 3,0 m. Минимално растојање објеката од граница грађевинске парцеле је 3,5 m.

Урбанистички параметри: Максималан индекс заузетости грађевинске парцеле износи 30%. Предвидети најмање 30% површине грађевинске парцеле под уређеним зеленилом у директном контакту са тлом, а остатак слободне површине уредити у складу са основном наменом објекта (паркирање, пешачке и слободне површине, спортска игралишта и терени, и сл);

Спратност и висина објеката: Максимална висина објеката је 15,0 m. Могућа је изградња подземних етажа, уколико не постоје сметње геомеханичке и хидрогеолошке природе. Уколико се ради о објекту (парцели) који је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за спратност и висину објеката првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови за изградњу других објеката на грађевинској парцели: На једној грађевинској парцели може бити изграђено више објеката у функцији верског комплекса, као и помоћни или пратећи објекти у функцији основне или допунске намене. Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Верски комплекс мора да има одговарајућу везу са приступним саобраћајницама и функционални приступ простору за паркирање. Простор за паркирање предвидети у оквиру грађевинске парцеле (комплекса) и то: једно паркинг или гаражно место за најмање 10 посетилаца ако је објекат смештен у централној зони насеља, односно, 1 паркинг место за најмање 5 посетилаца ако је објекат смештен на удаљености већој од 500 m од централне зоне насеља.

За изградњу верског објекта на локацијама које нису предвиђене овим Просторним планом неопходна израда урбанистичког пројекта.

2.2. Правила грађења на пољопривредном земљишту

Пољопривредно земљиште је земљиште које се користи за пољопривредну производњу и то: њиве, вртови, воћњаци, виногради, ливаде, пашњаци, трстици и мочваре, као и друго земљиште (вртаче, напуштена речна корита, земљишта обрасла ниским жбунастим растињем и др.) и земљиште које се одговарајућим планским актом може привести намени за пољопривредну производњу. У структури пољопривредног земљишта разликујемо: плодно пољопривредно земљиште (оранице, воћњаци, виногради, ливаде, пашњаци, шуме и трстици катастарске класе од I до VIII) и неплодно пољопривредно земљиште (стришта, кршеви, јаруге, камењари, вододерине, голети, остала природно неплодна земљишта и вештачки створене неплодне површине).

Пољопривредно земљиште користи се за пољопривредну производњу и не може се користити у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним Просторним планом. Правила грађења су конципирана тако да се максимално заштити од градње плодно пољопривредно земљиште до пете катастарске класе (обрадиво пољопривредно земљиште), док је на пољопривредном земљишту од пете до осме катастарске класе и неплодном пољопривредном земљишту начелно могуће планском документацијом извршити промену намене и омогућити изградњу за потребе пољопривредне делатности и компатибилних намена.

Пољопривредно земљиште које је у складу са Просторним планом одређено као грађевинско земљиште, до привођења планираној намени, користи се за пољопривредну производњу. Коришћење обрадивог пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе, вршиће се према условима утврђеним важећим Законом о пољопривредном земљишту.

Врста и намена објеката који се могу градити: На пољопривредном земљишту је забрањена изградња. Забрањено је коришћење обрадивог пољопривредног земљишта прве, друге, треће, четврте и пете катастарске класе у непољопривредне сврхе осим, за: подизање вештачких ливада и пашњака на обрадивом пољопривредном земљишту четврте и пете катастарске класе, као и за подизање шума без обзира на класу земљишта, по претходно прибављеној сагласности министарства надлежног за послове пољопривреде; експлоатацију минералних сировина (глине, шљунка, песка, тресета, камена и др.), односно извођење радова на одлагању јаловине, пепела, шљаке и других опасних и штетних материја на обрадивом пољопривредном земљишту на одређено

време по претходно прибављеној сагласности министарства надлежног за послове пољопривреде и приложеном доказу о плаћеној накнади за промену намене обрадивог пољопривредног земљишта коју је решењем утврдила општинска управа; и у другим случајевима ако је утврђен општи интерес на основу закона, уз плаћање накнаде за промену намене. Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за било какве радове, првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

У складу са Законом о пољопривредном земљишту, дозвољена је изузетно:

- изградња објеката и коридора саобраћајне инфраструктуре (јавни путеви, путни објекти и саобраћајне површине) и то првенствено на земљишту ниже бонитетне класе, као и изградња и проширење пољских путева који доприносе рационалном коришћењу пољопривредног земљишта;
- изградња комуналне инфраструктуре (јавна расвета, водовод, канализација и др.) и комуналних објеката (гробља, сточне јаме) и то првенствено на земљишту ниже бонитетне класе;
- регулација водотокова и изградња објеката који служе за одбрану од поплава, за спровођење противерозионих мера, као и за одводњавање и наводњавање земљишта;
- изградња пољопривредних објеката, објеката за комуналне и друге потребе насеља, као и других објеката за коришћење пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе, на начин утврђен законом.

Објекте обновљивих извора енергије: "верто паркови", објекти за производњу енергије из биомасе и соларне електране могуће је градити на пољопривредном земљишту у складу са Законом уз обавезну израду Плана детаљне регулације.

Компатибилни садржаји и врсте објеката: Простори и објекти за развој интензивне или еколошке пољопривредне производње (помоћни објекти за потребе прегонске испаше животиња - летњи торови са надстрешницама; специјализованог ратарства - склоништа са оставама репроматеријала и алата; и сл.). Помоћни и службени објекти за потребе других комплементарних активности – шумарства (шумске куће, лугарнице, расадници); узгоја дивљачи и рибе (хранилишта, склоништа, мрестилишта); водопривреде; чисте енергетике (водозахвати, цевоводи за мале хидроелектране); саобраћаја; заштите од елементарних непогода (склоништа).

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: Садржаји и објекти који нису наведени у претходним ставовима и све делатности које угрожавају основну намену и животну средину негативним утицајима (бука, вибрације, гасови, мириси, отпадне воде и друга штетна дејства). Забрањено је дубоко фундаирање објеката, изградња подземних етажа и употреба био-неразградивих или материјала који у фази труљења ослобађају токсичне материје.

Забрањена је и изградња објеката који својом величином и изгледом нарушавају амбијенталне вредности, као и објеката који не испуњавају услове заштите природе и еколошке услове.

Изградња објеката: могућа је уз предуслов да постоји могућност инфраструктурног опремања локације, а на основу урбанистичког пројекта за катастарску парцелу величине до 2,0 ха, односно на основу плана детаљне регулације за катастарску парцелу преко 2,0 ха.

Изградња или реконструкција породичне стамбене зграде у циљу побољшања услова становања или природног раздвајања домаћинства: највише до 200m² бруто стамбеног простора спратности до П+1.

Изградња објеката у финкцији пољопривреде: површина највише до 20% од површине парцеле.

Услови за формирање парцеле: Пољопривредна парцела је постојећа са директном или индиректном везом са јавним путем, при чему њен облик има произвољну геометријску форму, форму правоугаоника или други облик који је прилагођен терену.

Обрадиво пољопривредно земљиште не може да се уситни на парцеле чија је површина мања од пола хектара (обрадиво пољопривредно земљиште уређено комасацијом не може да се уситни на парцеле чија је површина мања од једног хектара) у складу са важећим законом о пољопривредном земљишту. Дозвољено је укрупњавање пољопривредних парцела при чему није ограничена горња граница величине парцеле.

Положај објеката у односу на регулациону линију: Минимално растојање између објекта и границе парцеле јавног пута је 5m од локалног пута, односно 10 m од државног пута II реда. За парцеле са индиректним прилазом јавном путу (преко приватног пролаза) положај објекта се утврђује у складу са правилима Просторног плана.

Положај објеката у односу на границе парцеле: Најмање дозвољено растојање слободностојећег објекта и границе суседне парцеле износи 3,5 m на делу северне оријентације, односно 6,5 m на делу јужне оријентације. За изграђене објекте чије је растојање до границе парцеле мање од претходно утврђених вредности, у случају реконструкције, не могу се на наспрамним странама предвиђати отвори за осветљење просторија.

Међусобна удаљеност објеката: Минимална међусобна удаљеност слободностојећих пољопривредних објеката на суседним парцелама је 10 m, а на истој парцели 15 m. За изграђене пољопривредне објекте чија међусобна удаљеност износи мање од прописаних, у случају реконструкције, не могу се на наспрамним странама предвиђати отвори за осветљење просторија.

Удаљеност пољопривредних и суседних стамбених, јавних и других објеката високоградње, одређује се у односу на потребне услове заштите животне средине, а најмање је 30 m.

Удаљеност производних објеката у функцији пољопривреде од грађевинског подручја насеља износи најмање 100 m (не односи се на стакленике, пластенике и силосе).

Удаљеност објеката за узгој животиња (интензиван узгој свиња, говеда, живине), одређује се у складу са техничким нормативима и законском регулативом која третира ову област, а износи најмање 40 m од државних путева, 200 m од стамбених објеката и водотокова, односно 500 m од изворишта водоснабдевања. Ови објекти се не могу градити на заштићеним подручјима природе и водозащитним подручјима.

Услови за изградњу других објеката на парцели: Могућа је изградња више пољопривредних, помоћних и пратећих објеката на парцели, без прекорачења прописаног општег принципа за градњу (урбанистички параметри).

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Приступ парцели на јавну саобраћајницу се остварује непосредно, преко приступног/пољског пута, или посредством службености пролаза. За смештај возила и машина за потребе садржаја и објеката на парцели (пољопривредне машине, теретна и путничка возила), обезбеђује се простор на сопственој парцели, изван површине јавног или пољског/приступног пута.

Ограђивање и одводњавање: Дозвољено је ограђивати парцелу на којој се налази пољопривредни објекат, а ограду прилагодити врсти и намени објекта и окружењу. Одводњавање површинских вода са парцеле врши се слободним падом према јавној површини. Површинске и друге отпадне воде из парцеле одводе се регулисано до ђубришне јаме.

Архитектонско обликовање: Архитектонско обликовање објеката прилагодити традиционалној архитектури народног градитељства, (не односи се на помоћне објекте), али и потребама савремене пољопривредне производње, уз уклапање у предеони лик брдско-планинског подручја. Максимално примењивати аутохтоне грађевинске материјале.

Услови заштите суседних објеката, животне средине и други услови: У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама (према техничким и другим нормативима за одређену врсту објекта), као и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, смештају возила, изношењу шута, смећа и др.). Услови заштите животне средине, санитарни и хигијенски услови, услови заштите од пожара, безбедносни и други услови, у складу су са мерама заштите према прописима и нормативима за конкретну област, односно са законском регулативом која дефинише утицај објекта и делатности на животну средину.

2.3. Правила грађења на шумском земљишту

Шумско земљиште је земљиште на коме се гаји шума, земљиште на коме је због његових природних особина рационалније гајити шуме, као и земљиште на коме се налазе објекти намењени газдовању шумама, дивљачи и остваривању општекорисних функција шума, које не може да се користи у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним законском регулативом. На шумском земљишту није дозвољено смањење шумских засада и њихова неконтролисана експлоатација. Разликујемо шумско земљиште у државној својини и шуме сопственика.

За формирање ветрозаштитних појасева у коридорима саобраћајница и пољозаштитних појасева на пољопривредном земљишту, на угроженим локалитетима се прописује минимална ширина заштитног појаса шума од 10 m. Заштитни шумски појасеви се планирају и на контакту изграђених и планираних стамбених и привредних зона, минималне ширине 25 m. Могуће је пошумљавање обрадивог пољопривредног земљишта шесте, седме и осме катастарске класе, у складу са важећим Законом о пољопривредном земљишту.

Врста и намена објеката који се могу градити: На шумском земљишту је забрањена градња. Дозвољена је изузетно изградња:

- објеката у функцији шумске привреде (одржавање и експлоатација шума – шумске куће, лугарнице, расадници и др.);
- саобраћајних површина (јавни, приступни и шумски путеви, уређене стазе за кретање у природи);
- мреже и објеката инфраструктуре у складу са Просторним планом.

Компатибилни садржаји и врсте објеката: Објекти у функцији туризма и рекреације, са пратећим објектима (шанк-барови, надстрешнице, одморишта, стазе, просторије за опрему и сл.); објекти у функцији ловства и узгоја дивљачи (ловно-технички објекти за лов и контролу бројног стања дивљачи).

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: На шумском земљишту је забрањена градња, осим за намене предвиђене Просторним планом (поштујући одредбе важећег Закона о шумама („Службени гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 89/15 и услове ЈП „Србијашуме”), уз максималну заштиту шумског земљишта у заштитним шумским подручјима, а уз омогућавање градње на оном шумском земљишту које не ужива висок степен заштите и пружа могућност за развој шумске привреде, туризма и ловства.

Изградња објеката: на основу урбанистичког пројекта.

Услови за формирање парцеле: Шумска парцела је постојећа, са директним или индиректним излазом на јавну саобраћајницу, при чему њен облик има произвољну геометријску форму, форму правоугаоника или други облик који је прилагођен терену.

Положај објеката у односу на регулациону линију и границе парцеле: Минимално растојање од објекта до границе парцеле локалног и шумског пута је 5,0 m, а до парцеле државног пута другог реда 10,0 m.

Урбанистички параметри: За објекте у функцији шумске привреде (објекти за узгој, заштиту и искоришћавање шума; објекти за прихват животиња), максимални индекс заузетости парцеле је 10%; за објекте у функцији туризма и рекреације (ловачка вила или колиба и други објекти за пружање услуга исхране и смештаја) на шумском земљишту он износи 20%, али не више од 600m² максималне бруто развијена грађевинска површина објеката.

Спратност и висина објеката: Максимална спратност објеката у функцији шумске привреде и ловства = П, а максимална висина објекта = 9,0 m.

Максимална спратност пратећих објеката = П, а максимална висина објекта = 7,0 m. Максимална спратност објеката у функцији туризма и рекреације = П+1+Пк, а максимална висина објекта = 12,0 m.

Услови за изградњу других објеката на парцели: Могућа је изградња више објеката основне и пратеће намене на парцели, у оквиру прописаних урбанистичких параметара.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Приступ парцели на јавну саобраћајницу се остварује непосредно, преко приступног/шумског пута, или посредством службености пролаза. За смештај возила и машина за потребе садржаја и објеката на парцели, обезбеђује се простор на сопственој парцели, изван површине јавног или шумског/приступног пута.

Ограђивање: Дозвољено је ограђивање објеката заштитном транспарентном оградом до висине 2,2 m. Ограђивање парцела на шумском земљишту није дозвољено, осим привремено у циљу заштите ретких и проређених врста дивљачи.

Архитектонско обликовање: Архитектонско обликовање објеката прилагодити природном амбијенту (шумско окружење, ловиште) и традиционалној архитектури народног градитељства, уз максималну примену аутохтоних природних грађевинских материјала.

Услови заштите суседних објеката, животне средине и други услови: У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама (према техничким и другим нормативима за одређену врсту објекта), као и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, смештају возила, изношењу шута, смећа и др.). Услови заштите животне средине, санитарни и хигијенски услови, услови заштите од пожара, безбедносни и други услови, у складу су са мерама заштите према прописима и нормативима за конкретну област, односно са законском регулативом која дефинише утицај објекта и делатности на животну средину. Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за било какве радове, првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

2.4. Правила грађења на водном земљишту

Водно земљиште је земљиште на коме стално или повремено има воде, због чега се формирају посебни хидролошки, геоморфолошки и биолошки односи који се

одражавају на акватични и приобални екосистем. Водно земљиште текуће воде, јесте корито за велику воду и приобално земљиште. Водно земљиште стајаће воде, јесте корито и појас земљишта уз корито стајаће воде, до највишег забележеног водостаја. Водно земљиште обухвата и напуштено корито, пешчани и шљунчани спруд који вода повремено плави, као и земљиште које вода плави услед радова у простору (преграђивања текућих вода, експлоатације минералних сировина и др.). Подручје заштићено од поплава је појас земљишта између речног корита и одбрамбеног насипа (инундациони појас), чији је саставни део и заштитни појас са шумом или заштитним зеленилом.

Врста и намена објеката који се могу градити: На водном земљишту (водотокова), а на основу позитивних законских прописа који регулишу област водопривреде и уз претходне услове и сагласност надлежног јавног водопривредног предузећа, могућа је изградња:

- објеката у функцији водопривреде и одржавања водотокова;
- саобраћајних површина (јавни и приступни путеви, путеви за потребе водопривреде, уређене стазе за кретање у природи);
- мреже и објеката инфраструктуре у складу са Просторним планом.

Компатибилни садржаји и врсте објеката: На водном земљишту (речних водотокова), а на основу позитивних законских прописа који регулишу област водопривреде, уз претходне услове и сагласност надлежног јавног водопривредног предузећа, и у складу са условима заштите животне средине, могућа је и изградња:

- објеката туристичко-рекреативне сврхе (уз обавезу каналисања и пречишћавања отпадних вода, у складу са важећим Законом о водама);
- партерних објеката (спортски терени без ограда и трибина, са одговарајућом опремом, мобилијаром и сл.);
- пратећих објеката (надстрешнице, просторије за опрему, одморишта и сл.);
- објеката на води (воденице, ваљарице и сл.), уз обавезу израде хидрауличких прорачуна (ови објекти не смеју да утичу на пропусну моћ корита, у смислу пропуштања таласа великих вода);

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена: На водном земљишту је забрањена изградња стамбених, пословних, производних и других објеката чије отпадне материје могу загадити воду и земљиште, или угрозити безбедност водопривредне инфраструктуре, као и објеката којима се смањује пропусна моћ корита.

Услови за формирање парцеле: Парцела је постојећа са директним или индиректним излазом на јавну саобраћајницу, при чему њен облик има произвољну геометријску форму, форму правоугаоника или други облик који је прилагођен терену. За објекте водопривреде и енергетике (мале хидроелектране) могуће је формирати мање парцеле, у складу са законом.

Положај објеката у односу на регулациону линију и границе парцеле: Положај објекта на парцели мора да обезбеди лак приступ објекту са јавне саобраћајне површине, али и да испоштује заштитна удаљења: 5,0 m од локалног и шумског пута; 10 m од државног пута другог реда. Приликом позиционирања објеката поштовати правила о заштитним удаљењима објеката од рени-бунара, подводних инсталација, водозавата и др.

Урбанистички параметри: Максимални индекс заузетости парцеле је 20% за објекте у функцији водопривреде, као и за објекте туристичко-рекреативне сврхе. За објекте енергетике (мале хидроелектране) максимални индекс заузетости парцеле је 40%. Максимална бруто развијена грађевинска површина појединачних објеката у функцији водопривреде је 250 m², објеката туристичко-рекреативне сврхе 150 m², а објеката енергетике и пратећих објеката 50 m².

Спратност и висина објеката: Максимална спратност објеката туристичко-рекреативне сврхе је П+1+Пк, са максималном висином од 12 m: Максимална спратност објеката у функцији водопривреде и енергетике, као и пратећих објеката је П, са максималном висином од 7,0 m. Уколико се ради о објекту (парцели) који је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за спратност и висину објеката првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови за изградњу других објеката на парцели: Могућа је изградња више објеката основне и пратеће намене на парцели, у оквиру прописаних урбанистичких параметара. Уколико се ради о парцели која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за могућност изградње других објеката, њихову висину и габарит, првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

Услови и начин обезбеђивања приступа парцели и паркирања возила: Приступ парцели (објекту) за снабдевање робом/материјалом и одвожење чврстог отпада, мора бити непосредно са јавне или приступне (колске или колско-пешачке) саобраћајнице, минималне ширине 3,0 m. До објекта је обавезно обезбедити пешачки приступ. За смештај возила и машина за потребе садржаја и објеката на парцели, обезбеђује се простор изван површине јавног пута, у близини објекта

Ограђивање: Дозвољено је ограђивање објеката заштитном транспарентном оградом до висине 2,2 m.

Архитектонско обликовање: Архитектура објеката условљена је уређењем приобалне зоне. Објекти треба да буду обликовани тако да не угрожавају визуелно сагледавање воденог простора и супротне обале водотока. Обликовање објеката извести тако да позицијом, габаритима, материјалима, изгледом и начином коришћења буду уклопљени у околни простор и намену, тј. да не наруше природне вредности и пејзажне одлике простора. При архитектонском обликовању објеката предност дати традиционалној архитектури народног градитељства, уз максималну примену аутохтоних природних грађевинских материјала.

Услови заштите суседних објеката, животне средине и други услови: У току извођења радова и при експлоатацији, водити рачуна о техничким и еколошким условима на суседним парцелама (према техничким и другим нормативима за одређену врсту објекта), као и о безбедности објеката изграђених на њима (при ископу темеља, одводњавању површинске воде, изношењу шута, смећа и др.). Услови заштите животне средине, санитарни и хигијенски услови, услови заштите од пожара, безбедносни и други услови, у складу су са мерама заштите према прописима и нормативима за конкретну област, односно са законском регулативом која дефинише утицај објекта и делатности на животну средину.

2.5. Правила грађења за коридоре и мрежу саобраћајне и друге инфраструктуре

Правила за изградњу инфраструктурне мреже односе се на:

- Саобраћајну инфраструктуру (друмски, пешачки, бициклистички и стационарни саобраћај);
- Водопривредну инфраструктуру (водоводна и канализациона мрежа и регулација водотокова);
- Енергетску инфраструктуру (електроенергетска мрежа и обновљиви извори енергије);
- Телекомуникациону инфраструктуру (електронска комуникација).

Постављање нових инфраструктурних мрежа у оквиру нових траса, треба да буде координирано са условима Просторног плана.

Постављање нових инфраструктурних мрежа у оквиру постојећих саобраћајних профила, треба да буде у складу са постојећом изграђеном мрежом, у зависности од конкретних услова.

Реконструкција инфраструктурне мреже треба да буде координирана са новим решењима, тако да заједно обезбеђују бољи и функционалнији распоред мреже.

Уколико се ради о парцели, објекту, која је у зони заштите или заштићеној околини, непокретног културног добра или добра под претходном заштитом, за било какве радове, првенствено су меродавни услови које прописује Завод за заштиту споменика културе Ниш.

2.5.1.Саобраћајна инфраструктура

Овим правилима дата су основна правила за утврђивање урбанистичке регулативе саобраћајних површина. Изградња нових и реконструкција постојећих саобраћајница врши се у складу са законом, на јавном грађевинском земљишту. Изградња нових саобраћајница врши се на основу урбанистичких планова, израђених према инфраструктурним решењима из Просторног плана.

Мрежу путева на планском подручју чине државни пут првог реда (IA реда), државни путеви другог реда (IIА и IIБ реда) и општински путеви, као и улице у насељима. Изградња, реконструкција, одржавање, заштита и начин коришћења путева врши се у складу са важећом законском регулативом.

Заштитни појас пута је континуална површина мерена од границе путног земљишта на спољну страну. Заштитни појас, са сваке стране јавног пута изван насеља, има следеће ширине:

- државни пут IA реда - 40 m;
- државни путеви II реда - 10 m;
- општински и некатегорисани путеви – 5 m.

Граница путног земљишта је линија са обе стране усека и насипа, удаљена најмање 1 m од линија које чине крајње тачке попречног профила пута ван насеља, мерено на спољну страну.

Појас контролисане изградње је континуална површина мерена од границе заштитног појаса на спољну страну јавног пута изван насеља који има ширину:

- за државни пут IA реда - 40 m;
- за државни пут II реда - 10 m;
- за општински пут – 5 m.

Изградња објеката у појасу контролисане градње дозвољена је на основу планских докумената који обухватају тај појас.

- у заштитном појасу јавног пута забрањена је изградња грађевинских или других објеката, отварање рудника, каменолома и депонија отпада и смећа, као и постављање постројења, уређаја и инсталација, осим изградње саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута, постројења, уређаја и инсталација који служе потребама јавног пута и саобраћаја на јавном путу;
- у заштитном појасу јавног пута, у складу са Законом, може да се гради/поставља линијски инфраструктурни објекат, водовод, канализација, топловод, гасовод и други сличан објекат, као и телекомуникациони и електро водови, инсталације, постројења и сл. по претходно прибављеној сагласности управљача јавног пута која садржи саобраћајно-техничке услове;
- у заштитном појасу јавног пута, може се одобрити озакоњење и реконструкција

постојећих објеката у изграђеном простору насеља, у складу са законском регулативом и уз сагласност управљач пута, на основу одговарајуће планске документације, као и техничке документације за доградњу, реконструкцију, рехабилитацију или изградњу јавног пута.

- у заштитном појасу јавног пута, дозвољава се постављање планиране паралелно вођене трасе осталих инфраструктурних система, објеката и постројења на минималном међусобном растојању, на основу закона и прописа донетих на основу закона, а под условима и на начин који утврди надлежно јавно предузеће, односно управљач јавног инфраструктурног система;
- у заштитном појасу јавног пута, дозвољава се изградња функционалних и пратећих садржаја, објеката, постројења и уређаја у функцији инфраструктурног система;
- у појасу контролисане градње, дозвољава се изградња објеката, реконструкција и доградња постојећих и изградња нових објеката у зонама предвиђеним за изградњу на основу донетих планских и урбанистичких докумената;
- у ширем заштитном појасу, сви планирани паралелно вођени инфраструктурни системи који нису постављени у непосредном појасу заштите смештају се у ширем појасу заштите на минималном међусобном растојању, на основу закона и прописа донетих на основу закона;
- у ширем заштитном појасу, забрањено је отварање рудника, каменолома, депонија отпада и постројења која су извори загађивања животне средине;
- у ширем заштитном појасу између пута и другог инфраструктурног система, забрањује се изградња објеката који нису у функцији тих инфраструктурних система, тј. забрањује се озакоњење, реконструкција и доградња постојећих и изградња нових објеката;
- рекламне табле, панои, ознаке којима се обележавају туристички објекти, природне и створене вредности, и други слични објекти, могу се постављати поред државних и општинских путева, на удаљености од 7,0m од ивице коловоза (5.0m за општинске путеве), односно према условима управљача пута;
- ограде, дрвеће и засаде поред јавних путева подизати тако да не ометају прегледност јавног пута и не угрожавају безбедност одвијања саобраћаја;
- ширина регулационих профила зависи од категорије саобраћајница, при чему ширину коловоза, пешачких и бициклистичких површина, треба дефинисати према меродавном саобраћајном оптерећењу;
- нивелација, примењени радијуси кривина, подужни нагиб и остали пројектни елементи новопланираних саобраћајница усклађују се са граничним вредностима пројектних елемената из важећег Правилника о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута;
- профиле државних путева II реда у насељеним местима обезбедити као насељске саобраћајнице са елементима уличног профила који омогућује сегрегацију моторног (динамичког) и немоторног саобраћаја - обостране пешачке стазе са зеленим појасом између површина и по могућству одвојеном бициклистичком стазом. У зависности од обима саобраћаја у центрима насеља, предвидети и друга решења у циљу заштите насељских функција (мере успоравања саобраћаја и сл.);
- општинске путеве пројектовати по устаљеним трасама атарских путева, с тим да се ново заузимање земљишта сведе на минимум, али са обезбеђењем потребних елемената за безбедна кретања;
- укрштаје државних путева II реда и осталих јавних путева у насељеним местима, међусобно решити укрштањима у нивоу са одговарајућом прегледношћу и

- осталим безбедносним мерама;
- прикључивање прилазног на јавни пут врши се првенствено његовим повезивањем са другим прилазним или некатегорисаним путем који је већ прикључен на јавни пут, а на подручјима на којима ово није могуће, прикључивање прилазног пута врши се непосредно на јавни пут и то првенствено на пут нижег реда;
 - земљани пут који се укршта или прикључује на јавни пут мора се изградити са тврдом подлогом или са истим коловозним застором као и јавни пут са којим се укршта, односно на који се прикључује, у ширини од најмање 5 m и у дужини од најмање 20m за државни пут II реда, 10m за општински пут и улицу, рачунајући од ивице коловоза јавног пута. На исти начин мора се изградити и прилазни пут који се прикључује на јавни пут;
 - контрола приступа и саобраћајних прикључака обављаће се у складу са важећим Законом о путевима, Правилником о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута и осталим важећим стандардима и прописима који уређују предметну материју;
 - приступни путеви до туристичких садржаја се воде кроз утврђене коридоре, а димензије и изграђеност коловоза (земљани, тврди или савремени застор) утврђују се у зависности од очекиваног саобраћаја;
 - у изграђеном простору туристичког локалитета и насеља, по потреби, спроводити мере заштите од буке, вибрација и загађења ваздуха, свих постојећих стамбених, туристичких, јавних и осталих објеката и садржаја, сходно одредбама одговарајућих прописа;
 - пејзажно се уређују косине усека, засека и насипа, као и друге косине у путном земљишту (озелењавају се травом, шибљем и другим аутохтоним растињем које не угрожава прегледност пута). У изграђеном простору туристичког локалитета и насеља, између тротоара и границе појаса регулације подиже се дрворед и други засад, али тако да не омета прегледност јавног пута и не угрожава безбедност саобраћаја. Ограде, дрвеће и засади поред јавних путева, такође не смеју да угрожавају прегледност пута и безбедност саобраћаја;
 - одводњавање се решава гравитационим отицањем површинских вода (подужним и попречним падом саобраћајница);
 - дуж свих путева обезбеђује се инфраструктура за прикупљање и контролисано одвођење атмосферских вода, са уграђеним сепараторима нафтних деривата. Због претње од хаварије возила и доспећа штетних материја са коловоза у језеро (загађење нафтним дериватима и тешким металима), на деоницама свих саобраћајница око језера, успоставља се строг режим заштите, уређења и коришћења, који дозвољава моторни саобраћај уз ограничење брзине; са одбојницима и повишеним ивичњацима пута за заштиту од могућих хаваријских исклизнућа возила, спречавање испирање коловоза изван банкина у правцу језера и одвођење отпадних вода до таложника (сепаратора);
 - бициклистичке стазе се могу планирати уз све јавне путеве, у складу са Законом о путевима и Правилником о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута;
 - укрштање инсталација са јавним путем се изводи искључиво механичким подбушивањем испод трупа пута, управно на пут, у прописаној заштитној цеви. Заштитна цев мора бити пројектована на целој дужини између крајних тачака попречног профила пута (изузетно спољња ивица реконструисаног коловоза), увећана за по 3,0 m са сваке стране. Минимална дубина инсталација и заштитних

цеви од најниже коте коловоза до горње коте заштитне цеви износи 1,80 m за државне путеве I реда-аутопутеве, 1,35-1,50 m за државне путеве II реда, у зависности од конфигурације терена, док испод путног канала за одводњавање (постојећег или планираног), од коте дна канала до горње коте заштитне цеви износи 1,2 m. Укрштаје планираних инсталација удаљити од укрштаја постојећих инсталација на минимум 10,0 m;

- паралелно вођење инсталација са државним путем I А реда - аутопутем врши се постављањем инсталација минимално 3,0 m од оgrade аутопута на спољну страну;
- паралелно вођење инсталација са јавним путем врши се постављањем инсталација минимално 3,0 m од крајње тачке попречног профила пута (ножице насипа тупа пута или спољне ивице путног канала за одводњавање, изузетно ивице реконструисаног коловоза, уколико се тиме не ремети режим одводњавања коловоза). Не дозвољава се вођење инсталација по банкини, по косинама усека или насипа, кроз јаркове и кроз локације које могу бити иницијалне за отварање клизишта. На местима где није могуће задовољити ове услове, мора се испројектовати и извести адекватна заштита тупа предметног пута;
- испод колских прилаза и саобраћајних прикључака планирати постављање инсталација кроз заштитну цев;
- инсталације планирати тако да не угрожавају постојећу саобраћајну сигнализацију, опрему пута, одводњавање и одржавање државног пута;
- стубове далековода и стубне трафостанице предвидети изван заштитног појаса предметних државних путева у појасу контролисане изградње, поштујући ширину заштитног појаса. У случају да је висина стуба већа од прописане ширине заштитног појаса пута стубове предвидети на минималној удаљености на висину стуба предметног далековода од спољне ивице земљишног појаса предметних државних путева;
- обезбедити ваздушни простор од 7,0 m (сигурносну висину високонапонског електровода) изнад коловоза, ранучајући од горње коте коловоза државног пута до ланчанице при најнеповољнијим температурним условима, са предвиђеном механичком и електричном заштитом;
- угао укрштања надземног високонапонског далековода са државним путем предвидети по могућности од 90° (изузетно одступање од 90° у складу са важећим техничким прописима);
- планирани далековод мора бити предвиђен (трасиран) тако да не угрожава нормално одвијање и безбедност саобраћаја у складу са техничким и свим важећим законским прописима и нормативима који регулишу ову материју и условима надлежних институција;
- слободни простор изнад коловоза (светли профил) за друмске саобраћајнице је мин 4,5 m.

Посебна правила грађења државног пута

Државни пут је јавни пут који саобраћајно повезује територију државе са мрежом европских путева, и део је мреже европских путева, територију државе са територијом суседних држава, целокупну територију државе, привредно значајна насеља на територији државе, подручје два или више округа или подручје округа, као и његов део који пролази кроз насеље у случају да није изграђен обилазни пут поред насеља. Саобраћајно повезивање грађевинских парцела са државним путем треба планирати у

складу са одредбама Закона о путевима („Службени гласник РС“ бр.41/18 и 95/18-др.закон) и одговарајућим подзаконским актима.

Основне техничке карактеристике државног пута другог реда:

- оријентациона ширина појаса регулације износи мин. око 20m (у насељу мин. око 15m);
- минимална ширина коловозних трака: 2x3,25m ван насеља, а у насељу 3,50m (изузетно 3,25 m, уз оивичење ивичним тракама ширине 0,30m);
- минимална ширина коловоза: 7,10 m без издигнутих ивичњака односно 6,50 m са издигнутим ивичњацима;
- минимална ширина заштитне траке (банкине): 2x1.5 m (изузетно 1,2 m), са тврдим застором; у насељу примењивати разделне траке (заштитно зеленило) ширине 2x1,25 m (изузетно 1,0 m);
- минимална ширина бициклистичких стаза (у регулационом појасу државног пута у насељу): 2x1,5 m;
- минимална ширина тротоара (у регулационом појасу државног пута у насељу): 2x1,5 m, са ивичњацима (изузетно једнострано тротоар ширине мин. 2,0 m);
- минимална ширина аутобуског стајалишта (у регулационом појасу државног пута у насељу, ван коловоза) износи 3,0 m (изузетно, код реконструкције пута, када нема просторних могућности, а постоје две саобраћајне траке по смеру кретања, могуће је наменити део крајње десне саобраћајне траке за заустављање аутобуса). Положај и димензионисање аутобуских стајалишта утврђује се према захтеву будућих корисника простора у складу саобраћајно-безбедносним карактеристикама и просторним потребама;
- забрањено је формирање паркинга директно са коловоза државног пута;
- забрањено је подизање ограда, дрвећа и засада поред пута на начин којим се омета захтевана прегледност и угрожава безбедност саобраћаја;
- правац односно промена правца државног пута који пролази кроз насеље, одређује се одлуком скупштине јединице локалне самоуправе, по претходно прибављеној сагласности надлежног Министарства. Промена правца државног пута у насељу може да се врши ако нови правац државног пута испуњава, по својим техничким карактеристикама услове који се захтевају за ту категорију пута;
- физичко раздвајање саобраћаја моторних возила од немоторизованог саобраћаја треба омогућити разделним зеленим појасом у односу на коловоз државног пута, а изузетно код реконструкције постојећих саобраћајница, саобраћајне површине намењене за бициклистичке стазе је могуће организовати уз ивицу коловоза намењеног за кретање возила.

Посебна правила грађења за општинске путеве

Општински пут је јавни пут који повезује поједине делове јединице локалне самоуправе са центрима и зонама активности или становања, или је од посебног значаја за саобраћај на њеној територији. То су саобраћајни потези намењени јавном и индивидуалном путничком саобраћају, који се могу повезивати на мрежу државних путева, и који пролазе ван грађевинског подручја насеља или кроз насеље/туристички локалитет.

Основне техничке карактеристике општинског пута:

- оријентациона ширина појаса регулације износи мин. око 15m (у насељу мин. око 10m).
- минимална ширина коловозних трака: 2x2,75m ван насеља, а у насељу 3,00m

- (изузетно 2,75m, уз оивичење ивичним тракама ширине 0,25m);
- минимална ширина коловоза: 5,5-6,0 m (изузетно 5,0 m);
- минимална ширина заштитне траке (банкине): 2x1.2m (изузетно 1,0m), са тврдим застором (у насељу – разделне траке/заштитно зеленило, исте ширине);
- минимална ширина тротоара (у регулационом појасу општинског пута у насељу): 2x1,5m, са ивичњацима (изузетно једнострано тротоар ширине мин. 2,0m). Физичко раздвајање саобраћаја моторних возила од немоторизованог (пешачког) саобраћаја треба омогућити разделним тракама.

Посебна правила грађења за уличну мрежу

Улице у насељима су јавни путеви чији је основни задатак да врше дистрибуцију изворног и циљног саобраћаја у оквиру одређених урбанистичких зона. То је јавна површина намењена кретању (или мировању) возила свих видова моторног саобраћаја, бициклиста, пешака и инвалида. Уличном мрежом се омогућава комуникација људи, проток робе и смештај инсталација комуналне инфраструктуре. Регулациона линија улице јесте линија која дели јавну површину улице од осталог земљишта. Ширина улице је растојање између регулационих линија улице.

По функционалном значају и улози у просторној организацији насеља, улична мрежа се може поделити на сабирне (повезују примарне јавне путеве са локалним улицама) и локалне улице (стамбене и приступне улице, које омогућавају непосредан приступ објектима и садржајима у насељу/туристичком локалитету); а према врсти саобраћаја који се у њима одвија, на улице са диференцираним саобраћајним површинама и интегрисане улице (није раздвојен колски и пешачки саобраћај).

Основне техничке карактеристике уличне мреже:

- минимална ширина појаса регулације: 3,5m (интегрисана приступна улица); 7,0m (приступна улица); 8,5m (стамбена улица); 10,0m (сабирна улица);
- минимална ширина коловозних трака: 2x2,75m (сабирна улица), 2x2,5m (стамбена и приступна улица); 1x3,5m (интегрисана приступна улица);
- минимална ширина коловоза: 5,5m (сабирна улица), 5,0m (стамбена и приступна улица); 3,5m (интегрисана приступна улица);
- минимална ширина тротоара: 2x1,5m, са ивичњацима (изузетно 1x1,5m).
- ширина аутобуског стајалишта 3,0m

Пешачке површине

Пешачке површине (тротоари) су саставни елеменат попречног профила саобраћајница у насељима, а намењене су искључиво за саобраћај пешака. Оне се физички издвајају у посебне површине, којима се обезбеђује заштита од осталих видова моторног саобраћаја, изузев код интегрисаних улица. Ширина тротоара зависи од намене и атрактивности околног простора и интензитета пешачких токова, а у складу са важећим Правилником о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута.

Приликом уређења и изградње јавних површина и објеката (као и код реконструкције), изградњом тротоара потребне ширине, спуштањем ивичњака тротоара (посебно на пешачким прелазима), и изградњом предвиђених рампи и држача уз пешачке комуникације и степеништа на прилазима објектима, омогућује се несметано кретање особама са посебним потребама у простору, што подразумева и несметано коришћење јавних површина, као и приступ јавним садржајима.

Бициклистичке стазе

Бициклистичке површине (стазе) могу бити саставни елеменат свих јавних путева, у складу са Законом о путевима и Правилником о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута.

Оне могу бити физички раздвојене (разделним тракама) од моторизованог саобраћаја, а код реконструкције постојећих саобраћајница могуће их је организовати уз ивицу коловоза. Ширина бициклистичке стазе у регулационом појасу јавног пута одређује се у складу са меродавним саобраћајним оптерећењем, а у регулационом појасу државног пута у насељу не може бити мања од 2x1,5m.

Површине за паркирање возила

Ефикасно организовано паркирање возила представља један од предуслова за функционисање саобраћајног система. Према просторном критеријуму, разликује се организовање паркирања на сопственој парцели и на јавној површини.

За паркирање возила за сопствене потребе, власници објеката по правилу обезбеђују манипулативни простор и паркинг места на сопственој грађевинској парцели изван површине јавног пута, по установљеним нормативима.

Паркирање возила је могуће обезбедити и на јавним паркиралиштима и паркинг местима у регулационим профилима саобраћајница, уколико то не ремети моторни и пешачки саобраћај, као и посебне режиме заштите простора.

Станице за снабдевање горивом

Могу се градити у коридору државног, односно општинског пута, у складу са противпожарним прописима и условима надлежних органа у области саобраћаја, заштите животне средине, заштите природних и културних добара, водопривреде и санитарне заштите. Неопходна је претходна израда процене утицаја на животну средину, анализа утицаја на безбедност и функцију саобраћаја, загађење ваздуха, воде и земљишта, појаву буке и вибрација, уз предвиђање мера за спречавање и смањење штетних утицаја. За прикључак бензинске станице на државни пут предвидети траке за успоравање - убрзавање.

Правила грађења за станице за снабдевање горивом дефинишу се даљом разрадом кроз урбанистички пројекат.

2.5.2. Водопривредна инфраструктура

Водоводна мрежа

Водоводна мрежа се полаже по правилу у коридору за саобраћајну и другу инфраструктуру. Ширина инфраструктурног коридора зависи од профила цевовода који се полаже као и од других инсталација које је могуће поставити у коридору уз поштовање минималних прописаних растојања.

Положај водоводне мреже у коридору за саобраћајну и другу инфраструктуру генерално треба да задовољи следеће услове:

- Дубина укопавања је минимум 1,0m према условима конфигурације терена (минимална дебљина слоја земље изнад горње ивице цеви је 1,0 m) строго пазити да се приликом израде рова за полагање цевовода не угрозе суседни објекти, имајући у виду и планирану изградњу на тим потезима;

- Мрежу полагати, ако је то могуће, на супротној страни пута од планиране или изведене електро и тт мреже,
 - Ако се у истом рову полажу водови других инсталација морају се задовољити минимална прописана заштитна растојања;
 - За полагање водоводне мреже кроз путно земљиште и испод водотокова, потребно је прибавити посебне услове надлежних органа и организација.
- Остали услови за водоводну мрежу:
- Врста и класа цевног материјала за водоводну мрежу који ће бити уграђен, треба да испуни све потребне услове у погледу очувања физичких и хемијских карактеристика воде, притиска у цевоводу и његове заштите од спољних утицаја у току полагања, монтаже и експлоатације;
 - Хидранте у насељеним местима поставити према важећем Правилнику о техничким нормативима за хидрантску мрежу за гашење пожара.
 - Прикључење планираних комплекса на градски водовод потребно је извести преко водомера у водомерном окну. Прикључак од уличне цеви до водомерног окна пројектовати у правој линији, односно управно на уличну цев, без икаквих хоризонталних и вертикалних прелома. Водомер поставити у водомерно окно на 1,5 м унутар регулационе линије, односно у посебан орман-нишу уколико је водомер у објекту. Димензионисање водомера извршити на основу хидрауличког прорачуна. Водомер поставити на мин. 30cm од дна шахта. У циљу рационализације потрошње потребно је извршити раздвајање водомера у новим објектима са више стамбених или пословних јединица, тако да свака јединица има посебан водомер;
 - За подручја где не постоји организовано снабдевање пијаћом водом, дозвољава се изградња бунара, сеоске или приватне водоводне мреже са бунаром или каптажом. Локални (сеоски и приватни) водоводи се могу градити према посебним водопривредним условима.
 - Најмањи пречник јавног цевовода је Ø100mm.
 - Уколико радни притисак не може да задовољи потребе за водом виших делова планираних објеката, потребно је пројектовати постројење за повећање притиска.

Резервоари

Објекте резервоара градити са најмање две коморе и затварачницом на парцели предвиђеној за ту намену. Осим резервоарског простора на парцели предвидети и пумпну станицу уколико је потребна за потискивање воде корисницима више висинске зоне, саобраћајну површину која служи као приступна, манипулативна и паркинг површина и заштитно зеленило између оgrade комплекса и резервоара. Поред наведених објеката могућа је изградња других инфраструктурних мрежа и објеката у функцији планираног резервоара (мерач протока, водоводна, канализациона, електроенергетска мрежа...).

Пумпна станица може бити у затварачници и треба да предвиђа најмање два пумпна агрегата, радни и резервни. Коморе резервоара морају бити укопане. Прилаз резервоарском простору обезбедити преко постојећих саобраћајница или атарских путева. Надземни део објекта архитектонски треба уклопити у околни амбијент. Објекат резервоара треба да обезбеди снабдевање санитарном и противпожарном водом, корисника припадајућих висинских зона. Слободне површине засађују се декоративним зеленилом, које нема дубоки корен. Косине насипа око резервоара потребно је затравити у циљу одржавања стабилности. За одвођење преливних и испусних вода из резервоара планирати канализацију која ће ове воде одвести до најближег уличног атмосферског колектора (путног јарка) или водотока.

Електричну енергију обезбедити прикључком на постојећу мрежу или изградњом стубне трансформационе у оквиру комплекса, зависно од услова надлежног оператера електроенергетске мреже. Напајање објекта електричном енергијом, уколико то дозвољавају технички услови, може се вршити и са ОИЕ који ће се инсталирати у самом комплексу.

Дозвољава се фазна изградња резервоара зависно од потребних количина воде, уз услов да фаза мора да представља функционалну целину.

Пумпне станице за водоснабдевање

Простор за пумпну станицу предвидети на посебној катастарској парцели. Објекат може бити шахтног типа (цео испод коте терена) или надземни. Димензије објекта дефинисати на основу техничке документације у зависности од хидрауличног прорачуна и димензија потребних пумпних агрегата. У објекту треба предвидети најмање два пумпна агрегата, радни и резервни. У случају објекта шахтног типа терен изнад објекта може бити затрављен.

Канализациона мрежа

Положај канализационе мреже у саобраћајном профилу генерално треба да задовољи следеће услове:

- канализациона мрежа за употребљене воде се по правилу поставља у осовини коловоза саобраћајнице, или уз ивицу коловоза, на супротној страни од водоводне мреже;
- канализациона мрежа за атмосферске воде се по правилу поставља у осовини коловозне траке, супротне од траке за водоводну мрежу;
- мрежу трасирати испод коловоза на минимум 1,0 m дубине укопавања, са обавезним каскадама, ако конфигурација терена захтева. Ако цевовод мора да се поставља преко парцела (мимо улице), строго пазити да се приликом израде рова за полагање цевовода не угрозе суседни објекти, имајући у виду и планирану изградњу на тим потезима;
- ако је то могуће мрежу полагати на супротној страни пута од планиране или изведене електро и тт мреже;
- ако се у истом рову полажу водови других инсталација морају се задовољити минимална прописана заштитна растојања;
- за извођење радова на полагању мреже на трасама изван насеља, као и испод капиталних објеката, важе иста правила као код полагања водоводне мреже;

Остали услови за канализациону мрежу:

- пречник цеви зависи од планираног броја корисника који се прикључују на канализациону мрежу;
- избор грађевинског материјала од кога су начињене цеви, пад цевовода и остале техничке карактеристике, одређују се на основу хидрауличног прорачуна.
- Гранично ревизионо окно извести 1,5 m унутар регулационе линије и у истом извршити каскадирање (висинска разлика чија је минимална вредност 60 см, а максимална 300 см).
- Прикључак од ревизионог силаза па до канализационе мреже извести падом од 2% до 6% управно на улични канал, искључиво у правој линији без хоризонталних и вертикалних ломова. Квалитет вода које се прикључују на градску канализациону мрежу, мора задовољити захтевани ниво.
- Атмосферске воде дуж саобраћајница и шеталишта сакупити путем отворених канала, ригола и подземних канала до планираног ретензионог окна.

Атмосферске воде са кровних површина системом олука и сливника усмерити ка зеленим површинама. Атмосферске воде са локација, које могу бити оптерећене мастима и уљима, пре упуштања у канализацију потребно је пречистити на сепараторима уља и масти.

- за контролу рада канализације и могућност благовремене интервенције, на месту вертикалног прелома цевовода, промене хоризонталног правца пружања цевовода и улива бочног огранка, предвидети ревизионе силазе.

- ископ рова, разупирање зидова рова, полагање и међусобно повезивање цеви, затрпавање цевовода и рова (песком и ископаним материјалом), испитивање цевовода и пуштање у рад, извршити на основу важећих техничких прописа и услова за ову врсту радова и инсталација;

- за подручја где не постоји организовано одвођење отпадних вода, дозвољава се изградња водонепропусних септичких јама са организованим пражњењем и одвожењем садржаја на локацију одређену за ту намену.

- Изградњу водонепропусних септичких јама вршити према следећим условима:

- да су приступачне за возило - аутоцистерну које ће их празнити,
- да су коморе изграђене од водонепропусних материјала,
- да су удаљене од свих објеката и међа према суседима најмање 3,0 m,
- да буду удаљене од бунара најмање 10 m.

На делу изведене канализационе цеви нивелета коловозне површине треба да буде усклађена са нивелетом поклопца ревизионих шахтова.

Објекти пумпне станице за препумпавање употребљених вода су шахтног типа са потребним резервоарским простором и агрегатима за оптимално препумпавање сакупљених употребљених вода. Резервоарски простор димензионисати за прикупљање најмање 20-минутних употребљених вода.

Пре израде пројектне документације за појединачне објекте, неопходно је прибавити услове надлежног ЈКП, којима ће се дефинисати тачно место прикључка на јавну мрежу.

ППОВ

Комплекс постројења предвидети у ограђеном – контролисаном простору ради заштите објеката, контролисаног уласка и извођења интервенција на објекту, као и других мера заштите и одржавања. Улаз у комплекс обезбедити кроз клизну колску и пешачку капију.

Положај објеката унутар комплекса дефинисати према захтевима технолошког процеса поштујући мере безбедности и заштите које таква врста објеката треба да испуни.

У оквиру комплекса предвидети неопходне манипулативне површине, тротоаре и зеленило. Постојење пројектовати у свему према важећим законским прописима, Уредби о категоризацији водотокова и класификацији вода, катастру отпадних вода Србије, као и прописа и стандарда који важе за ову врсту радова водећи рачуна да пречишћена вода која се испушта у реципијент мора бити у складу са Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода ("Сл.гласник РС. бр.74/11").

Предвидети уређаје за мерење и регистровање количина отпадних вода пре и после третмана на постројењу са одговарајућим анализама квалитета отпадних и пречишћених вода. Слободне површине засађују се декоративним зеленилом, са формирањем заштитног појаса дуж оградe комплекса који треба да обезбеди заштиту од

ширења евентуалних непријатних гасова ван комплекса као и прикладан пејсаж, уз употребу претежно аутохтоних дрвенастих врста.

Концепцију постројења прилагодити савременим и рационалним технологијама уз сагледавање утицаја посебних загађивача на њихов рад. Прилаз комплексу постројења за пречишћавање отпадних вода обезбедити са са јавне површине (јавног пута).

Могућа је изградња у свим насељима на основу израђене техничке документације. За само постројење неопходна је даља урбанистичка разрада.

Правила регулације водотокова

При решавању даљег регулисања водотокова морају се поштовати одредбе Закона о водама, услови ЈВП „Србијаводе” и других надлежних органа у области заштите животне средине, заштите природних и културних добара, саобраћаја и санитарне заштите, уз обавезу израде одговарајуће студијске и техничке документације (претходни радови, претходна студија оправданости са генералним пројектом, студија оправданости са идејним пројектом и студијом о процени утицаја пројекта на животну средину, и друга пројектна документација у складу са Законом о планирању и изградњи).

Остали услови за регулацију водотокова:

- уређење водотокова ван насеља, вршити применом натуралне регулације;
- код подземних укрштања појединих инфраструктурних објеката са водотоцима и јаругама, горња ивица цеви мора бити минимално 1,0m испод постојећег дна корита;
- забрањено је измештање водотока ради изградње мале хидроелектране.
- На местима укрштаја са планираним саобраћајницама треба обезбедити неопходан протицајни профил испод трупа саобраћајнице, тако да доња ивица конструкције саобраћајнице буде изнад коте меродавне рачунске велике воде према табели:

Табела 7. Коте меродавне рачунске велике воде за формирање доње ивице конструкције саобраћајнице

Меродавна рачунска велика вода макс. $Q[m^3/s]$	Надвишење доње ивице конструкције (ззор) $Z[m]$
до 10	0,6
10 - 50	0,7
50 - 100	0,8
100 - 200	0,9
200 - 300	1,1
300 - 500	1,2
500 - 1000	1,3
1000 - 2000	1,4
изнад 2000	1,5

– Планиране изливе атмосферске канализације предвидети пројектном документацијом.

– Уколико се радови на регулацији врше фазно, на крају трасе регулисане деонице предвидети грађевину која ће бити тако обликована да не изазива штетне последице на нерегулисаој деоници низводно, као и на саме регулисане грађевине.

– У случају да се јавља дубинска и бочна ерозија у зони мостовских стубова или ослонаца, предвидети решење којим ће се осигурати ослонци и стубови и стабилизovati речно дно.

– Пројектовати уздужну диспозицију регулације (падови дна регулисаног корита) и попречни профил корита тако да режим воде и наноса буде стационаран тако да нема ерозије дна и обала, односно засипања корита.

– Пројектом организације радова на изградњи регулације обезбедити услове којима се неће угрозити стабилност и функционисање грађевинских објеката у непосредној близини водотока.

– Сва евентуална оштећења настала у току изградње, морају се санирати и довести у првобитно функционално стање на терет инвеститора.

Детаљно чишћење корита свих водотокова од наноса и осталог материјала на делу изведене регулације и дуж целог природног, нерегулисаног корита у насељу представља приоритет и основу за уредно одвођење вода.

2.5.3. Електроенергетика

За далеководе се обезбеђује заштитна зона (коридор) чија ширина је зависна од напонског нивоа и техничког решења далековода.

Заштитни појас далековода износи 15 m са обе стране далековода напонског нивоа 35 kV од крајњег фазног проводника, 25 m са обе стране далековода напонског нивоа 110 kV од крајњег фазног проводника.

Свака градња испод или у близини далековода условљена је следећим:

– Законом о енергетици („Сл. гласник РС”, бр. 145/14, 95/18-др.закон и 40/21);
– Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 - исправка, 64/10 - УС, 24/11, 121/12, 42/13 - УС, 50/13 - УС, 98/13 - УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19-др. закон, 9/20 и 52/21);

– Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV („Сл. лист СФРЈ“ број 65/88 и „Сл. лист СРЈ“ број 18/92);

– Правилником о техничким нормативима за електроенергетска постројења називног напона изнад 1000 V („Сл. лист СФРЈ“ број 4/74, 13/78 и „Сл. лист СРЈ“ број 61/95);

– Законом о заштити од нејонизујућих зрачења („Сл. гласник РС“ број 36/09) са припадајућим правилницима, од којих посебно издвајамо: Правилник о границама нејонизујућим зрачењима („Сл. Гласник РС“, бр. 104/09) и Правилник о изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса, врстама извора, начину и периоду њиховог испитивања („Сл. Гласник РС“, бр. 104/09);

– SRPS N.C0.105 Техничким условима заштите подземних металних цевовода од утицаја електроенергетских постројења („Сл. лист СФРЈ“ број 68/86);

– SRPS N.C0.101 - Заштитом телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења - Заштита од опасности;

– „SRPS N.C0.102 - Заштитом телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења - Заштита од сметњи“(„Сл. лист СФРЈ“ број 68/86), као и

– SRPS N.C0.104 – Заштита телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења – Увођење телекомуникационих водова у електроенергетска постројења („Сл. лист СФРЈ“ број 49/83).

У случају градње испод или у близини далековода потребна је сагласност „Електромрежа Србије“ А. Д., при чему важе следећи услови:

– Сагласност би се дала на Елаборат који Инвеститор планираних објеката треба да обезбеди, у коме је дат тачан однос далековода и објеката, уз задовољење горе поменутих прописа и закона и исти може изградити пројектна организација која је

овлашћена за те послове. Трошкови израде Елабората падају у целости на терет Инвеститора планираних објеката;

- Приликом израде Елабората прорачуне сигурносних висина и удаљености урадити за температуру проводника од $+80^{\circ}\text{C}$, за случај да постоје надземни делови, у складу са техничким упутством ТУ-ДВ-04. За израду Елабората користити податке из пројектне документације далековода које вам на захтев достављамо, као и податке добијене на терену геодетским снимањем који се обављају о трошку Инвеститора планираних објеката;

- Елаборат доставити у минимално три примерка (два примерка остају у трајном власништву „Електромрежа Србије“ А. Д.), као и у дигиталној форми;

- У Елаборату приказати евентуалне радове који су потребни да би се међусобни однос ускладио са прописима;

Претходно наведени услови важе приликом израде:

- 1) Елабората о могућностима градње планираних објеката у заштитном појасу далековода.

Напомена: У случају да се планира постављање стубова јавне расвете у заштитном појасу далековода, потребно је исте уважити при изради Елабората.

- 2) Елабората утицаја далековода на потенцијално планиране објекте од електропроводног материјала. Овај утицај за цевоводе, у зависности од насељености подручја, потребно је анализирати на максималној удаљености до 1000 m од осе далековода;

- 3) Елабората утицаја далековода на телекомуникационе водове (овај Елаборат није потребно разматрати у случају да се користе оптички каблови). Овај утицај, у зависности од специфичне отпорности тла и насељености подручја, потребно је анализирати на максималној удаљености до 3000 m од осе далековода у случају градње телекомуникационих водова.

У случају да се из Елабората утврди колизија далековода и планираних објеката са пратећом инфраструктуром и уколико се утврди јавни (општи) интерес планираног објекта и достави налог мера за измештање (реконструкцију или адаптацију) од стране надлежних органа, потребно је да се:

- Приступити склапању Уговора о пословно-техничкој сарадњи ради регулисања међусобних права и обавеза између „Електромрежа Србије“ А. Д. и свих релевантних правних субјеката у реализацији пројекта адаптације или реконструкције далековода, у складу са „Законом о енергетици“ и „Законом о планирању и изградњи“;

- О трошку Инвеститора планираних објеката, а на бази пројектих задатака усвојених на Стручном панелу за пројектно техничку документацију „Електромрежа Србије“ А. Д., уради техничка документација за адаптацију или реконструкцију и достави „Електромрежа Србије“ А. Д. на сагласност;

- О трошку Инвеститора планираних објеката, евентуална адаптација или реконструкција далековода (односно отклањање свих колизија констатованих Елаборатом) изврши пре почетка било каквих радова на планираним објектима у непосредној близини далековода;

- Пре почетка било каквих радова у близини далековода о томе обавесте представници „Електромрежа Србије“ А. Д.

- Остали општи технички услови за градња испод или у близини далековода:

- Приликом извођења радова као и касније приликом експлоатације планираних објеката, водити рачуна да се не наруши сигурносна удаљеност од 5m у односу на проводнике далековода напонског нивоа 110 kV, односно 6m у односу на проводнике далековода напонског нивоа 220 kV и 7m у односу на проводнике далековода напонског нивоа 400 kV;

– Испод и у близини далековода не садити високо дрвеће које се својим растом може приближити на мање од 5m у односу на проводнике далековода напонског нивоа 110 kV, односно на мање од 6m у односу на проводнике далековода напонског нивоа 220 kV и на мање од 7m у односу на проводнике далековода напонског нивоа 400 kV, као и у случају пада дрвета;

– Забрањено је коришћење прскалица и воде у млазу за заливање уколико постоји могућност да се млаз воде приближи на мање од 5m од проводника далековода напонског нивоа 110 kV, односно на мање од 6m од проводника далековода напонског нивоа 220 kV и не мање од 7m од проводника далековода напонског нивоа 400 kV;

– Забрањено је складиштење лако запаљивог материјала у заштитном појасу далековода;

– Прикључке извести подземно у случају укрштања са далеководом;

– Нисконапонске, телефонске прикључке, прикључке на кабловску телевизију и друге прикључке извести подземно у случају укрштања са далеководом;

– Приликом извођења било каквих грађевинских радова, нивелације терена, земљаних радова и ископа у близини далековода, ни на који начин се не сме угрозити статичка стабилност стубова далековода. Терен испод далековода се не сме насипати;

– Све металне инсталације (електро-инсталације, грејање и сл.) и други метални делови (ограде и сл.) морају да буду прописно уземљени. Нарочито водити рачуна о изједначењу потенцијала;

– Делови цевовода кроз које се испушта флуид морају бити удаљени најмање 30 m од најистуренијих делова цевовода под напоном.

Уобичајена је пракса да се у постојећим коридорима далековода могу изводити санације, адаптације и реконструкције, ако то у будућности због потреба интервенција и ревитализација електроенергетског система буде неопходно, а не може бити сагледано у овом часу.

Локација нових и реконструкција постојећих трафостаница 10/0,4 kV решиће се посебном урбанистичком и техничком документацијом. Величина парцеле за трафостаницу 10/0,4 kV износи око 5,5 x 6,5 m. За изградњу трафостаница, непосредна локација и величина парцела утврђују се конкретном разрадом али да буду испуњени следећи услови:

– да иста буде постављена што ближе тежишту оптерећења;

– да прикључни каблови буду што краћи ;

– да је расплет водова што једноставнији;

– да постоји могућност лаког приступа ради монтаже , замене и одржавања опреме;

– о присуству подземних и надземних инсталација у окружењу трафостанице;

– о утицају ТС на животну средину .

Планска решења за намену и коришћење простора у зони постојећих далековода, за које се планом предвиђа измештање, не могу се примењивати до обезбеђења њиховог измештања.

Изградњу ваздушних и кабловских водова 10kV и 0,4kV изводити према техничким правилима дефинисаним одговарајућим важећим прописима.

Електроенергетска мрежа се полаже по правилу у регулациони профил саобраћајница у простор тротоара или у инфраструктурни коридор. Ширина инфраструктурног коридора зависи од напонског нивоа каблова који се полажу као и од других инсталација које је могуће поставити у коридор уз поштовање минималних прописаних растојања у складу са важећим правилницима и законима.

Прикључивање објеката на електроенергетску мрежу изводити према условима надлежних електродистрибутивних предузећа и техничким прописима.

Изградњу електроенергетске инфраструктуре вршити у складу са следећим условима:

- Надземну мрежу 10kV и 0, kV градити према Правилнику о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV и Закону о енергетици;
- дубина полагања каблова треба да буде најмање 0,8 m;
- електроенергетску мрежу на туристичким локалитетима, зонама заштите непокретног културног и природног добра, зони пратећих путних садржаја, обавезно каблирати;
- каблове ван насеља полагати у зеленим површинама или путном појасу поред саобраћајница и пешачких стаза и у регулационом појасу саобраћајница у насељима;
- у деловима насеља где је електроенергетска мрежа грађена надземно, светилке јавног осветљења могу се поставити и на стубове електроенергетске мреже;
- при паралелном вођењу енергетских каблова до 10kV и телекомуникационих каблова, најмање растојање мора бити 0,5m, односно 1m за каблове напона преко 10kV;
- при укрштању енергетских и телекомуникационих каблова угао укрштања треба да буде око 90°;
- није дозвољено полагање електроенергетских каблова изнад телекомуникационих, сем при укрштању, при чему минимално вертикално растојање мора бити 0,5m;
- паралелно полагање електроенергетских каблова и цеви водовода и канализације дозвољено је у хоризонталној равни при чему хоризонтално растојање мора бити веће од 0,5m;
- није дозвољено полагање електроенергетског кабла изнад или испод цеви водовода или канализације;
- при укрштању електроенергетских каблова са цевоводом гасовода вертикално растојање мора бити веће од 0,3m, а при приближавању и паралелном вођењу 0,5 m.

Могућа је и изградња алтернативних извора за производњу електричне енергије при чему је обавезна урбанистичка разрада за изворе који ће бити укључени у јавни електроенергетски систем а у складу са важећим законима и прописима.

2.5.4. Гасификација

Гасоводна мрежа средњег притиска (4 бар < МОР ≤ 16 бар)

Приликом изградње гасоводасредњег притиска, минимална дозвољена растојања гасовода од објекта (од ближе ивице цеви гасовода до ближе ивице темеља) за гасовод средњег притиска ($10 < \text{МОР} \leq 16$ bar) износи 3,0 m, а за максимални радни притисак (МОР) за челичне цеви 4 bar < 10bar износи 2,0 m. Растојања се изузетно смањити на минимално 1 m уз примену додатних мера заштите дефинисаних Правилником о условима за несметану и безбедну дистрибуцију природног гаса гасоводима притиска до 16 bar.

У коридору заштитнопојаса примарне градске гасоводне мреже притиска до 16 bar није дозвољена изградња објекта високоградње и складиштење тешких терета.

Минимално дозвољено растојање при укрштању и паралелном вођењу гасовода притиска $4 < \text{МОР} \leq 16$ bar са другим гасоводом, инфраструктурним и другим објектима дато је у следећој табели:

Табела 8. Минимално дозвољено растојање при укрштању и паралелном вођењу гасовода

	Минимално дозвољено растојање (m)	
	Укрштање	Паралелно вођење
Гасоводи међусобно	0,20	0,60
Од гасовода до водовода и канализације	0,20	0,40
Од гасовода до вреловода и топловода	0,30	0,50
Од гасовода до проходних канала вреловода и топловода	0,50	1,00
Од гасовода до нисконапонских и високонапонских ел.каблова	0,30	0,60
Од гасовода до телекомуникационих каблова	0,30	0,50
Од гасовода до водова хемијске индустрије и технолошких флуида	0,20	0,60
Од гасовода до резервоара* и других извора опасности станице за снабдевање горивом превозних средстава у друмском саобраћају, мањих пловила, мањих привредних и спортских ваздухоплова	-	5,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности укупног капацитета највише 3 m ³	-	3,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности укупног капацитета више од 3 m ³ а највише 100 m ³	-	6,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности укупног капацитета преко 100 m ³	-	15,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих гасова укупног капацитета највише 10 m ³	-	5,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих гасова укупног капацитета већег од 10 m ³ а највише 60 m ³	-	10,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих гасова укупног капацитета преко 60 m ³	-	15,00
Од гасовода до шахтова и канала.	0,20	0,30
Од гасовода до високог зеленила	-	1,50
* растојање се мери до габарита резервоара		

Растојања из ове табеле могу се изузетно смањити на кратким деоницама гасовода дужине до 2 м, уз примену физичког обезбеђења од оштећења приликом каснијих интервенција на гасоводу и предметном воду, али не мање од 0,2 м при паралелном вођењу, осим растојања од гасовода до постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности и запаљивих гасова.

Дистрибутивна гасоводна мрежа ниског притиска ($MOP \leq 4$ бар)

Дистрибутивним гасоводом сматра се гасовод од полиетиленских цеви за развод гаса радног притиска до 4 бара, који полази непосредно из излазног запорног затварача на прикључном шахту или мернорегулационе станице, а завршава се запорним цевним затварачем потрошача.

Да би се осигурало непрекидно и безбедно снабдевање потрошача природним гасом, уз могућност искључења појединих потрошача, а да се остали нормално снабдевају, мрежу планирати у облику затворених међусобно повезаних прстенова око појединих група потрошача. Места цевних затварача за искључење морају бити постављени тако да омогућују и искључење појединих потрошача, смештених у ПП-шахтама.

Дистрибутивни гасовод се мора трасирати да не угрожава постојеће или планиране намене коришћења земљишта, да се поштују прописи који се односе на другу инфраструктуру, као и прописи о геолошким особинама тла. По правилу гасовод полагати у оквиру регулационих зона саобраћајница и слободним зеленим површинама и тротоарима. Дистрибутивни гасовод полагати испод земље без обзира на његову намену и притисак. Дубина укопавања дистрибутивног гасовода износи од 0,60 m – 1,0 m, у зависности од услова терена а изузетно може износити 0,5 m, уз предузимање додатних мера заштите.

У подручју где може да дође до померања тла које би угрозило безбедност гасовода применити прописане мере заштите. У изузетним случајевима, дистрибутивни гасовод се полаже дуж трупа пута, уз посебне мере заштите од механичких оштећења.

Дистрибутивни гасовод не полаже се испод зграда и других објеката високоградње.

Приликом изградње дистрибутивне гасоводне мреже ниског притиска, минимална дозвољена растојања гасовода од објеката (од ближе ивице цеви гасовода до ближе ивице темеља) износи 1,0 m.

У коридору заштитног појаса примарне градске гасоводне мреже притиска до 16 бар није дозвољена изградња објеката високоградње и складиштење тешких терета.

Минимално дозвољено растојање при укрштању и паралелном вођењу гасовода притиска до 4 бар са другим гасоводом, инфраструктурним и другим објектима дато је у следећој табели:

Табела 9. Минимално дозвољено растојање при укрштању и паралелном вођењу гасовода притиска до 4 bar са другим гасоводом, инфраструктурним и другим објектима

	Минимално дозвољено растојање (m)	
	Укрштање	Паралелно вођење
Гасоводи међусобно	0,20	0,40
Од гасовода до водовода и канализације	0,20	0,40
Од гасовода до вреловода и топловода	0,30	0,50
Од гасовода до проходних канала вреловода и топловода	0,50	1,00
Од гасовода до нисконапонских и високонапонских ел. каблова	0,20	0,40
Од гасовода до телекомуникационих и оптичких каблова	0,20	0,40
Од гасовода до водова хемијске индустрије и технолошких флуида	0,20	0,60
Од гасовода до резервоара* и других извора опасности станице за снабдевање горивом превозних средстава у друмском саобраћају, мањих пловила, мањих привредних и спортских ваздухоплова	-	5,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности укупног капацитета највише 3 m ³	-	3,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности укупног капацитета више од 3 m ³ а највише 100 m ³	-	6,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности укупног капацитета преко 100 m ³	-	15,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих гасова укупног капацитета највише 10 m ³	-	5,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих гасова укупног капацитета већег од 10 m ³ а највише 60 m ³	-	10,00
Од гасовода до извора опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих гасова укупног капацитета преко 60 m ³	-	15,00
Од гасовода до шахтова и канала	0,20	0,30
Од гасовода до високог зеленила	-	1,50
* растојање се мери до габарита резервоара		

Растојања из ове табеле могу се изузетно смањити на кратким деоницама гасовода дужине до 2 м, уз примену физичког обезбеђења од оштећења приликом каснијих интервенција на гасоводу и предметном воду, али не мање од 0,2 м при паралелном вођењу, осим растојања од гасовода до постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности и запаљивих гасова.

Општа правила грађења за гасоводе притиска до 16 бар

За трасу гасовода првенствено користити зелени појас у тротоару. У случају да то није могуће користи се слободни коридор у коловозној површини. Минимална дубина укопавања гасовода је 0,8 m, мерено од горње ивице цеви до површине тла, а у изузетним случајевима на кратким деоницама из оправданих разлога може бити и до минимално 0,5 m, уз повећане мере безбедости.

Прелази челичних гасовода преко река, канала и других водених препрка могу бити подводни и надводни, према условима надлежне водопривредне организације. Гасоводи се могу полагати на мостовима армирано-бетонске, металне и камене конструкције. На обалама се морају поставити запорни органи. Надземно полагање гасовода од ПЕ цеви није дозвољено. Дубина полагања гасовода до дна регулисаних корита водених токова мора бити најмање 1 m, а до дна нерегулисаних корита водених токова најмање 1.5 m, рачунајући од горње ивице цеви гасовода.

Када се гасовод поставља испод јавних путева, када се укршта са јавним путем и железничким пругама или када се полаже у регулационом појасу јавних путева, исти по правилу мора бити заштићен заштитном цеви или другом одговарајућом заштитом у складу са стандардима и прописима. Минимална дубина укопавања челичних и ПЕ гасовода је 1.35 m мерена од горње ивице цеви до горње коте коловозне конструкције пута.

На укрштању гасовода са градским саобраћајницама, државним путевима I и II реда и аутопутевима, као и водотоковима са водним огледалом ширим од 5 m, угао осе гасовода према тим објектима по правилу мора да износи 90°.

На укрштању гасовода са путевима, пругама, водотоковима, каналима, далеководима називног напона преко 35 kV, угао осе гасовода према тим објектима мора да износи између 60° и 90°. На местима где је то технички оправдано, овај угао укрштања могуће је смањити на минимално 60°. За извођење укрштања гасовода са инфраструктурним објектима са углом мањим од 60° потребно је прибавити одговарајућу сагласност управљача, односно оператора над тим објектима.

Минимална дубина укопавања гасовода при укрштању са железничком пругом износи 1,5 m рачунајући од горње ивице заштитне цеви до горње ивице прага, а при укрштању гасовода са железничким пругама индустријских колосека или трамвајским пругама износи 1 m, уколико техничким условима надлежне организације није другачије прописано.

Пре извођењу било каквих радова у непосредној близини гасоводне мреже средњег притиска, обавезно се обратити власнику (оператеру) гасоводних инсталација ради обележавања постојеће трасе гасовода на терену.

Подземно и надземно полагање гасовода није дозвољено у кругу опасног дела погона у којима се користе, прерађују и складиште експлозивне материје, а који су ближе уређени посебним прописима којима је уређена област експлозивних материја.

Минимална дозвољена хоризонтална растојања спољне ивице подземних гасовода ($МОП \leq 16$ бар) од надземне електромреже и стубова далековода су:

Табела 10. Минимална дозвољена хоризонтална растојања спољне ивице подземних гасовода ($МОП \leq 16$ бар) од надземне електромереже и стубова далековода

Називни напон	Минимално растојање (m)	
	Укрштање	Паралелно вођење
$1 \text{ kV} \geq U$	1	1
$1 \text{ kV} < U \leq 20 \text{ k}$	2	2
$20 \text{ kV} < U \leq 35 \text{ kV}$	5	10
$35 \text{ kV} < U$	10	15

Минимално хоризонтално растојање се рачуна од темеља стуба далековода, при чему се не сме угрозити стабилност стуба

Приликом укрштања гасовод се по правилу поставља изнад канализације. Уколико се мора поставити испод, неопходно је применити додатне мере ради спречавања евентуалног продора гаса у канализацију.

Дно ископаног профила рова за полагање дистрибутивног гасовода мора бити равно, засуто слојем песка испод и изади цеви, у складу са нормативима и техничким условима за полагање дистрибутивног цевовода од полиетиленских цеви за радне притиске до 4 бара.

Пре затрпавања цеви извршити испитивање на непропустивост и чврстоћу у складу са техничким прописима. На дубини од 30 см у рову изнад цеви, поставити упозоравајућу траку са натписом «ГАС» жуте боје.

Надземно полагање челичних гасовода дозвољено је само у кругу индустријских постројења, на мостовима, на прелазима преко канала и водених токова. Надземно полагање гасовода од полиетиленских цеви (ПЕ цеви) није дозвољено.

Како је дистрибуција природног гаса у одређеним условима повезана са могућношћу настајања запаљиве или експлозивне смеше, неопходно је након изградње гасовода, у току експлоатације, обезбедити заштиту гасовода, тако да се не би нарушила несметана и безбедна дистрибуција гаса, или се угрозила безбедност људи и имовине и то:

Изградњом нових објеката не сме се угрозити стабилност, безбедност и поуздан рад гасовода,

У заштитном појасу гасовода не смеју се изводити радови и друге активности изузев пољопривредних радова дубине до 0,5 m без писменог одобрења оператора дистрибутивног система.

У заштитном појасу гасовода забрањено је садити дрвеће и друго растиње чији корени досежу дубину већу од 1 m, односно, за које је потребно да се земљиште обрађује дубље од 0,5 m.

Пре извођењу било каквих радова у непосредној близини гасоводне мреже ниског притиска, обавезно се обратити власнику (оператеру) гасоводних инсталација ради обележавања постојеће трасе гасовода на терену.

Приликом израде техничке документације и извођења радова неопходно је у свему се придржавати одредби Правилника о условима за несметану и безбедну дистрибуцију природног гаса гасоводима притиска до 16 бар („Сл. гласник РС“ бр. 86/2015) и других важећих прописа и стандарда..

*Мерне (МС), регулационе (РС) и мерно-регулационе (МРС) станице
(0 бар < МОР ≤ 16 бар)*

Минимална хоризонтална растојања МРС, МС и РС од стамбених објеката и објеката у којима стално или повремено борави већи број људи су:

Табела 11. Минимална хоризонтална растојања МРС, МС и РС од стамбених објеката и објеката у којима стално или повремено борави

Капацитет m ³ /h	МОР на улазу		
	МОР ≤ 4 bar	4 bar < МОР ≤ 10 bar	10 bar < МОР ≤ 16 bar
до 160	уз објекат (отвори на објекту морају бити ван зона опасности)	3 m или уз објекат (на зид или према зиду без отвора)	5 m или уз објекат (на зид или према зиду без отвора)
од 161 од 1500	3m или уз објекат (на зид или према зиду без отвора)	5 m или уз објекат (на зид или према зиду без отвора)	8 m
од 1501 до 6000	5 m	8 m	10 m
од 6001 до 25000	8 m	10 m	12 m
Преко 25000	10 m	12 m	15 m
Подземне станице	1 m	2 m	3 m

Растојања се мере од темеља објекта до темеља МРС/МС/РС

Минимална хоризонтална растојања МРС, МС и РС од осталих објеката су:

Табела 11. Минимална хоризонтална растојања МРС, МС и РС од осталих објеката

Објекат	МОР на улазу		
	МОР ≤ 4 bar	4 bar < МОР ≤ 10 bar	10 bar < МОР ≤ 16 bar
Железничка или трамвајска пруга	10 m	15 m	15 m
Коловоз градских саобраћајница	3 m	5 m	8 m
Локални пут	3 m	5 m	8 m
Државни пут, осим аутопута	8 m	8 m	8 m
Аутопут	15 m	15 m	15 m
Интерне саобраћајнице	3 m	3 m	3 m
Јавна шеталишта	3 m	5 m	8 m
Извор опасности станице за снабдевање горивом превозних средстава у друмском саобраћају, мањих пловила, мањих привредних и спортских ваздухоплова	10 m	12 m	15 m

Извор опасности постројења и објеката за складиштење запаљивих и горивих течности и запаљивих гасова	10 m	12 m	15 m
Трансформаторска станица	10 m	12 m	15 m
Надземни електро водови	0 bar < MOP ≤ 16 bar		
	1 kV ≥ U	Висина стуба + 3 m*	
	1 kV < U ≤ 110 kV	Висина стуба + 3 m**	
	110 kV < U ≤ 220 kV	Висина стуба + 3,75 m**	
	400 kV < U	Висина стуба + 5 m**	
* али не мање од 10 m.			
** али не мање од 15 m. Ово растојање се може смањити на 8 m за водове код којих је изолација вода механички и електрично појачана			

Ниво буке мерен на огради станице (ако је изграђена на отвореном) или на спољашњем зиду станице (ако је у згради или кућици) не сме прећи вредност од 70 dB за индустријско подручје,

На улазном гасоводу у МРС, као и на свим излазним гасоводима из МРС морају се поставити противпожарне славине. Улазна и излазне противпожарне славине морају бити удаљене од МРС најмање 5 m, а највише 100 m, и могу бити смештене и изван ограде МРС. У случају када су улазна и/или излазна противпожарна славина изван ограде МРС, исте се морају заштити од неовлашћеног руковања и манипулације.

МРС морају бити ограђене како би се спречио приступ неовлашћеним лицима. Ограда МРС мора да обухвати зоне опасности и мора бити минималне висине 2 m. МРС капацитета до 160 Nm³/h не морају да имају ограду. Уколико је МРС на отвореном простору, са или без надстрешнице, ограда мора бити удаљена минимално 10 m од МРС. Ако се МРС налази у ограђеном простору индустријског објекта може бити и без сопствене ограде, али видно обележена таблама упозорења и заштићена од удара возила

Неопходно је у свему се придржавати одредби Правилника о условима за несметану и безбедну дистрибуцију природног гаса гасоводима притиска до 16 бар („Сл. гласник РС“ бр. 86/2015).

2.5.5. Електронске комуникације и поштански саобраћај

Површине јавне намене са наменом инфраструктурне површине и објекти у захвату Плана и све планиране телекомуникационе системе и радове на постојећим системима ускладити са важећим законима и прописима.

Сви телекомуникациони коридори морају бити заштићени у складу са Правилником о захтевима за утврђивање заштитног појаса за електронске комуникационе мреже и припадајућих средстава, радио коридора и заштитне зоне и начину извођења радова приликом изградње објеката („Сл. гласник РС“, бр. 16/2012).

Примена принципа да величина претплатничке петље буде од 0,5 до 1,0 km у просторима са већим густинама становања и до 2,0 km у сеоским срединама, и могућност надоградње мултисервисних приступних чворова (МСАН) одређеним модулским елементима не омогућује да се утврде локације истих без конкретнијих прорачуна густине телефонских претплатника на појединим подручјима. Као норматив за прорачун

потребног броја телефонских претплатника у наредном периоду користити: два телефонска прикључка по стамбеној јединици и телефонски прикључак на 15-50 m² пословног простора.

Истурене комутационе степене (MSAN) који се изводе као "outdoor" ормани постављати на бетонске темеље одговарајућих димензија (сагласно типу кабинета). У оквиру темеља за смештај кабинета изградити ревизионо окно димензија 80 x 80 x 90 cm због лакшег прихвата и каблова и њиховог увођења у "outdoor" кабинет. У кабинет се смешта комутациона опрема, систем преноса, исправљач, батерије и разделник. MSAN кабинет се напаја електричном енергијом са насељске мреже 0,4 kV. Комплекс MSAN-а оградити транспарентном оградом (бетонска сокла висине 0,5m и метална ограда висине 1,2m.)

Истурене комутационе степене (MSAN) који се изводе као "indoor" обезбедити просторију одговарајуће површине (10 - 15 m² и висине 2,6 - 2,8 m) у оквиру објекта (стамбеног, стамбено-пословног, пословног) до које постоји приступ за "улазак" каблова и опслуживање.

Мини IPAN уређаји се изводе као "outdoor" и "indoor". Активна опрема се смешта у типске ормани за унутрашњу монтажу за на зид и за спољну монтажу на АБ ПТТ стуб, на ниско бетонско постоље габарита хоризонталне пројекције не веће од 0,25m² и на зид. Уређај се повезује оптичким кабловима без металних елемената чија оптичка влакна одговарају међународној препоруци ITU-T G652.D. Овај уређај се напаја електричном енергијом са насељске мреже 0,4 kV на начин из услова надлежног ЕД предузећа. Уређај може бити са батеријама или без њих што је најчешћи случај. Од уређаја до корисника се полажу бакарни каблови (DSL каблови) који су пројектовани и израђени за примену у широкопојасним дигиталним електронским комуникационим мрежама.

Телекомуникациона мрежа се полаже по правилу у регулациони профил саобраћајница у простор тротоара или у инфраструктурни коридор. Ширина инфраструктурног коридора зависи од типа телекомуникационе мреже која се полаже као и од других инсталација које је могуће поставити у коридор уз поштовање минималних прописаних растојања у складу са важећим правилницима и законима.

За полагање оптичких каблова у ров полагати полиетиленске цеви пречника 40 mm, које ће послужити као заштита или резерва за касније "удувавање" оптичког кабла.

Изводе градити самостојећим изводно-разводним орманима и унутрашњим изводима у објектима.

Самостојећи ормани су на бетонском постољу габарита на већег од 50 x 40 cm и дубине до 0,6 m постављене на граници тротоара и стамбених парцела (на граници регулационе линије), тако да се не омета прилаз објектима.

Код пројектовања и изградње приступне (претплатничке) телефонске мреже морају се поштовати следећи услови:

- при паралелном вођењу телефонских и енергетских каблова минимално растојање је 0,3 m за водове 1 kV, односно 0,5 m за водове 10 и 35 kV. Код укрштања, електроенергетски кабл се полаже испод телефонског кабла са минималним растојањем од 0,5 метра. Најмањи угао укрштања телефонског и електроенергетског кабла износи 450,

- при паралелном полагању телефонских каблова са водоводном и канализационом мрежом минимално хоризонтално растојање је 1,0 метар. Код укрштања телефонских каблова са водоводном и канализационом мрежом, телефонски кабл се полаже изнад водоводне и канализационе мреже са минималним растојањем од 0,2 m од темена водоводне или канализационе цеви, с тим што се телефонски кабл полаже у заштитну цев постављену управно на трасу водовода или канализације у

дужини најмање од по 1,0 метар лево и десно од цеви,

- прелазак телефонских каблова преко постојећих асфалтираних улица вршити бушењем трупа улица, а за планиране предвидети постављање ПЕ цеви пречника 110 mm на дубини од 1,2 m од коте коловоза како би се избегла нова раскопавања.

Све базне радиостанице сва три оператера пројектовати и градити са примопредајницима малих снага, због смањења електромагнетног зрачења и мањег утицаја на животну средину. Ово изазива већу густину објеката базних станица, и због малих снага примопредајника и могућности покривања одређених простора, избор оптималне локације је могућ тек после одређених мерења, те се локације истих не могу утврђивати просторним (урбанистичким) плановима. Базне радиостанице које се граде на отвореном простору обавезно оградити жичаном транспарентном оградом висине до 2,2 m.

IV ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

1. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ПОДРУЧЈЕ ПЛАНА

1.1. Начин спровођења просторног плана

Просторни план спроводиће се на следећи начин:

1. Директном применом Просторног плана, издавањем информације о локацији и локацијских услова, за делове територије који нису обухваћени урбанистичким плановима и урбанистичким пројектима. Просторни план спроводиће се и директном применом Посебног прилога Просторног плана – Анекса Просторног плана, где су обрађени поверљиви садржаји комплекса посебне намене, а који се односе на посебне мере уређења и припреме територије за потребе одбране земље.

2. Применом планских решења из Просторног плана подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75, деоница Београд-Ниш;

3. Применом планских решења из Просторног плана подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд - Смедерево - Јагодина - Ниш);

4. Применом планских решења из Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора железничке пруге Београд–Ниш;

5. Применом планских решења из Просторног плана подручја посебне намене слива акумулације „Бован”;

6. Разрадом у Просторном плану израдом уређајних основа за села и делове сеоских насеља ван посебне намене (дефинисане плановима вишег реда), као и у зони посебне намене, поштовањем обухвата грађевинског земљишта (дефинисаним такође, плановима вишег реда).

7. Разрадом Просторног плана израдом плана генералне регулације за:

1) општински центар Алексинац;

2) појас Јужне Мораве;

8. Разрадом Просторног плана применом и израдом планова детаљне регулације:

1) Подручја "Ново насеље" у Алексинцу (на снази);

2) Радне зоне Житковац у Житковцу (на снази);

3) Обилазнице Државног пута II реда деоница Рутовац - Мали Цвет (на снази);

4) Ветроелектрана „Мозгово” (у изради);

5) Ветроелектрана „Брадарац” (у изради);

6) Система за наводњавање Алексиначког поља (на снази);

7) Викенд насеља „Бован” (планирано);

8) Манастир „Липовац” (планиран);

9) Дела насеља „Грејач” (планиран);

10) Обилазнице општинског пута на деоници Алексиначки рудник-Краљево (планиран);

11) Саобраћајница:

- планираних државних путева, након израде генералног пројекта са претходном студијом оправданости;

- планираних општинских путева;

- 12) Далековода;
- 13) За потребе изградње постројења за биомасу, ветрогенераторе, соларних фотонапонских постројења (соларних електрана), као и за проточне МХЕ веће од 1,0 MW;
- 14) За уређење водотокова, осим за деонице за које се уређење врши у оквиру постојеће парцеле водног земљишта;
- 15) Депоније отпада „Лутвина чесма“;
- 16) Новопланиране локације гробља које нису дефинисане уређајним основама;
- 17) Трансфер станице;
- 18) Сточна гробља;
- 19) Дела заштитног левообалног насипа реке Јужне Мораве;
- 20) Примарне канализационе мреже за насеља са леве обале Јужне Мораве;
- 21) Изградњу магистралних гасовода и нафтовода;
- 22) Зона привредних делатности површина већих од 1ha;
- 23) Излетнички центар са видиковцем;
- 24) потребе изградње инфраструктурних објеката - канализационе мреже, водоводне мреже и др.

9. Разрадом Просторног плана израдом урбанистичких пројеката за:

- 1) Стрелиште;
- 2) Шанчеве;
- 3) Цркве, „Свете Тројице“;
- 4) спортска игралишта – ван обухвата уређајних основа и планова нижег реда;
- 5) локалне резервоаре, прекидне коморе и пумпне станице;
- 6) објекте за производњу енергије из обновљивих извора снаге до 1,0 MW;
- 7) комплекса у функцији примарне пољопривредне производње, површине преко 3 ha;
- 8) фарми које не подлежу обавези израде студије о процени утицаја на животну средину;
- 9) стакленика површине преко 3 ha;
- 10) постројења за прераду отпадних вода;
- 11) проширење постојећих гробља на локацијама које нису дефинисане уређајним основама;
- 12) викенд објеката у приобаљу река ван обухвата уређајних основа и планова нижег реда;
- 13) рибњака;
- 14) Реконструкција дела државног пута Другог А реда бр. 217;
- 15) и других објеката за потребе утврђивања јавног интереса.

Уколико постоји потреба за изградњом излетишта, дечијих игралишта, етно села, тематских паркова, паркова, верских објеката и мањих приземних објеката (колибе, вајати и сл.), у сврху угоститељства, у оквиру регистрованих пољопривредних домаћинства, или као додатна туристичка понуда ван заштићених зона, на парцелама које нису дефинисане као грађевинско земљиште, могућа је даља разрада урбанистичким пројектом, уколико излазе на јавну површину-атарски пут. Ови објекти морају бити израђени искључиво од природних материјала (камен и дрво).

Из даље урбанистичке разраде Просторног плана (ПДР и УП) за обновљиве изворе енергије, изузимају се соларне инсталације које се постављају на земљи и на објектима (стамбене, помоћне и економске) за обезбеђење топлотне и производњу електричне енергије (за интерну и комерцијалну потрошњу) капацитета до 30 kW (према Уредби о подстицајним мерама за производњу електричне енергије из обновљивих

извора и из високоефикасне комбиноване производње електричне и топлотне енергије, „Службени гласник РС”, број 56/16 или 50 kW (чл. 145. Закона о планирању и изградњи).

1.2. Смернице за израду урбанистичких планова и друге развојне документације

Смернице за израду урбанистичких планова

План генералне регулације Алексинца обухвата грађевинско подручје и делове грађевинског подручја у оквиру катастарских општина: Алексинац Варош, Алексинац ван варош, Вакуп и Краљево. До доношења новог Плана генералне регулације Алексинца примењиваће се важећи планови: План генералне регулације Алексинца („Службени лист општине Алексинац” бр. 6/14); Измене и допуне плана генералне регулације Алексинца („Службени лист општине Алексинац” бр. 11/20, 26/22); и План детаљне регулације насеља Алексиначки Рудник („Службени лист општине Алексинац” бр. 12/8); у оквиру зоне дефинисаног грађевинског земљишта овим Просторним планом, за потребе легализације и озакоњења објекта, као и сва остала планска решења која нису у супротности са овим Просторним планом.

Поред дефинисаног грађевинског земљишта могуће је урбанистичким планом и урбанистичким пројектом прибавити додатно грађевинско земљиште искључиво за потребе јавне намене и реализације инфраструктурних система.

Нови План генералне регулације Алексинца регулисаће очување архитектонских и амбијенталних вредности насеља алексиначке агломерације. Овим Планом активности усмеравају првенствено на ревитализацију постојеће структуре уз очување типологије објеката. Обликовање фасада, одабир архитектонских детаља, грађевинског материјала, боја и слично, треба да је у складу са амбијентом и визуелним идентитетом простора.

У обухвату новог Плана генералне регулације Алексинца потребно је дефинисати, зоне планова детаљне регулације унутар стамбених блокова за потребе решавања имовинско-правних односа и даље урбанистичке разраде простора. Тачне позиције планова детаљне регулације биће дефинисане новим ППР-ом.

Дефинисани обухвати свих урбанистичких планова су прелиминарног карактера и у зависности од потреба, могуће их је у мањој мери (до 10% површине) мењати.

За планиране коридоре државних путева неопходна је израда генералног пројекта са претходном студијом оправданости, а након тога израда идејног решења и плана детаљне регулације.

Смернице за израду друге развојне документације

У погледу заштите непокретних културних добара неопходна је израда студије археолошког наслеђа, којом ће се утврдити релевантни подаци о свим локалитетима, обрађени тако да се на основу њих могу утврдити границе заштите и обухват заштићене околине и студија о карактеру предела у којој ће се добити елементи за конкретне услове и мере заштите, као и границе непосредне заштићене околине. На основу валоризације научно-образовних, културно-историјских и туристичких потенцијала непокретних културних добара и евидентираних непокретности потребно је одредити приоритетне локалитете и активности у погледу предузимања мера на заштити, ревитализацији и презентацији и утврдити потенцијално подручје за формирање етно-паркова.

У циљу планског управљања отпадом и збрињавања угинулих животиња, неопходна је израда студије избора локација за сточна гробља.

Спровођење Просторног плана у секторским плановима и програмима

Планска решења спроводиће се следећим секторским плановима и програмима:

- средњорочним и годишњим програмима уређивања грађевинског земљишта (скупштина општине у сарадњи са јавним предузећима);
- годишњим програмима заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта (скупштина општине уз сагласност надлежног министарства, у сарадњи са удружењима пољопривредних произвођача и власницима земљишта);
- основе газдовања шумама;
- плановима у области образовања, здравствене заштите, социјалне заштите, развоја културе и спорта (скупштина општине, у сарадњи са надлежним министарствима, управама општине, месним заједницама, приватним сектором и невладиним организацијама);
- програмима развоја туризма (скупштина општине у сарадњи са надлежним министарством и туристичким организацијама);
- средњорочним и годишњим програмом изградње, рехабилитације и одржавања државних путева (ЈП „Путеви Србије”, у сарадњи са надлежним управама општине);
- средњорочним и годишњим програмима изградње, рехабилитације и одржавања општинских путева (надлежне управе и дирекција општине);
- плановима за проглашење ерозивних подручја (скупштина општине у сарадњи са министарством надлежним за водопривреду);
- плановима одбране од поплава од бујичних вода (скупштина општине у сарадњи са министарством надлежним за водопривреду);
- плановима развоја енергетике (јединица локалне самоуправе);
- програмима заштите животне средине (доноси јединица локалне самоуправе);
- програмима мониторинга квалитета животне средине (јединица локалне самоуправе у сарадњи са надлежним управама);
- средњорочним и годишњим програмима истраживања и заштите непокретних културних добара (Републички завод за заштиту споменика културе-Београд и Завод за заштиту споменика културе Ниш у сарадњи с надлежним општинским управама).”

2. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ

Основни плански приоритети у области заштите *природних ресурса* су:

1) Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта:

- Успостављање мониторинга квалитета земљишта;
- Израда и спровођење пројеката за обнову оштећеног и уништеног земљишта (на теренима оштећеним процесима ерозије, на површинама слабо продуктивног пољопривредног земљишта, деградираних пашњака и голети);
- Предузимање мера за повећање производње повртарских биљних култура на постојећим и новим површинама код културе паприке, парадајиза, лука, кромпира и купуса, повећање површина под кукурузом за силажу и површина са детелином и вештачким ливадама, повећање броја грла говеда, оваца и свиња код постојећих капацитета и формирање нових фарми говеда, оваца и свиња, повећање пчелињих друштава.

2) Одрживо коришћење и заштита шумског земљишта:

- Предузимање мера за санацију најугроженијих површина шума и шумског земљишта у складу са основама газдовања шумама и санационим плановима за предметно подручје;
 - Предузимање мера за пошумљавање голети и обављање антиерозивних биолошких радова;
 - Предузимање мера за заштиту шумског земљишта и најатрактивнијих делова предела од стамбене, викенд и друге непланске градње.
- 4) Геолошка истраживања и експлоатација минералних сировина у утврђеним експлоатационим подручјима:
- Предузимање мера за модернизацију, ревитализацију и ре-инжењеринг технолошких процеса и модернизацију опреме;
 - Припремне активности на интензивирању геолошких истраживања у утврђеним перспективним подручјима (бакра, гвожђа, калаја, фелдспата и др.);
 - Отварање затворених рудника и повећање искоришћавања постојећих минералних сировина уз предузимање мера за заштиту животне средине у близини лежишта.

Основни плански приоритети у области *демографије и развоја људских ресурса* су:

- 1) Заустављање негативних демографских токова и обнова становништва:
 - Предузимање мера за подстицај наталитета и регенерацију становништва;
 - Предузимање мера за задржавање и смањење одласка младог и образованог становништва у веће градове Србије (Београд и Ниш) и у иностранство, као и стварање услова за повратак значајног дела одсељених становника.
- 2) Развој људских ресурса:
 - Израда стратегија и политика из области управљања људским ресурсима;
 - Предузимање мера у циљу побољшања образовне структуре становништва, израда програма преквалификације и целоживотног образовања становништва, спровођење перманентних обука/едукација незапослених у складу са потребама индустрије и мале привреде.
- 3) Смањење сиромаштва и побољшање квалитета живота становништва:
 - Побољшавање услова социјалног статуса појединих категорија становништва (одраслих особа без образовања, жена, деце, старих, избеглих и интерно расељених лица, војних инвалида и других посебно угрожених група).
 - Предузимање мера за ново запошљавање, самозапошљавање (посебно угрожених категорија становника - жена, младих, особа са инвалидитетом, корисника новчане социјалне помоћи, припадника националних мањина), за отварање мини предузећа унутар постојећег стамбеног ткива и др.;
 - Диверзификација, подизање квалитета и веће приступачности услуга свом становништву (трговина и финансије, саобраћај, здравство, образовање итд.).

Основни плански приоритети у области *развоја мреже насеља* су:

- Формирање функционалне мреже насеља и успостављање чвршћих релација између самих центара заједнице насеља и насеља која се око њих групишу;
- Подизање степена централитета постојећих центара заједнице насеља у оквиру сваке појединачне „регије“;
- Предузимање мера ка смањењу територијалних разлика на подручју општине (опремање насеља додатним садржајима и базичним услугама (птт услуга, интернет и сл.) у оном нивоу који је довољан да смањи привлачну снагу Алексиначке агломерације и града Ниша);

- Обнова и изградња просторне, саобраћајне и комуналне инфраструктуре у циљу бољег просторног и функционалног повезивања насеља.

Основни плански приоритети у области *јавне службе* су:

1) Унапређење квалитета услуга општинске управе према грађанима и привреди:

- Увођење нових електронских услуга за грађане и привреду преко општинског WEB портала – јачање Е-управе и успостављање механизма за редовну комуникацију локалне самоуправе и привредника;
- Развој и унапређење ГИС-а - наставак дигитализације и снимања постојеће инфраструктуре (водовод, канализација, гас, путеви, улице, итд.);
- Развијање међуопштинске сарадње са градовима и општинама у региону;
- Израда пројеката и иницијатива за јавно приватна партнерства.

2) Унапређење квалитета и равномерна доступност предшколског, основног и средњег образовања:

- Редовно стручно усавршавање запослених у образовању – формално и неформално образовање кроз обуке, семинаре и тренинге;
- Реконструкција или доградња школа и предшколских установа и уређење школских дворишта у школама и предшколским установама, озакоњење свих објеката образовања на територији општине, опремање свих школа научно-наставним средствима;
- Сарадња локалне самоуправе, привреде и образовних институција у циљу стварања могућности за отварање нових образовних профила (образовање кадра за текстилну, дрвну и метало-прерађивачку индустрију), организовање програма квалификације и преквалификације и други облици образовања одраслих.

3) Унапређење квалитета живота становништва кроз јачање постојећих и увођење нових здравствених и социјалних услуга:

- Повећање професионалних компетенција запослених кроз редовне едукације и семинаре;
- Реконструкција и доградња постојећих здравствених и социјалних установа;
- Развој услуге становања уз подршку за особе са инвалидитетом и коришћење слободног стамбеног фонда за развој система становања уз подршку;
- Развој и промоција социјалног предузетништва;
- Повећање обухвата корисника услуге помоћ у кући на сеоском подручју;
- Формирање мобилних екипа примарне здравствене заштите и социјалне заштите;
- Обезбеђење приступа особама са инвалидитетом установама и институцијама на територији општине (уклањање архитектонских баријера);
- Потребно је одредити локацију спортског диспанзера - у складу са потребама спорта.

4) Заштита постојећег културног наслеђа и побољшање понуде културних садржаја:

- Реконструкција зграде Центра за културу и уметност и планирање простора за биоскоп;
- Повећање културних садржаја за поједине категорије становништва – за младе, за старе, итд. и формирање омладинског клуба или омладинског центра;
- Ревитализација Домова културе на сеоском подручју;
- Рад на већој заинтересованости руралног становништва за програме културе.

5) Унапређење услова за квалитетно одржавање такмичарског, школског и рекреативног спорта:

- Подизање капацитета стручног рада у области спорта;
- Унапређење система финансирања у такмичарском спорту и подршка развоју спортиста за постизање врхунских резултата;

- Одређивање адекватне локације за изградњу центра за спортске припреме и рекреацију и изградња објеката у циљу одвијања спортских активности (затворени базен, атлетска стаза, балон сала, гимнастичка сала, и сл.);
- Одржавање постојеће спортске инфраструктуре (за редовне и рекреативне спортске активности) и реконструкција објеката и терена у селима;
- Организовање спортских секција и извођење радионица и кампова у току летњег и зимског распуста, разних турнира и такмичења прилагођених свим категоријама становништва током целе године, стварање услова за бављење спортовима на води;
- Предузети мере за већу доступност постојећих спортских објеката свим грађанима, као и особама са различитим степеном инвалидитета;
- Израда приоритета и препорука за финансирање спорта особа са инвалидитетом.

Основни плански приоритети у области **привреде** су:

1) Подршка привлачењу инвестиција (предузимање мера за стварање повољних услова за привлачење домаћих и страних инвеститора):

- Уређење постојећих привредних локалитета до постизања високог степена искоришћености истих;
- Уређење нових привредних локалитета у руралном подручју, са оријентацијом на земљишта нижих бонитетних вредности (непродуктивна земљишта);
- Предузимање мера за заштиту животне средине у постојећим и новим привредним зонама, у складу проценом утицаја привредних субјеката на животну средину.

2) Развој и диверзификација сектора прерађивачке индустрије:

- Унапређење система стимулативних мера за развој сектора прерађивачке индустрије, (средства за улагање у доградњу и модернизацију, за набавку нове опреме, увођење нових технологија, за start-up, за нова запошљавања и сл.);
- Унапређење квалитета производа и услуга увођењем система стандарда квалитета (ИСО 9000, НССР и сл.), а са циљем унапређења извоза привредних субјеката;

3) Унапређење тржишне конкурентности пољопривредне производње:

- Подршка повећању производње пољопривредних култура са тржишним карактером (повећање производње повртарских култура, посебно „раног“ поврћа, пораст броја говеда, оваца и свиња, повећање производње меда путем повећања броја пчеларских кошница и сл.) и повезивању пољопривредних произвођача са трговинама, угоститељима, хотелијерима, сеоским домаћинствима;
- Предузимање мера за успостављање система организованог наводњавања пољопривредних површина уз поштовање мера заштите животне средине;
- Развој и промоција органске пољопривредне производње;
- Подршка убрзаној регистрацији пољопривредних газдинстава, уз предузимање мера за укрупњавање поседа и пораст нивоа специјализације и комерцијализације истих;
- Предузимање мера за подстицање улагања младих пољопривредника у проширење пољопривредног поседа.

4) Развој сектора МСП и предузетништва у области пољопривреде, прерађивачке индустрије и услуга:

- Креирање повољног привредног амбијента кроз стварање ефикасне администрације (смањење административне процедуре) у правцу формирања „one stop shop” (све на једном месту) и дигитализације услуга и сервиса (е-управа);
- Унапређење система стимулативних мера за покретање и диверзификацију привредних активности ради одрживог и дугорочног привредног развоја;
- Подршка развоју микро/мини производних погона у области производње, откупа и прераде пољопривредних и шумарских производа, туризма, услуга и старих заната у сеоским домаћинствима са циљем комерцијализације истих;

- Подршка удруживању привредних субјеката кроз формирање разних пословних удружења и кластера и сл.
- Предузимање мера за смањење незапослености.

Основни плански приоритети у области **туризма** су:

- 1) Унапређење атрактивности општине Алексинац као туристичке дестинације:
 - Активирање просторних (природних и антропогених) потенцијала у сврху развоја туризма
 - Израда базе података о природним и антропогеним туристичким вредностима општине;
 - Предузимање мера за очување и унапређење разноврсности ловне фауне и организовање ловног туризма и едукације ловних стручњака и ловаца са циљем заштите и узгоја дивљачи;
 - Унапређење постојећих и организација нових културно-спортских манифестација у циљу употпуњавања туристичке понуде Општине;
 - Обнова, модернизација и изградња саобраћајне инфраструктуре до свих значајнијих насеља и туристичких вредности.

2) Повећање броја и подизање квалитета смештајних капацитета, нарочито подршка адаптацији сеоских домаћинстава у циљу стварања услова за туристичку категоризацију;

- Предузимање мера у циљу подизања квалитета туристичких услуга (изградња, обнова и модернизација потребних ресторанских и хотелских капацитета, формирање информативних пунктова, организовање обука/едукација домаћинствима за бављење сеоским туризмом, изградња и мапирање пешачких и бициклистичких стаза, одморишта и видиковаца и сл.).

3) Унапређење „видљивости“ туристичке понуде општине Алексинац:

- Унапређење система прикупљања података о туристичкој тражњи;
- Маркетиншка промоција туристичке понуде и презентације туристичких вредности (израда, одржавање и ажурирање web презентације туристичке понуде и сл.);
- Подршка наступима на значајним домаћим и међународним сајмовима туризма.

Основни плански приоритети у области **саобраћајне инфраструктуре** су:

- Решавање имовинско-правних односа за коридоре постојећих државних и општинских путева на деоницама где путеви немају дефинисану катастарску парцелу;
- Изградња обилазнице државног пута II деоница Рутевац-Мали цвет, за коју је донет план детаљне регулације;
- Израда студијске и пројектне документације (са проценом утицаја на животну средину), која ће дефинисати трасу обилазнице државног пута IIА реда око Бованског језера;
- Изградња недостајуће деонице од око 4,3km дужине државног пута II Б реда број 424, како би се повезала насеља Добрујевац и Доњи Крупац.
- Изградња недостајуће донице државног пута II А реда број 222 између чворова Врело и Гојмановац.

Основни плански приоритети у области **водне и водопривредне инфраструктуре** су:

- 1) У области водоснабдевања:
 - Замена и реконструкција цевовода сирове воде Ø800 mm, од бране Бован до ППВ "Бресје" је један од најприоритетнијих задатака у предстојећем периоду;

- Проширење капацитета централног резервоара "Пето окно" са додатним резервоарским простором од 3.000 m³, који треба да обезбеди резерву воде у случају прекида производње воде на ППВ "Бресје" због неке интервенције или одржавања;
- Изградња примарне мреже из правца Доње Пешчанице до Радевца где требају бити обухваћена и околна села која немају решен проблем поузданог водоснабдевања;
- Изградња недостајућег резервоарског простора за више зоне водоснабдевања ("Логориште 2", "Палилула");
- За локална изворишта је приоритет у наредном периоду израда Елабората о зонама санитарне заштите свих изворишта просечне издашности веће од 10 м³/дан или за снабдевање водом за пиће више од 50 становника.

2) У области канализације:

- Изградња централног постројења за пречишћавање отпадних вода (ЦППОВ) за потребе Алексинца и још 15 сеоских насеља, капацитета 3x18.500 ES;
- Изградња примарних колектора до ЦППОВ;
- Изградња система за заштиту акумулације „Бован“ од отпадних вода (заједно са општином Сокобања, чијој територији припада највећи део сливног подручја).

Основни плански приоритети у области *енергетске инфраструктуре* су:

- Реконструкција постојећих ТС 35/10kV у циљу повећања снаге до максимално пројектоване снаге ТС;
- Изградња нових ТС 35/10kV са циљем задовољења потреба за електричном енергијом до краја планског периода;
- Изградња нових и реконструкција постојећих ТС 10/0,4kV у циљу повећања снаге и изградња нових 10kV водова за напајање планираних ТС и за обезбеђење двостраног напајања кључних објеката.

Основни плански приоритети у области *комуналне инфраструктуре* су:

1) Развој комуналне инфраструктуре на планском подручју:

- Санација и рекултивација свих постојећих дивљих депонија на територији Просторног плана,
- Успостављање система организованог сакупљања отпада на целој територији Плана и
- Успостављање система примарне сепарације и изградња рециклажних дворишта.

Основни плански приоритет у области заштите *животне средине* су:

1) Спровођење мера превентивне заштите и унапређења заштите животне средине планског подручја:

- Постизање оптималног и рационалног коришћења природних ресурса (заштита и коришћење земљишта и вода), у складу са Законом о заштити животне средине и другим прописима из области заштите животне средине;
- Унапређење природних и створених вредности;
- Интегрисање аспекта животне средине у планска решења у вези са наменом, уређењем и изградњом простора, привредним и туристичким развојем, управљањем отпадом и обезбеђивањем одрживог развоја подручја;
- Доношење планова и програма управљања природним ресурсима и добрима и програма заштите животне средине, односно локалних акционих и санационих планова у складу са Националним стратегијама, Националним програмима и важећом законском регулативом из области животне средине;

- Обезбеђивање континуираног мониторинга животне средине и доношење програма мониторинга у свим областима где је то законом прописано;
- Формирање и вођење прописаних база података из области животне средине.
- Обезбеђивање финансирања и остваривања циљева заштите животне средине;
- Инспекцијски надзор над извршавањем послова поверених јединици локалне самоуправе у области животне средине;
- Вршење инспекцијског надзора повереног јединицама локалне самоуправе над привредним субјектима и оператерима којима органи јединица локалне самоуправе издају дозволе прописане Законом о заштити животне средине и посебним законима из ове области.

Основни плански приоритети у области заштите *непокретних културних добара* су:

- Спровођење активности на увођењу непокретности са споменичким својствима у законски поступак утврђивања за културна добра;
- Проспекција археолошког наслеђа

3. МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАВНОМЕРНОГ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА

За реализацију наведених приоритетних планских решења и пројеката потребно је предузети читав низ мера и инструмената, и то:

3.1. Економско – финансијске мере

За планска решења заштите, уређења и коришћења *природних ресурса*:

- Обезбеђивање повољних кредита за инвестирање у уређење пољопривредног земљишта за санацију земљишта захваћеног ерозијом, спровођење еколошко исправних мелиорација ливада и пашњака, пошумљавање слабопродуктивног пољопривредног земљишта и голети и извођење антиерозивних биолошких радова;
- Обезбеђење улагања из буџета Републике Србије путем пројектног финансирања преко надлежног министарства, као и буџета локалне самоуправе Алексинац за одржавање и унапређење пољопривредне производње и пласмана производа;
- Обезбеђење субвенција младим пољопривредницима за подстицање у проширење пољопривредног поседа;
- Обезбеђење неопходних средстава у буџету општине Алексинац за успостављање система интегралног управљања отпадом.

За планска решења у области *демографије и развоја људских ресурса*:

- Обезбеђивање повољних кредита и улагања из буџета локалне самоуправе за мере подршке samozapošljavanje, унапређењу здравствено-социјалне политике и система образовања, за побољшање квалитета живота на селу и др.;
- Обезбеђење субвенција за подстицај наталитета;
- Обезбеђење средстава из буџета општине Алексинац за побољшање социјалног статуса појединих категорија становника (одраслих особа без образовања, деце, жена, старих и других посебно угрожених група);
- Обезбеђење неопходних средстава у буџету општине Алексинац и средстава путем пројектног финансирања према надлежном министарству за успостављање и развој

система становања уз подршку (стављањем у функцију слободног стамбеног фонда и сл.).

За планска решења у области *развоја мреже насеља и јавних служби*:

- Обезбеђење средстава из буџета општине Алексинац за унапређење услуга управе, дигитализације, за развој и унапређење ГИС-а и сл.;
- Обезбеђење неопходних средстава за реконструкцију/доградњу школа и предшколских установа; реконструкцију и доградњу постојећих здравствених и социјалних установа, озакоњење свих објеката јавних служби на подручју општине и др.;
- Удруживање средства из буџета општине Алексинац, буџета Републике Србије, путем пројектног финансирања према надлежном министарству, и средстава пословних банака и приватног сектора за ревитализацију домова културе и реконструкцију зграде Центра за културу и уметност;
- Средства из буџета општине Алексинац, спортских клубова и приватног сектора за унапређење система финансирања у спорту и уређење спортске инфраструктуре.

За планска решења *привредног развоја*:

- Обезбеђење неопходних средстава за експропријацију и откуп расположивог земљишта у приватном власништву са циљем проширења постојећих и изградње нових привредних локалитета, за уређење и инфраструктурно опремање истих и сл.;
- Удруживање средстава Републике Србије (путем пројектног финансирања преко ресорног министарства), пословних банака и средстава локалних самоуправа за отварање нових радних места, за samozapošljavanje и запошљавање млађег и женског дела популације;
- Пореске олакшице, стимулативне мере комуналне политике и политике цена грађевинског земљишта за развој сектора малих и средњих предузећа;
- Обезбеђење субвенција за развој: микро/мини производњих погона у сектору прерађивачке индустрије, агроиндустрије, пољопривреде, туризма, услуга, старих заната;
- Унапређење система стимулативних мера економске и пореске политике за унапређење квалитета производа и услуга, унапређења извоза привредних субјеката;
- Обезбеђење неопходних средстава за ревитализацију напуштених објеката и отварање нових радних места;
- Обезбеђена средства у буџету општине Алексинац за субвенције младим пољопривредним газдинствима и газдинствима која имају пораст производње пољопривредних култура са тржишним карактером;
- Обезбеђење повољних кредита и увођење система пореских подстицаја за модернизацију и изградњу објеката за откуп и прераду млека и млечних производа, откуп и прераду воћа, шумских плодова, лековитог и ароматичног биља, кланица и објеката за прераду меса;
- Стимулативне мере економске и пореске политике за успостављање система организованог наводњавања пољопривредних површина.

За планска решења у области *туризма*:

- Удруживање средстава Републике Србије (путем пројектног финансирања преко ресорног министарства), буџета општине, туристичких субјеката и комерцијалних банака и других извора за израду и спровођење програма развоја туризма, прибављање и уређење грађевинског земљишта, развоја туристичке инфраструктуре и супраструктуре и др.;

- Стимулативне мере економске и пореске политике за унапређење квалитета туристичких услуга (за повећање броја и подизање квалитета смештајних капацитета, адаптацију сеоских домаћинстава у циљу стварања услова за туристичку категоризацију, за изградњу, обнову и модернизацију потребних ресторанских и хотелских капацитета, и сл.);
- Пореске олакшице и стимулативне мере економске политике, обезбеђењем неопходних средстава у буџету општине, за новозапослене у туризму, унапређење и диверзификацију туристичке понуде и др;
- Удруживање средстава из буџета општине и туристичких субјеката за унапређење постојећих и организацију нових културно-спортских манифестација у циљу употпуњавања туристичке понуде Општине;
- Обезбеђење неопходних средстава за бољу маркетиншку промоцију и презентацију туристичке понуде и туристичких вредности општине Алексинац.

За планска решења развоја *саобраћајне инфраструктуре*:

- Удруживање средстава за развој мреже државних путева из буџета Републике Србије, средстава ЈП "Путеви Србије" и кредитних средстава међународних асоцијација, и др;
- За решавање правно-имовинских односа обезбедити средства из буџета Републике Србије за трасе државних путева и буџета општине за трасе општинских путева.

За планска решења развоја *комуналне инфраструктуре*:

- Удруживање средстава буџета општине, буџета Републике Србије, путем пројектног финансирања преко ресорног министарства, средстава јавно-комуналних предузећа, приватног сектора, комерцијалних банака и средстава из донација за решавање проблема канализације и пречишћавања отпадних вода;
- Обезбеђење средстава у буџету општине и путем пројектног финансирања за санацију и рекултивацију постојећих дивљих депонија.

За планска решења *инфраструктурних мрежа*:

- Обезбеђивање финансијских средстава из буџета општине Алексинац и путем пројектног финансирања према надлежном министарству, републичких јавних предузећа и приватног сектора за реализацију објеката и комплекса инфраструктурних мрежа.

За планска решења *заштите животне средине*:

- Увођење накнаде за коришћење природних вредности и санације и рекултивације деградираних простора;
- Увођење накнаде за загађивање животне средине.

За планска решења *заштите непокретних културних добара*:

- Обезбеђење неопходних финансијских средстава из буџета општине Алексинац, а уз подршку надлежног министарства и приватног сектора за реализацију заштите непокретних културних добара.

3.2. Организационе мере и инструменти

За планска решења у области *природних ресурса*:

- Увођење мониторинга квалитета земљишта;

- Организовање програма стручног усавршавања ловних стручњака и ловаца са циљем заштите и узгоја дивљачи.

За планска решења у области *становништва, развоја мреже насеља и јавних служби*:

- Организовање програма квалификације и преквалификације и други облици образовања одраслих;
- Организовање програма обуке запослених у локалној самоуправи са циљем унапређења квалитета услуга општинске управе;
- Организовање програма стручног усавршавања и повећања професионалних компетенција запослених у здравству и социјалној заштити;
- Формирање мобилних екипа примарне здравствене заштите и социјалне заштите;
- Коришћење слободног стамбеног фонда за развој система социјалног становања;
- Организовање спортских секција, спортских турнира, радионица и кампова.

За планска решења *привредног развоја*:

- Стварање ефикасне администрације (смањење административне процедуре) у правцу формирања „one stop shop” (све на једном месту) и пружања on - line услуга и сервиса;
- Организовање обука и курсева за заинтересоване предузетнике;
- Формирање базе података о грађевинском земљишту;
- Подршка повезивању/организовању привредних субјеката у кластере и привредна удружења;
- Подршка убрзаној регистрацији пољопривредних газдинстава;
- Организовање едукација сакупљача и прерађивача лековитог и зачинског биља.

За планска решења у области *туризма*:

- Подршка повезивању/организовању туристичких субјеката у разне видове кластерског и просторног удруживања;
- Формирање информационог система о туристичким ресурсима и тражњи;
- Увођење мониторинга туристичког пословања, промоције и пропаганде.

За планска решења у области *водне инфраструктуре*:

- Организација службе осматрања и обавештавања на већим водотоцима, ради благовременог обавештавања о опасностима од поплава;
- Оспособљавање грађана за заштиту и спасавање од поплава, кроз личну и узајамну заштиту.

За планска решења развоја *комуналне инфраструктуре*:

- Набавка потребних возила и контејнера, изградња станица за сакупљање и организовање комуналне службе на туристичким локалитетима;
- Набавка потребних мобилних станица за сакупљање отпада.

За планска решења развоја *заштите животне средине*:

- Формирање и вођење прописаних база података из области животне средине;
- Обезбеђивање континуираног мониторинга животне средине (одређивање локација и постављање мерних станица за праћење и контролу квалитета ваздуха, воде, земљишта и нивоа буке и сл.);

- Унапређење инспекцијског надзора над извршавањем послова поверених јединици локалне самоуправе у области животне средине.

За планска решења заштите *непокретних културних добара*:

- Обележавање и уређење приступа непокретним културним добрима и евидентираним непокретностима у оквиру туристичке презентације истих.

3.3. Планско – програмске мере

За планска решења заштите, уређења и коришћења *природних ресурса*:

- Доношење програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног и шумског земљишта;
- Израда програма санације деградираних и делимично деградираних земљишта;
- Израда пројеката рекултивације пољопривредног земљишта;
- Доношење програма газдовања шумама.

За планска решења заштите, уређења и коришћења *становништва, развоја мреже насеља и јавних служби*:

- Израда стратегија, политика и програма из области управљања људским ресурсима;
- Израда пројеката и иницијатива за јавно приватна партнерства.

За планска решења *привредног развоја*:

- Израда Плана капиталних инвестиција;
- Израда планске и пројектне документације за опремање локација (за обезбеђење просторних, саобраћајних и инфраструктурних услова за отварање нових МСП);
- Израда програма за развој пољопривреде.

За планска решења у области *туризма*:

- Израда базе података о природним и антропогеним туристичким вредностима општине;
- Доношење програма развоја туризма;
- Израда пројеката туристичке инфраструктуре и супраструктуре.

За планска решења развоја *саобраћајне инфраструктуре*:

- Израда студијске и пројектне документације (са проценом утицаја на животну средину), која ће дефинисати трасу обилазнице државног пута ПА реда око Бованског језера;
- Израда планске и пројектне документације за реконструкцију и рехабилитацију ДП II реда;
- Израда планске и пројектне документације за реализацију нових општинских путева.

За планска решења развоја *комуналне инфраструктуре*:

- Израда пројектне-техничке документације за изградњу главног сабирног колектора до локације будућег Постројења за пречишћавање отпадних вода на десној обали реке Јужне Мораве;
- Израда одговарајућег документа о утицају изградње гробља на животну средину и у складу са тим израда планске документације за изградњу гробља на новој локацији;
- Израда пројеката санације и рекултивације свих постојећих дивљих депонија (са

претходном проценом ризика, дефинисаним начином ремедијације и утврђеним приоритетима за санацију).

За планска решења заштите *животне средине*:

- Доношење програма управљања природним ресурсима и програма заштите животне средине;
- Доношење програма мониторинга квалитета животне средине у свим областима где је то законом прописано.

За планска решења заштите *непокретних културних добара*:

- Израда студије градитељског наслеђа са валоризацијом споменичких вредности, дефинисањем граница заштите и заштићене околине и утврђивањем услова и мера заштите за сва добра под претходном заштитом;
- Израда студије градитељског наслеђа са валоризацијом споменичких вредности, дефинисањем граница заштите и заштићене околине и утврђивањем услова и мера заштите за сва добра под претходном заштитом;
- Доношење урбанистичких планова.

3.4. Учесници у имплементацији

У складу са својим надлежностима и долокругом рада, најзначајнији учесници у имплементацији Просторног плана су: органи управљања и општинска управа општине Алексинац, републички ресорни органи и организације, општинска и републичка јавна предузећа, установе и посебне организације, регионалне и локалне пословне асоцијације, комерцијалне банке, привредни субјекти, невладине организације и становништво.

На републичком нивоу, кључни учесници у имплементацији су:

1) ресорна министарства за послове пољопривреде, шумарства, водопривреде, саобраћаја, инфраструктуре, привреде, здравствене заштите, социјалне политике, заштите животне средине и др.

2) органи управе у саставу министарстава (Дирекција за воде, Дирекција за водне путеве и др.)

3) посебне организације (секретаријати и заводи) за послове пољопривреде, шумарства, водопривреде, саобраћаја, инфраструктуре, заштите животне средине и др.;

4) републичка јавна предузећа надлежна за послове водопривреде, електропривреде, шумарства, железнице, телекомуникација, за путеве и др.;

5) републички заводи надлежни за заштиту природе и споменика културе; и др;

На регионалном нивоу, кључни учесници у имплементацији су:

1) Нишавски управни округ;

2) Регионална привредна комора Ниш;

3) Регионална развојна агенција „Југ“ и др.

На локалном нивоу, кључни учесници у имплементацији су:

1) Општинска управа општине Алексинац и други органи локалне самоуправе (скупштина општине, председник општине и општинско веће);

2) Општинска јавна комунална предузећа (ЈП за путеве и стамбено комуналну делатност, ЈКП водовод и канализација, ЈКП комуналне услуге);

3) Општинске јавне установе (Предшколска установа „Лане“, Центар за културу и уметност, Градско позориште „Театар 91“, Спортско-рекреативни центар „СРЦА“, Установа за одмор и рекреацију деце „Липовац“ и др.);

4) Дирекције, агенције, фондови, и месне канцеларије са подручја општине Алексинац.

Поред наведених учесника неопходно је анимирати и организовати учешће других актера у спровођењу овог просторног плана, у првом реду пословне (привредне) субјекте, пословне асоцијације, невладине организације, удружења и савези у области спорта (спортске клубове, спортска друштва, спортске организације и сл.), удружења и савези у другим областима, удружења грађана и становништво општине Алексинац.